

Bg 5489

GEORGE MARION

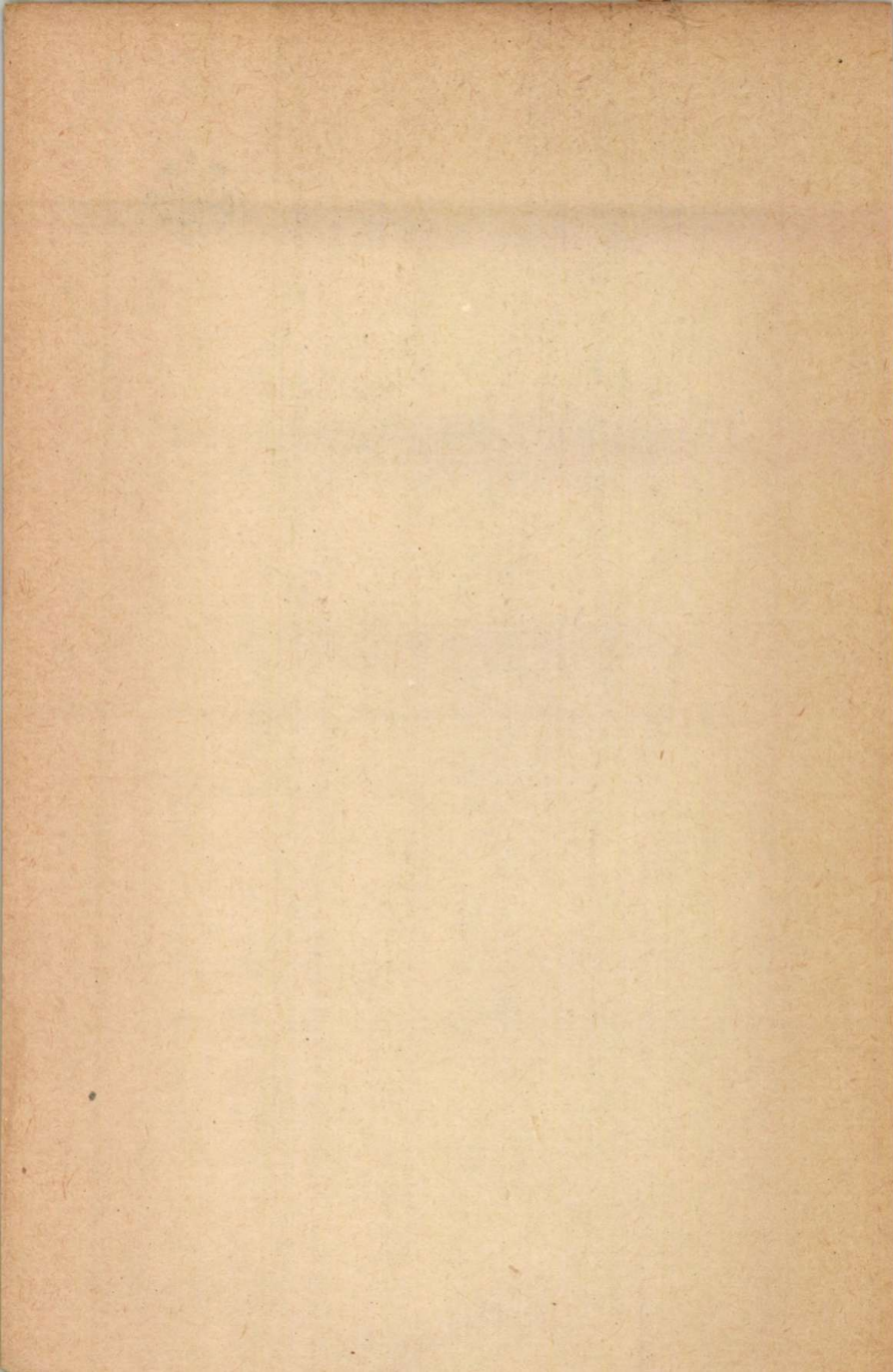

AZ AMERIKAI KOMMUNISTA PER

SZIKRA

Bgg 5489

Bg 5489

GEORGE MARION

AZ AMERIKAI
KOMMUNISTA PER

A KÉMEK ÉS BESÚGÓK
TEVÉKENYSÉGE

SZIKRA

BUDAPEST 1950

IB17/100

DK

A mű eredeti címe:

THE COMMUNIST TRIAL
AN AMERICAN CROSSROADS

Fordította:

A Közgazdaságtudományi Egyetem
nyelvi intézetének munkaközössége

Felelős kiadó a Szikra Könyvkiadó vezérigazgatója

A PER SZEREPLŐI

BÍRÓ: *Harold R. Medina.*

VÁDLOTTAK:

Eugene Dennis, John B. Williamson, Jacob Stachel, Robert G. Thompson, Benjamin J. Davis, Jr. Henry Winston, John Gates, Irving Potash, Gilbert Green, Carl Winter és Gus Hall.

ÜGYÉSZEK:

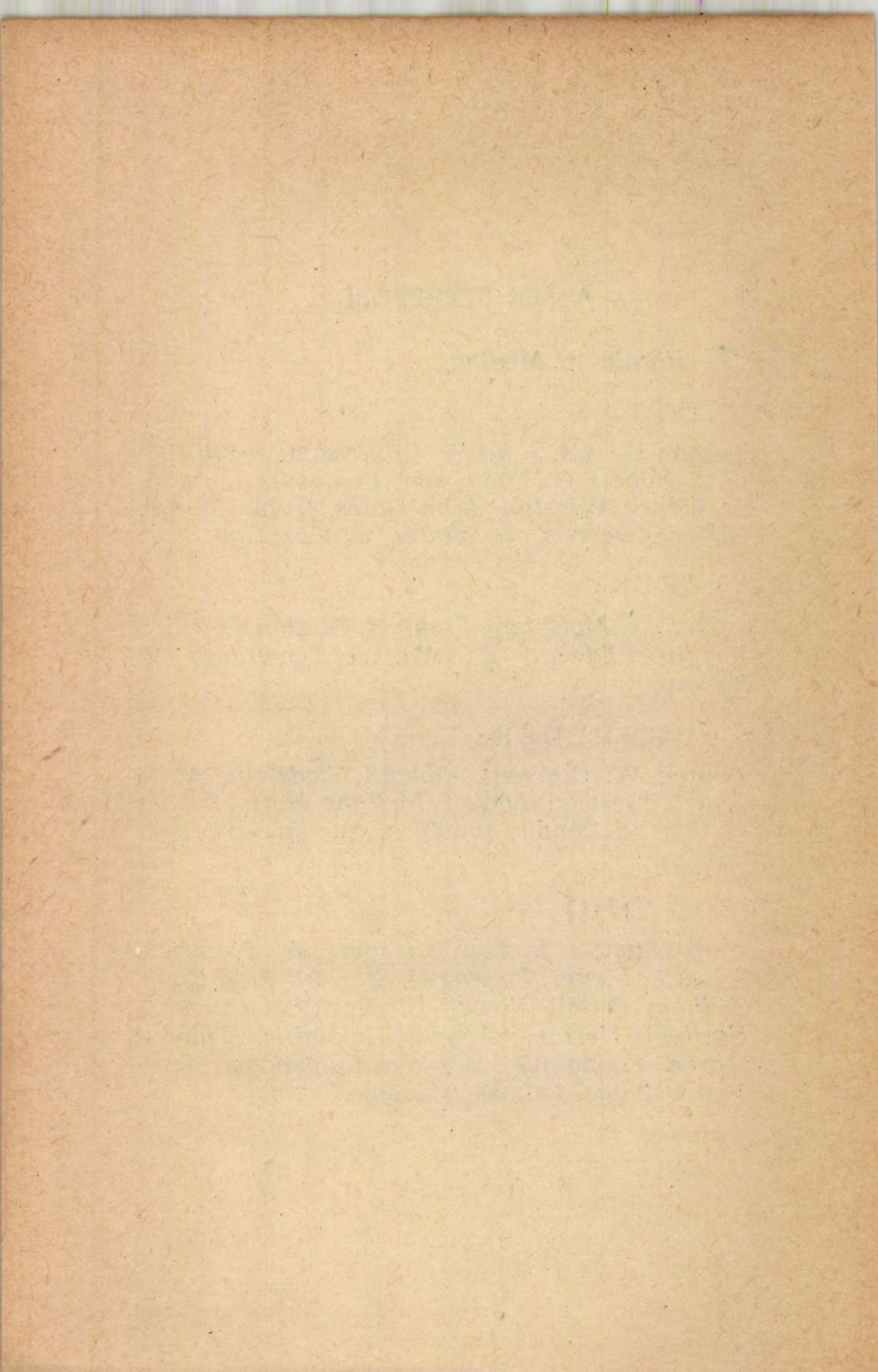
John F. X. McGohey, Frank H. Gordon és Irving Shapiro, Edward C. Wallace, Lawrence K. Bailey.

VÉDŐÜGYVÉDEK:

George W. Crockett, Richard Gladstein, Abraham J. Isserman, Louis F. McCabe, Harry Sacher és Eugene Dennis, utóbbi saját ügyvédjeként szerepel.

A VÁD TANUI:

Louis Francis Budenz, Herbert A. Philbrick, Frank S. Meyer, Eugene H. Stewart, Fred Cook, William O'Dell Nowell, Charles W. Nicodemus, Garfield Herron, Angela Calomiris, Thomas Aaron Younglove, William Cummings, John Victor Blanc, Balmes Hidalgo.

ELSŐ KÖNYV

A NYOLCADIK TANÚ

„És ne tégy felebarátod ellen hamis tanúbizonyságot!”

(Exodus 20 : 16)

Első fejezet

A PITTSBURGHI ESET

1948 január 10-én, Pittsburgh külvárosában a detektívek egy zömök, harminchat éves férfit, és egy nála tíz évvel fiatalabb, vöröshajú nőt szedtek fel az utcán. Azt állították, hogy két-három nappal azelőtt érkeztek Pittsburghbe, és most együtt laknak egy szállodában. A férfi cumberlandinek vallotta magát, a nő pedig azt mondta, hogy a Cumberland közelében lévő Westernport községbe való. A nő táskájában a detektívek egy nikkelezett, huszonkettes pisztolyt találtak, a szállodai szoba átkutatásakor pedig a férfi bőröndjében egy automata revolvert fedeztek fel. Ennek alapján az esküdtszékkal azonos illetékeségű Alleghany-megyei vizsgálóbizottság kettős vádat emelt. Az első vádpont Charles W. Nicodemust és Louise Trailt tiltott fegyverviseléssel vádolta. A második szerint a fegyverviselés célja az volt, hogy „törvényellenesen és alattomosan kárt tegyenek a vizsgálóbizottság előtt ismeretlen személyben”. A vádirat mást nem tartalmazott.

Az újságok csekély érdeklődést tanúsítottak az ügy iránt. A beszámolók kis teret szenteltek az egész történetnek és a közlések feltűnően szűkszavúak

voltak. Bár napilapjainknak egyébként kedvenc témájuk a házasságtörés, ezúttal egyetlen pittsburghi lap sem érdeklődött, vajjon Louise Trail asszony-e vagy lány; vagy hogy Nicodemus házas-e? A letartóztatásról kiadott egyetlen közlés sem tartalmazott olyan tényt, amely megmagyarázná a második vádpontot. Vajjon miből következett a rendőrség, hogy a fegyvert azért hordták, hogy merényletet kövessenek el és nem azért, hogy kiraboljanak valakit? Egyébként azt sem tudjuk, miért fogták el őket? Semmi sem mutat arra, hogy feltűnő viselkedéssel, veszekedéssel vagy mással felhívták volna magukra a figyelmet. Az újságok, úgy látszik, beérték ezzel az üres magyarázattal.

A beszámolókból kiderült:

1. hogy a szokásos eljárás során Nicodemust és Louise Trailt lefényképezték és kihallgatták;

2. hogy ez a Trail nevű nő azt mondta, hogy azért hord pisztolyt, mert gyakran jár későn haza;

3. hogy Nicodemus először nem akart nyilatkozni, később azonban meggondolta magát és azt mondta, hogy szakszervezeti (CIO*) megbízott, aki a „kommunisták ellen harcolt”;

4. hogy óvadék ellenében mindkettőjüket szabadlábra helyezték.

Egészen május végéig semmi egyebet nem hallunk az ügyről. 1948 május 21-én a pittsburghi újságok arról számoltak be, hogy Nicodemus és Louise Trail ügye előző nap került tárgyalásra. A rövid jelentés szerint mindkettőjüket felmentették, de kötelezték őket a felmerült költségek megtérítésére. Az ítélet szokatlan, de az újságok nem adtak bővebb magyarázatot. A mindössze néhány bekezdésből álló hír elég világosan mutatja, hogy nem azért engedték el őket, mert nem látták bebizonyítva bűnösségü-

* CIO: amerikai szakszervezeti szövetség. — A szerk.

ket, hanem azért, mert Nicodemust hasznosnak találták a kommunisták elleni harcban. Mindjárt a bevezetőben azt olvassuk, hogy:

„Charles Nicodemust, harmincnyolc éves cumberlandi lakost, aki védekezése szerint a kommunisták fenyegetései miatt hordott fegyvert, tegnap este felmentették.”

Aki kommunistaellenes, azt nem sujtja a törvény! Nicodemus nem tagadta, nem is tagadhatta a vádakát, de mivel a kommunisták ellensége, nem követelték meg, hogy bevallott bűnéért a törvény szerint bűnhődjék. Természetesen e mögött több húzódik meg, mint a bíró részéről megnyilvánuló pusztá rokonszenv a kommunisták esküdt ellensége iránt. Nem pusztán gondolkodásmódjukért kapnak jutalmakat vagy mentik fel őket. Valamit adniok kell cserébe. Az újsághír megmagyarázza, hogy milyen szolgálatokat kellett felajánlania Nicodemusnak szabadságáért a rendőrségi alkudozás során. A detektívek elmondták a bírónak, hogy „mikor cumberlandi munkahelyén vizsgálatot folytattak a vörös beszivárgás ügyében, Nicodemus együttműködött az FBI*-vel”. Egyszóval a vétkes pár megmenekült, mert az FBI közbenjárt Nicodemus érdekében. Az ügy ezzel végetér. Nicodemus elkötelezte magát az FBI-nek szabadsága fejében.

Elmúlik tizenegy hónap.

1949 április 19-én, kedden délután 4.10-kor a newyorki Foley Square-en, a Szövetségi Bíróság 110-es szobájában lelép egy tanú az emelvényről. A tárgyalás ideje ugyan húsz perc múlva lejár, de még a következő tanút is szólítják. A tanú vastag szemüveget visel, amely baljóslatú kifejezést kölcsönöz arcának. Mintha dr. Caligarit látnánk. Bár soha nem láttuk szemüveggel, könnyen felismer-

* Az FBI (Federal Bureau of Investigation): az amerikai titkosrendőrség.

hetjük ezt a dús feketehajú, tömzsi embert. Ugyanaz, akit „1948 január 10 53417” megjelöléssel a pittsburghi rendőrség irattárában, a büntetett előéletűek között két fényképen is láthatunk: előlről és oldalt. Természetesen régi ismerősünkrol van szó, aki nem más, mint Charles W. Nicodemus.

Nicodemus a vád nyolcadik tanúja az Egyesült Államok Kommunista Pártjának tizenegy vezetője ellen indított perben. Az ellenük emelt vád szerint összeesküvést szőttek, hogy „az Egyesült Államok kormányának erőszakos megdöntését és szétzúzását mint kötelességszerű és szükséges cselekedetet hirdessék és erre izgassanak”.

Az olvasó megbocsát, ha később térek vissza a per eredetére és a Nicodemust megelőző tanúk vallomására. Szándékosan teszem. Nem az a célom, hogy többtízezer oldal terjedelmű és többmillió szót tartalmazó bírósági jegyzőkönyv kivonatát adjam. Az lesz a legjobb, ha szigorúan csak a per jelentőségét vizsgáljuk, különben elmerülünk a bizonyítékok eme tengerében. Azt hiszem, többre jutunk, ha egyetlen tanú vallomását kísérik figyelemmel, mintha egyszerűen időrendben követnénk a pert. Egyelőre tehát maradjunk meg Nicodemusnál.

Miután megesküdött, hogy az igazságot, a teljes igazságot és semmi mást, csak az igazságot fogja mondani, Isten őt úgy segítse, a nap hátralévő részében Nicodemus tett vallomást. A következő tárgyalási napon, április 22-én, pénteken folytatta a vallomást. A nap további részét a védő keresztkérdései, majd ismét a vádhatóság további kérdései töltötték ki. Majdnem az egész nap eltelt, mire elengedték. Egy teljes napig tanúskodott.

Az Egyesült Államok helyettes államügyésze, Frank H. Gordon kérdéseire Nicodemus azt vallotta, hogy a Kommunista Párt tagja volt és 1944 közepétől 1946 januárjáig különösen tevékenykedett a pártban. A bíróság felszólítására állítólag megtör-

tént esetekről számolt be és ezekből nagyhangú újságcikkek születtek. Az egyik történet szerint, 1945-ben, amikor az Amcelle gyár haditechnikai kutatókat végzett, a Kommunista Párt cumberlandi szervezője megparancsolta a telepen dolgozó párttagoknak, hogy készítsék el a telep részletes térképét, a bejáratok, a kijáratok pontos feltüntetésével. Nicodemus nem állította, hogy valaha is látott valakit ilyen térképet rajzolni, vagy hogy látta, hogy valaki a szervezőnek ilyen térképet átadott volna. Egy szervező, akinek joga van a párttagoknak parancsokat adni, miért ne követelhetne engedelmességet, vagy legalább az engedelmesség megtagadásának magyarázatát. (Ha ugyan a kommunisták adnak és teljesítenek ilyen parancsokat, amint ezt a vallomás elhitetni akarja.) Nicodemust soha nem kérdezték a térkép felől és nem is hallott senkit beszélni róla.

A vallomás sötét gyanút vet a Kommunista Pártra általában, de még csak meg sem kísérli, hogy valamelyik vádlottat személyében gyanúsítsa. Medina bíró azért fogadta el a vallomást, mert „feltételezte”, hogy a vád később majd kimutatja, milyen összefüggés áll fenn a vallomás és a vádlottak terhére rótt cselekmények között. Később, mikor ilyen bizonyíték nem merült fel, elrendelte, hogy az egész töröljék a jegyzőkönyvből. Azután arcrándulás nélkül arra hívta fel az esküdteket, hogy töröljék ki (1) a történetet emlékezetükből. De még semmiféle ügyvédnek sem sikerült eddig megmagyaráznia egy laikusnak, hogyan szabadul meg egy esküdt előítéleteitől, bírói parancsra. És az esküdtektől eltekintve, ott a nagyközönség! Nicodemus április 19-én, kedden mondta el meséjét a térképről. A mesét április 22-én, pénteken érvénytelenítette a bíróság. És még mielőtt megtette, a tanú egy másik sötét összeesküvésről és szabotázsról szóló mesébe kezdett, úgyhogy az esküdtek alig vették észre, hogy az el-

sőt „törölték”. Az újságok természetesen nem vettek róla tudomást.

(Négy hónappal és tízezer oldallal később, amikor a védőügyvédek ellentánút állítottak, Medina bíró nem engedte meg, hogy megkérdezzék tőle, vajjon felszólították-e valaha is térképrajzolásra. A bíró szakszerűen rámutatott, hogy a térképre vonatkozó vallomást törölte a jegyzőkönyvből. De így mondta: „Úgy láttam, hogy nem volt meg a kellő összefüggés és azonnal töröltettem.”)

De az új és jobb mese bennmaradt a jegyzőkönyvben, és így Nicodemus szerepe mindössze erre korlátozódott. Előadása szerint, valamivel 1945 karácsonya előtt, egy Al Lannon nevű vezető kommunista, aki azonban nincs a vádlottak között, részt vett egy kommunista gyűlésen, Cumberlandben. Mikor megkérdezték, hogyan lehetne sikerre vinni a szocializmust létrehozó forradalmat az Egyesült Államokban, Nicodemus szerint Lannon azt válaszolta, hogy a Vörös Hadsereg beavatkozásával. Meg is mondta pontosan, hogyan gondolja: „A Vörös Hadsereg Alaszkán és Kanadán keresztül támadna és elpusztítaná Detroitot.” Nicodemus megesküdtött arra, hogy Lannon nem beszélt bombázásról, hanem tömeginvázióról. De hadd beszéljen maga a jegyzőkönyv egy kis tanú nagy vallomásáról:

Nicodemus: Rámutatott, hogy a Vörös Hadsereg segítsége nélkül országunkban sikertelen lenne a forradalom, és amíg a Szovjetunió meg nem erősítette helyzetét Európában, ez a segítség nem remélhető.

Gordon: Rendben van, de mondott-e ön erre valamit?

Nicodemus: Igen. Gondoltam valamire és meg is kérdeztem Lannontól, hogyan tudná a Szovjetunió megtámadni az Egyesült Államokat hajóhad nélkül, mire Lannon megmagyarázta, hogy — amint már az előbb is szó volt róla — a Vörös Hadsereg

Szibériában több százezer főre rúg, nagyon erős és állandóan erősítik. Ezenkívül az oroszoknak nagy légierejük van, a légitámaszpontok sorozatát építik ki; és ha eljön az ideje, légi támogatással az oroszok eláraszthatják Alaszkát, lerohanhatják Kanadát és még Detroitot is elpusztíthatják.

Robert Gladstein, védőügyvéd: Hogy volt ez?

Medina bíró: Ha jól értettem, még Detroitot is elpusztíthatják. Így mondta?

Nicodemus: Ezt mondtam.

Medina: Amint látom, ezen a vádlottak nagyon derülnek.

J. Gates, vádlott: Persze, hogy mosolygunk.

I. Potash, vádlott: Hát persze.

Medina: Már megint valami úri kaszinó-hangulat kezd uralkodni. Nem tűnök a bíróságon ilyen hangot.

Gladstein: Ha az ember valami nevetséges és teljesen lehetetlen dolgot hall, azt hiszem, elnézhető a megvető mosoly természetes, emberi megnyilvánulása.

Medina: Efféle megjegyzést már bőven hallotunk. Lehet, hogy a vádlottaknak ez mulatságos. Úgylátszik, nevetnek rajta. Szerintem ez nem indokolt és a derültségnek nem is lesz hatása.

Gladstein: Ez a Szövetségi Bíróság. Azt hittem, hogy a kormány komolyan és józanul be fogja bizonyítani, ha tudja, azt a vádat, amely szerint egy politikai tanítás az Egyesült Államok kormányának megdöntését propagálja. Ehelyett egyik tanú a másik után, olyan fajta meséket tálal fel, mint amilyeneket Rankin* és J. Parnell Thomas** képviselők szoktak.

* Az Amerikaellenes Tevékenységeket Vizsgáló Bizottság tagja. — A szerk.

** Az Amerikaellenes Tevékenységeket Vizsgáló Bizottság volt elnöke, akit pénzügyi visszaélései (lopás) miatt börtönbüntetésre ítélték. — A szerk.

Ha otthon elgondolkoznak a dologról, önök is úgy vélik, mint jómagam, hogy Nicodemus badar meséjét nyugodtan elejthetjük. Két-három dolog különösen szembetűnik és még a Hearst-sajtó leghívebb olvasóját is meghökkenti.

Először is, minden jólétesült ember tudja, még a jól értesült anti-kommunisták is, hogy a kommunista vezetőség érett emberekből áll. Az a sok bizonyíték, amit a vád képviselője a Foley Square-en feltárt, olyan emberekre vall, akik elmélyedve tanulmányozzák a történelmet, a közgazdaságtant és a világpolitikát; akik programjukat és terveiket részletes, sőt aprólékos elemzés és vita alapján állapítják meg. Hogyan is követhetnének el hát olyan sztratégiai ostobaságot, mint amilyenről Nicodemus beszél?

Figyeljük meg, hogy Nicodemus, vagy akárki, aki megírta számára a vallomás szövegét, nem járatlan sztratégiai kérdésekben. Mindjárt az elején megjegyzi, hogy a Szovjetunió nem rendelkezik olyan hajóhaddal, amely az inváziót végrehajthatná. Nos, ha sztratégiáról vitatkozunk, jegyezzük meg, hogy egyetlen felelős amerikai katonai személyiség sem hiszi, hogy a Vörös Hadsereg Alaszkán vagy Kanadán keresztül eljőhet Detroitba, vagy hogy légiúton képes lenne elárasztani az Egyesült Államokat. Egy a Fort Churchillból, Kanada legészakibb részéből keltezett Reuter jelentés, amelyet a *New York Times* 1949 V. 10-i száma is közölt, így foglalja össze a közös amerikai-angol-kanadai álláspontot, a sarkvidéki katonai akciók korlátozott lehetőségeiről.

„Sztratégiailag most már teljes bizonyossággal megállapítható, hogy a kanadai sarkvidéken nagyobb szabású hadműveletek lehetetlenek. A haditervek kidolgozói, ügylátszik, nem is gondolnak már Észak-Amerika lerohanására a sarkvidéken keresztül. A Fort Churchillnál és másutt szerzett ta-

pasztalatok után úgy látjuk, hogy ez egyszerűen lehetetlen."

Ne felejtjük el, hogy az oroszoknak sokkal több tapasztalata van a sarkvidéken, mint nekünk és már régebben ismerik azokat az akadályokat, amelyekre az Egyesült Államok csak most ébredtek rá. Mindenesetre, egyetlen komoly katonai szakértő sem gondolja, hogy a Szovjetunió valóban hisz is egy sarkvidéken keresztül történő invázió sikerében. Hát akkor miért hinnének benne az amerikai kommunisták?

A vádlottak közül kettő, John Gates és Robert Thompson két háborúban is harcolt: a spanyol háborúban és a második világháborúban. Mindketten húszéves korukban zászlóaljparancsnoki rangot értek el Spanyolországban. Gates ejtőernyős volt a második világháborúban és Thompson, akit Új-Guineában tanúsított bátorságáért kitüntettek, századosi rangra terjesztették fel. A többi vádlott is katona volt a második világháborúban. Semmi okunk nincs feltételezni, hogy hisznek az invázióban, amit más katonák lehetetlennek tartanak.

Tegyük fel mégis, hogy ez a lehetetlen invázió lehetséges. Tegyük fel, hogy a szovjet vezetők azt hiszik, hogy a Vörös Hadsereg képes lerohanni Amerikát. Tegyük fel továbbá, hogy ilyen invázió tervével foglalkoznak. Mi következik ebből? Az, hogy csak a szovjet vezetők tudnának róla, de a világon senki más. A szovjet vezetők híresek arról, hogy tudnak titkot tartani. Mégis, Nicodemus azt akarja velünk elhitetni, hogy ezt a titkot egy csomó amerikai vezető kommunistával is megosztották. (Lannon egy vezető szerv tagja, melynek taglétszáma ötven-száz között mozgott.) És ezzel még nincs vége a dolognak. A vád képviselője és ez a tanú is a pártot, hollywoodi túlzással, összeesküvőnek állítja be és most mégis azt mondják, hogy ennek a pártnak a vezetői ezt a nagy katonai titkot

az Egyesült Államokban minden egyszerű kommunista párttaggal közölték. És még hozzá nem is titkosírással, hanem csakúgy mellékesen, egy odavetett kérdésre.

Annyira együgyűnek képzelik a kommunista párttagokat, akik közül sokan a második, sőt az első világháború veteránjai, hogy ezt beveszik?

Hát csoda ezután, ha a vádlottak elnevetik magukat?

Második fejezet

A NŐ

Az biztos, hogy a vádlottak nevetése nem kelles zene H. Medina bíró füleinek. Nem azért tiltakozott az „úri kaszinó-hangulat” miatt, mert a bíróság tekintélyét féltette. Már számos megjegyzéssel tudunkra adta, hogy nem akarja, hogy az esküdtek rendes emberi lényeknek lássák a vádlottakat, akik nevetnek, vagy esetleg sírnak is. Nem bírói méltósága, hanem valami más forgott veszélyben: a kommunizmusnak ördöggént való beállítása, amittől a pernek a kimenetele függ. Egy alkalommal, amikor a védőügyvéd nevetésre készítette a hallgatóságot, Medina leplezetlen keserűséggel jegyezte meg:

„Nagyon jól jönne a védelemnek, ha az egész hallgatóság nevetne, kuncogna és elfelejtené, milyen komoly vád terheli ezeket az embereket.”

Nos, egyetértünk a tudós Medina bíróval: Nicodemus vallomása akármilyen ostoba is, egyáltalán nem nevetnivaló. Mert más az, ha a tanú szavait az ember nyugodtan mérlegelheti otthonában és más, ha ugyanezeket a szavakat az esküdtszék a tárgyalóterem nyugtalan levegőjében hallja. Kérdés, vajjon az esküdtszék is mesének tartja-e majd a vallomást? Hogyan is tarthatná annak? Hát nem ugyanazokat az újságcímeket olvassák az esküdtek is

mindennap, mint bárki más? És az újságcímekben, az Amerikaellenes Tevékenységeket Vizsgáló Bizottság jelentéseiben, az Egyesült Államok főállamügyészének dörgedelmeiben ismételten elítélték már a kommunistákat, mielőtt még a bíróság elé kerültek volna. Sőt, sokkal súlyosabb bűnökben marasztalták el őket, mint amilyeneket itt hoznak fel ellenük.

Nem kisebb személyiség, mint az Egyesült Államok elnöke nyilvánosan úgy beszélt róluk, mint árulókról. Nem sokkal az esküdtszéki tárgyalás előtt Tom Clark igazságügyminiszter (akit a Legfelsőbb Bíróságba jelölt a Szenátus) egy folyóiratban azzal büszkélkedett, hogy a per részét képezi az igazságügyminisztérium sikeres hadjáratának az ország nyílt ellenségei ellen. A vádlottakat már a per kezdete előtt, az első kihallgatás alkalmával kémkedéssel vádolták, amikor még nem is volt alkalmuk tanúkat állítani, vagy a vád tanúit keresztkérdések alá fogni. Ilyen légkörben még egy Nicodemus vallomásának is van hatása. Kommunistaellenes perekben minden lehetséges. Csak azt nézik, hogyan üssenek a vádlottakon.

Komolyan fel kell készülni a cáfolatra. A védelemnek ezért úgy kell kezelnie Nicodemus vallomását, mintha komoly bizonyító erővel bírna. De hogyan járjon el? Ennek egyik kézenfekvő módja az, amit ügyvédi nyelven a tanú szavahihetősége kétségbevonásának neveznek; fel kell tární az FBI-vel való kapcsolatait. Köznapi nyelven szólva: be kell bizonyítani, hogy a körülmények alapján feltehető, hogy Nicodemust az FBI befolyásolta és ezért vall úgy, ahogy azt a FBI kívánja, nem pedig ahogy a tanú önmaga emlékszik az eseményekre.

Két, egymásnak ellentmondó újságcikkből indulhatunk ki. Az előbb idézett pittsburghi újsághír feltételezi, hogy Nicodemus letartóztatása előtt is együttműködött az FBI-vel. De Nicodemus még ta-

núskodott a Foley Square-en, mikor egy cumberlandi újság egy helyi forrásokból származó jelentős tényről számolt be. Az újsághír így szólt:

„Megbízható forrásokból úgy értesültünk, hogy Nicodemus egy *pittsburghi* eset óta dolgozott a kormány számára.” (*Cumberland Evening Times*, 1949 ápr. 20.)

Ez lényeges különbség! Ha Nicodemus letartóztatása előtt nem tett szolgálatokat az FBI-nek, akkor szabadonbocsátása nem korábbi szolgálatok jutalma. De akkor miért e jutalom? Talán olyan ígéretnek fejében, hogy a jövőben fog az FBI-nek vagy az igazságügyminisztériumnak (az FBI felettes szervének) szolgálatokat tenni? Tudjuk, hogy ez a kérdés döntő jelentőségű lehet egy esküdt számára, akinek el kell döntenie, hogy higgyen-e Nicodemus vallomásának vagy sem.

Tegyük fel, hogy ön a védők egyike és ezt a körülményt az esküdtek felé kedvezően szeretné felhasználni. Ebből a célból szeretne minden olyan tényt bizonyítani, amely valamennyi amerikai előtt, aki az amerikai életet közelről ismeri, valószínűvé teszi, hogy Nicodemus és az FBI összepaktáltak. Ezeket a bizonyítékokat nagyrészt keresztkérdésekkel kellene feltárni. De hogy Nicodemust keresztkérdéseknek lehessen alávetni, teljesen ismerni kell a multját. Beszélni kell tehát mindenkivel, aki csak ismerte Nicodemust, magánéletében, munkahelyén, szakszervezetében és szórakozásai közben. El kell tehát menni Cumberlandbe, ahol Charles Nicodemus második feleségével, született Louise Traillel lakik.

Az első, amit Cumberlandben észreveszünk az, hogy minden az American Celanese Corporation* óriási amcelle-i telepe körül forog. Még azok az események is, amelyeket Nicodemus a perben előad,

* Amerikai Műselyem Társaság. — A szerk.

a Celanese negyven hektárnyi területet elfoglaló alacsony épületeiben és a majdnem nyolcszáz hektárnyi elkerített telepen játszódtak le. Hogy Charles Nicodemus életét és tanúvallomását tisztán lásuk, éreznünk kell a nagyvállalat hatalmát, úgy ahogy azt Nicodemus érezte 1933 augusztusában, amikor először állt munkába. Abban az időben még nem volt Amcelle-ben szakszervezet és Nicodemus megtanulta, milyen kemény dolog minden munkás számára, ha magának kell a nagyvállalattal béréért alkudoznia.

A Celanese túlerős ellenfél egy munkásnak. Tipikus wall-streeti társaság, amely 1924 karácsonya óta, amikor a cumberlandi telep az első műselyemgyártásra alkalmas cellulóze-szálat kitermelte, egész Amerikát behálózta. A Celanese ma maga gyártja a szükséges vegyi anyagokat Bishopban (Texas) és az acetontól egészen a kész műselyemig mindent maga állít elő tucatnyi amerikai üzemében, két kanadai és két mexikói gyárában. Ezenkívül három kutatólaboratórium is rendelkezésére áll. Az alkalmazottak száma ezerről huszonháromezerre nőtt és a vállalkozás nagyságát jól mutatja, hogy 1948-ban kétszázharminc millió dollár értékű árut adott el. Newyorki főhadiszállása nem a Wall Streeten van, de 1945-ben a J. P. Morgan-féle beruházási társaság és a Dillon, Read and Co. (amelyek kifejezetten wall-streeti vállalatok) negyven millió dollár értékű műselyemrészvényt helyeztek el a piacon, nemrég pedig húszmillió dollár értékű kötvényt adtak el Kanadában egy ott létesítendő fafeldolgozó-gyár építésének finanszírozására. A háború hozzásegítette a Celanese-t, hogy wall-streeti méretekre dagadjon; a háborús évek átlagos nyeresége évi hétmillió dollár volt. De a véres háború zsákmánya semmiség volt a hidegháborúéhoz képest: 1946-ban a nyereség a legnagyobb háborús éveinek kétszerese volt. A következő két év alatt

az 1946-ban tizenhatmilliót meghaladó nyereség ismét több mint kétszeresére nőtt és 39 484 000 dollárral a háborús nyereség ötszörösét érte el.

Persze az amerikai mitológia megtiltja, hogy ezt kizsákmányolásnak nevezzük. A profit, mint mondják, a nemzet egészségének hőmérője. Mégis, ha néhány ipari és pénzügyi óriásvállalat által öszszegyűjtött hatalmas profit valahogyan végigszivárogná az egész társadalom szerkezetén, az ipari munkás helyzetén ez alapvetően nem változtatna. Az egyes vállalatok profitért folytatott mindennapos harca tönkreteszi az egyes munkás mindennapi életét. Charles Nicodemust is Amcelle elkeseredett ellenségévé teszi, tényleg azzá is tette.

Nézzük meg például a következőt: Az Amerikai Viscosa Társaság közeli maedeville-i telepén tíz éve megszüntették már a vasárnapi munkát, de Amcelle-ben még mindig nincs vasárnapi munkaszünet. Egy nemrég lefolyt sztrájk alkalmával, amely a vasárnapi munka miatt robbant ki, egy röplap így fejezte ki az elkeseredést: „Miért szüntesse be a Celanese a vasárnapi munkát, ha nem kerül neki külön kiadásba, hogy családi és közösségi életed is szétrombolja?”

Még komolyabban jön számításba az a tény, hogy ezt a Celanese vállalatok között a legnagyobb telepet kifejezetten úgy igazgatják, hogy az alacsony béreket és magas profitot fenntartsák. Ezzel például az jár, hogy háromezer munkást évente hatnapos fizetés nélküli szabadságra küldenek, karácsonyt is beleértve. A munkások éppen akkor kapnak kevesebbet, amikor a legnagyobb szükségük lenne pénzre. Az is velejár, hogy a vállalat semmiféle tekintettel sincs az alkalmazás folytonosságára, amelytől pedig a munkásoknak az élete függ. Egy vállalati tájékoztató így ír erről: „A gazdasági helyzet vagy anyaghiány bármikor szabadságolásokat tehet szükségessé.” (Éppen a per idején oly sok volt

a szabadságolás, hogy a megye sürgős állami segílyt kért.)

Ezekután nem szükséges magyarázni, hogy Nicodemus és a többi amcelle-i munkás nagyon is akarta a szakszervezetet. Amikor a New Deal* kedvező légkört teremtett, felállították a CIO Textil-munkások Szakszervezetének 1874. sz. helyi szervezetét. Ezután az elismerésért kellett harcolniok. A törvény szerint joguk volt szervezkedni, de csakhamar rájöttek, hogy törvény ide vagy oda, a társaság kémeket alkalmazott, akik „kigyomlálták” a szakszervezetért harcolókat, mielőtt szervezkedhettek volna. A társaság maga is felállított egy sárga szakszervezetet, a munkások saját szakszervezetével szemben. Csak 1936-ban érték el, hogy a társaság kollektíve kényszerült tárgyalni velük a helyi szakszervezeten keresztül. Ekkor léptek sztrájkba egy olyan férfi vezetésével, aki nem hitt a törvényes biztosítékokban, hanem megtanította őket, hogy harcoljanak jogaikért.

A győzelem és a velejáró megváltozott körülmények nagy tekintélyt szereztek a szakszervezeti vezetőknek. Nicodemus azt mondta, hogy ezek a vezetők: Arthur Schustermann és Boyd Coleman, kommunisták. Ezt vallotta a kommunista vezetők perének tárgyalásán. Ebben az esetben a közös győzelem a Kommunista Párt és vezetőinek érdeme és arra is magyarázatul szolgál, hogy miért akart Nicodemus belépni a pártba.

Nem sokkal a sztrájk után, ahogy a perben vallotta, Schustermann megkérdezte tőle, hogy akar-e a Kommunista Párt tagja lenni? Nicodemus igennel válaszolt. 1937 február vagy márciusban tevékeny tagja lett a pártnak és az is maradt *körülbelül*

* New Deal: Roosevelt reformprogramja, mely kiterjesztett állami támogatással óhajtott időlegesen segíteni a munkanélküliségen és a piac válságán. — A szerk.

1940-ig. Valamikor 1944 tavaszán ismét tevékenyen dolgozott és egészen 1946 januárjáig a párt tagja volt.

A Kommunista Párt cumberlandi szervezetébe való belépésétől kezdve egészen addig, míg elhagyta a pártot — és kétségtelenül azután is — Nicodemus úgy látta, hogy a szervezet szükségszerűen minden erejét az amcelle-i front csatáira összpontosította.

Sztrájkoltak 1939-ben, 40-ben, azután 47-ben, közben pedig állandó apróbb egyezkedések történtek a sztrájkok között. Röpiratok írása és szétosztása, a mindennapos sérelmek orvoslása, sztrájkörség szervezése és állandó harc, hogy fenntartsák őket a rendőrség és bíróság beavatkozása ellenére (akik a nagy vállalatok megkeresésére nagyon készségesen beavatkoztak), sztrájkalapok gyűjtése, segélyek folyósítása a sztrájkolók feleségei és gyermekei részére; egyszóval mindaz a fárasztó munka, amely a tőke és a munka harcának mindennapos csatározásaival együttjár, a kommunista csoport gondja volt, ahová Nicodemus belépett.

Ezeket a helyi tevékenységeket viták és tanulás egészítették ki. Mindig erősen hangsúlyozták az elmélet elsajátításának szükségességét. A viták abban az időben a távoli spanyol háború, mint a világpolitika bonyolult kérdéseinek középpontja körül folytak. Itt azonban nemcsak beszélgetés folyt, gyűjtöttek is a köztársasági Spanyolország részére. Lehet, hogy a cumberlandi kommunisták egy-két önkéntest is adtak az Abraham Lincoln Brigádba, amely Madrid védelmében is résztvett.

De amikor Nicodemus később a kommunista perben tanúskodott, képtelen volt minderre visszaemlékezni. Mint újságíró, Spanyolországban magam is négy-ötezer amerikait láttam, nagyrészt kommunistákat, köztük Gates és Thompson vádlottakat, akik a Nemzetközi Brigádokban harcoltak. De Nicodemus nem emlékszik Spanyolországra.

Az egyszerű amcelle-i munkások látták, hogy azok, akikről mindenki tudta, hogy kommunisták, értük harcoltak Amcelle-ben. Az értük tett szolgálatakat azzal honorálták, hogy évről-évre azokat választották meg a szakszervezeti tisztségekre, akiket Nicodemus mint kommunistákat említett. Schustermann a szakszervezet elnöke volt 1938-ban és más tisztségeket is viselt. Coleman 1946 és 47-ben volt elnök, de Nicodemus minderre nem emlékszik.

A cumberlandi kommunisták élete, Nicodemus vallomásában, olyan mint az „invázió” meséje. A mindennapos aprómunkákról nem esik szó benne, ellenben tele van a Cumberlandi Kommunista Pártra vonatkozó szenzációkkal. Ezt igyekszik átvinni a Kommunista Pártra általában, ilyenformán csak kerülő úton érinti egyáltalán a vádlottakat.

Charles W. Nicodemus vallomásának minden pontján végighaladtam és összehasonlítottam sok volt munkatársa és szomszédja, sőt rokona visszaemlékezéseivel. Amit ők mondtak evvel kapcsolatban, az már több mint ellentmondás: szavaik fényt derítenek Nicodemus vallomásának hátterére. Kitéltik a hézagokat, amiket a pittsburghi esetről szóló újsághírekben észrevehetünk. És amint Nicodemus politikai és magánélete kibontakozik, azt tapasztaljuk, hogy a kommunista erőszakról szóló meséi sokkal jobban illenek saját életére, mint arra a szervezetre, amelyről most gyűlölettel emlékezik meg.

Amióta csak belépett a pártba, egészen addig, míg ki nem zárták, Nicodemust sokat kritizálták és sok panasz volt rá. A kritika általában úgy jellemezte, hogy magános farkas, akinek fenegyerek magatartása veszélyezteti a pártot és rossz hírbe keveri a szakszervezetet. Az volt a szokása, hogy kést mutogatott látogatóinak és azt mondta: „ezzel kell a kapitalista bandát elintézni”. 1938-ban a Maryland-District of Columbia CIO kongresszusára, melyet a cumberlandi állami laktanyában tartottak,

egy fegyverárjegyzéket hozott magával. Az volt a trükkje, hogy a beszédek alatt előhúzta az árjegyzéket és szomszédainak a gépfegyverek árát mutogatta, mintegy arra célozva, hogy a sok beszéd helyett többet érnének a gépfegyverek. 1939-ben elkecseregetten ellenezte, hogy a Celanese munkásai a sztrájkot a szakszervezet és a párt által elfogadott feltételek mellett beszüntessék. A háború alatt sem tudott megbékélni azzal, hogy a munkásság lemondott a sztrájkjogról. Nyilvánosan kijelentette, hogy ez a munkások becsapása és titokban földalatti mozgalmat szervezett ellene. Egyes munkások azt mondják, hogy Nicodemus és emberei gépeket törtek össze tiltakozásul a munka ütemének gyorsítása ellen. Magatartását saját vallomása is jelzi, ebből ugyanis kiderül, hogy ebben az időben nem dolgozott a Kommunista Pártban, amely szigorúan a sztrájkellenes határozathoz tartotta magát.

Amikor visszatért a pártba, nem vett részt abban a harcban, amellyel kényszerítették a vállalatot, hogy (elsőízben fennállása óta) négereket alkalmazzon. A vállalat „hazafias” felbuzdulása a háború kellős közepén sem terjedt addig, hogy a munkáslétszámban mutatkozó hiányokat négerek alkalmazásával pótolta volna. Ellenezte ezt a lépést, de ellenezte Nicodemus is.

Nicodemus a női dolgozókat sem szívelte. A gyártelepen dolgozó nem kommunista asszonyok az ismert kommunistákhoz fordultak segítségért. Elmondák, hogy Nicodemus azon az osztályon, ahol dolgozott, a „lesodróban”, csoportot szervezett a nők terrorizálására. „Véletlenül” ládákat ejtettek a nők fejére, mindenféle illetlen jeleket rajzoltak és pornográf képeket ragasztottak ki. Mikor Nicodemust felelősségre vonták, álláspontját a párt és a szakszervezet vezetőségével szemben is fenntartotta. Nem érdektelen ezt az álláspontot közelebbről megismerni, mert (ellentétben a Nicodemus által vázolt

melodrámaival), megmutatja, hogy mi a munkás életének igazi tartalma, akár kommunista, akár nem.

1937 előtt a sodrás műveletét, amely a műselyemfonál készítésének része, egy „felsodróznak” nevezett gépen végezték. Azért hívták így, mert a szál a munka folyamán a gép aljáról felfelé haladt. 1937-ben egy jobb gépet próbáltak ki, amely — egyéb tulajdonságain kívül — megfordította a szál útját és ezért „lesodróznak” nevezték el. Ez a lesodróosztály eredete.

Valahányszor változás történik a termelés technikájában, a munkásoknak vigyázniuk kell, nehogy a vállalat a változást a munkások megosztására használja ki. Ebben az esetben ez megtörtént. Amilyen ütemben az új gépek a régieket kiszorították, a felsodróból a férfiakat a lesodróba irányították. A felsodró egyre kisebb lett, a nőket kezdték elbocsátani. Azzal érveltek, hogy a nők nem tudják a nyolckilós fonalasládát a gép tetejére emelni. Ez hízelgett a férfidolgozók hiúságának és egyben lehetőséget adott arra is, hogy saját munkalehetőségük biztosítása végett a nők ellen harcoljanak. Később, a háborús viszonyok között, mivel nem volt elegendő férfimunkás, a felsodróból mégis áthelyeztek nőket a lesodróba és ekkor kiderült, hogy a fonál súlya nem jelent számukra nehézséget. A „fiúk” egy része azonban (ahogy a férfidolgozókat nevezték) megszabott egy dátumot, amelyen túl minden nő, aki a felsodróból a lesodróba jön, új alkalmazottnak számít, mégha tíz vagy tizenöt évig dolgozott is már ugyanazokkal a férfiakkal, akikkel most a lesodróban újra összekerült. Elbocsátás esetén tehát elsősorban őket teszik majd ki.

Egybehívtak egy gyűlést. Nicodemus szerint pártgyűlést; Schustermann és Coleman későbbi vallomása szerint azonban ez csak a szakszervezeti vezetők összejevetele volt. Mindhármuk vallomásából azonban az derült ki, hogy Coleman és Schus-

termann erősen támadták Nicodemust ezért az önző, rövidlátó álláspontjáért, amely kettészakíthatja a szakszervezetet, a nőket a szakszervezet ellenségévé teheti, amivel végülis a vállalat kezére játszik. Nicodemus erre otthagya az ülést.

Ezen a ponton ellentétbe került azokkal az emberekkel, akik a szakszervezetet megalakították; majdnem kizárták a Kommunista Pártból is, mert a női munkásokkal és a négerekkel szemben tanúsított magatartásával a legalapvetőbb szabályokat sértette meg.

De Nicodemus magánélete sem volt jobb, mint politikai magatartása. A szomszédok is botrányosnak találták, ahogyan anyjával és akkori feleségével, Irmával szemben viselkedett. Irma állandóan beteges volt és amikor rohamai voltak, Nicodemus rendszerint egyedül hagyta és elment hazulról. Anyja is félt tőle és féltette is. Fia barátainak elmondta, hogy Nicodemus pisztolyt és kést hord s kérte őket, hogy beszéljék rá, hogy dobja el a fegyvert. 1944-ben azt beszélték, hogy azért van szüksége fegyverre, mert pénzszerzés végett meg nem engedett vállalkozásban vesz részt a gyáron kívül. A valóságban azonban sokkal komolyabb oka volt a félelemre: Nicodemus egy katona hazatérésétől félt, akinek a feleségével viszonyt kezdett.

A katona természetesen Louise Trail férje volt. Mikor Irma és Louise összevesztek a telepen és mindkettőjüket elbocsátották, a dolog már nem maradhatott titokban és Nicodemus életében uralkodóvá vált a maga piszkos kis ügye és a megtorlástól való félelem. Ha véletlenül találkozott volna az utcán a megcsalt férjjel, Nicodemus megölte volna félelme és büntudata miatt. Idegállapota mindenkire hatással volt, aki csak körülötte tartózkodott.

Amint elvárható volt, társaival is egyre elkeseredettebben veszekedett. A négerek ügye miatt aztán végleg kenyértörésre került a sor. A fegy-

versszünet után az elbocsátások egyre gyakoribbak lettek és a szakszervezet szabályai szerint a legrövidebb ideje dolgozó munkásoknak kellett először távoznia. De most a kommunisták — vallotta Nicodemus — kijelentették, hogy van az elsőbbségnél fontosabb elv is: a négerek joga, hogy megmaradjanak állásukban, ahová a háború előtt a faji megkülönböztetés miatt nem kerülhettek. Nicodemus megtagadta ennek a politikának a támogatását, nyíltan és gonoszul harcolt ellene. Később egy szakszervezeti gyűlésen elkiáltotta magát, hogy az ő osztályán egyetlen „fekete fattyú” sem fog dolgozni. Mikor fegyelmi tárgyalásra hívták egy elvtárs lakására, nem ment el és azután többé nem is vett részt kommunista gyűlésen.

Ha valaki megbántott valakit, gyűlölnie kell áldozatát. Nicodemus a kommunistákon töltötte ki bosszúját. A hidegháború hevében alkalma is volt rá: aktív anti-kommunista lett. Megnevezett és bevádolt kommunistákat és avval, hogy valósággal „ujjal mutatott rájuk”, hozzásegített egy a vállalat által támogatott kommunistaellenes csoportot, hogy megszerezze a szakszervezet vezetését. Ennek folyamán a szakszervezet alapítói elvesztették tisztségeiket, bár Schustermannt, aki régi szakszervezeti vezető volt, saját osztályán, a készáruellenőrzésben, egyhangúlag újra elnökké választották. Nicodemus sokkal jobban járt: jutalmul a helyi szervezet számvizsgálója és osztályának alelnöke lett. Ez persze valamivel kevesebb, mint „harminc ezüst pénz”, de ugyanolyan jellegű jutalom.

Louise Trail férje azonban hazajött a háborúból. Így aztán Nicodemus és Louise titkos, bűnös életet éltek. Fegyveresen jártak, mint akit üldöznek. Ezért volt Louise-nak pisztoly a táskájában és Nicodemusnak a Luger a bőrpöndjében, mikor 1948 januárjában Pittsburghbe utaztak. És így végre megtudtuk, hogy ki az az ismeretlen személy, akit a má-

sodik vádpont szerint merénylet fenyegetett: a megcsalt férj.

Ezek után azt is megértjük, miért mozgatott meg Medina bíró eget és földét, hogy Louise Trail neve ne kerüljön bele a jegyzőkönyvbe. Mikor 30-án A. Schustermann tanúskodott a védelem részéről, nem engedte meg neki, hogy a Louise Trailre vonatkozó kérdésekre válaszoljon. Schustermannat Boyd Coleman követte. Megkérdezték tőle, hogy ki volt jelen 1946 januárjában a gyűlésen — azon, amelyikről Nicodemus azt mondta, hogy az utolsó kommunista gyűlés volt, amelyen résztvett. Coleman azt válaszolta, hogy Schustermann, Nicodemus és „Nicodemus barátnője, Louise Trail”.

(A jegyzőkönyvből:)

Mc Gohey: Elnök úr, tiltakozom ez ellen a megjelölés ellen!

Medina: Esküszöm, nem tudom, mit csináljak ezekkel az emberekkel! Mi az ördögnek hozta ezt itt fel?

Coleman: Az volt a kérdés, ki vett részt a gyűlésen.

Medina: Valamelyik ügyvéd mondta, hogy ezt is belevegye?

Coleman: Nem, bíró úr, ezt nem mondták.

Medina: Nem engedem jegyzőkönyvbe venni. Teljesen önkényes dolog volt a tanú részéről, hogy ezt a nőt Nicodemus barátnőjének nevezte. Nem tűröm az ilyesmit!

Az ügyvédek tiltakoztak a beavatkozás ellen, de Medina így válaszolt: „Csak egy pár perce, hogy az említett nő belekeverését megtiltottam és nem engedem, hogy döntésemet így megkerüljék.” Később, még mindig dühösen utalt a tanú ilyen „megjelölésére” és azt mondta, hogy „megbánja, ha így

folytatja". Az esküdtszék soha nem tudta meg, mi volt Louise Trail igazi szerepe az ügyben.

Pár nappal letartóztatása után Nicodemus szármalmas kísérletet tett arra, hogy a pisztoly ügyét a cumberlandi újságoknak megmagyarázza. Azt mondta, hogy a vállalatral való legutóbbi alkudozásuk során összetűzésre számított a kommunistákkal. Ekkor vásárolta a pisztolyt és egyszerűen megfedkezett róla, hogy revolvere van. Ne fecsércljük az időt erre a magyarázatra. Megtutdunk, amit akartunk: Charles Nicodemus belegabalyodott bűnei és erkölczstelen életmódja, politikai és személyi ízléstelenségei hálójába és elvesztette szabadságát. Az FBI foglya lett. Azt akarja elhitetni velünk, hogy a vallomás a sajátja. „Önkéntes adatszolgáltató vagyok” — érvel. De akár önkéntes, akár nem, nem volt abban a helyzetben, hogy az FBI-vel alkudozzék. Nem dönthette el, hogy mit vegyen bele a vallomásába és mit hagyjon ki belőle.

Könnyen megérthetjük, hogy éppen ez az, amit a védelemnek az esküdtek tudomására kell hoznia. Segítenie kell az átlagos esküdtet, az átlagos előítéletekkel és illúziókkal telt amerikai, hogy megértse a tanúra vonatkozó tények jelentőségét. A „fair play” választ követel erre a kérdésre: saját mondókáját adja-e elő Nicodemus, vagy azt, amit az FBI diktál neki? A Foley Square-i tárgyalóteremben a védelem megkísérli, hogy erre választ kapjon. De hiába kísérletezik. Látni fogjuk, hogy a bíróság meg sem engedi a kérdés feltevését. De persze; ez is válasz!

Harmadik fejezet

FOLEY SQUARE

1949 április 22 van. Délfelé jár az idő. H. Sacher védőügyvéd keresztkérdések alá fogja Ch. Nicodemus tanút. A kérdések egy ideig Nicodemusnak a négerekkel szembeni magatartását firtatják. Nicodemus bevallja, hogy ez volt az a kérdés, ami miatt kizárták a Pártból. A tárgyalás kezd elhúzódni, mert Gordon, a helyettes ügyész, minden kérdés ellen kifogást emel és Medina bíró kivétel nélkül elfogadja kifogásait. Hirtelen Sacher más tárgyra tér és a pittsburghi esetet és az azt követő eseményeket kezdi feszegetni.

(A jegyzőkönyvből:)

Sacher: Beszélt ön az FBI valamelyik emberével azokról a dolgokról, amelyekről ma itt vallott?

Nicodemus: Igen, beszéltem.

Sacher: Mikor folyt le ilyen beszélgetés első ízben?

Nicodemus: Az első eset negyven... lássuk csak, ezt tisztázni szeretném... valamikor 1947 januárjában; igen, 1947 januárban.

*

Nos, úglátszik, mintha a tanú őszintén igyekeznék olyan pontos lenni, ahogy csak emlékezetétől telik. De az évszám döntő! Vajjon 1947-ben tör-

tént-e, a pittsburghi eset előtt? Sacher természetesen tovább folytatja a kérdezést, a bíróság támogatása nélkül.

(A jegyzőkönyvből:)

Sacher: De hát csak tudja, melyik évben volt?

Nicodemus: Tudom.

Medina: Azt mondta, 1947-ben.

Sacher: Biztos benne, hogy 1947-ben történt?

Nicodemus: Bocsánat, 1948-ban!

Sacher: Áh! Melyik városban beszélt az FBI emberével?

Nicodemus: Cumberlandben.

Sacher: Milyen messze van Pittsburgh Cumberlandtől?

Nicodemus: Azt hiszem, körülbelül százhatvan mérföldnyire.

Sacher: Emlékszik-e rá, hogy 1948 januárjában Pittsburghbe utazott?

Nicodemus: Emlékszem.

Sacher: Az FBI emberével mikor beszélt, mielőtt Pittsburghbe utazott, vagy utána?

Nicodemus: Utána beszéltem.

Sacher: Igen. De mielőtt beszélt volna az FBI emberével, bűnösnek vallotta magát Pittsburghben, tiltott fegyverviselés miatt emelt vádban, nemde?

Gordon: Hadd válaszoljon a tanú, azután azonban én szeretnék ebben a tárgyan egy bejelentést tenni.

Medina: Azt hiszem, megengedhetem, hogy egy marasztaló ítéletet bemutassanak, ha ez a tényeknek megfelel. Meghallgatom a vallomást. Bűnösnek vallotta magát?

Nicodemus: Bűnösnek.

Sacher: A másik vádban is elismerte bűnösségét, amely szerint, azért hordott revolvert, automata pisztolyt és más halálhozó fegyvereket, hogy tör-

vényellenesen és rosszakarattal kárt tegyen más személyben?

Nicodemus: Nem!

Sacher: Mutatok önnek valamit. Ez egy vádirat hivatalos fénymásolata, amelyben önt azzal vádolják, hogy azért hordott revolvert és automata pisztolyt, hogy „valakiben törvényellenesen és rosszakarattal kárt tegyen”. Megmutatom a hátoldalát is és megkérdem, hogy ez-e az ön bűnössége elismerésének a fénymásolata, amit 1948 május 20-án írt alá?

Medina: Az ítélet jegyzőkönyve ez?

Sacher: Igen, elnök úr, a bíróság által hitelesített fénymásolat.

*

Sacher beigazolta a bűnösség elismerését a papíron és felkérte a tanút, hogy olvassa el. Nicodemus azonban azt mondta, nem tud rajta eligazodni. A vád a bíróság támogatásával a tanú segítségére sietett, hogy megmentse egy általa jólismert tény bevallásától: hogy mindkét vádban elismerte bűnösségét. Ez a tény a védelem által mindkét esetről beterjesztett okmányokból kiderül. Kiderül az is, hogy május 20-án megengedték, hogy mindkét beismerő vallomását visszavonja, hogy mindkét vád alól felmentették és mindkét esetben a költségek megtérítésére kötelezték. Mindezek a tények, helyes sorrendjükben, lényegesek voltak a védelem szempontjából, mert ki akarták mutatni, hogy Nicodemust azért mentette ki az FBI a börtönből, mert elkötelezte magát nekik. De a vád kifogásai megszakitották ezt a sorrendet és a bíróság önkényesen úgy magyarázta a dolgot az esküdtszéknek, hogy a védelem el akarta titkolni a felmentés tényét. A bíró és az ügyész félreérthetetlen összjátéka elveszi a keresztkérdések életét, amint az a jegyzőkönyvből is látható:

Medina (a tanúhoz): ... azt mondta ön, hogy ebben bűnösnek vallotta magát?

Gordon (megelőzve a vádlottat): Nem, elnök úr, azt mondta, hogy tiltott fegyverviselésben vallotta magát bűnösnek; csak erre emlékszik.

*

Medina újból próbálkozott, de *Gordon* ismét nem engedte a tanút beszélni.

(A jegyzőkönyvből:)

Gordon: Talán valaki elébetette és ő aláírta. de határozottan azt mondja, hogy ő csak a tiltott fegyverviselést ismerte be.

Sacher: Lehet, hogy két másik fickó is volt ott.

*

Mikor végre sikerült a tanút rábírní, hogy aláírását a kérdéses okmányon elismerje, *Sacher* bizonyítékul ajánlotta fel az okmányt. Mielőtt azonban a bíróság elfogadta volna, *Gordon* felhívta a bíróság figyelmét, hogy „egy hátirat van itt...”

Sacher: Egy pillanat...

Gordon (folytatja): — és most —

Sacher: Tiltakozom!

Gordon: — megengedtetik a beismerő vallomás visszavonása és a „nem bűnös” minősítés vezettetik be!

Sacher (tiltakozva): Tisztelt bíróság!...

Medina (nem vesz tudomást *Sacherről*): Ezt nem is vettem észre!

Sacher: Tisztelt bíróság! Itt van, hogy a tanú elismerte bűnösségét és ezt akarom bizonyítékul be-terjeszteni.

Medina: Az egész iratot terjesztette be? Vagy ez ellen tiltakozik?

Sacher: Azt kérdeztem a tanútól, hogy a beismerő vallomás alatt az ő aláírása van-e és ezt terjesztettem be!

Medina: Előre megmondhatom, hogy ha azt mondta, hogy bűnösnek vallotta magát és aztán visszavonta vallomását és „nem bűnösnek” minősítették, az egészet elfogadom!

*

Sacher nem kifogásolta az egész okmány beterjesztését, de *Gordon* folytatta a vitát az esküdtszék előtt.

(A jegyzőkönyvből:)

Gordon: Ellenzem ennek az ügynek első helyen való tárgyalását... Én ugyanis úgy értelmezem a törvényt, hogyha valakit bűnügyben elmarasztaltak, akkor megengedhető annak bizonyítása, hogy ez a tény a szavahihetőségre kihat.

Medina: Valóban és ha jól értettem, ez marasztaló ítélet volt.

Gordon (folytatva): — de, ha a bíróság valamely későbbi határozata az ítéletet semmisnek nyilvánítja, akkor ahogy én értelmezem a törvényt, ez nem engedhető meg; és miután az egyik részt a védelem már felhozta, arra kényszerülök, hogy javasoljam az egész dolog előterjesztését.

Medina: Helyes.

Gladstein: Szabad hozzátennem valamit, Mr. *Gordon* kijelentéséhez?

Gordon: Úgy vélem, bíró úr, ez nem tartozik Mr. *Gladstein*re.

Gladstein: Szerintem igen.

Medina: Kérem, Mr. *Gordon*, ön nagyon is indulatos. Ha nyugodtabb volna, már régen tisztán látnánk az ügyet. Halljuk csak Mr. *Gladstein*... Véleménye szerint az ítélet marasztaló vagy felmentő?

Gladstein: Én azt hiszem, hogy a tanú szava-

hihetőségét az a tény határozza meg, hogy ő a bíróság előtt bűnösnek vallotta magát a vádiratot illetően. Az a tény pedig, hogy — mint bíró úr és az ügyvédek is tudják — bizonyos körülmények közrejátszása folytán visszavonta terhelő vallomását, nem változtat a beismerő vallomáson.

Medina: Nos, én megmondom önnek, mit szoktam tenni, ha egy vádlott bűnösnek vallja magát, én pedig meg vagyok győződve ártatlanságáról. Hagyom, hogy visszavonja vallomását. Ez a módja ennek. Egyébként honnan veszi ön ezeket „a bizonyos közrejátszó körülményeket”?

Gladstein: Engedelmével, bíró úr, jól ismert tény, hogy időnkint alkalmat adnak egyeseknek a szabadlábra helyezés után, hogy visszavonják beismerő vallomásukat olyan esetben is, amikor bűnösségük ténye nyilvánvaló.

Medina: Szerintem kár ezt az egész ügyet felkavarni, de ha már itt tartunk, a tanú iránti méltányosság úgy kívánja, hogy az egészet megvizsgáljuk.

Gladstein: Pontosan ezt kívánjuk mi is.

*

Az okmányt ezután ismertették és Gladstein engedélyt kért, hogy egy kérdést intézhessen a bírósághoz.

(A jegyzőkönyvből:)

Medina: Mr. Gladstein, ön olyan jámbor képpel kéri ezt, hogy is mondhatnék nemet?

Gladstein: ... ha egy vádlott ön előtt bűnösnek vallja magát és később ön úgy látja, hogy ártatlan, vajjon megfizetteti vele a tárgyalás költségeit?

Medina: A mi gyakorlatunkban ez még nem fordult elő, az ország sok részében azonban ez az eljárás valóban szokásos.

Gladstein: De, bíró úr, ez csak akkor merül fel, ha bűnös az illető.

Medina (ingerülten): Mit tudom én, hogyan csinálják! De azt meg tudom állapítani, hogy egy ítélet terhelő-e vagy sem, és perceken belül utána nézek annak, hogy a kettő közül itt melyik eset forog fenn és ezt azonnal közölni fogom az esküdtszékekkel. Maguk a fehérre is azt mondják, hogy fekete, de végülis az lesz, amit én mondok.

*

A tárgyalás ilyen hangulatban folyt tovább. Miután a bíróság felszólította a védelmet, hogy olvassa fel az okmányból mindazokat a részeket, amelyeket az esküdtszék vagy vádhatóság kíván, Sacher közölte, hogy felolvashatja az egészet is, ha a bíróság úgy akarja.

(A jegyzőkönyvből:)

Medina: Úgy látom, súlyos igazságtalanság történt.

Sacher: Semmiféle igazságtalanság nem történt.

Medina: Az én jelenlétemben nem is fog történni.

Sacher: A mi jelenlétünkben sem, mert mi minden adatot napvilágra hozunk...

Medina: Úgy gondolja?

Sacher: Amennyiben a bíróság ezt megengedi.

Medina: Nagyon tévednek, ha azt hiszik, hogy napokat tölthetnek el annak kibogozásával, hogy mit tett és mit nem tett a tanú.

*

Ezután Sacher felolvasta a Nicodemus és Louise Trail elleni vádiratot. Az első vád szerint tiltott módon egy revolvert és egy automata pisztolyt tartottak maguknál. Az okmány túlsó oldalán 1948 május 20-i dátummal — a következő szöveg olvas-

ható: — „Én vagy mi bűnösnek valljuk magunkat a vádiratban foglaltakban”, aláírás Louise Trail és Charles Nicodemus. — Azonos keltezéssel és közvetlenül a beismerő vallomás alatt látható az a bejegyzés, amely szerint — a bíróság megengedi a vallomás visszavonását — utána pedig a következő: — a vádlottakat nem találták bűnösnek és a bírósági költségek megfizetésére kötelezik őket — s végül — mind ugyanazzal a keltezéssel — „A vádlottakat a bírósági költségek megfizetésére ítélik.”

Medina bíró nevetségessé akarta tenni a védelmet azáltal, hogy Sachert megelőzve maga olvasta fel — meghamisítva — a bírói költségek összegét. „És a költségek 3,10 dollárt tesznek ki”, jelentette ki diadalmasan, hogy az esküdszékekben azt az érzést keltse, hogy sem Nicodemus, sem pedig az ítéletet hozó bíró nem fektettek nagy súlyt erre a nevetséges összegű fizetési meghagyásra. Jellemző példája ez annak, hogyan viselkedett Medina bíró mint az Igazságszolgáltatás megtestesítője, annál is inkább — mert itt súlyosan tévedett.

Keresztülsiklott azon a jelentős tényen, hogy tudniillik a költségek ennél az egyetlen ügynél sem tettek ki csupán ilyen jelentéktelen összeget, hanem ennél lényegesen többet — 43 dollár 26 centet. Amint később, a második okmány felolvasásakor kiderült — hasonló hosszadalmas vitatkozás után — a költségek a második ügynél már 77,97 dollárra rúgtak. Így tehát Nicodemust és Louise Trailt „felmentették”, de 121,23 dollár erejéig elmarasztalták. A jegyzőkönyv minden egyes lapja arról tanúskodik, milyen erővel igyekezett Medina bíró a bizonyítékok erejét csökkenteni és a védelem ellen fordítani, még mielőtt a védők a bizonyítékokat felhasználhatták volna. Mikor Sacher a második vádirattal kezdett foglalkozni, a vádhatóság ismét azzal érvelt, hogy, miután a vádlottat felmentették, ez nem vehető figyelembe. A bírónak az a megjegyzése —

hogy az egészet csupán „a tanú iránti méltányosságból” engedélyezi — újabb vitát eredményezett.

(A jegyzőkönyvből:)

Gladstein: Leszögezhetnénk végre, hogy az egész kérdést — a tanú ügyének a kivizsgálását — a vádlottak érdekében vettük elő?

Medina: Mr. Gladstein, azt hiszem igazságtalanság részünkről azt állítani valakiről, hogy bűnös, amikor nem az.

Gladstein: De ha megengedi bíró úr —

Medina: Lehet, hogy ez kellemetlenül érinti önt, s az is lehet, hogy bírói hiba.

Sacher: Szerintem a lényeg az —

Medina: Ha a jegyzőkönyv azt mondja, hogy ártatlan, nézetem szerint a napnál is világosabb, hogy ártatlan.

Gladstein: De kérem, bíró úr —

*

A védőket azonban nem hagyták szóhoz jutni. Az ügyész ebédszünetet kért. Az esküdtszék mindaddig nem látott egyebet, mint a tanú állhatatos és ismételt védelmezését a bíróság részéről. Medina bíró tárgyalótermében a hangulat az ebédszünet után sem javult meg. Miután a védelem az esküdtszéknek felolvasta a második okmányt, minden arra irányuló kísérlet, hogy kiderítsék a kapcsolatot a pittsburghi letartóztatás és Nicodemus mostani megjelenése közt, sikertelen maradt, a bíró még csak jobban összekuszálta ezt a törvényszéki komédiát.

(A jegyzőkönyvből:)

Sacher: Ön azt vallotta, hogy pittsburghi tartózkodása után meglátogatta az FBI egy ügynökét Cumberlandben. Így van?

Nicodemus: Igen.

Sacher: Ön Pittsburghben tartózkodott 1948 január 8-tól január 10-ig. Így van?

Nicodemus: Nem, egy pillanat, megpróbállok visszaemlékezni, hogy mikor mentem vissza. Nem tudok pontos választ adni, hiszen már régen történt. Sok minden történt azóta.

*

Sacher megpróbálta elejét venni a csűrés-csavarásnak, emlékeztetvén a tanút, hogy a vádiratból éppen az imént derült ki az, hogy január 8-án jött Pittsburghba és január 10-én tartóztatták le. A vádhatóság azonban tiltakozott.

(A jegyzőkönyvből:)

Medina: Helyt adok a tiltakozásnak. Megtiltom, hogy tovább kérdezősködjék erről az esetről. A jegyzőkönyv szerint ez az ember ártatlan. Ha azt hiszi, hogy újrafelvételt csinálhat ebben az ügyben, téved.

Sacher: Nincs szándékomban ezt tenni. De a jegyzőkönyvből az is kiderül, hogy a költségek megfizetésére ítélték annak ellenére, hogy vallomását visszavonta.

Medina: Helyt adtam az ügyész úr tiltakozásának.

Gladstein: Kérem. Bíró úr, ön már harmadszor használja ezt a kifejezést a jegyzőkönyvben foglaltakról. Kérem a kifejezések jegyzőkönyvből való törlését.

Medina: Visszautasítom kérelmét.

Sacher (a tanúhoz): Vissza tud emlékezni arra az időre, amikor először találkozott az FBI ügynökével?

Nicodemus: Nem, a pontos dátum nem jut eszembe.

Sacher: 1948 januárja vagy februárja volt?

Nicodemus: Vagy január végén, vagy február elején.

Sacher: Kivel beszélt az FBI-tól? Hogy hívták?

Nicodemus: Jones volt a neve.

Sacher: És mi volt a keresztnéve?

Nicodemus: Raymond.

Sacher: Beszélt ön Mr. Jonesnak pittsburghi letartóztatásáról?

Gordon: Ellenzem a kérdés feltevését.

Medina: A kérdést nem engedélyezem.

Sacher: Most, a bíróság engedelmével, szeretném bebizonyítani, hogy mindaz, ami itt szerepel az FBI és a tanú közti megállapodás következtében történt. Ebben az irányban fogom most kérdéseimet feltenni.

Gordon: Én viszont határozottan tagadom, hogy az Egyesült Államok kormánya bármiféle megállapodást kötött volna bármelyik pittsburghi bíróval —

Sacher: Bíró úr — engedelmével —

Gordon (folytatva): ennek az embernek a felmentése érdekében.

Sacher: Ellenvéleményt jelentek be.

Gordon: Én pedig ellenzek minden ilyen irányú kérdést.

Medina: Helyt adok az ügyész úr tiltakozásának ezzel a kérdéssel kapcsolatban. Ha van még egyéb kérdés, gyérünk tovább.

Sacher: Hányszor találkozott ön Mr. Jones-szal azután, hogy először beszélt vele január végén vagy február elején?

Nicodemus: Hát, úgy emlékszem háromszor találkoztam Mr. Jones-szal, körülbelül háromszor vagy négyszer.

Sacher: Mikor találkozott utoljára Mr. Jones-szal?

Nicodemus: Utoljára? A letartóztatásom és a pittsburghi visszautazásom közti időre gondol?

Sacher: Azt kérdeztem, kérem, mikor látta utoljára Mr. Jonest?

Nicodemus: Hát, én láttam Mr. Jonest, ha azt akarja tudni, hogy mikor láttam őt utoljára —

Medina: Igen, pontosan azt kérdezte magától.

Nicodemus: Na jó. Utoljára egy héttel ezelőtt beszéltem Mr. Jones-szal.

*

Egy félórán keresztül csűrte-csavarta a dolgot Nicodemus, hogy ne kelljen pontosan megmondania az időpontot, amikor az FBI megbízottjával találkozott. Beismerte, hogy két nyilatkozatot adott át neki, először egy sajátkezűleg írt egyoldalas nyilatkozatot, másodszor egy hosszabb, géppel írottat. Körülbelül harminc percen keresztül azt állította, hogy az egyiket 1949-ben vagy legkorábban 1948 szeptemberében adta át, végülis azonban megtette legfontosabb vallomását: első nyilatkozatát az FBI számára valamikor 1948 januárjában a pittsburghi eset után írta alá. Ez pontosan két évvel azután történt, hogy a Kommunista Pártból kizárták és világosan mutatja, hogy mindaddig nem ajánlotta fel „önként” szolgálatait az FBI-nek, amíg bajba nem került.

Sacher minden igyekezete ezután arra irányult, hogy a másik nyilatkozat átadásának időpontját kiszedje a tanúból, a bíró állandó tiltakozása ellenére.

(A jegyzőkönyvből:)

Sacher: Szóval mindössze ezt a két nyilatkozatot írta meg, ugye?

Nicodemus: Igen, ezt a kettőt.

Sacher: És ugye ezt a második nyilatkozatot 1948 május 20 előtt, tehát a Pittsburghi Megyei Bíróságon való megjelenése előtt, adta át?

Nicodemus: Igen, még május előtt.

*

Így végülis sikerült a védelemnek harapófogóval kiszedni Nicodemusból, hogy a két nyilatkozatot a letartóztatása és szabadonbocsátása közt eltelt időben adta át az FBI-nek. Makacs kísérlete, mellyel a nyilatkozat átadásának időpontját előbb május hó előttre, majd későbbre akarta tenni, mutatja a valódi időpont bűnös jelentőségét: azt ugyanis, hogy a nyilatkozat volt szabadulásának ára. Rávétték, hogy mint tanú azt mondja el, amit az FBI a szájába adott és amit ő valóban elmondott a kihallgatás során. Az események sorozata súlyosan terhelő. Sacher éppen ezért megismételtette Nicodemussal vallomását.

(A jegyzőkönyvből:)

Nicodemus: Amint már mondtam, két nyilatkozatot adtam át Mr. Jonesnak, amennyire visszaemlékszem. Az egyik nyilatkozatot pittsburghi letartóztatásom után, a másikat valamivel később, az ítélet meghozatala előtt adtam át neki.

*

Egy teljes napba telt, amíg sikerült kiszedni a tanúból egy olyan egyszerű eseménysorozatot, amely természeténél fogva mély, feledhetetlen benyomást kellett, hogy gyakoroljon rá. 1. Letartóztatták és súlyos vádakat emeltek ellene. 2. Az FBI egy tagja meglátogatta. 3. Ezután elment az FBI tagjának hivatalába és ott nyilatkozatot tett vagy írásbeli nyilatkozatot adott át. 4. Újra elment az FBI hivatalába és egy további nyilatkozatot adott át. 5. Csak ezután engedték meg neki, hogy a pittsburghi bíróság előtt visszavonja beismerő vallomását mind a két vádpontot illetően és ezután úszta meg az ügyet egy meglehetősen kis pénzbüntetéssel. 6. Egy héttel azelőtt, hogy mint tanú szerepelt a Kommunist Perben, újra találkozott ugyanazzal az FBI taggal. Aki csak kicsit is jártas a bűnügyi gyakorlat-

ban, annak számára teljesen világos, hogy a tanú az FBI hatalmában van és közvetlenül a mostani per előtt főpróbát tartottak vele arról, hogy mit valljon. De amikor a keresztkérdések befejeződtek és a másodszori kihallgatás megkezdődött, a bíróság ismét megtagadta, hogy ezt az ügyet az esküdt-szék érdemben tárgyalja. Az esküdt-széknek teljesen elegendő, ha Nicodemusnak pittsburghi szabadon-bocsátásáról tud — mondta Medina a legutolsó dühös vita során. A védelem tiltakozása ellenére megengedte, hogy a vádhatóság olyan kérdéseket intézzon a tanúhoz, amelyeket előzőleg a védelem-nek kifejezetten megtiltott.

(A jegyzőkönyvből:)

Gordon: Tett önnek az FBI Jones nevű külön-leges megbízottja bármilyen utalást arra nézve, hogy elsimítja a pittsburghi ügyet?

Nicodemus: Nem, nem tett.

Gordon: Ön ezeket a nyilatkozatokat valami hasonló természetű ajánlatért adta cserébe?

Nicodemus: Nem.

Gordon: Mikor szólt nekem először arról, hogy tanúskodni akar ebben az ügyben?

Nicodemus: Körülbelül 1948 novemberének utolsó hetében.

Gordon: Ez a pittsburghi eljárás beszüntetése után volt?

Sacher: Tiltakozom a tények valótlan beállítása ellen.

Medina: Az valótlan, hogy őt ártatlannak találták?

Sacher: Nem, mint bíró úr is tudja, a költségek megfizetésére ítélték.

Medina: Nézze Mr. Sacher, ön mondhatja nekem az örökkévalóságig, hogy a költségek megfizetésére ítélték, én az esküdteknek csak azt mondom, hogy felmentették.

Sacher (a kezében lévő okmányra mutatva): Itt pedig az áll, hogy a költségek megfizetésére ítélték.

Medina: Ott az áll, hogy nem találták bűnösnek.

Sacher: Az nem áll.

*

A többi ügyvéd is csatlakozott ehhez a szavalókórushoz, ki egyik ki másik oldalról és *Medina* szemmel láthatóan dühöngött a védő merészségén, hogy szembe mert szállni álláspontjával.

(A jegyzőkönyvből:)

Medina: Lehetséges, hogy az esküdtek megfélemlenek arról, amit én mondok nekik, az is lehet, hogy önök rá tudják venni őket, hogy megfélemlenek a bíróság utasításairól, de addig semmi esetre sem, amíg én itt vagyok.

Gladstein: Véleményem szerint bíró úr, ez helytelen bírói magatartás.

Medina: Hát ez aztán igazán nagyszerű.

Gladstein: Azzal kapcsolatban pedig, amit bíró úr mondott, hogy az esküdtszékkal közölni fogja, hogy Mr. Nicodemus ártatlan, lesz szíves hozzátenni, hogy Mr. Nicodemust kétségekívül ártatlansága miatt ítélték 140 dollár megfizetésére.

*

Nem vagyok ügyvéd, az olvasók sem azok. Igazán nem mondhatjuk meg saját tapasztalatunkból, hol rejlik az igazság ezekben a törvényről alkotott ellentétes felfogásokban. De mint laikusok, világosan látjuk a valódi helyzetet. A bíróság azt mondja, hogy mit sem tud erről a „bizonyos közrejátszó körülményekről”. A bíróság nem ismeri el annak lehetőségét, hogy az FBI küldte Nicodemust ide tanúnak cserébe azért a csekély szolgálatért, amit a pittsburghi ügyben kapott.

Ez igazán nagyszerű! Lélekemelő az a tudat,

hogy Harold R. Medina, aki nemcsak hogy éveken keresztül gyakorló jogász volt, mielőtt Truman elnök 1947-ben kinevezte a bírói székbe, hanem a diákok ezreinek tanított harmincöt dollárért fejenként jogászi gyakorlatot — még sohasem hallott megvesztegetésről. Meglepő, hogy ma, negyvenéves gyakorlat után, sem hallott még „ellenszolgáltatás”-ról. Hosszú és igen jövedelmező gyakorlata alatt sikerült megőriznie igen-igen magasztos ideáljait. Bravó, Medina bíró úr!

Sajnos, azonban nem mondhatjuk Medina bíró úrról, hogy mint jó pap, holtig tanul. Hiszen new-yorki gyakorlatának idejére esik Seabury bíró vizsgálata a városi bíróságoknál, valamint ugyanebben az időben hozta nyilvánosságra a Wickersham Bizottság az egész országra kiterjedő vizsgálat eredményeit. És ő mégsem hallott efféle „ellenszolgáltatásokról”. A Wickersham Bizottság tudott róluk, és Seabury bíró is tudott róluk. Azt hiszem, akkor legjobb lesz, ha időt szakítunk magunknak és megmutatjuk ennek a hófehérlelkű, igen-igen tiszta ifjú embernek milyen nagyon is piszkos tud lenni egy bíróság.

Negyedik fejezet

A MEGVESZTEGETÉSEKRŐL

Az amerikai rendőrbíróság „a törvény alvilága”. Különböző férgek nyüzsögnek itt: „Kijáró ügyvédek, besúgók, kaucióhiénák és a hivatalos felhajtó, aki százalékot kap az ügyvédi honoráriumból és a kaucióból.”

Ezt mondja Ernest Jerome Hopkins — akit rövidesen megismerünk — országos tapasztalatra hivatkozva. Álljunk meg, tanácsolja „egy tetszés szerinti rendőrbíróság folyosóján az év bármely napján reggel 8-tól 10-ig. Megismerhetjük a különböző felhajtókat és rendőrkopókat, nyomon követhetjük a kijárók, bizonyos rendőrségi emberek és bírósági alkalmazottak üzleteit... Rögtön érezzük, hogy az »alvilágban« vagyunk... Ez nem csupán azért van így, mert a rendőrbíróságok csaknem kivétel nélkül ósdi és mocskos épületekben vannak elhelyezve; láttam én már rendőrbíróságokat és rendőrségi börtönöket vadonatúj és ragyogó épületekben is. Egy hét sem telt el azonban és valami különös varázs folytán, éppolyan nyomasztóan hatottak mint a régiek. Társadalmi egyesületek már többször foglalkoztak ezzel a kérdéssel... Rendes polgár az ilyen helyet messze elkerüli. Az Igazság Csarnokai kizárólag a rendőrség, a kopók és felhajtók számára vannak fenntartva. Az ide bekerülő civilek rövide-

sen idegbajt kapnak és a riporterek »fehér holló« néven ismerik őket. Ilyen a pittsburghi, a newyorki és általában valamennyi amerikai rendőrbíróság. Ez a rendőrség dédelgetett alvilága."

Ez a világ ismeretlen a Foley Square-i bíró számára. Az ottani bíróság és vádhatóság magas erkölcsi síkon áll. A tiszta törvényes elmélet csúcán állva tagadják, hogy az FBI és a bűnözők között bármi kapcsolat is lehet és hogy ezt még az FBI és a rendőrség közötti megegyezés követheti. Ijedten kapkodnak levegőért a védelemnek arra a feltevésére, hogy ilyen ellenszolgáltatás egyáltalán szóba kerülhet. Nem engedik a való világ bűneivel bemocskolni az FBI szentélyét — vagy megmagyarázni, miért tanúskodik Nicodemus ebben az ügyben.

Az itteni légkör olyan fennkölt, hogy jobb ha előbb alászállunk a földre, mielőtt visszamennénk a Foley Square-re. A Wickersham Bizottság például nem olyan büntelen, szent világban végezte munkáját, mint amilyenben Medina és Gordon. Bár a Hoover elnök által kinevezett és George W. Wickersham elnöksége alatt működő bizottság éppoly előkelő tisztséget töltött be — Wickersham különben egy másik republikánus elnöknek, William Howard Taftnak volt wall-streeti jogásztársa — mégiscsak leereszkedett a rendőrbíróság szennyéhez és mocskához. Ernest Jerome Hopkins, a kiszolgált rendőri riporter és Wickersham nyomozó gyűjtötte egybe ezeket a több kötetre terjedő riportokat Törvénytelen Rendőrségünk című, figyelemreméltó könyvében. Innen vettük a fenti idézetet.

De Hopkinsnak több mondanivalója is van a „megvesztegetésről". Egy átlagos rendőrbíróságon — mondja — az a szokás, hogy a vádlottat mindenéből kiforgatják az ítélet felfüggesztése vagy a szabadulás más módja fejében. A Wickersham Bizottság bebizonyította, hogy ez az egész Egyesült Államokban így van. A Seabury bíró előtt lefolytatott

newyorki híres nyilvános vizsgálat — Harold R. Medina ugyanakkor éppen New Yorkban folytatott ügyvédi gyakorlatot — igen piszkos részleteket hozott nyilvánosságra. Hopkins részleteket közöl erről a vizsgálatról. Egy letartóztatott embertől a bíró megtagadta kaució mellett való szabadlábrahelyezését. Ekkor (az áldozat saját szavai szerint) „egy alacsony, zömök, gyanús kinézésű, pasas jött be és azt mondta: „keríts nekem hetven dollárt és én elintézem a szabadlábrahelyezést.” Összekapart hatvanat és „a bíró készségesen megváltoztatta álláspontját és szabadlábrahelyezte...” Egy teljesen ártatlan asszony ötszáz dollárt fizetett a szabadlábrahelyezésért. Egy ismételt letartóztatott lány háromszázat ajánlott fel, az ügyvéd azzal utasította vissza, hogy a bírót is ki kell fizetnie és a letartóztatást végző tisztviselő is túlságosan sokat kér. Az ezt követő letartóztatásánál ugyanaz az ügyvéd négyszáz dollárt kért a lánytól. Egy másik ügyvéd később háromszáz dollárt kért tőle azzal a megjegyzéssel, hogy száz dollár kell a rendőrnek és száz dollár a bírónak. Ez az általánosan elterjedt rendszer teszi gazdaggá a newyorki rendőrt. Seabury bíró például arról értesült, hogy egy ilyen rendőr és az anyja 185 000 dollárt tett bankba öt év alatt! A Wickersham Bizottság szerint pedig korántsem valami különleges newyorki, hanem országos jelenség az ilyen.

A megvesztegetésnek azonban van egy másik fajtája is és ez még jobban illik a mi esetünkre. A tanúvallomást tevő Nicodemus a keresztkérdések alatt vonakodva beismerte, hogy „nyilatkozatokat” adott az FBI emberének, akivel „összeköttetésben állott”. Szóval röviden feljelentő volt, vagy durvább rendőrségi kifejezéssel élve „besúgó”. Néhány ilyen besúgót készpénzben fizetnek: Nicodemus tanútársai bevallották, hogy havi díjazást kapnak (általá-

ban nem túlságosan nagy összeget) és a kiadásait megtérítik.

De a besúgó szokásos fizetsége a büntetlenség: „ellenszolgáltatásként” tehát mentességet élvez valami elkövetett bűn büntetése alól, vagy valóságos rendőri védelem alatt űzi bűnös cselekményeit. Hopkins szerint az nem más, „mint a rendőrség által közvetett ellenszolgáltatásként nyújtott védelem vagy a büntetlenség biztosítása az eltévelyedés és bűn bármely formáját sujtó törvényes következmények alól”. Mint mondja, „rendszerint erre terjed ki az ellenszolgáltatás”.

Michael Fiaschetti kapitány — a maga kocsmai nyelvén — szintén megerősíti Hopkins megállapítását. Ő volt a feje a brutális newyorki „olasz rendőrsztagnak” egészen addig, míg összeütközésbe nem került egy politikailag bevágódott ügyvéddel. Fiaschetti megírta történetét „Durvának kell lenned” című könyvében, melyet Prosper Buranelli, egy rendőrségi riporter dolgozott át valamelyest irodalmi formában. Ő is ír egy „ellenszolgáltatásról”, amely Nicodemus esetéhez hasonlít. 1921 nyarán elfogott egy fiatal csirkefogót, aki egy east-side-i gyógyszerár kirablását kísérelte meg. A fickó teljesen le volt égve, revolvere sem volt „de még így is kapott volna vagy tíz évet... Csináltam vele egy üzletet... besúgásért szabadság... egész jó üzlet. Megcsinálták már ezelőtt is és még ezután is jó pár-szor megteszik, míg a világ becsületes útra nem tér...”

„Értékes árucikk a szabadság. Azt mesélik, hogy a spiclik pénzt kapnak. Ez többnyire csak mese. Még sohasem hallottam, hogy egy besúgó valaha is igazi pénzt kapott volna a rendőrségtől. Legtöbb esetben a legdrágább árut, a szabadságot kapod cserébe... Az igaz, hogy ez nem valami ére-nyes gyakorlat. De még sohasem olvastam semmi-féle erkölcsnemesítő könyvet a «besúgásért szabad-ságot» etikájáról”.

Köszöntjük, Fiaschetti kapitány. Magyarázatot ugyan csatornaillatú, de legalább nincs benne semmi a Foley Square képmutatásából. Nem csoda, ha Medina nem szívesen engedi be az életet a tárgyalóterembe. Ez az ügy is amolyan Fiaschetti ízű; a Fiaschettik tízezrei készítették elő ezt az ügyet. Nemcsak Nicodemust kell takargatni az igazság fénye elől. A kormány tizenhárom tanúja közül kettő az FBI különleges ügynöke, vagyis rendes FBI alkalmazott; Nicodemuson kívül heten az FBI „külső emberei”, akikről Nicodemusszal ellentétben be merték vallani, hogy álcázott ügynökök, illetve az FBI besúgói; még a maradék három tanú is besúgószerű egyéniség, ők is megkapták a rendőrségtől a maguk harminc ezüstpénzét — állást vagy büntetlenséget.

Az FBI maga nyíltan beszél erről, s ezzel megnehezíti Medina bíró dolgát, azt ugyanis, hogy az esküdteket továbbra is a maga teremtetten mesevilág légkörében tartsa. Az U. S. News and World Report című hetilap 1949 július 8-i száma közöl egy sugalmazott cikket, melyben az FBI bevallja, hogy nemcsak alkalmilag, hanem rendszeresen foglalkoztat bűnözőket. Elismeri, hogy az amerikai kommunista vezetők perében „alvilági” tanúkat bocsátott a vádhatóság rendelkezésére; és mint a cikk írja, J. Edgar Hoover az FBI vezetője őszintén aggódik amiatt, hogy a leleplezés szétrebbenti jómadarait.

„Az FBI úgy véli, hogy az ilyen politikai per megnyerése alvilági kapcsolatainak rovására megy” — mondja a cikk. „Most is a Kommunista Pártba beépített hét ügynökét áldozta fel azzal, hogy a tizenegy kommunista newyorki perében tanúnak szerepeltette őket. És ezen kívül még többet veszít azzal, hogy a Coplon*-ügyben felfedte kártyáit.

* Coplon: volt kormánytisztviselő, akit hamis vádak alapján elítéltek kémkedésért. — A szerk.

Medina bíró visszautasította a védelemnek azt a kérését, hogy mutassák be az FBI jelentéseit, amelyeket, mint kiderült, Nicodemus és a többi ügynök készített. A Hiss és Coplon ügyekben azonban a bíróság nem fedezte az FBI-t. Így azután, mint a cikk elpanaszolja, „az FBI titokzatosságát erősen megtépázták. Alapjában megrendült a közönségnek az az illúziója, hogy az FBI a bűnügyek megoldásában kizárólag a kriminológiára támaszkodik”. Eltekintve a nagyközönségre gyakorolt kellemetlen hatástól, a titokzatosság leplének ez a fellebbentése végzetes hatással volt az alvilágra. A besúgó csak sötétben használható, ha napvilágra kerül fabatkát sem ér. Piszkos ügyeihez a sötétség nélkülözhetetlen. A mostani perek sorra feltárták az FBI titkait. „Senki sem tudja, mikor rendel el valamelyik bíróság nyilvános vizsgálatot az FBI irattárában. Ezért a perek óta egyik titkos ügynököt a másik után kell elejteni”. Egészen biztos, hogy az FBI túloz; kétségkívül megtalálja a módját annak, hogy ügynökeit kézben tartsa. De az is bizonyos, hogy az ügy aggasztja őket, mert egy tagadhatatlan igazság van a siránkozásukban: az FBI tehetetlen lenne alvilági ügynökök nélkül. A politikai természetű ügyekben, a gondolatszabadság korlátozása közben az FBI közönséges rendőri eszközöket és rendőri etikát alkalmaz. Mindenekelőtt átvette a rendészeti osztálytól munkájának legfontosabb eszközét, a titkos besúgó rendszert. És most ez a rendszer megsemmisül a nyilvánosság fényében.

„Évekig tart, míg új földalatti kapcsolatokat ki lehet építeni, ennek ellenére nem egy ügynököt egyik napról a másikra lekapcsolnak,” írja a cikk. „Sokan megléptek azok közül, akikről kiderült, mifélék. Egy legalább is eltűnt, mint mondják.” Mindez aggasztóvá teszi a helyzetet: az FBI „elveszti alvilági kapcsolatait, már pedig nélkülük semmiféle detektívszervezet nem képes működni”.

Egy dolog feltétlenül igaz, az, hogy a valóságban tényleg nincs titkosrendőrség, amely besúgó nélkül dolgozik. Kérdezzük csak meg Fiaschettit. Könyvének két fejezetében, „Hogyan csípi el a detektív emberét”, és „A pokolban Sherlock Holmeszal” címűekben a rendőr megerősíti az FBI véleményét:

„Miért nem szerepel a detektívtörténetekben a besúgó? Miért nem ír Conan Doyle Sherlock Holmes kopóiról? Holmesnak is voltak besúgói, hogyne lettek volna. Hogyan is tudott volna felgöngyölíteni egy ügyet nélkülük? Egy olyan istenigazában jó regényben, ahol a detektív elcsípi a tettest, a besúgóé a döntő szó... Ha nincsenek tippek, a spiclik titkos sugdolózásai, akkor a nyomozás megbénul. Az egész országban, vagy akár az egész világon is, a rendőrök tanácstalanul és szájtátva állnának.”

Fiaschetti teljesen őszinte. Az FBI is teljesen őszinte. Medina bíró is az. A rendőr számára teljesen érthetetlen, hogyan lehet a rendet fenntartani, ha megengedjük, hogy az emberek alkotmányos jogaikhoz folyamodjanak. A rendőragy nem érti meg, hogyan lehet a törvényt betartani a törvény megsértése nélkül. A rendőragy szerint minden polgárban ott lappang a törvénszegő, s állandóan kémekkel kell figyeltetni őket. A rendőragy szerint a besúgórendszer nélkül elképzelhetetlen az élet. Szükséges rossz. Ha már így áll a dolog, Fiaschetti habozás nélkül fed fel olyan tényeket, amelyekről a becsületes ember gyomra kavarodik. Azt állítja, hogy a besúgórendszer elválaszthatatlan része a rendőrbíróági „gépezetnek”, a zsarolásnak, a kiuzsorázásnak, a megvesztegetésnek és lepaklizásoknak. Nem csoda, ha Medina bíró nem engedte meg a védelemnek, hogy mélyebbre tekintsen a „pittsburghi eset” rendőri jegyzőkönyvéél, melyben az a furcsa mondat áll: „nem bűnös és a költségek megfizetésére ítéltetik”. Ha az esküdtek-

nek megengedték volna, hogy meglássák a besúgó-rendszert a maga aljasságában, akkor talán meg se hallgatták volna a vádhatóság tanúit. Akkor ők is elmondhatták volna Norval Harris indianai járás-bíróval:

„Az egész kommunista per kész komédia... A vád papírkosárba való. A vád tisztára besúgók és ügynökök aljas meséin alapul. Ahol én bírászkodom, ilyenfajta tanúskodásnak nincs helye. Én ki nem állhatom a spicliket és besúgókat... s így gondolkozik az amerikai nép is.”

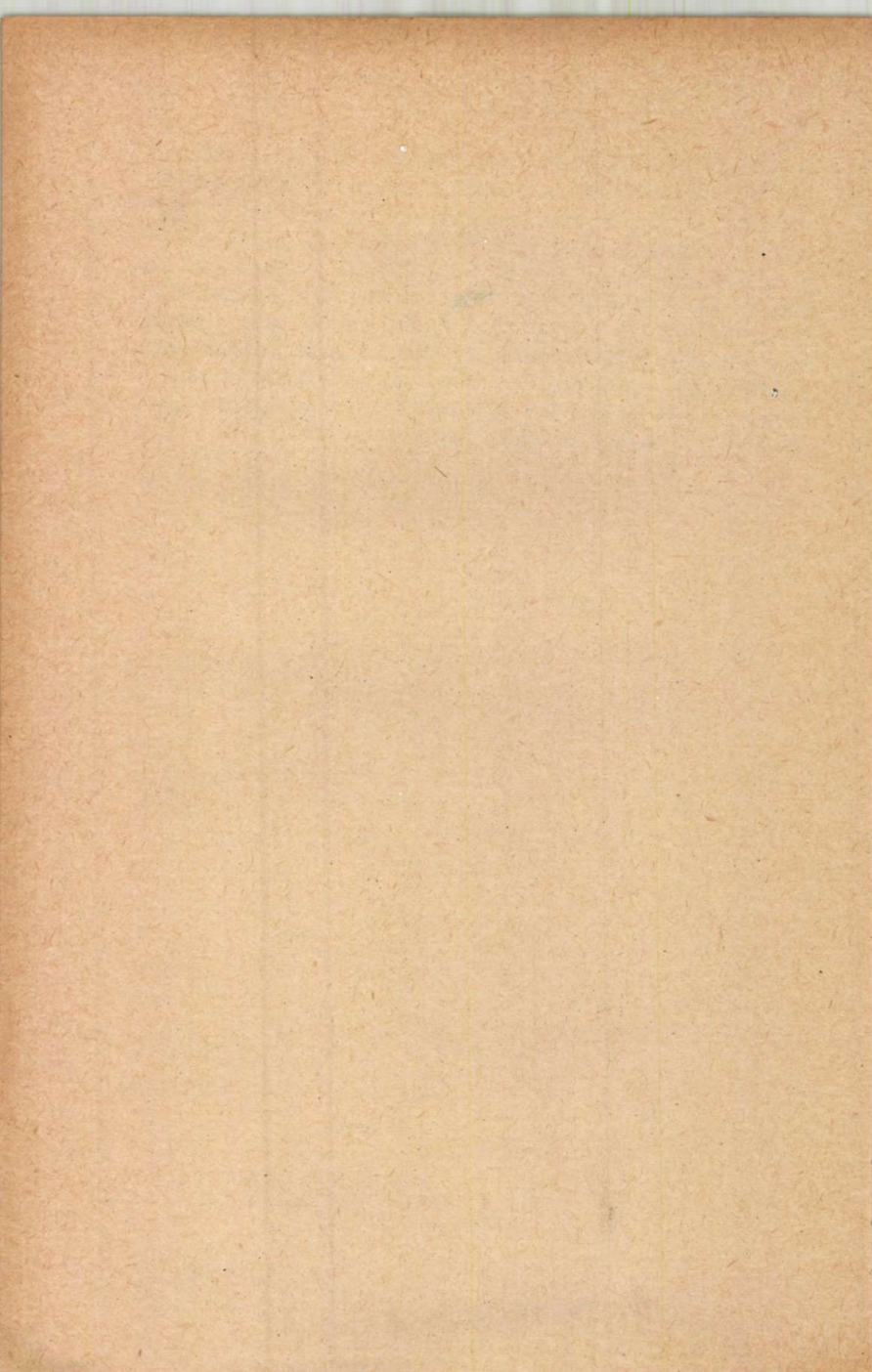
Igen, mi valóban így gondolkozunk. Olyannyira, hogy akármennyire is erőlködött Medina bíró, a kormány nagyonis védekezésre szorult a kommunista perben. Éppen a kommunista per befejezése előtt tárgyalták a San Franciscói Szövetségi Tanácsnál Harry Bridges munkásvezér elleni ügy napirendre tűzését. Amikor a védelem megjelent, hogy ebben a perben „megint csak”, a „csatornatöltelékek” egész sora fog tanúként felvonulni, F. G. Joseph Donohue, az Egyesült Államok helyettes államügyésze ellenvéleményt jelentett be. A *New York Times* szeptember 23-i száma ezt így közli:

„Mr. Donohue határozottan állította, hogy egyetlen olyan tanút sem fog a bíróság elé állítani, akinek a szavahihetőségéért ne kezeskedne. Mint mondotta, nem fog alkalmazni egyetlen besúgót vagy munkáskémet sem.”

A Foley Square-i törvényszéken a besúgók úgy szerepelnek, mint jó hazafiak, akiknek tisztelettel adózik az amerikai nép; a sanfranciscói törvényszéken ugyanaz az Igazságügyi Minisztérium kijelenti, hogy az amerikai nép megveti és utálja ezeket az aljas kigyókat.

Valóban megvetjük őket és éppen ezért halasztottam el a per jogi és politikai előzményeinek felsorolását, az egész háttér bemutatását addig, míg

orrunkat eltölti az a bűz, amely ebből az ügyből kiárad, mert ebben az ügyben az alvilág csatornáinak és a spiclik szennyének szaga keveredik egymással. Később még mélyebbre kell mennünk ebbe a szennyáradatba, hogy megtaláljuk a forrását „a spiclik és besúgók aljas bizonyítékainak”, amelyekkel tele van a jegyzőkönyv. De most már ideje, hogy másfelé forduljunk és megnézzük miféle per, miféle vád és miféle ügy volt az, amelyhez a tanúbizonyságot kizárólag besúgóktól és alvilági ügynököktől lehetett megszerezni.

MÁSODIK KÖNYV

AESOPUSI MESÉK

„...óriási hibát követne el az, aki azt a következtetést próbálná levonni, hogy lehet valakiből kommunista, anélkül, hogy elsajátítaná azt, ami az emberiség tudásában felhalmozódott. Hiba lenne azt hinni, hogy elég elsajátítani a kommunista jelszavakat, a kommunista tudomány következéseit anélkül, hogy elsajátítanánk az ismereteknek azt az összességét, melynek következménye maga a kommunizmus.“*

Első fejezet

SKID ROW**

„Majd adok én magának alkotmányt a fejérezzel a bottal“, dühöngött a rendőr. „Jobb lesz, ha befogja a száját és eltakarodik innen.“

Ha valaki dühöngő embert akar látni, nézze meg ezt a rendőrt. A rendőrök egyszerűen nem bírják, ha valaki „visszafelel“ nekik. Nincsenek hozzászokva, úgy értem Amerikában; mert sehol másutt a világon nem olyan magától értetődő, hogy a rendőr korlátlan hatalommal rendelkezék, mint nálunk.

Ez nem az én megállapításom. A Wickersham

* Lenin. Válogatott művek II. Szikra 1949. 794. old.

** Rendkívül szegény városrész, a vándormunkások átmeneti tartózkodási helye. — A szerk.

Bizottság állítja ezt, miután kivizsgálta az Egyesült Államokban a törvény végrehajtása terén elkövetett túlkapásokat.

De mikor ez az eset történt, minderről még semmit sem tudtam. Akkoriban még az volt a meggyőződése, hogy az Alkotmány szerint „ez nálunk lehetetlen”. Egy rendőr tanított meg először az alkalmazott alkotmányra — az egyéni jogok mindennapi gyakorlatából ő adott először leckét. Saját kárára tanult az ember igazán; amit az Alkotmányról nem sokkal a fenti eset előtt tanultam, abból ma már egy szóra sem emlékszem, azt viszont sohasem felejtettem el, amire a rendőr kitanított.

Elnézést kérek, hogy ennyit beszélek magamról. Egyetlen mentségem, hogy könyvem célja közvetlen emberi képet adni a perről saját tapasztalataim alapján. Nem azt akarom megmutatni olvasóimnak, ami a felszínen van, hanem azt, hogy mit jelent ez a per bármelyik amerikai dolgozónak személy szerint. Mit jelent az átlag amerikai számára. És mindezt egyszerű, köznapi nyelven szeretném elmondani. — Ez az eset, amelyről itt beszámolok, sajnos, nagyon is hétköznapi tapasztalat bármelyik amerikai munkás számára — szóval hazánk lakosságának túlnyomó része számára.

Az eset San Franciscóban, a Third- és a Howard-utca sarkán játszódott le. Én magam akkor vágtam neki a világnak, fiatal voltam és romantikus. Felfedeztem a nyugati partvidéken valamit, ami számomra éppoly jelentős — és exotikus — volt, mint az indiai Taj Mahal, mint az azték falvak Mexicóban, vagy mint a spanyol-marokkói Tetuan tekervényes, középkori része. Ez a számomra annyira izgalmas dolog a Skid Row volt. Neve az északnyugaton található nagy fakitermelő telepeken keletkezett, és most már minden tengerparti városban azt az utcát hívják így, melyben a vándor munkások tartózkodnak.

A Skid Row-n a munkások beszéde ragadta meg a legjobban figyelmemet. Ezek a munkások szerettek elmélkedni, beszéltek filozófiáról, politikáról, a világ helyzetéről, osztályharcról. Fellelkesített, hogy találok egészen különféle nemzetiségből származó amerikaiakat, akik bár kenyerüket az elképzelhető legfáradságosabb munkával keresik meg, ez a munka mégsem butítja, durvítja el őket. Bámultam, hogy az elméleti kérdések olyan szenvedélyesen foglalkoztatják őket. Akkor még nagyon tapasztalatlan voltam ahhoz, hogy megértsem — nem elvont eszmékért lelkesednek ők. Csak homályosan sejtettem, hogy elméleti érdeklődésük (sokkal inkább mint az enyém) a mindennapi kenyér egyáltalán nem romantikus problémájának területén mozog. Pedig valójában ez volt a helyzet. Nagybbrészt arról beszélgettek, hogyan lehetne javítani azon a rendszeren, amely néhány hónapi kimerítő munka után a tél kezdetén szélnek ereszti őket. Társalgásuk erősen radikális volt.

Akkor még semmit nem tudtam a munkásosztály radikalizmusáról és csak egész keveset a szakszervezeti mozgalom igazi kérdéseiről, de ez nem befolyásolta különösebben a Skid Row-ról alkotott véleményemet. Anélkül, hogy pontosan megértettem volna az általuk felvetett eszmék mögött rejlő éles társadalmi ellentéteket, mindig úgy éreztem, hogy beszélgetésük — és a Skid Row nyugtalan, mozgalmas és az annyira élő, a mozivászon viaszfiguráihoz oly kevésbé hasonlító embereinek beszéde — valódi, általam soha nem is álmodott demokráciát tükröztek vissza. Ahogy megérkeztem egy tengerparti városba, rögtön a Skid Row-ra mentem.

A Skid Row ezen a bizonyos nyári estén is pontosan a megszokott képet mutatta. A munkaruhás emberek éppúgy nyüzsögtek mint bármikor, itt-ott kisebb beszélgető csoportok álltak, itt a Salvation

Army (Udvhadsereg) sarka, ott a fenntartott helyen egyik szónok a másikat követte a magukkal hozott faládákon.

A Skid Row olyan volt mint máskor, de valami szokatlan volt a levegőben. Egyszerre csak éles hátborzongató szirénázás ütötte meg fülemet és még mielőtt meg tudtam volna állapítani, hogy mentőautó, tűzoltó vagy kikötői balesetjelző sziréna szól, egy nagy kocsi fékezett le az egyik faládáról szónokló körüli csoport mellett.

Marmon-kocsi volt, amit indianapolisi szülővárosomban készít a Nordyke és Marmon vállalat. Ott nálunk nem volt Skid Row, nálunk a Ku-Klux-Klan és vezetője, D. C. Stephenson voltak az urak. Ott hordtam ki gyerekkoromban a táviratokat az A. F. L. és a bányászszakszervezet vezetőinek és más konzervatív munkásvezéreknek, akik tökéletesen hasonlítottak az üzletemberekhez külsőben, beszédben és gondolkodásban egyaránt — és Marmon-kocsikon jártak. De a mostani eset óta a Marmon név már csak arra a hat vagy nyolc — addig soha nem látott — hatalmas termetű rendőrré emlékeztet, akik a san franciscói Skid Row-n egy pillanat alatt kiugráltak az autóból.

Szétkergették ezt a békés gyülekezetet és a többi kis beszélgető csoportokat. Mindez a rendőreinkre annyira jellemző „figyelmességgel” és az emberi jogok iránt érzett nagy tisztelettel történt. Aztán megtöltötték a riadóautót olyan emberekkel, akik ellen semmi vád sem volt, akik még erőszakosságuknak sem szegültek ellen. Ezek az emberek egy jogtalan razzia áldozatai lettek, csak a gyakorlat kedvéért tartóztatták le őket, ezért is verik majd el őket az őrszobán és ezért is bocsátják végül szabadon.

Nekik ez régi vicc volt, de engem megdöbbenített és feldühített. Ó, én naív gyerek, az én ártatlan, Alkotmányba vetett kisfiús hitemmel! Indianapo-

lisi iskoláimban mindent pontosan megtanultam, amit erről a kérdésről az egész országban tanítanak. Ráadásul első három iskolaévetem Springfieldben töltöttem, abban a városban, ahol Lincoln háza még mindig szentély, tanítása pedig tisztelt hagyomány. Én tényleg hittem abban, amit az amerikai demokrácia alapvető biztosítékairól tanultam. Tudtam, „mik a jogaim” — ahogy mondani szokták — tudtam mi áll jogában minden amerikai polgárnak és éppen ezért eszembe se jutott, hogy elszaladjak, mikor azok a pribékek elkezdték az Alkotmányt — a jog és a rend fenntartóihoz képest meglehetősen furcsa módon — „végrehajtani”. Csak álltam egyhelyben és a dühtől nem hittem szememnek. S mikor a törvénynek egy feljelvényezett, kellőképpen hivatalos, egyenruhás őre közölte velem, hogy jobb lesz, ha odébb állok, visszafeleseltem.

— Nekem jogom van itt állni — fortyantam fel gyerekes módon, hiszen akkor még nem tudtam különbséget tenni a hatalom törvényei és a törvény hatalma közt. — Mindenkinek joga van itt lenni. Hát nem hallott még maga az Alkotmányról?

Ez azután megtette a magáét. Először is az ember nem felel az amerikai rendőrrel. Ez afféle fel ségsértés. De különösképpen nem emlegeti az Alkotmányt előtte. A rendőr szemében az Alkotmány vörösposztó. Azt hiszem, ebben a pillanatban a zsaru elvörösödött. Ezt csak azért nem tudom pontosan megmondani, mert hirtelen felkapta a fejét.

— Na, majd adok én Alkotmányt magának a fejére — mondta — majd jól odaalkotmányozok arra az átkozott pofájára. — Majd elsorolta még „átkozott” testalkatom további részeit is. És nyilván csak fiatal és ártatlan külsőm mentett meg attól, hogy ígéretét beváltsa.

Ezt a kitérőt csak azért tettem, mert valójában a per történetét tükrözi vissza. Ez a per tulajdonképpen nem is volt per, mindössze az történt, hogy

a kormány a fejükre alkotmányozott a vádlottaknak. Legfeljebb ez alkalommal nem bottal ütött, hanem hazaárulási törvénnyel, sajtóhisztériával, egy irodakukacnak a kommunizmusról alkotott teóriájával, végül olyan tanúkkal és bizonyítékokkal, amit titkosrendőrségünk az alvilágból halászott elő.

Csakis egy rendőr elméje tervelhette ki ezt a tárgyalást. Ez a nyitja a tárgyalás menete különben teljesen rejtélyes mivoltának. Az egész per annak a rendőrnek a zavarából ered, aki problémáját nem tudja azzal megoldani, hogy a fejére üt a felelő polgárnak. A körülmények arra kényszerítik a rendőrt, hogy bíróság elé állítsa a polgárt. Nem akarja most sem, hogy szóhoz jusson, hogy az Alkotmányt idézze, de hogyan lehetne ezt megtenni? Hogyan vigye be a Skid Row-n érvényesített hatalmát a tárgyalóterembe?

Második fejezet

CSAK GYENGEELMÉJŰEKNEK

Hasonló problémája volt a mesebeli Szívkirálynőnek is. Meg is oldotta. Alice szerint ugyan ropant ostoba módon, azonban be kell vallanunk, a Szívkirálynő megoldása mégis elég jó volt ahhoz, hogy az amerikai kormány kölcsönkérje azt a kommunista összeesküvés ügyéhez. Legalább is a királynő módszerét — „előbb ítélet, azután tárgyalás” — Medina bíró is nagyon szívesen alkalmazta.

Bizonyos szempontból ez még bolondabb ügy mint Lewis Carroll meséje. Tegyük fel, hogy a kormány azzal vádol tizenegy embert, hogy összeesküvést szőttek abból a célból, hogy a Central Parkban a fűre lépjenek. Tételezzük fel, hogy jelen vagyunk a tárgyaláson. A legtermészetesebb, hogy olyan tanúkra számítunk, akik végighallgatták, amint a vádlottak összeesküdtek a bűntény elkövetésére. Ha már most ezek helyett a kormány olyan tanúkat sorakoztat fel, akik ehelyett arról tanúskodnak, hogy az egyik vádlott jóbarátságban volt Kék Szakállal, aki hét feleségét ölte meg és holttestüket elrejtette a szekrénybe — nem tételeznénk-e fel joggal, hogy meseországban vagyunk és nemsokára úgyis felébredünk? Remélem, sikerül majd a következőkben bebizonyítanom, hogy mennyire képtelen-

ség ez az egész per a valóságban és rámutathatók arra is, miért lett ilyen.

A kormány azzal játszotta a Szívkirálynő szerepét, hogy a kommunizmusnak egy készengyártott „elméletét” vitte a bíróság elé, azután pedig elutasított minden olyan bizonyítékot, amely ennek az „elméletnek” ellentmondott vagy abba nem volt beleilleszthető. Az lesz tehát a leglogikusabb, ha mindenekelőtt összevetjük ezt az „elméletet” a kommunizmusról szóló vitathatatlan, nyilvánvaló tényekkel. Azt hiszem, a rendőrök kivételével mindenki elfogadhatja a következő pontokat, mint a kommunizmus alapvető tényeit, amelyeket egyaránt fel lehet használni a kommunizmus elleni támadásra vagy annak megvédelmezésére.

Először: Marx Károly a kommunizmus alapvető elveit már több mint száz éve lefektette a Kommunista Kiáltványban.

Másodszor: az elmúlt száz év folyamán a különböző elnevezésű marxista pártok nyíltan tanították ezeket az elveket és működésüket ugyancsak ezeknek az elveknek alapján folytatták mindenütt, ahol a demokratikus lehetőségek megadták nekik a jogot, hogy mint legális politikai pártok működjenek. Ahol ilyen joguk nem volt, ott a marxi-lenini elveket illegális módon terjesztették és terjesztik tovább.

Harmadszor: a Kommunista Kiáltvány megjelenésének pillanatától kezdve a kormányok és az uralkodó osztályok minden erejükkel törvényt kívül akarták helyezni a kommunistákat. (Tulajdonképpen a Kiáltványt magát éppen az 1848-ban Európában dühöngő vörös üldözések következtében adták ki.)

Negyedszer: az 1849-ben Marx ellen indított két pertől egészen a száz évvel későbbi amerikai kommunista összeesküvési perig minden olyan kísérlet, amely a kommunizmusban valamilyen bűnügyi

vonatkozást próbált kimutatni, egy alapvető akadályba ütközött. Abba ugyanis, hogy a kommunista tanítás ellenzi a kisebbség kalandjain alapuló erőszakot, ellenzi a személyes terrorcselekményeket, akár pedig a forradalomnak más csodaszereit. A marxista írások és tanítások éles különbséget tesznek (mint ezt az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága megállapította) a „társadalmi forradalom” hatalmas történelmi folyamata és az erőszakos coup d'état vagy a palotaforradalom között. Az utóbbit élesen elítélik a kommunisták.

Ötödször: a kommunistáknak a földkerekség minden részére kiterjedő többszázmillió táboruk van. A kommunista mozgalom ma már a világ lakosságának egyharmadát irányítja. Még a Külügyminisztériumnak a kínai kérdésről most megjelent Fehér Könyve sem tagadja, hogy a kommunista kormányzat a tömegek támogatását élvezi. És bizonyos az is, hogy a kommunista pártokhoz csatlakozó milliók Olaszországban, Franciaországban és a többi országokban, ahol antikommunista kormányzat, antikommunista osztályok vannak a hatalom birtokában, önként léptek be a kommunista pártba. Azt talán mondhatná valaki, hogy „félrevezették” őket, de az semmiesetre sem áll, hogy kényszerből cselekedtek volna.

Hatodszor: az eltelt száz év folyamán a kommunisták a Kommunista Kiáltványban csupán röpiratstílusban kifejtett elveket hatalmas elméleti kincsestárrá fejlesztették. Mint a per jegyzőkönyve bizonyítja, ezt a mindent átfogó irodalmat „a marxizmus-leninizmus klasszikusai”-nak nevezik, a bennük található elveket pedig „tudományos szocializmus”-nak.

Amit ezekből a művekből a tárgyaláson bizonyítékul felhoztak, az maga is többezer oldalt tesz ki. Ezekből az oldalakból kitűnik, hogy holmi zupás-

őrmester nem illetékes arra, hogy a marxi tanokat megmagyarázza. Én magam olvastam és tanulmányoztam a tárgyaláson említett műveket, de mégsem érzem magam képesnek arra, hogy a kommunizmus elveit magyarázzam, és ahol lehet, inkább a hivatalos forrásokból vett idézetekre támaszkodom.

Medina bíró úgy találta, hogy a marxi tanítás zavarba hozza az embert, hiszen ez, mint mondta, „különleges zsargonban” íródott. Valóban igaz, hogy a társadalomtudományok általában alkalmaznak szakkifejezéseket (kommunisták és nem-kommunisták egyaránt élnek velük) és ha valaki ezt ki akarja gúnyolni, nevezheti akár „zsargon”-nak is. A tárgyaláson idézett marxista művek stílusa helyenként aránylag népszerű volt, de nagyobb részük az elmúlt társadalmak tapasztalatait, az elmúlt forradalmak tanulságait szűri le és foglalja össze. Éppen ezért szükségszerűen többé-kevésbé nehezek és szakszerűek. Elég mindössze Marx Károly klasszikus tanulmányának, „A tőké”-nek három vaskos kötetére — a modern kommunista mozgalom alappillére — gondolnunk, és be kell látnunk, hogy egyetlen becsületes ember sem próbálhatja meg a kommunizmust alapos tanulmányok nélkül jellemezni. Ilyen tanulmányok után pedig a kommunizmust már csak tudományos nyelven, pontos meghatározásokkal és nagyon hosszadalmasan tudnánk ismertetni.

Összegezve az alapvető tényeket: ma a kommunizmus igen sokrétű tudomány, amely óriási méretű világgraszoló mozgalmat irányít. Hasonlítsuk össze ezt a tényt az amerikai kormány által kiagyalt „elmélettel”, amelynek alapján az amerikai kommunistákat perbe fogták. A kormány „elmélete”, ha lehet egyáltalán ezt a kifejezést használni, a következő: *a kommunizmus arra tanít, hogyan ragadhatja kezébe közönséges gyilkos módszerekkel a hatalmat egy kis fegyveres csoport, kihasználva a nemzet kritikus helyzetét.* Ez nem túlzás, a kormány

vádjának ilyen ovodista jellege van. Hadd idézzek néhány sort Russel Porter tudósításából, aki a vádhatóság fogalmazását nap mint nap elismételte a *New York Times*-ban. Itt van például az 1949 június 4-i szám:

„A kormány tanúi arról vallottak, hogy a vádlottak egy titkos, az egész országra kiterjedő szervezetet állítottak fel azért, hogy ott hivatásos forradalmárokat képezzenek ki az 1917-es Orosz Forradalom taktikája alapján. A bizonyítékok szerint egyéb célkitűzések mellett a párttagokat kiképezték arra is, hogyan hatoljanak be az amerikai hadseregbe, hogyan szerezzenek meg katonai és tengerészeti egyenruhákat és ha üt az óra, hogyan alkalmazzanak erőszakot a Vörös Hadsereg támogatásával az amerikai szovjet diktatúra megalapítására, az Egyesült Államok Alkotmánya eltörlésére és az abban biztosított emberi jogok és demokrácia megsemmisítésére.”

Ez az egyszerűsítés világrekordja: a kommunista elmélet ovodai változata. Vagy talán még találhatóbb volna ezt a gyengeelméjűek, a hülyék útmutatójának nevezni a „marxizmus” felé. Az igaz, hogy mint Porter mondja, a kormány tanúi tanúskodtak ezekről a nevetséges „tényekről”. És ezek a „megállapítások” valóban megfelelnek mindannak, amit az Amerikaelles Tevékenységeket Vizsgáló Bizottság tanít, amit az újságcímek, rádiomagyarázók, „Kommunista voltam” című könyvek és cikkek írói és mindazok írnak vagy mondanak, akik a közvélemény gyártását szolgáló gépezetet alkotják. De gyerekes sületlenségek ismételtetése, bárki által és bármilyen hosszú ideig is, nem ad értelmet az értelmetlenségnek. És a kommunistáknak ez a „mumus” beállítása értelmetlen már csak azért is, mert a jelenlegi eseményeket nem képes megmagyarázni. A kommunisták sehol a világon nem tudnák azokat

a sikereket elérni, amelyek az anti-kommunistákat ennyire megrémítik, ha olyan fajankók lennének, ahogy a kormány „elmélete” őket beállítja. Szócsépléssel nem lehet embereket harcba vezetni, sem pedig nagy nemzeteket békében kormányozni.

Miután a tárgyalás ilyen alapokról indult ki, a vád kénytelen volt a lehetetlen és az „elrémítő” helyzet között bukdácsolni. A vádirat a kormánynak a kommunizmusról szóló elméletét körülbelül 1945 április 1-től 1948 július 20-ig tartó időszakra alkalmazza, viszont a tárgyalás „bizonyítékai” egészen 1848-ig nyúlnak vissza! Az ügyészség elhatározta, hogy bebizonyítja: a kommunisták már az orosz forradalom előtt is egyszerű robot-emberek voltak, akik szolgálisan alkalmazták a marxi tanítást minden ország bármilyen helyzetére egyöntetű módon, a bolsevik forradalom után pedig minden lépésre a szó szoros értelmében „parancsokat” kaptak Moszkvától. Azt, hogy a vádhatóság a vád alapjául a fentemlített hároméves időszakot választotta ki, a következők döntötték el:

Az 1943 októberében tartott teheráni konferenciát követő háborús időszakban, amelyre az amerikai-szovjet egyetértés jellemző, az amerikai kommunisták akkori vezetője, Earl Browder radikális változtatást hajtott végre a kommunista mozgalomban. Azt javasolta, hogy a Kommunista Pártot ki kell vonni az amerikai politikai életből és szerepe csupán nevelési jellegű legyen. Azzal érvelt, hogy az Egyesült Államok és a Szovjetunió háborús együttműködése a béke idejében is folytatódni fog, s ezzel együtt a tőkésék és munkások is idilli egyetértésben fognak élni az országon belül. Javaslatait és az azt alátámasztó érveket William Z. Foster erősen ellenezte és egy levélben, melyet az ötvenegynéhány vezető amerikai kommunista-hoz írt, azt mondta, hogy a háborús profiton dagadtra hizott

nagykapitalisták Amerikában és a külföldön egyaránt a háború után még sokkal agresszívebbek lesznek, mint valaha. A kommunisták azonban 1944-ben Browder javaslatait fogadták el. Foster levelét akkor nem hozták nyilvánosságra, s így a Kommunista Párt tagjai nem is tudtak nézeteiről. 1945 elején nagyon sok jele mutatkozott annak, hogy a hatalmas amerikai érdekeltségek nem akarják fenntartani a Szovjetunióval való barátságos kapcsolatokat. A hidegháború kezdete (vagy az 1917 óta folytatott élesen szovjetellenes politika újrafelvétele) már nyilvánvaló volt az egész belpolitikában. A Kommunista Politikai Szövetségben, amely a Kommunista Párt helyébe lépett, ezeket a jeleket észrevettkék s igen sokan kétségbe vonták az 1944-ben végrehajtott változtatás helyességét. De senki nem mondta ki nyíltan, hogy Fosternek igaza volt és hogy alapvetően súlyos hibát követtek el, amikor Browdert követték.

1945 tavaszán Jacques Duclos, a Francia Kommunista Párt egyik vezére, akit más országok kommunistái is nagy tiszteletben tartanak, a Francia Kommunista Párt folyóiratában egy cikket írt, amely elsősorban a saját pártjában tapasztalható helytelen irányzatokat kritizálta. A cikk azonban erősen bírálta az amerikai kommunistákat is, s idézte Fosternek 1944-ben Browder vonala ellen írt levelét. A *New York World Telegram* 1945 május 22-én beszámolt erről a francia folyóiratban megjelent cikkről és két nappal később a cikk teljes szövegének fordítása Foster 1944-es levelével együtt megjelent a *Daily Worker*-ben, az amerikai kommunisták napilapjában. A cikk óriási visszhangot keltett a Kommunista Pártban. Általános vita indult meg és néhány héten keresztül a *Daily Worker* úgyszólván csak ezzel a vitával foglalkozott. Az ügy eredményeképpen a Párt megváltoztatta álláspontját, leszó-

gezte, hogy Browder politikájának elfogadásával súlyos hibát követett el és magáévá tette Foster programját. Browder elvesztette minden befolyását és később ki is zárták a Pártból.

A vádirat ezeket az eseményeket teljesen felismerhetetlen formában közli. A tényeket elferdítették, hogy megfeleljen a kommunistákról szóló „elméletnek”. Ilyen eltorzított formában ismétlik meg a tárgyaláson az ügyész vádbeszédében a tanúk vallomásában; úgy torzítják el, hogy megfeleljen a „moszkvai parancsokról” szóló meséknek. A vádhatóság álláspontja mereven ragaszkodik ahhoz az „elmélethez”, hogy a kommunizmus nem más, mint összeesküvés, amely zavaros időben puccs-szerűen kis felfegyverzett bandákkal akarja magához ragadni a hatalmat. Ez az elmélet teljesen ellentétben van a kommunista elmélet lényegét és tartalmát jellemző jólismert tényekkel.

Ez azután a „bizonyítékoknak” olyan sorozatához vezetett, amely annyira ellentmondott a valóságnak, hogy az ember valósággal kételkedett abban, hogy a vádhatóságnak egyáltalán van-e komoly szándéka elmarasztaló ítéletet nyerni. A tárgyalóterem légköre azonnal eloszlát minden kételyt; az Egyesült Államokban uralkodó politikai éghajlat minden ilyen gondolatot csírájában megöl. Ez a tárgyalás vészesen komoly és ami még több, a vádlottakat elítélték, mielőtt a bíróság elé kerültek volna.

De az eredmény egy rejtély. A kormány „bizonyítéka” mindössze azt bizonyítja, hogy a kommunizmusról egészen fantasztikus elképzelésük van, amelyet vitathatatlan tények lépten-nyomon megcáfolnak. Mi történik tehát egy ilyen perben? A válaszban van az ügy lényege, a rendőrség veszi át a pert. Nemcsak az Egyesült Államok bírósági tisztviselői, akiket a bíró arra utasított, hogy erőszakot használjanak a védőkkel szemben, nemcsak a bör-

tönörök — akik megbilincseltek három vádlottat, akiket a bíró a tárgyalás egész tartamára börtönben tartott, majd a további két — a bíróság előtt tanúsított magatartása miatt harminc napi elzárásra ítélt — vádlottat; nem ezek vették át a pert, hanem a politikai rendőrség.

S éppen ez teszi a pert fontos üggyé.

Harmadik fejezet

MEDINA BÍRÓ MESEORSZÁGBAN

A new yorki szövetségi törvényszéken vagyunk a Foley Square-en. Most kezdődik a tulajdonképpeni tárgyalás. Hallgassuk meg a bevezető indokolást, valamint a kormány első számú főtanújának — Louis Francis Budenznek, a Kommunista Párt volt tagjának a vallomását. De már itt a kezdetnél nézzük meg a tárgyalás előzményeit.

1. A vádlottakat 1948 július 2-án helyezték vád alá. Ezt a vádiratot, amelyről már szó volt s amelyet a továbbiakban még lesz alkalmunk más szempontból megvizsgálni, egy szempontból a következőkben lehet összefoglalni. A vádlottakat „az Egyesült Államok Kormányának erőszakos megdöntésére való tanítás és az arra való izgatás” érdekében történő összeesküvéssel vádolja; nem közvetlenül, de a közvetkező közvetett módokon: a) a Kommunista Párt megalakításával; b) olyan könyveknek, cikkeknek, folyóiratoknak és újságoknak közvetlen vagy közvetett úton való kiadásával és forgalomba hozatalával, melyek a marxizmus-leninizmus eszméit terjesztik; c) iskoláknak és szemináriumoknak vezetésével, közvetlen vagy közvetett úton, melyekben a marxizmus-leninizmust tanulmányozzák és ahol az Egyesült Államok kormánya erőszakos megdöntésének szükségességét és kötelességét tanítják.

2. A védelem rögtön javasolta, hogy a vádat a következő két főpont alapján ejtsék el: a) a vádtanács, melyhez a vádirat került, teljesen alkotmányellenesen, célzatosan összeválogatott gazdag emberekből áll; b) a Smith törvény, melynek alapján a vádiratot kiadták és amely az egész vádnak az alapját képezi, alkotmányellenes; olyan alapvető egyéni jogokat sért meg, mint a szólás- és sajtószabadság.

3. George M. Hulbert szövetségi bíró úgy döntött, hogy a vádlottak ellen nem ejti el a vádat. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy az alkotmányserést illető kérdéseket a Legfelsőbb Bíróság egy esetleges későbbi határozata dönti el. A vádtanácsot illető kérdésben nem hozott döntést, de lehetővé tette azt, hogy a kérdést ismét felvessék, amikor az ügy tárgyalásra kerül.

A védelem már az ügy legkorábbi stádiumában is durva elfogultsággal állott szemben. Igen sokszor emlegették, hogy Medina bíró túlon túl „elnéző és engedékeny volt” — csak hogy igazságos legyen — ő gyakran hangoztatta ezt! De nézzük csak meg a gyorsírói jegyzőkönyvet, mindjárt az első lapokon. Itt van pl. a 20. oldal:

(A jegyzőkönyvből:)

Medina: Így vezetünk mi egy bírósági tárgyalást ebben az országban.

*

Az embernek tényleg — „elnézőnek” kell lennie, hogy ne vegye észre a célzást, azt ugyanis, hogy a kommunisták egy idegen országot képviselnek — a Szovjetuniót. Két oldallal hátrább megint csak ezt látjuk.

(A jegyzőkönyvből:)

Medina: Nos, rendben van, egy amerikai tárgyalásban lesz részük.

*

4. A tárgyalás 1949 január 17. napján kezdődött. A védelem azonnal felvetette a vádtanács kérdését és hosszú heteken keresztül tárta fel bizonyítékait kifogásai alátámasztására. A „vita első menete”, ami a főtárgyalást megelőzte, március 4-ig tartott. Amikor is Medina bíró visszaútasította a védelemnek a vádirat megsemmisítésére irányuló javaslatát és a főtárgyalást március 7-re tűzte ki.

5. Március 7-én megkezdődött a tizenkét esküdtnek és a négy póttagnak a kiválasztása és így a bevezető indoklást március 21-re és 22-re halasztották el.

Ennél a pontnál lépünk be a tárgyalóterembe. Miután meghallgattuk a bevezető indoklást, március 23-án jövünk újra vissza, amikor a vád tanújának, Budenznek kihallgatására kerül sor. Itt maradunk egészen április 6-ának délelőttjéig, amikor az első tanú kihallgatása végre befejeződik. Ez tíz napig tartó vallomást jelent, a bíróságon eltöltött tíz napot. Ennyi idő alatt minden, egy ilyen perben rejlő kérdés a felszínre kerül; minden lehető érvet fel kell sorakoztatni. Így elég kielégítő képet nyerünk egy ilyen per levezetésének módja felől.

Ez a kép azt mutatja, hogy Medina bíró az ügyet a kommunizmusról szóló, kizárólag e tárgyalásra készített rendőrségi elmélet szempontjából kezeli. Már a bevezető indokolás során bemutatta, milyen módszerrel fogja a tárgyalásokat vezetni. A vádhatóság előadta elméletét, mely szerint a kommunisták „közönséges gyilkosok és banditák”, és a védelem azzal akarta megcáfolni a kommunista elvek ilyen beállítást, hogy megmutatja mit tanítottak és mit tettek ténylegesen annak az időszaknak minden egyes percében, amikor állítólag titokzatos munkát végeztek: Már amikor Eugene Dennis, a Kommunista Párt titkára, aki saját maga védte magát, felvázolta tervezett védelmét, Medina bíró félbeszakította;

„Egyáltalán nem értem meg Mr. Dennist, hogy amikor azt a vádat akarja megcáfolni, mely szerint az Egyesült Államok kormányának megdöntését tanították és hirdették, miért bizonygatja, hogy milyen jó fiúk voltak a kommunisták más tekintetben. Ennek a vádhoz semmi köze sincs.”

Nem szükséges, hogy ügyvéd legyen valaki ahhoz, hogy észrevegye, milyen helytelen volt Medina bírónak ez a kijelentése itt az esküdtszék színe előtt. És anélkül hogy ügyvéd lenne valaki, egész nyugodtan kijelentheti, hogy a képzett bírónak ez a kijelentése a törvénnyel ellentétben áll. A mindennapi joggyakorlat abécéjéhez tartozik ugyanis az, hogy a vádlottnak egyáltalán nem kell a vád ellenkezőjét bizonyítania; a bizonyítás kötelezettsége a vádhatóságot terheli.

Igaz az, hogy Dennis ajánlkozott, hogy valamit bebizonyít, de nem vállalt kötelezettséget, hogy a vádat *megcáfolja*. Medina bíró nem újonc, jól tudja, hogy ezzel a megjegyzéssel Dennis ajánlatát hamisan állítja be az esküdtszék előtt.

Ez a lényeges: a vádhatóság bejelentette, hogy a vád igazolására milyen „köpeny és tör” rémmeiséket fog bizonyítékképpen benyújtani. Erre a védelem közli, hogy meg fogja cáfolni e bizonyítékot, ezt a kormány által felhozott vádat, mert be tudja bizonyítani, hogy a kommunista elveknek és gyakorlatnak semmi köze sincs a kalandos összeesküvéshez. Nem kétséges, hogy ez a lényegbevágó a dologban! Ez már más, mintha egyszerűen a váddal szállnánk vitába.

Dennis előadta: a vádlottak bizonyítani fogják, hogy életük munkájának, tanításuknak és életmódjuknak teljes egészében egyetlen célja volt, és más nem is lehetett: megmutatni az amerikai népnek, hogy a kommunisták útja a helyes út. Nem arról van tehát szó, hogy a kommunista elméletet az esküdtszék szemében rokonszenvenné tegyék; a vád-

lottak azt akarják beigazolni, hogy ők az Egyesült Államok népének többségét olyan alapvető bajok megszüntetésére kívánták rávenni, mint a háború, a gazdasági válság, a négerüldözés — amelyeket a kommunista elmélet magának a kapitalizmusnak tulajdonít, és amelyekről azt tanítja, hogy csak a szocializmus megvalósításával küszöbölhetők ki.

Mindent összevéve tehát, a vádlottak annak az igazolását akarják feltárni, hogy ők igazságos érvekkel csupán *meggyőzni* akarták az amerikai népet. Teljesen érthető, hogy így védekeznek az ellen a vád ellen, amely szerint ők az amerikai népet akármire is *kényszeríteni* akarták. Nyilván ez az egyetlen logikus válasz arra a vádra, hogy a kommunizmust a Vörös Hadsereg segítségével akarták a népre *ráerőszakolni*.

Medina bíró lépten-nyomon akadályokat gördített a védekezés elé. Mikor Dennis beszédében a kommunisták tényleges munkájának vázolásába fogott, Medina bíró gunyorosan jegyezte meg: „Nem hinném, hogy sokra megy vele.” És valóban mindent elkövetett, hogy ne is „menjennek sokra”, az út minden araszáért harcolniuk kellett. Így azután sikerült is a bírónak egy olyan tárgyalást biztosítania, amelyenre még sohasem volt példa.

Amint a bizonyítási eljárás megindult, nyomban nyilvánvalóvá vált, hogy a tárgyalásvezetés jellege azonos azzal, amit Alice a Meseországban tapasztalt. A kormány tanúinak ugyanis, az „első számútól” kezdve, megengedték, hogy a Kommunista Párt tevékenységét a vád érdekeinek megfelelően írják le, de a védelemnek egyáltalán nem engedték meg, hogy erre válaszoljon! Budenz közvetlen kihallgatása például öt teljes napot és a hatodiknak is egy részét vette igénybe. Mivel évekig tagja volt a Kommunista Pártnak, életét és működését Russel Porter és az FBI „elméletének” megfelelően jellemezte. Főleg arról tanúskodott, hogy mint a

többé-kevésbbé hivatalos pártlapnak, a *Daily Worker*-nek szerkesztője, szerkesztői munkája során az Egyesült Államok kormányának erőszakos úton való megdöntését tanította és erre izgatott. Figyeljük meg, mi történik akkor, amikor a védelem mindezt cáfolni akarja.

A védelem igyekezett bebizonyítani, hogy Budenz közönséges hazudozó, vagy talán egy nem közönséges hamis esküt tevő. Benyújtották tehát azokat a cikkeket, melyeket maga Budenz írt a *Daily Worker*-be a pártban eltöltött évei során. A védelem a cikkek bizonyító erejével akarta Budenzet annak beismerésére kényszeríteni, hogy egyetlen cikk, egyetlen mondat, de még egy kifejezés sem tanácsolta az amerikai népnek, hogy a fegyveres erőszak útjára térjen. A bíróság azonban kijelentette, hogy ezek a cikkek — éspedig a szocializmusról írt cikkek — nem is tartoznak a tárgyhoz, hiszen szó sincs bennük erőszakról! Medina szerint tehát ezek a cikkek nem bizonyítanak semmit, mivel kizárólag csak munkaügyi kérdésekkel, a négerüldözésekkel, a békeharccal és egyéb jogos politikai akciókkal foglalkoznak.

Hát igen! Hiszen éppen erről van szó! A kormány koronatanúja képtelen volt megjelölni akár egyetlen, a *Daily Worker*-beli szerkesztősége idején megjelent olyan sort is, amely bármilyen, a vád alapját képező, törvénybe ütköző cselekményt is hirdetett volna. De Medina szerint ezek a cikkek nem terjeszthetők elő. Hogy a lényegyet megkerülje és hogy azt a látszatot keltse, hogy a védelem az újságnak csak bizonyos, gondosan kiválogatott részeit nyújtja be, ezeket a szóközi kérdéseket tette fel a tanúnak:

„Feltételezem, Mr. Budenz, hogy ezen időszak alatt egyszer sem adódott olyan helyzet, hogy a *Daily Worker* minden egyes cikke, az első oldaltól az utolsóig, az állam erőszakos megdöntésével foglalkozott volna?”

„Nem, uram!”

„Bizonyára, sok rész van a *Daily Worker*-ben, amelynek semmi köze a szóbanforgó vitás ponthoz?”

Ez már aztán aljasság! A jegyzőkönyvet nem lehet letagadni: nem igaz az, hogy a védelem a *Daily Worker* e célra megfelelő részeit válogatta volna ki. A védelem egyik kérdésben a másik után Budenz fejére olvasta az újságnak azokat a számaait, melyek az ő szerkesztősége idején jelentek meg. Miért engedte meg a törvényszék Budenznek, hogy arról tanúskodjék, hogy a *Daily Worker* hasábjain erőszakra izgatott? Mi igazolná jobban és szavahihetőbb módon, hogy ezt valóban megtette, mint maguk a bűnös cikkek? Ha egyáltalán lett volna ilyen cikk, a kormány bizonyára felhozta volna bizonyítékul. A bírónak igazság szerint meg kellett volna követelnie, ezeknek a cikkeknek a felmutatását, mielőtt hozzájárult ahhoz, hogy a vádhatóság Budenzet ebben a kérdésben kihallgassa. De a törvényszék egyáltalán nem korlátozta sem a vádhatóságot, sem a tanút.

Így tehát a védelemre hárult az a feladat, hogy az eljárás mélységes aljasságára rámutasson. A védők ezért felszólítják Budenzet, hogy a *Daily Worker* tetszésszerű számanak tetszésszerű cikkéből idézzon olyan kitételt, amely erőszakra lázít. De Budenz emlékezete kihagy: válaszhai semmitmondóak és kitérőek. Ezek után a védelem azt indítványozza; mutassák be Budenz írásait, egyiket a másik után, ez elé azonban Medina bíró akadályokat gördít. Az ügyvédek azonban továbbra is kitartanak: betérjesztik Budenznek a szocializmusról írt cikksorozatát. Felkérlik, hogy nézzen meg minden egyes cikket és mutasson egyet is — ha van olyan — amely állítása szerint erőszakra lázít. Hogyan döntse el enélkül az esküdtszék, hogy azok a cikkek megegyeznek-e a tanúnak az erőszakról vallott felfogásával. Hogyan döntse el enélkül az esküdt-

szék, hogy vajjon a tanú becsületes ember-e, vagy szemérmetlen hazudozó? Hogyan tudná különben az esküdtszék esküvel fogadott feladatát teljesíteni? Azt a feladatot, melyet nem háríthat át sem a tanúra, sem a törvényszékre, amely egyedül az esküdtszékre tartozik: a perben szereplő tények megítélését?

Ennek ellenére, a bíró döntése alapján a cikkek nem terjeszthetők elő. Egyenesen megtiltják, hogy az esküdtszék elolvassa azokat. A bíróság megakadályozza, hogy a védelem a tanút vallomását megcáfoló saját cikkeivel szembesítse. És Medina bíró még ezzel sem elégszik meg, arcátlanul meghamisítja az esküdtszék előtt a védelem ajánlatának jellegét!

Medina bíró még itt sem áll meg. Kidolgozott egy érvelést, melynek eredménye a következő: ha a vádlottak valóban egyetlen olyan sort nem írtak, se ki nem adtak, ami a kormány tanúinak a vádját alátámasztaná, akkor a vádlottaknak nem engedhető meg, hogy írsaik és közleményeik közül saját védelmükben bármit is előterjesszenek! Ha minden szó, amit a vádlottak valaha is írtak, közöltek vagy mondtak, csupán a meglévő rossz állapotok jogos bírálata, ha a vádlottak csupán a munkásság elnyomásával, a demokráciának a Wall Street által történő felforgatásával, a nemzet életében elharpódzó faji megkülönböztetéssel foglalkoztak, akkor szavaik még kevésbé terjeszthetők elő.

„Amint azokat a cikkeket olvastam” — magyarázkodott Medina bíró — „többször úgy tűnt fel nekem, hogy maguk akarják a támadást átvenni, holott ebben az esetben a vádhatóság a támadó. Ha azt hiszik, hogy valamilyen amerikai szokást, vagy itt-ott megtörtént dolgot kipellengérezhetnek, és hogy a vádlottak és védők majd támadásra mennek át, akkor jobb, ha már most tudomásul veszik, hogy ez nem fog megtörténni.”

De hiszen ez is Lewis Carrolltól való! „Én leszek a bíró, én leszek az esküdt... én fogom az egész tárgyalást levezetni és én foglak téged halálra ítélni!” De Medina hevesen tagadta, hogy ebben a legkisebb méltánytalanság is lenne. Készséggel engedélyezi — mondta — „idevágó és illetékes cikkek” előterjesztését. Csupán olyan cikkek betérjesztését nem engedélyezi, amelyek kommunista kiadványokban ténylegesen megjelentek! Mindjárt meg is okolta, miért:

„Ha ez a tanú minden olyan elképzelhető dologról írt, ahol bárki sérelmet szenvedett; ha ifjakról írt, akik nem kaptak felelősségteljes állást; vagy nőkről, akik nem kaphatták meg férfiak pozícióját; négerekről, mert az ország bizonyos részeiben ebből vagy abból ki vannak zárva; vagy zsidókról, mert véleményük szerint nem kezelik őket úgy mint más embereket, akkor is úgy fogok eljárni, mint az imént: nem engedek semmit sem betérjesztetni, aminek semmi köze sincs a tanú vallomásához.”

Medina sohasem engedett. Makacsul azt állította, hogy csak ahhoz ragaszkodik, hogy „a vádlottakat és ne egész Amerikát vádolják”. Minden idevágó bizonyítékot hajlandó elfogadni. De minden dokumentumot visszautasított, míg végülis a védelmet képviselő Richard Gladstein be nem jelentette, hogy a törvényszék eljárása miatt a védelem nem tud további bizonyítékot előterjesztetni.

„Természetesen” — mondta — „ha csupán olyan cikket enged bemutatni, amely erőszakról, puccsról szól, illet soha nem fogok előterjesztetni, mivel a vádlottak egyetlen ilyen cikket sem írtak.”

Így az esküdtek véleménye biztosítva volt. Ez a per csak egyféleképpen végződhetik: bűnös. A perben szó sem lehet háborúról, fasizmusról, négerkérdésről. Az esküdtszék nem hallhatja meg, mit írnak, mit beszélnek, mit gondolnak a kommunisták. Csak „köpeny és tör” meséket hallhatnak, amit a vád ter-

jeszt elő. Csak azt hallhatják, amit a vád tanúi mondanak, hogy szerintük így beszél, így ír, így gondolkodik a kommunista.

Itt azonban nincs megállás. Ha valaki erre az útra lép, akkor nincs megállás az idegsokkig, amely az örültek házához vezet. Ezért a vádhatóság, hogy következetes maradjon, jogi „elméletet” állított fel az alkalmazott eljárás igazolására. Ez az „elmélet” méltó ahhoz az intézményhez, ahol a tárgyalásnak szükségképpen végződnie kell.

Negyedik fejezet

A TÖRVÉNYKEZÉS MESEORSZÁGBAN

„Le a fejükkel” — kiáltotta folyton a Szívkirálynő. De, hogy igazságot szolgáltatassunk Meseország-nak, meg kell jegyezni, hogy Alice egyetlen kivégzést sem látott.

A Foley Square hangulatáról azonban nem számolhatunk be ilyen derűsen. Valódi lefejezés nem történt ugyan, de ha a törvényszék elrendelte, hogy leüssenek valakit, akkor annak rendje és módja szerint le is ütötték. Medina saját birodalmában igazán „törvényes” módon uralkodott. Egyszerű az egész: „Ez közönséges bűnügy.” Amilyen arcátlan ez a megállapítás, legalábbis olyan ravasz! Következményei nem tűnnek fel azonnal. Nézzük csak, mi történt egy későbbi tanúval abban a kis történetben, amit a jegyzőkönyv 3382-ik oldala örökít meg (sajnos, nem jegyzi fel a taglejtéseket és a hangsúlyozást):

Medina bíró (a tanúhoz): Látja itt Stachelt?

Sacher védőügyvéd: Megkérhetném tisztelettel, hogy a vádlottakat „úr”-nak szólítsák?

McGohey ügyész: Nincs kifogásom ellene.

Medina: Kérheti, de az „úr” megszólítást alalomadtán talán mellőzni fogom. (A tanúhoz.) Nos, látja itt Stachelt?

Nowell tanú: Igenis, bíró úr.

Medina: Menjen oda és mutasson rá.

A tanú a védők asztalának széléhez megy.

Nowell: Az az úr az, aki ott ül a széksor végén.

Medina: Menjen egészen oda, és mutasson rá.

Nowell (továbbmenve Stachel vádlott felé): Ez Mr. Stachel.

*

Amit most a tanú a törvényszék utasítására tett, azt az alvilágban úgy hívják, hogy „ujjal mutatni“ egy áldozatra. Ez a módszer a másik alvilágban, a rendőrbírószágon, csak akkor engedhető meg, ha a tanú felismerése feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a vádlottat kapcsolják a bűncselekménnyel, hogy azonosságát bebizonyítsák. A kommunista összeküvési perben ez a speciális eset nem forgott fenn. A vádlottak azonossága nem volt kétséges; egyik sem tagadta a Kommunista Pártban viselt vezető szerepét; sőt mi több, semmi cselekménnyel nem vádolták őket. A „felismerés“ nem lehetett ebben az esetben a bizonyíték tárgyi alapja. Nem, ennek a „rámutatásnak“ az volt az egyedüli célja, hogy figyelmeztesse az esküdteket: a törvényszék szemében ezek az emberek nem különböznek a közönséges gengszterektől, vagy legalábbis, hogy Al Capone* bűnéhez hasonló bűntettel vádolják őket.

Medina maga mondta ezt így. Mikor a védelem ez ellen a „rámutatási“ rendszer ellen tiltakozott — és minden esetben tiltakozott, valahányszor ez megismétlődött — Medina azt válaszolta, hogy ez közönséges bűnügyi tárgyalás. „Ugyanazt az eljárást

* Al Capone egy chicagói gengszterbanda hírhedt vezére volt, kinek neve azonos a „„legelvetemedettebb gengszter““ kifejezéssel.

fogjuk itt is követni, mint más bűnügyeknél" — mondotta. A vádat szerinte ebben az esetben is úgy kell bebizonyítani, mint teszem fel egy rablógyilkossági perben.

„Nem rablóval van dolga — tiltakozott Gladstein — ezek egy politikai párt politikai vezetői.”

Medina nem volt hajlandó elfogadni ezt az érvet. Különben a tárgyalás folyamán nem hozhatott volna olyan döntéseket, melyek nélkül a vád „bizonyítékai”, összeomlottak volna. Szükséges volt, hogy fenntartsa álláspontját. Amikor később Russel Porter összefoglalta a bírónak a perben elhangzott megjegyzéseit, a vádat még csak nem is közönséges, hanem erőszakos bűnügyhöz hasonlította.

„A bíró kitartott amellett a döntése mellett, hogy a kormány prima facie ügyet hozott létre. A pert egy olyan ember helyzetéhez hasonlította, akit elsőrendű gyilkossággal vádolnak, és akiről bebizonyosodott, hogy gyűlöli áldozatát, hogy revolvert vásárolt és az áldozat házában elrejtőzött azzal a megfontolt szándékkal, hogy az illetőt, ha hazajön, lelője.”

„Fenntartotta döntését, hogy az FBI ügynökeinek vallomását elfogadja. Olyan detektíveknek tekintti őket, akik a bankrablók bandájához csatlakoznak, kifürkészik terveiket és erről jelentést tesznek a hatóságoknak.”

Tehát „közönséges” bűnperről van szó! Közönséges bűntény! Mintha betörésről volna szó! De nézzük meg a jegyzőkönyvet. Ha a kormány jóhiszeműen azt hitte, hogy ez egyszerű bűnügy, miért hozta fel bizonyítékkul már az első tanú is, Marx, Engels, Lenin, Sztálin és mások könyveinek és írásainak egész sorát? Melyik „egyszerű” bűnügyben olvas fel az ügyész az esküdteknek a „Kommunista Kiáltvány”-ból és a „Leninizmus alapjai”-ból? Milyen ügy az, ahol a jegyzőkönyv lapjai több ezer oldalon keresztül idézeteket tartalmaznak a Kom-

munista Párt által kiadott és a lehető legszélesebb körben legálisan terjesztett művekből? *Milyen „közönséges” bűncselekményt lehet írásművek alapján bebizonyítani?*

A védelem ismételten feltette ezt a kérdést. Hosszú órákig tartó vita és szóharc követte ezeket a kérdéseket, de a kérdés soha kielégítő választ nem kapott. Azonban az mindenki előtt világos, hogy nincs olyan bűncselekmény, közönséges vagy nem közönséges, mindennapi vagy rendkívüli, amelyet ilyen bizonyítékkal lehet bebizonyítani. Egyetlen ilyen bűnügyi tárgyalás sem volt még. Ez tehát nem bűnügyi tárgyalás, hanem politikai. Itt van a kutya elásva. Ezért utasította vissza a bíró a védelem minden erre vonatkozó előterjesztését, ezért nem volt hajlandó elismerni az ügy valódi jellegét.

Medina bíró mindenáron be akarta bizonyítani, hogy az ügy nem különb, mint az egyszerű betörés. Erről aztán a jegyzőkönyvben igen érdekes párbeszédek olvashatók. A betörés-elmélet alkalmazása ugyanis a legelképesztőbb eljáráshoz vezetett. Március 30-án, Budenz kihallgatása során a vádhatóság bizonyítékkul előterjesztett egy könyvet — a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Történetét.

A SzK(b)Pártjának Története, egyike a legújabb „marxista klasszikusok”-nak. Richard Gladstein védőügyvéd emelkedett szólásra:

„Semmi ellenvetésem sincs a könyv tartalmának ismertetése ellen, de véleményem szerint helytelen dolog perbefogni valakit azért, mert bármilyen könyv tanulmányozását ajánlotta.”

Ehhez egy másik védőügyvéd, Abraham Issermann, azt fűzte hozzá, hogy a könyv bizonyítékként való előterjesztése azt jelenti, hogy magukat a könyveket, sőt magát a történelmet fogják perbe.

Medina kereken elutasította a védelem álláspontját: „Azok ellen a személyek ellen folyik a per, akik könyveket és más eszközöket használtak arra,

hogy bűntényt kövessenek el; ilyenformán tehát véleményem szerint a könyv is része a bűncselekmény elkövetésénél használt szerszámoknak. Megengedem, hogy a könyveket bizonyítékkul beterjeszszék."

Bűncselekmény elkövetésére szolgáló szerszám. De — amint a védelem maró gúnnyal megállapította — egy könyv mégis csak más problémákat vet fel, mint egy betörőszerszám.

„Olvashatják és tanulmányozhatják talán az esküdtek ezt a könyvet, mielőtt döntésüket meghozzák? — kérdezte Issermann. — És hogyan lehetne ezt megszervezni? Vajjon a bíróság gondoskodik az olvasás megszervezéséről? Vagy olvassuk mi fel az esküdteknek szóról-szóra a könyvet és aztán idézzünk meg illetékeseket, hogy magyarázzák?"

Medina válasza ismét a „rablóelmélet” megismétlése volt: „Ez a könyv, úgy tudom, része a bűncselekmény elkövetésére szolgáló szerszámoknak, olyan eszköz tehát, amelyről feltehetjük, hogy azt a vádlottak a vád tárgyát képező összeesküvés megszervezésére használták."

Van valami a politikai perekben, ami elkerülhetetlenül a könyvégetéshez vezet. Vajjon nem egy híres nácitól ered-e a mondás, hogy „Mikor a kultúra szót hallom, puskámért nyúlok”? Miután Medina bíró rablókhoz hasonlította a vádlottakat, már nem csinálhat hátraarcot. A vádlottak egyetlen fegyverét, a könyveket, a rabló feszítővasához kell hasonlítani. Ebben a bűnös álokoskodásban nemcsak a könyvmáglyák, hanem a gázkamrák bűzét is érezni lehet.

Sacher egy alkalommal megállapította: „ha a könyveket bűnszerszámoknak nevezzük, ezzel egy-szersmind a tolvajszerszámok szintjére süllyesztjük őket. Megjósolhatom Önöknek, nem sokáig áll fenn a világ kultúrája, ha így kezeljük a könyveket."

Természetesen, ha az ügyészség be tudja bizo-

nyítani, hogy a vádlottak marxista klasszikusokat vagdaltak a tanúk fejéhez, hogy így verjék be a marxizmus-leninizmust fejükbe, akkor a bíróság joggal beszélhet könyvekről, mint a „bűntény” eszközéről. De semminemű bizonyíték nincs arra nézve, hogy a marxi-lenini elvek bármilyen hatással lettek volna Louis Budenzre. Egy rablás bűnügyével való összehasonlítás tehát, a jelen körülmények között, az eszmék mélységes megvetéséről tanúskodik. Pedig az Egyesült Államokat alapító atyák és az egykori törvényhozók annyira fontosnak tartották a gondolatok szabad közlését, hogy ezt a szabadságot az Emberi Szabadságjogok közé, az Alkotmány függelékébe is bevették.

Meg kell védeni az eszméket a támadások ellen. Medina, minden erőfeszítése ellenére is, képtelen volt a rablómesét összehozni. Jóllehet már a tárgyalás első napjától kezdve állandóan fenyegette a vádlottakat és ügyvédeküket, sőt még a tárgyalás befejezése előtt több vádlottat a per tartamára börtönbüntetéssel sujtott és a törvényszéki teremőröket is mozgósította, hogy az ügyvédekbe belefojtsák a szót — mégsem tudta a védelem állandó, rendszeres tiltakozását megakadályozni. A védelem egy pillanatra sem hagyhatja abba támadását. Már a tárgyalás kezdete előtt megállapították, hogy a vádlottakat „helytelen” eszmék miatt vádolják, pedig az alkotmány védi a gondolatok szabadságát a rendőrök és politikusok piszkálódásaitól. Ha azonban ezt a jogot sérelem érte, és a vádlottak nézeteit helyezték vád alá, akkor helyénvaló, hogy a védelem minden lehető alkalommal kihangsúlyozza: hogy már a kezdettől helyesen ítélte meg az egész ügy jellegét. Mivel pedig az ügyészség — amelynek tagjai közé kell sorolnunk Medina bírót is, vagy méginkább, ahová Medina bíró maga sorolta magát — már nem táncolhatott vissza, csupán a védelem túlkiabálását kísérelte meg.

A tárgyalásnak keserű mellékízt adott a bíró és az ügyvédek közötti személyes küzdelem. A nagyközönség csak erről a párharcról értesülhetett a lapokból. A riportok csak erről írtak. Az olvasók csak azt olvashatták, hogy egy szegény, türelmes bírót halálra gyötörtek, „ide-oda cikázás kommunista taktikáját” felhasználó ügyvédek, csak azért, hogy a „pártatlan igazságszolgáltatás” megtestesítőjét kifárasztassák. A bíró még el is mélyítette ezt a lát-szatot. Gyakran vetette a vádlottak szemére, hogy olyan intézkedések megtételére akarják rákényszeríteni, melyek a tárgyalás megsemmisítését vonnák maguk után. Így magyarázta a bíró a tárgyalás szokatlan jellegét.

Azonban erre a magyarázatra nincs szükség. Egy tárgyalás, ahol főleg könyveket vonnak perbe, hogyne lenne szokatlan? Ha a rabló szerszámát mutatják be bűnjelként, akkor nincs többé vita. De, ha egy könyvet használnak bizonyítékul, akkor felmerül a kérdés, mire használták fel. Feszítővas? Hát azzal valóban ki lehet nyitni egy ablakot. A könyvnél azonban *tartalmától, értelmétől*, a szerző és olvasó életétől és jellemétől függ, hogy mire használják. Ha minden egyes könyvnek csak részeit, oldalait, sőt egyes könyvnek csak mondatait használjuk fel bizonyításra, akkor az eredmény csak megtévesztő lehet. Azok az idézetek, amelyeket az ügyészség vétetett jegyzőkönyvbe, éppen ez ellen tiltakoznak. Mikor McGohey ügyész Eugene Dennisnek a *Political Affairs* című kommunista folyóiratban megjelent cikkét olvasta fel, úgylátszik nem volt tudatában annak, hogy ezzel egyszersmind azt is közli az esküdtekkel, hogy a marxizmus-leninizmust kiragadott részletek alapján nem lehet megérteni.

„Sztálin azt tanácsolta a bolsevikoknak, hogy tanulmányozzák Lenint” — írta Dennis, mégpedig nem kiragadott idézeteket, „hanem műveinek összességét, komolyan és elmélyedéssel.”

Mindennek ellenére Medina megengedte, hogy az ügyész a tárgyalás egész folyamán ilyen kiragadott idézeteket olvasson fel. Hogy szabályos eljáráslátszatát keltse, a védelemnek is megengedte, hogy az ügyészség megállapításainak ellentmondó idézetekkel érvelhessen. De nem akarta meghallgatni a védelem igazi válaszát, azt ugyanis, hogyha a kivonatokat az egész könyv és az egész marxi-lenini elmélet összefüggésében nézzük, akkor egész mást jelentene, mint amit az ügyészség a tanúk véleményével igyekszik bizonyítani.

A bíróság és az ügyészség görcsösen kapaszkodtak a kiragadott idézetekhez, és félték a könyvektől a maguk összefüggésében. „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Története” olyan nagy szerepet játszott a perben, hogy felvetődött az a kérdés, el kellene látni minden esküdtet egy-egy példánnyal. Így mindegyik követni tudja a felolvasásokat. Azután még az a javaslat is felmerült: kapják meg az esküdtek a könyveket ajándékba. De ebben a kormány és a védelem nem tudott megállapodásra jutni.

(A jegyzőkönyvből.)

McGohey: Nem, másnapig ne tartsák maguknál.

Medina: Nem, másnapig nem.

McGohey: Óh, hiszen itt lesznek a könyvek kéznél. Behozzuk a könyveket a tárgyalóterembe, hogy az esküdtek rendelkezésére álljanak minden nap.

Crockett: Szabad talán megjegyeznem, hogy semmi különös nincsen abban, ha az esküdtek megtartják ezeket a könyveket. Nem nagy költség, ez a legolcsóbb kiadás.

Medina: Nem, nem egyezem bele, hogy hazavigyék a könyveket.

Sacher: Akkor mikor olvassák?

Medina: Vannak szünetek is.

Sacher: Szünetek? Szünetekben inkább dohánnyozzanak.

Medina: Ön talán azt szeretné, hogy bázvigyék?

Sacher: Igen, azt találom helyesnek.

Medina: Hát én bizony nem.

*

Valahogy meg kellett magyarázni, miért fogadható el csupán egy-egy részlet valamilyen könyvből, és miért nem az egész? Medina bírónak tehát ki kellett fejtenie: milyen is az az elmélet, melynek alapján a pert „közönséges bűnténynek” bélyegezte? El kellett ejtenie a betörés elméletét, és azt gyujtogatással kellett helyettesítenie.

Április negyedike volt, Budenz kihallgatása vége felé járt. A védőügyvédek szilárdan kitartottak álláspontjuk mellett. A könyveket egész terjedelmükben kell ismertetni, mondták, de ez nem elegendő; szakértők véleményére is szükség volna, a már beterjesztett és elfogadott idézetek magyarázásához, mert „a politikai és filozófiai eszmék hatalmas területére jutottunk”.

„Ha az Önök felfogása valóban érvényesülne — mondotta a bíró — jónéhány évig itt ülhetnénk.”

„Nos, bíró úr — válaszolt Issermann védőügyvéd — a dokumentumokat a kormány terjesztette be, nem a vádlottak. Egyik kötet a másik után kerül ide, és a könyvekben olyan filozófiáról van szó, amely 100 évig fejlődött, ez a filozófia áll itt tulajdonképpen vádlottként.”

„Ejnye, no — mondotta Medina — tegyük fel, hogy A-t, B-t és C-t összeesküvéssel vádolják, és hogy ezek bizonyos írásokban az összeesküvést a legfélreérthetlenebb módon leírják. Minden pontosan megvan, az írásokban mindent megtalálhat: hogyan jutnak az elnöki palotába, hogyan robbant-

ják azt fel, és így tovább. És tegyük fel — mondotta a bíró — hogy sokkal több ilyen írás is létezik, még vagy 750 oldal, melyben egy árva szó sincs az összeesküvés részleteiről, hanem „a legékesebb nyelven beszél ezeknek az embereknek a kiválóságáról. Mi célja lenne akkor ennek, hogy ezt a 750 oldalt, melynek semmi köze az ügghöz nincs, bizonyítékképpen elfogadjam?”

Ez céltudatos zagyvaság. Természetesen ilyen írás sohasem létezett, de nem is létezhetett. Ha gengszterek olyan akcióra készülnek, mely tervük írásba foglalását szükségessé teszi, egész biztosan nem mossák fehérre magukat további 750 oldalon keresztül. Ha pedig attól félnek, hogy a bűnös iratok illetéktelen kezekbe kerülhetnek, akkor titkosírást használnak. Ilyen esetben pedig a titkosírás előnyeit nem rontják le azzal, hogy más helyen „félreérthetetlen nyelven” írják le „az elnöki palota felgyújtására vonatkozó terveket”. Olyan emberek, akik bűncselekményt terveznek, nem vetik ezeket papírra, illetőleg nem áldoznak oldalakat öndicséretre.

És itt rejlik Medina bíró manőverének titka. Szándékosan elrejtí az esküdtek előtt a *tettek és az eszmék közötti különbséget* — a kommunista „összeesküvés” per lényegét. Nyilvánvaló, hogy százéves kommunista könyvek egész biztosan nem tartalmazhatnak részletes utasítást arra, hogy az Egyesült Államokban 1945 április 1 és 1948 július 20-a között bármit is felgyujtsanak. Arról sem lehet szó, hogy az amerikai kommunisták művei a vádban megjelölt idő előtt vagy tartama alatt, a vádiratban megjelölt bűntényekről „félreérthetetlen” nyelven írtak. Miért nem? Azon egyszerű oknál fogva, mert a vádirat nem vádolja őket semminemű bűnténnyel. A vádlottakat nem vádolják valamely *cselekedet* elkövetésével, a vád „tanításról” és „propagálásról” szól. Továbbá azzal sem vádolják őket,

hogy valamilyen bűnös vagy másféle tettet tanítottak vagy hirdettek. Legkevesbbé szól a vádirat olyan világos és nyilvánvaló büntettről, mint az elnöki palota felgyujtása.

Itt van a kutya eltemetve! Politikai perekben, zendülési vádnál, világnézeti perekben mindig található ilyen fortély. A vádlottakat nem tettekkel vádolják. Azzal vádolják őket, hogy bizonyos eszméket hirdettek és tanítottak, melyeket a kommunisták „a marxizmus-leninizmus” alapelveinek ismernek. A kormány tehát az eszméket, az eszmék e sokrétű rendszerét támadja. A kormány azt mondja, hogy a „marxizmus-leninizmus” alapelvei az Egyesült Államok kormányának erőszakos megdöntését írják elő, és ezért a vádlottakat, akik ezeket az elveket tanítják, lakat alá kell helyezni. Hát így állunk a kommunista összeesküvés perrel.

„Kérem Önöket, Hölgyeim és Uraim, emlékezzenek erre a kifejezésre: marxizmus-leninizmus — mondotta bizonyításának elején McGohey ügyész az esküdteknek. — Önök ezt az egész tárgyalás folyamán gyakran fogják hallani. Be fogjuk bizonyítani, hogy a marxizmus-leninizmus alapelveiben a következők lényegesek:

1. A szocializmust békés fejlődéssel létrehozni nem lehet, hanem csak erőszakos forradalom útján, mégpedig úgy, hogy a kormánygépezetet szétzúzzák és helyébe diktatúrát, a proletariátus diktatúráját teszik.

2. A kormánygépezetnek ez a szétzúzása és a proletárdiktatúra megteremtése nem történhet más módon, csak ha a proletariátus, a kommunista párt vezetésével erővel és erőszakkal megragadja a hatalmat.”

De ez egyben bevallása annak, hogy az ügyészség vádjait nem oly okmányra, vagy okmányokra alapozta, melyek „félreérthetetlen nyelven” elismerik azt a szándékot, hogy meghatározott bűntényt

kövessenek el. Nem változtat a tényálláson az sem, hogy McGohey a továbbiakban körvonalazza a vád kémnese motívumait. A „marxizmus-leninizmus elvei nyomán — mondotta — a vádlottak iskoláikban és kiadványaikban azt tanították és tanítják, hogy az Egyesült Államok kormányának megdöntésére klasszikus példa az 1917-es orosz októberi forradalom”. És hasonló hangnemben fejtegeti a kommunizmusról szóló elméletét. De ezzel csak azt mondja, hogy ő az ügyész, Tom Clark igazságügyminiszter és talán Medina bíró így *értelmezi* a marxizmus-leninizmus sokrétű tanát. Elismeri, hogy nincs bizonyíték és nem is lehet bizonyíték arra, hogy a vádlottak, mondjuk, az elnöki palota felgyújtását tervezték. Arra vonatkozóan sincs semmiféle bizonyíték, hogy bármely erőszakos cselekedet meghatározott időben és helyen való elkövetését hirdették volna. Beigazolásról tehát nincs szó, csak értelmezésről.

Most aztán kibújt a szög a zsákból! Medina elmélete az elnöki palota felgyújtásáról olyan felfogásra vall, amely könnyen a Szabadságjogok Törvényének elégetéséhez is vezethet. A történelemben eddig még csak egy per volt, ahol a kommunizmust ilyen szálnalmas ürügyekkel akarták törvényen kívül helyezni. Ez a néhai Georgi Dimitrov és a Német Kommunista Párt vezetőinek pere volt, melyet Hermann Göring és Paul Josef Göbbels felbujtására rendeztek. Az is összevág a dologgal, hogy Dimitrovot és vádlottársait gyujtogatással vádolták. Nem szimbolikus jelentőségű-e éppen napjainkban az a tény, hogy ugyanazok az emberek, akik „gyujtogatást” kiáltottak, felgyujtották a Reichstagot, azután elrendelték azoknak a könyveknek az elégetését, amelyeket az egész világ szívébe zárt, végül elindították azt a hatalmas lángtengert, melyet második világháborúnak neveznek?

Otödik fejezet

„MOSZKVAI UTASÍTÁSOK”

Na, benn vagyunk a pácban! McGohey-nek rendelkezésére áll ugyan egy Alfred Hitchcock-féle szövegkönyv, de rossz a megvilágítás. Az a terve és meg is valósítja, hogy egy szabályos hollywoodi kémtörténetet mutat be. Ilyenek a bizonyítékai is és tanúit másféle történetben nem is tudná szerepeltetni. De azok az átkozott könyvek is belekerültek a darabba! Ez bizony súlyos probléma a vádhatóság számára. Mivel pedig nem vagyunk Hollywoodban, a szövegkönyvet nem lehet olyan teljes szabadsággal használni, mint ahogy ezt az ügyész szeretné. Bizonyos engedményeket kellett tenni a valóság érdekében. A kommunizmus dajkamese-változatának ismertetésénél is kénytelen volt az ügyész a kommunizmus nyelvét használni, azaz részleteket kellett felolvasnia a kommunizmus elméletének terjedelmes könyvtárából, idézni a marxista „klasszikusokat”. A melodráma nem érvényesül az előadóteremben. Először az ügyész olvas fel különböző könyvekből és brosúrákból kivonatokat, utána a védelem ugyanazokból a könyvekből más kivonatokkal cáfol. Most megint a védelem olvas fel részleteket, a vádhatóság ellenérvként erre más részleteket idéz. A hátborzongató moziból iskolai használatra alkalmas dokumentfilm lesz.

A vádhatóság számára ez korántsem mondvasinált probléma, hanem rideg valóság. A kommu-

nistákat úgy kell beállítani, mint közönséges útonállókat, akik komolyan hiszik, hogy gazdasági válság vagy háború kitörése esetén puccsszerűen, fegyveres erővel meg tudják „ragadni” a hatalmat. De hogyan lehetne elérni, hogy az esküdtek is ilyeneknek lássák őket, mikor a tárgyalás folyamán nap-nap után mint tudományos könyvek fölé görnyedő, szorgalmas embereket tüntetik fel? A könyvek teremtik a rossz légkört. Kihangsúlyozzák a kommunista elmélet sokrétűségét és hogy milyen komolyan alkalmazzák a kommunisták ezt az elméletet mint vezérfonalat mindennapi munkájukban. Ez semmikép sem illik bele abba a képbe, amelyet a vádhatóság fest a vádlottakról. De akkor mi lesz az ügyésznek a perre vonatkozó egész elméletével? Egyszerűen: az ügyész bajban van.

Louis Francis Budenz, ez a szennyes, sötét lovas, siet az ügyész megmentésére. Kommunista párttag-sága 1936-tól 1945-ig — mely idő alatt fontos tisztségeket töltött be és érintkezésben volt a vádlottakkal — bizonyos „hitelességet” kölcsönöz vallomásának. Az a tény, hogy kifejezetten azért lépett ki a Pártból, hogy visszatérjen a katolikus egyház kebelébe, megbízható tanúvá teszi őt, aki biztosan nagyon ellenséges a vádlottakkal szemben: a bosszúvágy együtt jár a renegát lelkülettel. Ezenfelül, Budenz már többszörösen jól kipróbált tanú. Meséjét már több állami szervnek elmondotta: közöttük az Amerikaelenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottságnak és különböző államok hasonló testületeinek. Sőt, hasonló beállítottságú könyvet is adott már ki.*

* Mialatt a vádlottak vád alatt, de tárgyalás előtt állottak, Budenz az Amerikaelenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottság előtt azt vallotta, hogy Eugene Dennis egy háborús kémgyűrűnek volt a feje! Felesleges megjegyezni, hogy Dennis nem helyezték kémkedés miatt vád alá és a kormány koronatanúja a Foley Square-en semmit sem szólt kémkedéséről.

Az ügyész azt a kétségkívül nehéz feladatot róta Budenzra, hogy összhangba hozza a kommunizmus ismert és bonyolult tényeit a kormány „rém-álom az óvodában” elméletével. Ez kettős feladat: először is be kellett illeszteni az amerikai kommunisták cselekedeteit a „moszkvai utasítások” keretébe, másrészt fel kellett higitani a kommunista elméletet úgy, hogy megfeleljen ennek a szintnek. Budenz március 24-e délutánján próbálkozott meg a rábízott feladat első részével.

A különleges kérdés-felelet játéknak az volt a célja, hogy „megmagyarázza” azokat az eseményeket, melyek a Párton belül 1945 májusától kezdve a vád által említett években történtek. (A fentebb említett Browder elleni lázadást.) Az ügyész mindenekelőtt rámutatott arra, hogy Budenz a kérdéses időpontban a *Daily Worker* szerkesztőségének vezetőségi tagja volt, azután kérdéseket intézett a tanúhoz arra vonatkozóan, milyen híreket közölt az újság az Egyesült Nemzetek Szervezetét megalakító san franciscói konferenciáról. Budenz Joseph Starobint és Frederick Vanderbilt Fieldet jelölte meg a *Daily Worker*-ben megjelent tudósítások szerzőiként. A kihallgatás a következőképpen folytatódott:

(A jegyzőkönyvből.)

Gordon: Míg Mr. Starobin és Mr. Field San Franciscóban volt, kapott valamilyen üzenetet tőlük?

Budenz: Igen, elnök úr. Kaptam több üzenetet, egyiket éppen Mr. Starobintól.

Gordon: Emlékszik arra, az időpontra, amikor az üzenetet kapta?

Budenz: Ez körülbelül azidőtájt volt, amikor D. Z. Manuilszki, az ukrán delegáció tagja San Franciscóba érkezett.

Sacher védőügyvéd ekkor félbeszakította a tanúvallomást, és kérte a bíróságot, utasítsa a tanút az időpont: év, hó és nap pontos megjelölésére. Ez a helyes eljárás. Az egész per folyamán Medina bíró megkövetelte, hogy az „időpontot és helyet” naptár szerint állapítsák meg. De ez alkalommal nem akarta, hogy ilyen követelmény felborítsa a nyilvánvalóan többször elpróbált tanúságtételt. Gordon csupán a látszat kedvéért kérdezte meg a dátumot:

(A jegyzőkönyvből.)

Gordon: Nos?

Budenz: Azon év májusában volt.

Gordon: Emlékszik az időpontra?

Budenz: Pontosan nem. D. Z. Manuilszkinak, az ukrán delegáció tagjának San Franciscóba való megérkezése és Jacques Duclos, Earl Browdert támadó cikkének megjelenése közötti időre eshetett.

*

Medina nemcsak hogy elutasította a védelem indítványát, hogy a tanú eme válaszát a jegyzőkönyvből töröljék, hanem kérdésével úgy irányította Budenzet, hogy Manuilszki ukrán miniszterelnököt, a Kommunista Internacionále volt titkárával azonosítsa. San Franciscóba való érkezésének időpontját (újsághírek alapján) május hatodikában állapították meg, és a *World Telegram*-nek, a Duclos cikkről szóló beszámolónak megjelenési időpontját, május 22-ben rögzítették. Nyilvánvaló: Budenz vallomástételének az a célja, hogy Manuilszkit kapcsolatba hozza azokkal az eseményekkel, amelyek a Duclos-cikk megjelenését követték.

A cél elérésére Budenz előadta, hogy felbontotta Starobin levelét és olvasni kezdte, de mielőtt befejezhette volna az olvasást, Jack Stachel vádlott, kivette a kezéből és soha többé nem látta vi-

szont. De — mint mondotta — eleget látott ahhoz, hogy megtudja: Manuilszki éppen erről az ügyről tárgyalt Starobinnal. Budenz szerint Manuilszki azt mondotta, hogy a „francia elvtársak kapták a megbízatást, hogy oktassák ki az amerikai elvtársakat, hogyan járjanak el ezekben a dolgokban”. Ezt a vonalat követve, Gordon állandóan úgy fogalmazta kérdéseit, hogy Budenz meséjéből a „nemzetközi hálózatot” kidomborítsa és a végletekig kihasználja. A következő kérdésekbe következetesen beleszótta a következő kifejezéseket: „a francia elvtársak”, és „az amerikai elvtársak”. Így pl. a *Daily Worker* május 24-i számára hivatkozva, melyben a Duclos cikk először jelent meg, Gordon megkérdezte: „Van abban a számban valami egy francia elvtárs tol-lából?”

Az ügyészség ezzel a módszerrel „megállapította”, hogy a cikket követő események „moszkvai parancsra” történtek. De a tárgyalás jegyzőkönyve elejétől végéig ellentmond ennek a mesének. Azt mutatja, hogy az amerikai kommunisták olyan messzemenő önállósággal hoztak döntéseket, hogy — mint ezt később maguk is megállapították — minden bizonnyal politikai kátyúba juthattak volna. Manuilszki „parancsainak” az amerikai kommunistákhoz május 8 és május 22 között „titokban” történt eljuttatása (egy „biztos közvetítő” révén, csodálatosképpen közönséges, mégcsak nem is titkos-írással írt levél útján) nem más mint kitalálás és nem is ad választ a következő két tényre: először, hogy miért nem terjesztették titokban Duclos-nak az amerikai kommunistákra vonatkozó kritikáját; másodsor, hogy Duclos cikkét még május hatodika előtt a *Cahiers du Communisme* áprilisi száma nyil-tan leköszölte.

Az ügyész azonban elégedett. A Kommunista Párt 1945-ös újjászervezésének ilyen magyarázata beleillett a kormánynak a kommunizmusról alkotott

leírásába. Ez az elképzelés azonban nem újkeletű. Annyira régi, hogy sok évvel azelőtt egy jólismert haladó szellemű komikus némajátékban figurázta ki ezt a kapitalista beállítást. A komikus, Zero Mostel, egy tökéletesen kidolgozott némajátékban egy reggel felébredő amerikai kommunistát mutatott be. Ahogy reggel felébred és felöltözik, rögtön a telefonhoz megy. Kapcsolatot kér Moszkvával és ezek után azt mondja: „Jó reggelt, mit csináljak ma?”

Ha nem is sokat ér, Budenz mindenesetre teljesítette megbízatásának első részét: az amerikai kommunisták 1945 és 1948 közötti ténykedéseit úgy írta le, hogy azok beleillettek a „Moszkva parancsa” elméletébe. Hátra van még a második és a nehezebb feladat: a terjedelmes és bonyolult kommunista elméletet le kellett szállítani a Skid Row egyszerű rendőre szellemi nivójára. Az ügyész, hogy Budenzet megbízatásának ezen a részén átlendítse, olyan módszert választott, amilyent a vád formája és természete már eleve előírt. Ezt mi az előzőkben csak röviden érintettük.

A vádirat tíz számozott §-t tartalmaz. Ezek egyenként leírják, milyen lépéseket tettek a kommunisták annak érdekében, hogy 1945 tavaszán és nyarán a Kommunista Politikai Egyesületet az Egyesült Államok Kommunista Pártjává alakítsák át. A vádiratban említett ilyenirányú lépések magukban foglalják: különböző gyűlések és kongresszusok tartását, előzetes határozatok és új szervezeti szabályzat elfogadását, olyan program elfogadását, mely szerint a marxizmus-leninizmus tanítására iskolákat állítanak fel a párttagok és a pártonkívüliek számára. Könyveket, folyóiratokat és újságokat adnak ki, amelyekben ugyanezeket az elveket hirdetik.

Nos, itt merül fel a vádat illetően az első rendkívüli dolog! Senki sem vitatja az idézett tényeket! A védelem csak azt állítja, hogy az idézett tények

nem képeznek bűncselekményt. Ez pedig a vád második rendkívüli vonására mutat rá: a vádat nem lehet kézzelfoghatóvá tenni. Minden vádirat bizonyos törvényellenes cselekmények meghatározott időben és helyen való elkövetésével vádolja a gyanúsítottat. Éppen így egy összeesküvés vádirat egy bizonyos számú embert azzal vádol, hogy összeesküvést szőttek bizonyos törvényellenes cselekmény vagy cselekmények elkövetésére. Két esetben mindenki tudja, hogy mi a vád, mi szolgálja a védelmet és mi nem. Ha valakit azzal vádolnak, hogy 1945 május 24-én éjjel betört az East 44th Street 444. sz. házba, hogy ott ékszereket raboljon, akkor ügyvéd nélkül is tudjuk, hogy vajjon a cselekmény önmagában véve törvényellenes-e? Ha 11 embert azzal vádolnak, hogy összeesküdtek az elnöki palota felgyújtására, akkor minden laikus láthatja, hogy az összeesküvés törvényellenes és a tervezett cselekmény is az. Ez a vád azonban egészen másfajta természetű: csupán törvényes cselekedeteket von perbe.

Ebben a vádiratban 11 embert (valójában 12-t, de William Z. Foster ügyét betegsége miatt „különválasztották”) vádolnak azzal, hogy „összeesküvést” szőttek gyűlések tartására, újságok és iskolák szervezésére, amihez pedig minden törvényadta joguk megvan! A dolgok, amelyek elvégzésére „összeesküdtek”, nemcsak hogy nem törvényellenes cselekmények, hanem olyanok, melyekre nézve az Alkotmány külön megállapítja, hogy a Kongresszus sohasem nyilváníthatja őket törvényelleneseknek. A vádlottak természetesen nem tagadják, amivel vádolják őket. És ezen a ponton merül fel az ügy harmadik különös vonása: nincs vitás kérdés.

A vádirat képtelen bűncselekmény fennforgását vélemezni. A kormány megelégszik azzal, hogy felsorol bizonyos cselekményeket és azt mondja, hogy ezek mindegyike egy folyamatos ösz-

szeesküvésnek a része, amelynek célja az — hogy az Egyesült Államok kormányának erőszakos megdöntésére tanítsanak és izgassanak. A védelem azt válaszolja erre, hogy ez nemcsak számárság, hanem támadás a szabadságjogok ellen, támadás a szólás-szabadság, sajtószabadság és a szabadságnak minden más formája ellen, amely az Egyesült Államok Alkotmánya első nyolc módosításában szerepel.

Amit a vád valójában mond, az a következő: Nevezzük a Kommunista Párt nyílt, nyilvános tevékenységét „összeesküvésnek” és börtönözzük be a kommunistákat ezekért a cselekményekért. De természetes, hogy a kormány nem tárja fel ilyen nyíltan terveit. Nem árulja el, milyen kártyái vannak. Ezért a vádirat több igen bonyolult mondatot használ. Az első paragrafus első mondata nem kevesebb mint 187 szót tartalmaz a legszokatlanabb nyelven, amit csak el tudtak képzelni. Azt mondja, hogy a vádlottak a már fentebb leírt különböző cselekményeket abból a célból követték el, hogy „megszervezzék az Egyesült Államok Kommunista Pártját, oly személyeknek csoportját, egyesülését és gyülekezetét, akik a marxista-leninista elvnek szentelték magukat, amely az Egyesült Államok kormányának erőszakkal való megdöntésére irányul.

„Marxizmus-leninizmus” — ez az ügyészség titkos fegyvere ebben az ügyben. A vádirat újra meg újra ezt a kifejezést használja. E szerint a vádlottaknak tulajdonítható, hogy a Kommunista Párt egy a „marxizmus-leninizmus” elveire alapozott szervezeti szabályzatot fogadott el. Azt tervezték, hogy „könyveket, cikkeket, folyóiratokat, újságokat adnak ki és terjesztenek a «marxizmus-leninizmus» tanainak hirdetésére”. Hasonlóképpen: az összeesküvésnek részét képezi az is, hogy a vádlottak iskolákat, tanfolyamokat is vezettek és irányítottak a «marxizmus-leninizmus» alapjainak tanulmányozására és ezekben az iskolákban az Egyesült Álla-

mok kormánya erőszakos megdöntésének kötelességét és szükségességét hirdették és tanították.

Különösen az utolsó mondatban, a „marxizmus-leninizmus” egyet jelent a kormány erőszakos megdöntésére való lázítással. Így közvetve, vargabetűkkel tákolják össze az összeesküvést és tartják fent a vád látszatát. Ez a gonosz, rosszhiszemű utalás a „marxizmus-leninizmus”-ra egyben azt is megmutatja, hogy milyen eszközökkel kell az ügyészségnek „bebizonyítania” a vádat. Meg kell győznie az esküdteket arról, hogy a „marxi-lenini alapelvek” tanítása egyet jelent puccsszerű „kormány megdöntésére” irányuló tanítással és lázítással.

De éppen itt van a futóhomok. Hogyan merészkedjék az ügyész erre a területre? Nem merésze az egész kommunista elméletet, a marxi-lenini irodalom egész könyvtárát az esküdtek elé terjeszteni, mondván: „Itt van, tanulmányozzatok és állapítsátok meg, hogy ez törvénytelen szervezkedésre bízthat-e?” Először is, az esküdtek nem tudnák, hogyan fogjanak hozzá. A módszernek, gyakorlati nehézsége mellett, van politikai nehézsége is: ha a pert csupán könyvekre és egyedül csak könyvekre alapoznák, akkor ez nyílt bevallása lenne annak, hogy a vádlottakat politikai eretnekségért fogták perbe, nem pedig azért, mert az elnöki palota felgyújtására szövetkeztek (lásd: Medina-elmélet), vagy pedig hogy a kormányt váratlan puccsszerű fegyveres felkeléssel magukhoz ragadják (amint azt az ügyészség egészen komolyan véleményezi). Annak beismerése, hogy a per politikai természetű, végzetes lenne. Nyilvánvalóvá lenne, hogy — az Alkotmány értelmében — a kormánynak egyáltalán nem volt joga az ügyet bíróság elé vinni. Nem lehet ugyanis az amerikai igazságszolgáltatás kezébe adni embereket csupán azért, mert hisznek egy tanban, amely elítéli a kapitalizmust, annak szocializmussal való felcsereléséért száll sikra, ezt tanítja és terjeszti.

Ez az ügyész dilemmája. Ezért kell valahogy megkísérelnie, hogy az előterjesztett könyvek hatását ellensúlyozza. Ezért bízik Budenzben. Mindent kivesz belőle, amit csak lehet. Budenzet sok napon keresztül használta, vallomása a gyorsírási feljegyzéseknek 1338. oldalától a 2641. oldaláig terjed, csaknem 1300 oldal, ennek a könyvnek majdnem hatszorosa.

De igazi küldetését Louis Budenz már akkor teljesítette, mikor egyetlen mondatot befejezett. Az ügyész kéri, hogy egyetlen mondatban foglalja össze a marxizmus-leninizmust. Egyetlen mondat gondosan becsomagolva az 1277 oldalas vallomásba! És ennek az egyetlen mondatnak a jegyzőkönyvbe csempészésével a bíróság, az ügyészség és a tanú együttesen olyan szennyes, törvénycsalást követtek el, amelyet még az ország nem látott.

Mi volt annak a mondatnak a tartalma? Budenzet felszólították, hogy fejtse ki, mi is a marxizmus-leninizmusról a véleménye. Így a jegyzőkönyvbe került, mint bizonyíték, valami, ami nem volt és nem is lehetett bizonyíték, csupán a marxizmus-leninizmus Louis Budenz-féle értelmezése. Louis Budenznek a marxizmus-leninizmus alapelveit magába foglaló, a kommunista írásművek egész hatalmas könyvtárára vonatkozó értelmezése csodálatosképpen megegyezik John F. X. McGohey-nak, a szövetségi ügyésznek véleményével és végkövetkeztetésével. Hasonlóképpen szóról-szóra megismételte a marxizmus-leninizmusnak a vádiratban ismételt jellemzését. Íme, Budenz mágikus mondata, amely a per gyorsírói jegyzőkönyve 1809. oldalán található:

„Az Egyesült Államokban ez azt jelentené, hogy az Egyesült Államok Kommunista Pártjának alapvető feladata, hogy puccsszerűen megdöntse az Egyesült Államoknak azt a kormányát, melyet az Egyesült Államok Alkotmánya szerint alakítottak meg.”

Medina bíró ezt a mondatot elfogadta bizonyítéknak és ezzel minden komolyságától megfosztotta a tárgyalást. Micsoda remek trükk! Feleslegessé teszi a bizonyítást és az esküdteket is. A vádlottak bűnösségét egyszerűen „megállapítja” Louis Budenz „bizonyítéknak” vett szöbeszédre! Ez az egy mondat nem csupán Budenz vallomásának lényege, de a kormány perének is a veleje.

A tanúvallomás többi része csak a légkör szempontjából fontos. A vád és a per sorsa azon a nehéz kérdésen fordul meg, mi a marxizmus-leninizmus? A hosszú és sokrétű felolvasásokból kitűnik, hogy milyen nehéz erre a kérdésre választ kapni, milyen nehéz egy olyan értelmezést adni, amely minden mást kizár és ugyanakkor minden kétséget kizárva, meggyőzi az esküdteket. De most az egész tárgyalásnak ezt a központi problémáját kiragadták az esküdtek kezéből. A probléma az ügyészség tanújának kezébe került, neki megengedték, hogy „bizonyíték”-képpen felhozza: „Igen ügyész úr, az ön értelmezése az igazi, ahogyan a vádirat értelmezi a marxizmus-leninizmust, az a helyes.” A tárgyalás folytatódik, de a vitás kérdés már eldőlt.

Térjünk vissza a tárgyalóterembe és nézzük meg, hogyan bonyolítják le ezt a csalást. Az ügyész kérdéseket intéz a tanúhoz az újjászervezett Kommunista Párt 1945-ben elfogadott szervezeti szabályzatára vonatkozóan.

Az újjáalakított Kommunista Párt által elfogadott szervezeti szabályzat bevezetésének első mondatát olvassák fel, amely azt mondja:

„Az Egyesült Államok Kommunista Pártja az amerikai munkásosztály politikai pártja, amely a tudományos szocializmus, a marxizmus-leninizmus alapján áll.”

Az ügyész megkérdezi Budenzről, hogy mit jelent ez? Gladstein ügyvéd azonnal felpattan: „Megkérdezni a tanútól, hogy ez mit jelent — mondja —

egyértelmű az esküdtek hatáskörébe való beavatkozással. Az esküdtek dolga, hogy ezt eldöntsék”.

„Hát hogyan tudják, mire utal a marxizmus-leninizmus, ha nem magyarázza meg nekik valaki?” — válaszol Medina bíró.

Issermann ügyvéd vitába szállt és következőképpen fejtette ki a védelem ellenvetését: „A jegyzőkönyvben már utalás található arra, hogy a marxizmus-leninizmus, vagy tudományos szocializmus széleskörű és terjedelmes gondolatok tárháza. Ezt már a kormány részéről bizonyítékul beterjesztett dokumentumok, az esküdteknek felolvasott idézetek és fel nem olvasott cikkek kötegei is igazolják. Nincs bizonyíték arra, hogy a tanú alkalmas lenne a marxizmus tudományos rendszeréről, annak jelentőségéről, értelméről beszélni.

Hogy mit jelent, a marxizmus-leninizmus, azt csak erre illetékes tudná megmagyarázni, és nála is hosszú időt venne igénybe az, hogy a marxizmus-leninizmust alkotó hatalmas anyagot kifejtse.

Medina bíró a védelem minden ellenvetését elutasította és az ügyet az ügyellen ügyész kezéből kivéve, maga diktálta a tempót. „Az itt bizonyítékul felhozott szöveg esetében — mondta — semmi ok nincs arra, hogy a tanú ne magyarázhatná meg azt, hogyan értelmezte ő és többi kommunista társa ezt a mondatot.”

Sacher erre a törvényszéki magyarázatra talán még hevesebben válaszolt, mint magára a kérdésre. Kijelentette, hogy a vádlottakat nem vádolják a „marxizmus-leninizmus olyan értelmezésével és magyarázatával, ami ettől a tanútól kitelik. Nem érinti a vád a Budenz és mások között folyt beszélgetéseket és bizalmas jellegű értelmezéseket sem” — mondta az ügyvéd, nyilván a Budenz és McGohey között a tanúvallomás tárgyalás előtti előkészületeire utalva.

De Medina makacskodott. „Mr. Budenz, hogyan értette ezt ön és az önnel együtt dolgozó többi kommunista?” A védelem további erőteljes tiltakozása egészen a március 29-i déli szünet utánig megakadályozta a válaszadást, mikor is Budenznek sikerült végre megbízatását teljesítenie. A következő került a jegyzőkönyvbe:

„Ezt a mondatot a kommunista mozgalom egész története során úgy értelmezik, hogy a kommunista párt a Marx, Engels, Lenin és Sztálin által megalkotott úgynevezett tudományos szocializmus elméletén és gyakorlatán alapszik...

Az Egyesült Államokban ez azt jelentené, hogy az Egyesült Államok Kommunista Pártjának alapvető feladata, hogy puccsszerűen megdöntse az Egyesült Államoknak azt a kormányát, melyet az Egyesült Államok Alkotmánya szerint alakítottak meg.”

Nézzük csak, hogyan is állunk. Arról már beszéltünk, hogy a védelmet megfosztották attól, hogy előadhassa, mi a „marxizmus-leninizmus”, hogy megmutassa a vádlottak valódi tevékenységét, írásait és beszédeit. Bár Medina bíró gyakran megállapította, hogy ezt több ízben megengedte, sőt valóban nagylelkű volt, hiszen hozzájárult ahhoz is, hogy a védelem tanúkat hozzon elő és keresztkérdéseket tegyen fel olyan tárgykörökben, mint a négerkérdés, a munkásmozgalom, és olyan dolgokban, ahol a vádlottak „jó fiúk” voltak. De ezt mindig külön kegyként tüntette fel, azzal a határozott kijelentéssel, hogy ezek pusztán „párhuzamos” vagy „mellékes” ügyek. De éppen itt a bökkenő! Nem mellékérdésről van itt szó, hanem az ügy lényegéről: a marxizmus-leninizmus valódi értelmét a mindennapi küzdelem száz frontjának legapróbb kérdéseivel elválaszthatatlanul összefüggő hatalmas irodalom fejezi ki. Ezzel szemben a tanúnak lehetővé tették, hogy a meghatározásával kizárja annak lehető-

ségét, hogy ezeket a fontos tényeket az esküdtek megfontolás alá vegyék, hogy az esküdteket félrevezesse azzal az egyszerű kijelentéssel, hogy a marxizmus-leninizmus csupán a kormány erőszakos, puccsszerű megbuktatását jelenti.

A védelem ki is domborítja ezt abban az indítványában, melyben a Budenz-féle meghatározás törlését kéri. A meghatározásnak nincs helye a jegyzőkönyvben, mivel a tanú „az esküdtek hatáskörébe avatkozik, mikor meghatározza az ügyből levonható végső következtetéseket, vagyis előre befolyásolja az esküdtek döntését”. A védelem indítványát a bíró elutasította.

A Budenz-féle meghatározás márciusban hangzott el. Az erre vonatkozó bejegyzés a gyorsírási jegyzőkönyv 1809. oldalán található. Mintegy öt hónappal később került sor Robert Thompson vádlott kihallgatására. Feltették neki ugyanazt a kérdést, amit Budenznek. Ekkor, mint azt a jegyzőkönyv 1818. és 1819. lapján olvashatjuk, a következő játszódott le:

(A jegyzőkönyvből:)

Gladstein: Megmondaná az esküdtszéknek, hogy mi a marxizmus-leninizmus?

McGohey: Ellenzem a kérdést!

Medina: Nem engedem meg!

Gladstein: Engedje meg, bíró úr, hogy felhívjam figyelmét a jegyzőkönyvre...

Medina: Nem, ebben a kérdésben nincs helye vitának.

Gladstein: De bíró úr —

Medina: Hajlandó vagyok meghallgatni, hogy ez a tanú milyen utasítást adott tanításra, milyen határozatokra szavazott az iskolák felállításával kapcsolatban és hogy mit fognak az iskolákban tanítani, és ha eljön az idő, hogy tanításáról, főleg az iskolákban — tanúskodjon, bizonyos határok kö-

zött ezt is meg fogom engedni. Nem tudom elgondolni, hogy mi az, ami ezt a kérdést, a marxizmus-leninizmus meghatározását, előttünk olyan fontossá teszi.

Gladstein: Van tudomása bíró úrnak arról, hogy a jegyzőkönyv szerint bíró úr megengedte, hogy Budenz tanúnak ezt a kérdést feltegyék és hogy erre a tanú feleljen?

Medina: Tudja, éppen most mondtam, hogy nem kívánok vitát hallani, de maga ragaszkodott hozzá és újra megvető magatartást tanúsít. Menjen tovább.

Gladstein: Feltehetem bíró úr a tanúnak ugyanazt a kérdést, amit McGohey úr?

Medina: Újra mondom, Gladstein úr, hogy nem kívánok vitát hallani.

Gladstein: Nem vitázni akarok, csak engedélyt szeretnék kérni —

Medina: Vitázik és újra megvető magatartást tanúsít a bírósággal szemben.

*

A marxizmus-leninizmus elméletének keresztmetszete tárul elénk a tárgyalás jegyzőkönyvéből. Itt van, és az esküdtbíróság figyelembe veheti. A Szövetségi bíróságokon nemcsak az áll jogában a bírónak, hogy megmagyarázza a törvényt, de a tanúvallomásokhoz is megjegyzést tehet. Az azonban nem tartozik a hatáskörébe, hogy ezt a jogát a tanúra ruházza át. Pedig ez az, amit Medina bíró tett: Nemcsak azt engedte meg Louis Budenz tanúnak, hogy megjegyzést fűzzön a vád bizonyítékához, de a per zárszavát is elmondhatta. Még rosszabb: zárszavát felajánlották, el is fogadták, mint olyan bizonyítékot, melyet egy-egy elismert tekintélyű tanú terjesztett elő.

„Ki tudná akkor, ha nem ez az ember — így érvelt Medina bíró az esküdtek jelenlétében — mi

az igazság ebben a dologban, hiszen ő együtt dolgozott a vádlottakkal."

Egy ember, aki együtt dolgozott a vádlottakkal, tudja, de ha ez az ember maga is vádlott, mint Thompson, akkor nem tudja, vagy ha tudná is, ez semmit sem ér; mert Medina bíró megtiltotta neki, hogy elmondja.

Nos, az ügy zsákuccába jutott. A Szabadságjogok is, ha az Egyesült Államok Legfelsőbb Törvényszéke — vagy a nép — ezt a törvényes lincselést szó nélkül hagyja.

AESOPUS LAJOS FERENC

A kommunista összeesküvési perben minden lehetőséget megjátszottak. A koronatanúnak még azt is megengedték, hogy Aesopus egyik meséjét modern antikommunista mezben előadja. A „bizonyítékul” felhozott mesével nyilván az volt a kormány célja, hogy megerősítse Budenznek a marxizmus-leninizmusról szóló korábbi meghatározását. A vádhatóság meghatározását úgy szabták ki, hogy pontosan ráillett a vádiratra, a „bizonyítékon” azonban lötyögött. A bizonyíték ugyanis olyan kommunista könyveket és dokumentumokat is tartalmazott, amelyek a legkifejezettebben megtiltják a kommunistáknak, hogy a vádhatóság által felsorolt kém-történetek bármelyikébe is belekeveredjenek. Az Egyesült Államok Kommunista Pártjának 1945-ös szervezeti szabályzata sok kifejezett tilalmat tartalmaz erre vonatkozólag.

Budenz Lajos Ferencnek tehát kiutat kellett találnia a kátyúból és ehhez Aesopust hívta segítségül. A történelem tele van kísérletekkel, melyek az egyszer leírt szavak világos értelmét félremagyarázzák. Budenz meséjére válaszáért én is egy könyvhöz folyamodhatom. Mindössze egy rövid mondatot idézek, amely Dante Isteni Színjátéka zsebkiadásának mottója: „Dov'è piana la lettera, non fare

oscura glossa" — ahol a szavak a napfénynél is világosabbak, ne idézzük fel a homályos magyarázat felhőit. A vádhatóság célja ugyanis éppen az volt, hogy bizonyos marxista mondatok világos értelmét homályos magyarázatok tengerébe fojtsa. Kár, hogy a tanú nem ismerte Juan Ruiz-nak, Hita érsekének munkáját, amelyben elmeséli a klasszikus történetet a tudatlan emberről, aki minden gondolatot fejtetőre állított.

Tizenegyedik századbeli verseskönyvében az „El libro de Buen Amor”-ban a spanyol püspök mesés történetben regéli el, hogyan jutott Róma kultúrához. A faragatlan rómaiak elmentek a görögökhöz, hogy elkérjék a törvénykönyvüket. A görögök azt válaszolták, hogy a tudatlan rómaiak nem érdemlik meg a törvényt, mivel képtelenek azt megérteni. Végül a rómaiak erősködésére a görögök azt mondták: jó, hát tegyünk egy próbát, tartsunk egy vitát jelbeszéddel. A rómaiak sehogy sem tudtak méltó ellenfelet állítani a görög filozófusokkal szemben, így tehát elhatározták, hogy a legfelfuvalkodottabb tökfilkót választják ki, aki csak fellelhető volt, és isten kezébe helyezték az ügyet. A fajankó, akit a filozófus pompás ruhájába öltöztettek, fennhéjázóan foglalta el helyét az emelvényen: „Hozzátok ide a görögöket, majd én megmutatom nekik!”

Belépett tehát a görögök választott tudósa és mindkét nemzet lélekzetét is visszafojtott figyelmé közegette nyugodt biztonsággal nyitotta meg a vitát. Feltartotta egyik ujját — a hüvelykujj mellett — és leült. A tökfilkó kérkedve felállt és hüvelykujját meg két másikat szigonyyszerűen ellenfelére szegezte, majd elégedetten leült. A görög második jelként kinyújtotta sík tenyerét. A fajankó összeszorított ököllel felelt s arca felfoghatatlan makacságról tanúskodott.

Ezzel a vita végetért. A görög bölcs honfitársaihoz fordult és ezt mondotta: a rómaiak megér-

demlik a törvényt, nem akarom őket megfosztani attól, amit megérdemelnek. Mikor megkérdezték tőle, mit mondott ő és mit válaszolt a római, a görög ezt a magyarázatot adta: „Azt mondtam, hogy egy Isten van. A római erre azt felelte, hogy az Isten egy, de három személyben. Azt mondtam ezután, hogy minden Isten kezében van, ő pedig egyetértett velem abban, hogy minden az Ő hatalmában van. Mihelyt láttam, hogy a rómaiak megértik a szentháromságot és hisznek benne, beláttam, hogy megérdemlik a törvény védelmét.”

Azok, akik a tökfilkót kérdezték meg, egészen más — Budenz-szerű — választ kaptak. „Azt mondta nekem, hogy az ujjával ki akarja kaparni a szememet és ez úgy felmérgeztetett, hogy majd kiugrottam a bőrcsőből, monhatom. Erre azt válaszoltam — de jó keményen a szemébe nézve, mert így kell beszélni ezekkel a fickókkal — hogy mindenki szeme előtt kiszúrom két ujjammal mindkét szemét és hüvelykujjammal kiverem a fogát. Utána azt mondta, hogy akkor olyan nagy pofont ad, hogy attól cseng egész évben a fülem, mire én azt feleltem, hogy úgy orrbavágom, hogy egész életében nem felejtí el. Nos, amikor látta, hogy nem tud megijeszteni és túl kemény legényre akadt bennem, elhatározta, hogy abbahagyja a fenyegetést és megadta magát.”

A tanulság, amit Juan Ruiz levon az esetből, éppúgy vonatkozik a kommunista „összeesküvés” perre, mint arra a cenzorra, aki esetleg félreérthette volna könyvét: „Nincs ebben rossz szó, csak ha rosszul fogjuk fel.” Budenz pontosan azt az utasítást kapta, hogy a Kommunista Párt szervezeti szabályzata egyes részeit félremagyarázza, azokat, amelyek megcáfolják az ő marxizmus-leninizmusról adott „magyarázatát”. Ezért közvetlenül azután, hogy a törvényszék visszautasította ennek a meghatározásnak a törlésére irányuló kérést, Gordon

igen szokatlanul fogalmazott kérdést intézett Budenzhez, amit csak egy jól betanított tanú érthetett meg. Ezt kérdezte: „Van ennek a kifejezésnek, hogy »a marxizmus-leninizmus alapján állva« — ahogy az az 1945-ös szervezeti szabályzatban előfordul — valami sajátságos értelme, valami más nyelven, ami a szabályzatban fellelhető vagy jelen is van?”

„Igen, uram — válaszolt Budenz habozás nélkül — ez a magyarázata annak is, hogy a szervezeti szabályzatnak a marxizmus-leninizmussal ellentétes részei teljesen érvénytelenek. Ez csupán védekezés céljából felhozott kirakatpolitika, V. I. Lenin aesopusi nyelve.”

Az elmondottak nemcsak azt mutatják, hogy mindent előre betanítottak, de erre utal Medina bíró egyik korábbi elfogult megjegyzése (ilyen sok van a jegyzőkönyvben). Ezt mondta: „Úgy veszem észre, hogy ezekben a cikkekben és határozatokban, valami szokatlan módon fejezik ki magukat. Ez a mód előttem nem mindig világos. Remélem, valaki meg fogja magyarázni, mielőtt még jobban belemen-nénk az ügybe. Itt sok olyan szó szerepel, amely nem jelent részemre semmit. Mintha egy sajátos argót hallanék, amit talán csak ebben a különleges irodalomban használnak.”

Az ügyész kapott a felszólításon és „megmagyaráztatta” Budenzzel a következő kifejezéseket: uszályhordozás, revizionizmus, renegát (és erre a szóra pirulnia kellett volna), excepcionalizmus és mint láttuk, a marxizmus-leninizmus felől is érdeklődött. Budenz „meghatározásai” még látszatra sem voltak meghatározások: a vádlottak elleni politikai kirohanások voltak, a legalacsonyabbrendű anti-kommunizmus megszokott nyelvén. Ezeknek a kifejezéseknek igazi értelme a szocialista és kommunista mozgalmak elmúlt hetvenöt és százéves belső történetéből adódnak. A történelem örököltette meg őket, de ezeket a tényeket Budenz soha nem ol-

vasta. A keresztkérdések alatt beismerte, hogy a „revizionizmus” és a „renegát Kautsky” „kommunista értelmezését” anélkül adta meg, hogy valaha is olvasta volna a „Marxizmus és Revizionizmus” c. alapvető munkát, Lenin és Sztálin cikkeinek azon gyűjteményét, amely a kommunisták irányadó szövege ebben a tárgyban.

Hasonló tudatlansággal felfegyverezve értekezett az „aesopusi” nyelvről és úgy definiálta mint „Virágnyelvet, amely a jólismert meseírótól, Aesopustól ered”. A kifejezést első ízben Lenin használta az „Imperializmus mint a kapitalizmus legfelsőbb foka” c. könyvének előszavában. Az előszó kifejti, hogy Lenin a könyvet a forradalom előtt, külföldi számúzetésben írta. Hogy a cári cenzorok beengedjék a könyvet Oroszországba — magyarázta Lenin — bizonyos kifejezéseket és tárgykört elkerült. Például az imperializmusról szóló tanulmánya főleg annak gazdasági vonásaival foglalkozik. Pedig azt szerette volna nyomatékosan megmutatni, hogyan vezet a gazdasági uralom a politikai élet kapitalista-imperialista uralmához otthon és a gazdasági függésben levő országokban. Továbbá, magyarázatait a cári birodalom gazdasági viszonyaival szerette volna megvilágítani, de hogy a cenzúra ne állítson akadályt, „Japánt” kellett írnia, amikor Oroszországra gondolt. Egyszóval — mondotta Lenin — „azt az átkozott aesopusi nyelvet” kellett használnia a cenzor miatt.

Nos, mi köze van mindennek az amerikai kommunista dokumentumokhoz, amelyek ellen ezen a törvényszéken vádat emeltek? Ezek a dokumentumok „amerikai imperializmust” mondanak, amikor amerikai imperializmusra gondolnak!

Nemcsak az amerikai imperializmus gazdasági életét, de politikáját is tárgyalják és nem álcázzák ezzel kapcsolatos ellenséges érzelmeiket. Miután formális cenzúrára nem kellett átesniök, az amerikai

kommunisták 1945-ben kihasználták az alkalmat és nyíltan kimondták mindazt, amit Lenin a cenzúra miatt nem írhatott meg. Az érvényben levő körülmények között nem volt szükségük V. I. Lenin „védekező” és a cenzúrát megtevesztő „aesopusi nyelvére” és nem is használták azt.

Ha olvassuk a jegyzőkönyvet, kiderül, hogy Budenz politikai szélhámos. Az amerikai kommunisták legális politikai célra irányuló minden nyilatkozatát egyszerűen „aesopusi nyelv”-nek és „kirakatpolitikának” minősíti. Viszont a jegyzőkönyvből kitűnik, hogy azonos vagy hasonló nyilatkozatok találhatók a marxizmus-leninizmus azon klasszikus műveiben is — így már az 1848-ban megjelent Kommunista Kiáltványban is — amelyek kívül estek a cenzúra hatáskörén. Megtalálhatók bennük a kommunisták forradalmi céljait teljesen világosan feltáró kijelentések és fellelhetők bennük, körvonalaikban, a célok megvalósítását szolgáló legális módszerek is. A Kommunista Kiáltványhoz hasonlóan az Egyesült Államok Kommunista Pártjának 1945. évi programnyilatkozata nyíltan hirdeti, hogy a kommunisták a kapitalizmus teljes felszámolásáért, és annak (később kommunizmusba fejlődő) szocializmus-sal való felváltásáért küzdenek. Mindkét dokumentum leszögezi, hogy e cél csak a munkásosztály helyzetének megjavításáért folytatott mindennapi harc-cal és szakadatlan nevelőmunkával érhető el. Sőt, azt is hangsúlyozzák, hogy még a kapitalista ideológusok értelmezésében vett demokratikus jogokért folytatott küzdelem is fontos lépés a szocializmus felé vezető úton.

Érdekes, hogy a Kiáltvány nemcsak megmagyarázza ezt az elméletet, hanem nyelvezetével egy-szersmind megcáfolja 1848 Louis Budenz-eit és aesopusi meséiket. Az Európát járó „kommunizmus kísértete” már a Kiáltvány első mondatában utalás arra, amit ma „vörös veszedelemnek” vagy „kom-

munista fertőzésnek" neveznek; vagyis, ahogyan a rendőrség látja hisztéria idejében a kommunizmust.

„Akad-e ellenzéki párt, amelyről kormányon levő ellenfelei el nem híresztelték, hogy kommunista?“* — kérdi a Kiáltvány második bekezdése. És megjegyzi, hogy az ellenzék is megkísérli, hogy üldözőit vörösnek bélyegezze, hogy visszavágja „a kommunizmus megbélyegző szemrehányását“, ahogy ma is tapasztalhatjuk. A Kiáltvány szerint ugyanis 1848-ban minden párt nemcsak bal, hanem jobbfelén is vörösnek bélyegzi ellenfeleit, akárcsak ma a republikánusok és a demokraták. Éppen a vörösfalás miatt bízták meg Marxot és Engelst a Kiáltvány megírásával. „És ideje, hogy a kommunisták az egész világnak nyíltan szeme elé tárják felfogásukat, céljaikat, törekvéseiket és a kommunista kísértet meséjével magát a párt kiáltványát állítsák szembe“** — mondja a Kiáltvány.

Tökéletesen igaz, hogy a Kiáltvány egy *forradalmi* párt *forradalmi* programja. A befejezés nyíltan vallja; „A kommunisták nem titkolják nézeteiket és szándékaikat. Nyíltan hirdetik, hogy céljaik csak az egész fennálló társadalmi rend erőszakos megdöntésével érhetők el. Reszkessenek az uralkodó osztályok egy kommunista forradalomtól. A proletárok e forradalomban csak láncukat veszíthetik... Világ proletárjai egyesüljete!“***

Ez a végső következtetés: ezt megelőzően az egész Kiáltvány azt magyarázza, mit ért Marx „kommunista forradalom“ és „a fennálló társadalmi viszonyok“ megdöntésén. Lengyelország, Ausztria, Németország, Franciaország, Svájc és az Egyesült Államok akkori viszonyaira vonatkozóan külön felvázolta, hogy a kommunista pártok milyen legális

* Marx—Engels. Válogatott művek. I. köt. Szikra 1949, 10. old.

** U. o.

*** U. o. 42. old.

politikai tevékenységet és nevelőmunkát fejtsenek ki. A Kiáltvány javaslatai végeredményben egyet jelentenek: harcolni kell a „világ demokratikus pártjainak szövetsége és megegyezése” útján. Az elkövetkező évek során Marx, Engels, Lenin és Sztálin több alkalommal visszautasították azt az igazán aesopusi mesét, hogy elméletük mesterkélt forradalmat követel. Minden jelentősebb kommunista írás visszautasíthatja ezt a felfogást.

Lenin „Baloldaliság” a kommunizmus gyermekbetegsége” című művében teljes részletességgel cáfolja ezt a nézetet. A mű fő célja az volt, hogy megbélyegezze a holland és más kommunista csoportok kacérkodását a kalandor erőszakkal. Lenin azt mondta, nem lehet addig forradalom, amíg az egész nép nem érzi, hogy nem tűrheti el tovább a régi rendszer bűneiből fakadó szenvedéseket. És hozzátette azt is, hogy önmagában még ez sem indokolja eléggé a forradalmat.

„... a forradalomhoz nem elegendő az, hogy a kizsákmányolt és elnyomott tömegek belássák, hogy a régi módon lehetetlen tovább élniök és változást követeljenek.” Az is fontos, hogy a helyzet annyira válságos legyen, hogy „a kizsákmányolók ne tudjanak élni és kormányozni a régi módon”, vagy, hogy bekövetkezzen a kizsákmányoltakat és kizsákmányolókat egyaránt érintő nemzeti válság. Itt valóban utalás van a „válság”-ra és a kormányzat ezt alaposan ki is használja. De a következő mondat megmutatja, hogy az elképzelt válságban a *többség* akarata fogja végrehajtani a kormány megdöntését. „A forradalomhoz először is azt kell elérnünk, hogy a munkások többsége (vagy mindenestre a tudatos, gondolkodó, politikailag tevékeny munkások többsége) teljesen megértse „a forradalom szükségességét és kész legyen érte... akár a halálba menni.” A „többség” meghatározás itt megszorítás, de a következő szavak már világossá teszik,

hogy Lenin felfogása szerint ez a meghatározott többség, mégha akarná, sem tudná megvalósítani a forradalmat, a nép többségének akarata ellenére, vagy akár közömbössége esetén. A fenti mondat ugyanis így végződik: „...másodszor a kormányzó osztályok olyan *kormányzati válságot* éljenek át, mely a *legelmaradottabb tömegeket is bevonja a politikába.*”^{*} Csak akkor vezetheti az osztálytudatos munkások élcsapata a forradalmat, ha a válság a kormány elleni fellépésre ösztönzi az egyébként közömbös tömeget.

A „Leninizmus alapjai” címen megjelent előadássorozatban, melyet a vád ebben a perben is bemutatott, Sztálin idézte, alátámasztotta és kibővítette ezeket a gondolatokat. Mint a fentiekből kitűnik, nyilvánvaló, hogy e nézeteket itt kommunista pártiskolákban tanították és kommunista beszédek és kiadványok hivatkoztak rájuk. Az előadások a történelem egyik alapvető igazságát tükrözik vissza, melyet Thomas Jeffersontól Sztálinig mindenki megértett, aki a történelmet komolyan tanulmányozta; „forradalmat nem lehet csinálni”; a forradalom időpontját nem lehet előre megmondani. Jefferson is leírta a Függetlenségi Nyilatkozatban azt az alapgondolatot, melyben a forradalom jogosultságát megerősíti. A Nyilatkozat szerint: a kormányzat a kormányzottak jóváhagyásán nyugszik és a kormányzás célja, hogy megvédelmezze az egyének bizonyos „elidegeníthetetlen jogait”, „az élet, a szabadság és a boldogulás” jogát. Íme, a Nyilatkozat szavai:

„Amennyiben bármelyik kormányzat nem felel meg ezeknek a célkitűzéseknek, a nép joga, hogy azt átalakítsa vagy megdöntse és olyan új kormányt állítson fel, mely ezeken az elveken nyugszik és hatalmát olyan formában szervezze meg, hogy az biztonságát és boldogulását a legkedvezőbb módon segítse elő.”

^{*} Lenin. Válogatott művek II. köt. Szikra 1949. 740. old.

Röviden: a népnek jogában áll, hogy bármilyen kormányzatot megdöntsön, hogy helyére forradalmi úton választott, megfelelő kormányzatot állítson. Lincoln Ábrahám ezt olyan erőteljesen határozza meg, hogy örök időkre emlékeznünk kellene rá.

„Amikor megelégedik a fennálló kormányzat működését, alkotmányos jogait gyakorolva felfrissíthetik, vagy forradalmi jogaik értelmében szétkergethetik és megdönthetik azt.”

Más lapra tartozik az, hogy a tömegeket rá is kell bírni, hogy éljenek is ezekkel a jogokkal; nehezen lelkesülnek fel, vagy ahogy a Nyilatkozat is mondja:

„Az okosság azt tanácsolja ugyan, hogy hosszasan fennálló kormányokat csekély és átmeneti okokért nem kell megváltoztatni; s ezzel összhangban a tapasztalat azt mutatja, hogy az emberek inkább eltűrik a szenvedéseket, míg azok elviselhetők, mintsem, hogy igazságot szolgáltatassanak maguknak a megszokott formák megsemmisítésével.”

Ebből következik, hogy csak az ostoba tanácsolhatja egy forradalmi pártnak, hogy kalandos „felkelésekre” vagy gyilkos bandák fegyveres ortámadásaira építsen.

Okulva a történelmen, a kommunisták felhagytak minden ilyen gyerekes játékkal és minden kommunistának megtiltották, hogy ilyesmikkel játszadozzék. Budenz ezeket a figyelmeztető szavakat „kirakatpolitikának” nevezi. De semmi ok nincs arra, hogy valami burkolt értelmet keressenek bennük, vagy bármilyen ellentmondást találjanak közöttük és a kommunisták nyílt forradalmi célkitűzései között. Ezek pusztán Thomas Jefferson, Marx Károly és napjaink komoly politikai tudósainak közös nézetét fejezik ki, mely szerint egy forradalmi párt nem „csinálhat” forradalmakat, viszont szívós, mindennapi munkával és neveléssel felkészülhet az eljövendő forradalomra.

Egy másik „politikai tudós”, aki azt tartotta, hogy a marxizmus aesopusi nyelvet használ — Hitler Adolf volt. A „Mein Kampf” houghton-mifflini 1937. évi angolnyelvű kiadásának 25. oldalán Hitler elmondja, hogy antiszemitává válása tette képessé arra, hogy meglássa a „tényeket” a marxizmusban a „szociáldemokrácia első apostolainak elméleti követelései mögött”. Hitler budenzi nyelven: *„Ennek kapcsán értettem meg a zsidók csalárd szóvirágait, s azt, hogy céljuk: elveik elkendőzése vagy legalábbis palástolása; valódi szándékuk nem a sorokból olvasható ki, hanem alaposan el van rejtve közöttük.”*

A bíróság és az ügyész bizonyos kockázatot vállal, amikor Hitlerhez folyamodik; ő ugyanis tulajdonképpen azért gyűlölte a marxizmust, mert a marxizmus alapvető elve: a demokrácia nem tűri a többség felett egy kisebbség kényszerét. A fenti Hitler idézet így folytatódik:

„A marxizmus zsidó doktrínái elutasítják a természet arisztokratikus elvét, az erő és erőszak örök felsőbbbbségét a tömegek és számok halott súlyával helyettesítik.” Mily következetesen mondanak ellent egymásnak a különböző hivatásos antikommunisták!

Azonban Medina bíró Budenzet arra ösztökölte, hogy félremagyarázza az 1945-ös Szervezeti Szabályzat minden olyan pontját, amely tagadja a kisebbség erőszakát. A Szabályzat 9. cikkelyének 1. és 2. pontja így szól:

„A munkásosztály, a nép, valamint a párt érdekeire nézve káros magatartás vagy cselekedet, a felsőbb szervek határozatának, vagy e Szervezeti Szabályzatnak a megsértése, pénzügyi visszaélés, s minden olyan magatartás, mely a párttagsággal össze nem egyeztethető — megrovással, a vezető állásokból való eltávolítással, vagy kizárással büntetendő. ... Azonnali kizárást von maga után minden olyan klikkhez, csoporthoz, körhöz, frakcióhoz

vagy párthoz csatlakozás, vagy tevékenységükben való részvétel, amely akár összeesküvéssel, akár működésével felforgatni, aláaknázni, meggyengíteni vagy megdönteni szándékozik, az amerikai demokrácia egyik vagy összes olyan intézményét, amelyen keresztül az amerikai nép bármilyen mértékben gyakorolhatja saját sorsa irányítási jogát.

A védelem természetesen tiltakozott, hogy az esküdtek helyett (melynek feladata lett volna) Budenz adja ezen sorok magyarázatát, ahogyan ezt már más lényeges kérdésekben is megtehetette. De Medina ismételten átvette az ügyész szerepét és megengedte Budenznek, hogy elmondja, a szóbanforgó bekezdés nem egyéb mint aesopusi nyelv, amelyet védekezésből használnak, hogy így a párt megvédhesse tevékenységét az amerikai bíróságokon, miközben a marxizmus-leninizmus elméletét és gyakorlatát folytatja."

Ez nem bizonyíték és nem is lehet az.

Nem egyéb ez mint kommunistaellenes agitáció. Budenzet senki sem kérdezte és nem is tanúskodott arról, vajjon a Szervezeti Szabályzat megfogalmazása folyamán hallotta-e a vádlottakat erről a szakaszcól tárgyalni. Nem tanúskodott, hogy a vádlottak szerint erre a szakaszra csak azért van szükség, hogy megvédje a pártot az üldöztetés ellen. Ő csak a maga mondókáját hajtogatta, hogy ez igenis „kirakatpolitika”. És ezt nevezi Medina „bizonyítéknak"! A bíró ugyan érezte, hogy meg kell indokolnia, miért engedte meg ezt a gyalázatos „magyarázat”-ot, de indokolása csak újabb kommunistaellenes agitáció. Azt mondja, hogy Budenz tanúskodása szükséges, mert „kissé különösnek találtam a Szervezeti Szabályzat nyelvezetét”.

Ebben a védelemmel szemben teljesen ellentétes légkörben megengedik Budenznek, hogy aesopusi meséit a józan ész határain túl is kiterjessze. A keresztkérdések során, amikor a védelem meg-

kérdezte tőle, amiről már korábban beszélt, hogyan hirdette a kényszert és erőszakot a *Daily Worker*-ben megjelent cikkeivel, bizonyítékul az árnykép árnyképének árnyképét ajánlotta fel. Megemlíti az 1945 április 12-én megjelent cikkét, melyben „miután aesopusi nyelvet kellett használnia” a *Political Affairs* című havi folyóirat egyik cikkének elolvasását ajánlotta. (Ez az elsőszámú árnykép.) A P. A. cikk szerzője, John Williams vádlott, viszont a „«Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának történet»-ét ajánlja elolvasásra. (Második számú árnykép.) „És minden kommunista tudja — fűzi hozzá Budenz — hogy aki a «Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának történet»-ével kezd foglalkozni, az egy-szersmind behódol a lenini irányzatnak is.” (Harmadik számú árnykép.)

Ez a zagyvaság a kommunistaellenes örültségek tárházából azt jelenti, ha valakit teljes nyíltsággal arra ösztönzünk, hogy olvassa a marxista klasszikusokat, kifejezetten azzal a céllal, hogy kommunistává váljon, akkor „aesopusi nyelvet” használunk. Ha az emberi jogok elolvasását ajánlják, melyre jelen esetben erősen támaszkodik a védelem akkor is aesopusi nyelvet használnak. Budenz teljesen zavartalanul ebben a mederben folytatta tovább. Arra a kérdésre, hogy 1945 júliusa, vagyis a kommunista politika megváltozásának időpontja és 1945 október 15-e, a pártból való távozásának napja — közötti időben lefolyt vitában felmerült-e a kényszer és az erőszak kérdése, így nyilatkozik:

(A jegyzőkönyvből:)

Budenz: A kormány erőszakos megsemmisítésére nem volt kifejezett utalás, de a *Daily Worker*-ben lefolyt vita teljes egészében erre a kérdésre vonatkozott.

Gladstein: Mire vonatkozott?

Budenz: Arra a kérdésre, hogy elfogadják a

marxista-leninista álláspontot, a lenini vonalat, ez viszont az Egyesült Államok kormányának puccs-szerű megdöntését jelenti?

Gladstein: Előfordult az valahol a *Daily Worker* valamelyik cikkében, hogy a marxista-leninista vonal a kormány megdöntését jelenti?

Budenz: Ebben nem vagyok biztos, de minden kommunista tudja, mi a marxista-leninista vonal.

*

Ha a tárgyalás vezetése logikus is lenne, akkor Budenz és az ügyész saját csapdájukba esnének. Mert a keresztkérdések során Budenz a *Daily Worker* 1944-es választási cikkeinek nyelvét szintén „aesopusinak” minősítette. De ez, az az időszak volt, amikor a vád elmélete szerint a kommunisták *feladták* a marxista-leninista vagy „erőszakos” irányvonalat, és ezért nem volt szükségük „védekező” nyelvre vagy „kirakatpolitikára”. A vádlottakat azzal vádolják, hogy később 1945-ben a kommunista pártot újjászervezték és visszatértek a marxi-lenini vonalhoz. Mégis Budenz szerint Browder nyelvezete 1944-ben éppen úgy aesopusi, mint Foster-é 1945-ben. De ilyen csekélység miatt nem kell megzavarni a bíróságot. Ha már egyszer lenyelte az aesopusi tevét, talán a FBI szűnyogán botránkozzék meg Medina bíró?

Ezen a bíróságon valóban nincs helye logikának. Láttuk, hogy a tárgyalás eleinte melodrámának indult, azután lelassult egy dokumentációs filmmé, végül pedig komédiává fajult. Most látni fogjuk, mint fajult kabarévá Louis Budenz vallomása az aesopusi nyelvet illetően. A keresztkérdések utolsó óráiban a védőügyvédek szemelvényeket olvastak fel a tanúnak Foster leveléből, melyet 1944-ben a kommunista vezetőkhez írt. Ez a levél már szerepelt a tárgyalás jegyzőkönyvében és Sacher védőügyvéd tette fel a kérdéseket. Miután a tanú nem

akart egyenes válaszokat adni, a védelem kifogást emelt a válaszok ellen, amelyek „magyarázat” ürügyén hosszú kommunistaellenes beszédek voltak. Medina bíró megvédte a tanút:

„Az aesopusi nyelv az, amelyet ő magyarázni kíván — mondta a bíró. — Önök azonban nem akarják meghallgatni a magyarázatot. Rendben van. Majd meghalljuk, amikor az ügyész úr újból a tanúszékbe ülteti a tanút.”

Ez a szűrés azt a benyomást keltette az esküdtekben, mintha a védelemnek valami titkolnivalója lenne: így kicsit később Sacher elhatározta, hogy „megmagyaráztatja” Budenzzel a dolgot. A védőügyvéd éppen egy hosszú szakaszt olvasott fel, melyben Foster azt mondja, hogy a Rooseveltkormány monopóliumellenes koalíció volt, és a nagytőke gyűlölte. Sacher megkérdezte Budenzet, hogy ezt is aesopusinak találja-e?

(A jegyzőkönyvből:)

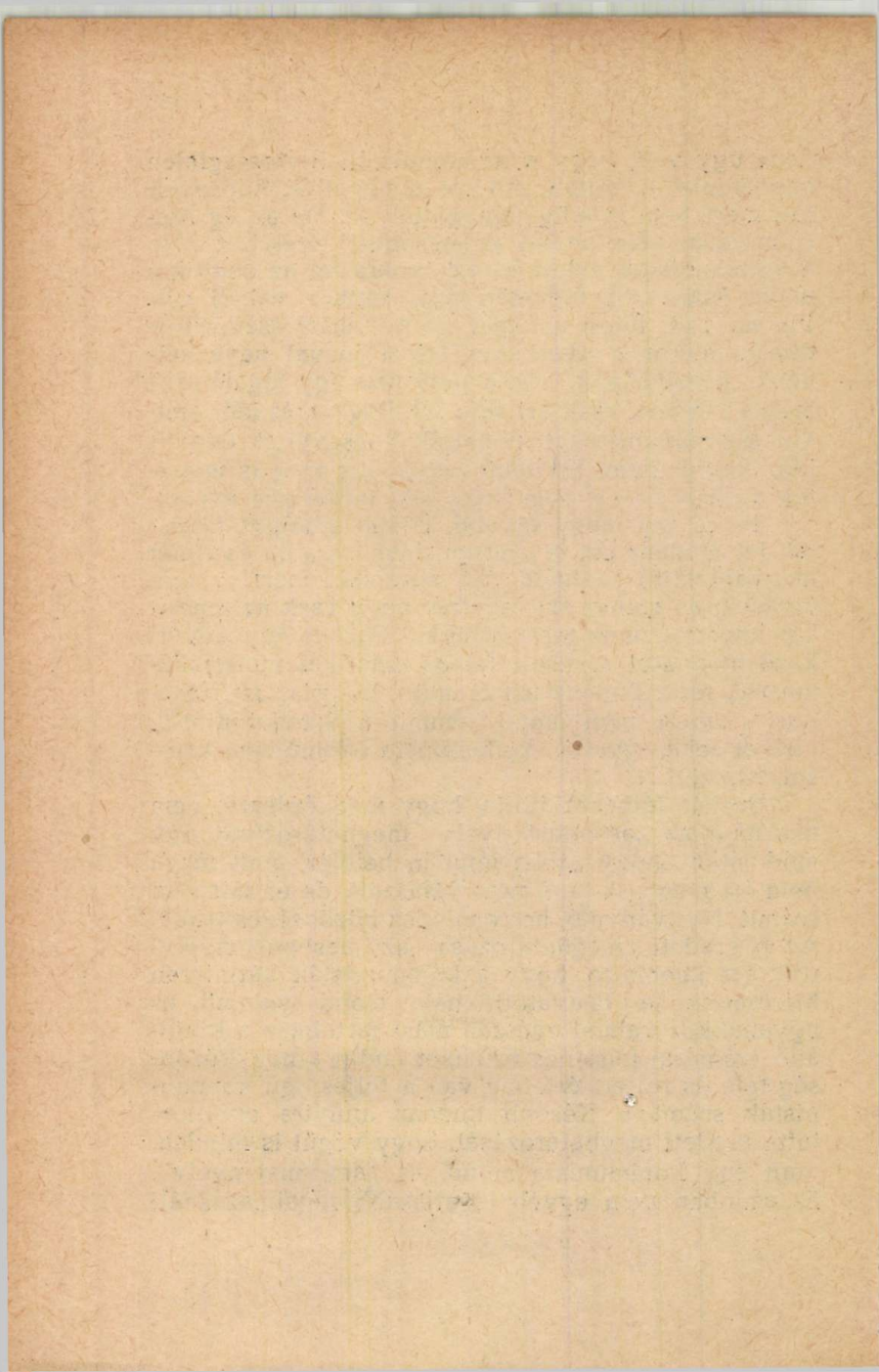
Budenz: Igen. Megmagyarázzam?... Ez nem más, mint a Rooseveltkormány támogatása aesopusi nyelven. Hiszen annakidején ugyanez a szervezet erősen kárhoztatta Rooseveltet, amikor a szovjet politika érdekei és a kommunista alapelvek így kívánták. Így Roosevelt támogatása ezidőtájt nem pusztán annak a törekvésnek volt része, mely az embereket Roosevelt mögé akarta állítani — hiszen a kommunisták elítélték Rooseveltet mint szakszervezetellenest, mint a társadalombiztosítás megsemmisítőjét, mint a hitlerizmus előidézőjét; ehhez még több magyarázatot lehetne fűzni, de ezen túlmenően, az „erőszakra erőszakkal” fogalom eszméje — melyet Duclos mint lényegbevágót említ fel — ezen a törekvésen keresztül valóban érvényesül.

Ha ez a zagyvaság egyáltalán jelent valamit — bár a Duclos-cikket olvastam, az utolsó utalást nem tudom megérteni — akkor az az értelme, hogy Bu-

denz úgy véli, hogy a kommunisták tisztességtelen opportunisták voltak, amikor támogatták Rooseveltet, mert nem mindig támogatták őt. De az ég szerelmére, mi köze ennek az „aesopusi nyelvhez”? Ha a kommunisták akkor hívták volna fel az amerikai népet Rooseveltt támogatására, amikor valódi céljuk az volt, hogy a népet Roosevelttel szembefordítsák, akkor a nyelvüket teljes joggal nevezhetnénk „aesopusinak.” De a tanú nem így fogalmazza meg a kérdést, csak azt rója fel, hogy volt idő, amikor a kommunisták támogatták Rooseveltet, és volt idő, amikor nem. Ha támogatták, azt meg is mondták nyíltan és azt sem titkolták, ha ellene voltak.

És ez így megy tovább. Újabb szakaszt olvastak fel, Budenz ezt is „aesopusinak” találta és ismét magyarázattal szolgált. „Ez aesopusi, mert ... ezt olvasva, az ember azt hihetné, hogy csak az amerikai imperializmus terjeszkedik.” Sacher egy következő mondatot olvasott fel az amerikai imperializmusról, mire Budenz azt mondta, hogy az is „aesopusi”, „mert nem mond semmit a Szovjetunióról, melyet soha egyetlen kommunista írásmű sem kritizál, és ezért...”

Sacher félbeszakította, hogy megkérdezze, nem akarná-e az „aesopusi nyelv” meghatározását úgy módosítani, hogy „abba minden belefér, amit maga nem ért meg”. A tanú nem válaszolt, de ez mit sem számít. Nyilvánvaló, hogy mindez közönséges trükk. Az ő eredeti „meghatározása” az „aesopusi nyelvről” azt jelentette, hogy a kommunisták bármilyen kijelentése a beavatottaknak mond valamit, és ugyanakkor valami egészen mást tartalmaz a kívülálló számára; felszínes értelmet mutat a nagyközönség felé és rejtett értelme van a teljesjogú kommunisták számára. Később Budenz annyira elváltotta eredeti meghatározását, hogy végül is minden, amit egy kommunista mond, az „aesopusi nyelv”. Ez azonban nem egyéb legaljasabb rágalmazásnál!

HARMADIK KÖNYV

A CSÚSZÓMÁSZÓK TORZSE

*„És nyálkás lények csúsztak-kúsztak,
A nyálkás tengeren.”*

(A vén tengerész dalá"-ból.)

Első fejezet

JÚDÁSOK

A rágalmazáshoz nem szükséges erős jellem. Ezért volt Louis Budenz kiválóan alkalmas a feladatra. Vallomása során felfedte, hogy soha nem követte meggyőződését anélkül, hogy előzőleg bizonyosságot ne szerzett volna arról, melyik oldalon találja meg számításait. Egészen addig nem hagyta el a Kommunista Pártot — annak ellenére, hogy állítólag igen vágyott a katolikus vallás felvételére — amíg nem biztosították professzori állását a Notre Dame katolikus egyetemen. Miután már elhatározta, hogy távozik, még a lehető legjobban kihasználta a pártot. Távozása óta is igen jó hasznát vette annak, hogy valamikor kommunista volt. Minderről majd idézem a jegyzőkönyvet.

Meg akarom azonban indokolni, hogy miért érdemes ezzel a jelentéktelen alakkal annyi időt eltölteni. Az ok: hogy ez az ember nem egyszeri jelenség. Tipikus esete a renegátnak, a politikai perek nélkülözhetetlen szereplőjének; bennünket itt nem Louis Budenz élete érdekel, hanem a renegát.

A renegát, mint tanú, veszélyes tünet. Elsősorban arra int, hogy a hisztéria olyan mélyre sülyesz-tette az erkölcsi színvonalat, hogy igazságszolgálatáról szó sem lehet. Másodsor annak a jele, hogy a lázadási törvények megszegik a „szabályos eljárás” elvét. Így már semmi demokratikus biztosíték sem marad a hatalmon levők hatalmukkal visszaélése ellen. Az első világháború után a radikálisok elleni erőszak és törvényes lincselés hulláma elborította az egész országot. Kalifornia ekkor emlékezetes példát nyújtott arról, hogy mi a renegát szerepe a politikai eretnek-perekben.

Kaliforniában az Ipari Munkások Világszervezete, (az IWW) volt a legfontosabb céltábla. Az 1919-es szakszervezetellenes törvény nyomán az állam öt év folyamán 504 személyt tartóztatott le és minden letartóztatottért 15 000 dollár biztosítékot kértek. 264 személyt közülük ténylegesen bíróság elé állítottak. Egyik tárgyalás maga után vonta a másikat: a törvényszék senkit sem fogadott el tanúnak, aki nem volt tagja a szervezetnek. Csak tagokat hívtak be tanúskodni és ezeket, ahogy eltávoztak a tárgyalóteremből, azonnal letartóztatták. (McGohey ügyész és Medina bíró taktikája, hogy a védelem tanúitól kommunista elvtársaik megnevezését követelik — nem új. Történeti előzménye van annak is, hogy a tanúk ezt makacsul visszautasítják.) De az üldözők még ezt a letartóztatássorozatot is túl lassúnak találták, ezért a főállamügyész „ideiglenes” végzés alapján felfüggesztette az IWW működését az ítélelhozatalig.

És minek alapján szüntette be a törvényszék az IWW működését a tárgyalás előtt? Három renegát, akiket természetesen még nem állítottak keresztkérdések elé, esküvel megerősített írásos nyilatkozata alapján. Ezek nem csupán árulók voltak, hanem hivatásos tanúk — hivatásos spiclik. Zechariah Chafee, Jr., a Harvard egyetem híres jogi profesz-

szora, „Szólásszabadság az Egyesült Államokban” című művében az egyik nyilatkozatot figyelmen kívül hagyja, mert nincs jelentősége az ügy szempontjából és ezt mondja:

„A másik két nyilatkozat aláírói, az IWW két hajdani tagja, akiket az állam majdnem minden IWW-perben szerepeltet. Egy évvel később más üggyel kapcsolatban a Kaliforniai Fellebbezési Bíróság megállapította, hogy az elmúlt 3—4 év folyamán e két áruló vallomása minden megfellebbezett esetben szerepelt lényegileg ugyanolyan szöveggel, mint a megelőző perekben. Az IWW bűnös tevékenységének bizonyítására egyikük tíz — a másik nyolc — megfellebbezett ítéletben szerepelt mint az állam legfőbb tanúja.”

Ezeknek az áruló besúgóknak a vallomása ugyanolyan, mint a kommunista per tárgyalásán elhangzott tanúvallomások. Itt a tanúk éppúgy renegek vagy besúgók — ami éppen Budenzet illeti, ő renegát és besúgó egyszemélyben — mint az IWW-per tanúi. Chafee írása 1941-ben még nem vonatkozhatott Budenz és társainak vallomására, de éppúgy ráillik ezekre is:

„Egyetlenegy olyan megfellebbezett ítéletre sem emlíkszem, amelyben bármelyik elítéltet a tanúvallomás azzal vádolta volna, hogy saját maga követte el, illetve vett részt a tulajdon rombolásában, személyek megtámadásában vagy ilyen tevékenységre közvetlenül felbujtott volna... Az IWW-nek mindig más tagjaira mondják, hogy romboló tevékenységet fejtettek ki vagy erre bujtogattak, s nem arra, aki a vádlottak padján ült.”

És, ahogy Chafee írásából a továbbiak során kiderül, a kommunista összeesküvés ügyének Aesopus-mese trükkje sem újdonság.

„Még az okiratok hangja is szelídebb lett, miután a törvény keresztülment, de a kormány erre

azt találta ki, hogy az IWW tagjai csak álcázásul beszéltek így."

Erre a tárgyalásra is ráillik az, amit Chafee a kaliforniai renegát-besúgók vallomásával kapcsolatban mond:

„A jogos gyanútól eltekintve, amellyel a hivatásos tanúk vallomását fogadni kell... csaknem minden, amit elmondottak, olyan eseményekre vonatkozott, amelyek a vádlottakat perbefogó törvény életbelépése előtt történtek, és amelyek közül a jelenlévő vádlottak egyet sem követtek el. Továbbá: olyan IWW röpiratok tartalmát hozták fel, amelyek már régóta forgalomban voltak."

Még a renegátok szereplése is alig tudta indokolni a bekövetkező gyorsított eljárást. Urügyül a három eskü alatt vallott nyilatkozat egy pontja szolgált. A tanú azt írta, hogy 1922-ben tagja volt az IWW egy „Belső körének”, s e kör tagjainak az volt a feladatuk, hogy esküdteket és ügyészeket gyilkoljanak le. Chafee így jellemzi azt a tanút, akitől a vallomás származik:

„A két renegát közül az egyik, a los angelesi rendőrség embere, aki a múltban már háromszor volt az IWW tagja... egy másik IWW-perben tanúskodva előadta, hogy «még soha életében nem mondott igazat és számtalan szörnyűségben vett részt». A törvényszék megítélése szerint is a «legelvetemedettebb jellem»."

Ilyen példákért nem is kell 1920-ig visszamenni. A kommunista perrel egyidejűleg — ugyanabban az épületben, ahol a tárgyalás folyt — az Alger Hiss-ügy egyik renegátbesúgó tanúja hasonló beismerő vallomást tett. A Whittaker Chambers nevű tanú azt vallotta, hogy állítólagos „kommunista kémösszekötő" pályafutása alatt, rendszeresen hazudott. Ezt annak bizonyítására hozták fel, hogy a hazugság a kommunisták elfogadott módszere, s nem a tanú jelleméből szükségszerűen szár-

mazó szégyenfolt. Ámde a keresztkérdések során Chambers kénytelen volt bevallani hamis esküinek egész sorát, amelyeket a Kommunista Pártból való kilépése után tett, mikor már buzgó kommunista-ellenes tevékenységet fejtett ki. Sőt, azt is bevallotta, hogy hamisan esküdött a Vádtanács előtt, mely éppen az ő hamis esküje alapján vádolta Hiss-t!

Chamberstől, kihallgatásától eltérően Budenznek a védelem kérdéseire adott válaszait a bíróság szigorúan megnyirbálta. Be kell érünk tehát annyival, amennyi megmaradt. Először is Budenz elmondta, hogy 1945 májusában vagy júniusában végkép elhatározta, hogy meggyőződésétől vezettetve, elhagyja a Kommunista Pártot és a *Daily Worker*-t. Azonban októberig ottmaradt és továbbra is zsebre vágta a fizetést a mozgalomtól, amelyet kétségkívül már akkor is megvetett.

(A jegyzőkönyvből:)

Gladstein: Mialatt ön ott dolgozott és tudva, hogy kilép a Kommunista Pártból, megbízható kommunistának játszott magát, vett-e fel kölcsönt tőlük?

Budenz: Nem, uram.

Gladstein: Nem?

Budenz: Nem, uram.

Gladstein: Tehát nem felel meg a valóságnak, hogy ezt megtette?

Budenz: Hogy pénzt kölcsönöztem tőlük? Nem, uram.

Gladstein: De igen! Ebben az időben ön tartozott a Kommunista Pártnak. Igaz?

Budenz: Nem tartoztam a Kommunista Pártnak. Talán volt valami — de azt a kiadásaim fedezték.

Gladstein: Tartozott ön a *Daily Worker*-nek?

Budenz: Nem, emlékezetem szerint nem.

Gladstein: Felvett-e ön kölcsönt a *Daily Worker*-től, miután elhatározta, hogy kilép a Kommunista Pártból?

Budenz: Erre már nem emlékszem.

Gladstein: Tehát nem kért kölcsönt?

Budenz: Mondom, hogy erre nem emlékszem vissza.

Gladstein: Az nem áll, hogy ön több mint nyolcszáz dollárral tartozott ebben az időben a *Daily Worker*-nek?

Budenz: Nem emlékszem vissza erre, uram.

Gladstein: Eltekintve az összegtől, arra emlékszik, hogy egyáltalán tartozott nekik?

Budenz: Egy bizonyos összeg, már nem tudom mekkora, fedezetül szolgált az általam eszközölt kiadásokra és hasonló dolgokra.

Gladstein: Megfelel-e a valóságnak, hogy ön kölcsönbe vett pénzt, és azt időnkint törlesztette?

Budenz: Lehetséges.

Gladstein: Igen.

Medina: És miután elhatározta, hogy távozik és változatlanul ottmaradt anélkül, hogy ezt nekik megmondta volna, továbbra is vett fel kölcsönt tőlük?

Budenz: Nem emlékszem erre, bíró úr.

Gladstein: Nem is kérdéses ugye, hogy ön jóval 1945 augusztus 4-e előtt elhatározta, hogy szakít a Kommunista Párttal. Ez ugyebár tisztázott?

Budenz: Igen.

*

Ezután Gladstein bizonyítékul bemutatott egy csekket. Budenz — miután hosszan, szótlanul nézegette — beismerte, hogy saját forgatói aláírása szerepel rajta. A csekk keltezése 1945 augusztus 4 volt. A *Daily Worker* kiadója, a *Freedom of the Press* töltötte ki Budenz számára, és előlapjáról kiderült az is, hogy azt kölcsön céljából bocsátották ki.

(A jegyzőkönyvből:)

Gladstein: Megfelel a valóságnak, hogy amikor

ön otthagya a *Daily Worker*-t, 899,94 dollárral tartozott nekik?

Budenz: Én ebben nem vagyok biztos, ügyvéd úr.

Gladstein: Az összeget illetően nem biztos a dolgában?

Budenz: Igen.

Gladstein: Visszafizette ön valaha is azt az összeget, amivel tartozott nekik?

Budenz: Nem, uram. Szívesen megtenném, ha ez szükséges lenne.

*

A legközelebbi alkalommal Budenz ismét egy igen bizonytalan utalást szúrt közbe, mely szerint a pénz egy része „kiadások fedezésére” szolgált. Amikor Gladstein ragaszkodott ahhoz, hogy ezt a két dolgot válasszák külön egymástól, a bíró lépett közbe azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy kiementse Budenzet a kínos helyzetből. Medina megjegyezte, hogy a Gladstein kérdéseiben ismételten használt „kölcson” kifejezés a tanú által használt „kiadás” meghatározásával szemben, nem változtathatja meg a tanú vallomását. De ez a mentési kísérlet balul ütött ki. Néhány perccel később a szabadkozó tanú kénytelen volt beismerni, hogy amikor a kölcsönt felvette, a csekket is kölcsönről állította ki. Medina felkérte a gyorsíró, hogy olvassa vissza azt a beismerést és utána megkérdezte Budenzet, hogy megfelel-e a valóságnak?

(A jegyzőkönyvből:)

Budenz: Igen, uram.

Medina: Minden esetben?

Budenz: Azt nem mondhatnám, hogy minden esetben.

Medina: Pedig ön ezt állítja.

Budenz: Csak azt mondtam, amire visszaemlékszem.

*

Végülis minden kísérlet Budenz megmentésére csődöt mondott. Megpróbálta követni a bíróság jeladásait és későbbi válaszaiban célozgatott arra, hogy kölcsönt vagy kiadást nem mindig lehet elválasztani. De ez nem használt. A védelem újabb csekket mutatott be. Ez 1945 október 5-én kelt és Budenz fizetésére vonatkozott. A csekk hátlapján, a forgató aláírása fölött — amit Budenz a magáénak ismert el — egy sor elszámolási feljegyzés található. A feljegyzések egyike külön kimutat 3 dollárt, amit kölcsönvisszafizetés címén levontak fizetéséből. Budenz most már menthetetlen volt és maga a bíró is alaposan belekeveredett a dologba.

(A jegyzőkönyvből:)

Medina: Megkaphatnám azt a csekket?

Gladstein: Parancsoljon, bíró úr.

Medina: Ki írta oda a „kölcsön” szót erre az okmányra. Mr. Budenz? Felismeri az ön kézírását?

Budenz: Nem, bíró úr.

Medina: Vett ön fel kölcsön pénzt?

Budenz: Ebben nem vagyok biztos, bíró úr.

Medina: Mit jelentsen akkor ez a csekk itt az ön aláírásával?

Budenz: Nincs kizárva, hogy vettem fel kölcsönt, de ez vonatkozhatott —

Medina: Igen, ez egészen azt a látszatot kelti.

*

Másnap a védelem tovább firtatta a kölcsön kérdését, az alibinek használt „kiadásokkal” szemben megállapították, hogy az elszámolási feljegyzések az október 5-i csekken kifejezetten feltüntettek egy 15 dollárnyi többletet, amit Budenz fizetéséhez kiadások fedezésére írtak hozzá. Fel volt tüntetve

továbbá egy könyvismertetésért járó kis díjazás, külön a kölcsön visszafizetése címén levont 3 dollár mellett.

Az okiratok tehát felidéztek azt, amire Budenz nem tudott vagy nem akart emlékezni; hogy abban az időben vett fel kölcsönt a *Daily Worker*-től, amikor már a kilépés tervével foglalkozott és így nem lesz módjában azt fizetéséből visszafizetni. A keresztkérdések folytatódtak.

(A jegyzőkönyvből:)

Gladstein: Mr. Budenz, ez a csekk 1945 október 5-én kelt és kitűnik belőle, hogy az ön fizetését tartalmazza október 11-ig bezárólag. Ezen a héten tehát előre kérte a fizetését?

Budenz: Igen, uram.

Gladstein: És ugye, ön nem járt be a *Daily Worker* szerkesztőségébe ezen az utolsó héten?

Budenz: Hétfőtől kezdve nem. Beteg voltam. Mármost kedden.

Gladstein: Ugye azt is tudta, hogy október 10-e körül kilép a Kommunista Pártból és a *Daily Worker* kötelékéből?

Budenz: Igen, uram.

*

Budenz viselkedése az előbbi napokban agreszív volt és mindenbe belekötött. Úgy viselkedett mint akinek az ütőkártya a kezében van. De most megváltozott. Szívesen meglépett volna a tanúk emelvényéről; alig hallhatóan beszélt és az ügyésznek kellett figyelmeztetnie: „Legyen szíves, beszéljen hangosabban, Mr. Budenz.” De a tanú hangjával továbbra is baj volt, annál is inkább, mert újabb csekket mutattak be. Ezekből kiderült, hogy — bár a nemvégzett utolsó heti munkáért már előre átutalták fizetését — október 4-én, telefonon további pénzátutalást kért költségek és betegségély címén. Ezt

az ismételt „elvtársi szívességet” már azon a héten kérte, mikor Budenz új gazdái diadallal készültek nyilvánosságra hozni, hogy Budenz otthagyta a Kommunista Pártot és visszatért a katolikus egyházhoz. Az ügyvédek kérdéseikkel tisztázni akarták a renegát-besúgó új foglalkozásához — hivatásos tanúskodáshoz — való viszonyát; anyagi jutalom vagy állásának biztosítása-e a besúgás „ára”? Budenz, mint mindig, kitérő választ adott és a bíróság, mint mindig, helyt adott kibúvó és vitatkozó feleleteinek. Gladstein, ilyen hátrányos helyzetben legalább „igent” és „nemet” követelt az igennel és nemmel megválaszolható kérdésekre. Medina erre rendretűsította „indulatos kirohanásai, emberek kényszerítése, gyors beszéd és más hasonlók” miatt. A védelmet azonban ez nem tántorította el attól, hogy felhagyjon a kitérő válaszok visszautasításával:

(A jegyzőkönyvből:)

Gladstein: Gondoskodott ön állásról, mielőtt kilépett a Kommunista Pártból?

Budenz: Ó, igen, hisz családós ember vagyok.

*

Ez az állás nem volt más, mint a Notre Dame egyetem tanári katedrája. A bíró azonban megakadályozta oly kérdések feltevését, melyek igazolták volna, hogy a professzori álláshoz sem pedagógiai, sem más szakképzettséggel nem rendelkezett. Későbbi vallomásából kiderül, hogy az állás a besúgó fizetése, megvesztegetés volt, amiért elhagyta a pártot és mint hivatásos tanú, állandóan a párt ellen dolgozott. A bíróság kifogást emelt az ellen is, hogy Budenz folyóiratokba írt cikkei felől érdeklődjenek. Kiderült volna, hogy új mesterségéből, azaz „az ittenihez hasonló szerepléséből” másutt is szert tett jövedelemre. A többi kérdés elé is akadályokat gördítettek, amelyek bebizonyították volna, hogy

— akárcsak a kaliforniai IWW-per tanúi — Budenz is fizetett, hivatásos tanú.

(A jegyzőkönyvből:)

Gladstein: Volt-e ön Seattle-ben (Washington állam) és tett-e az ittenihez hasonló, megfizetett tanúvallomást?

McGohey: Tiltakozom a kérdés ellen.

Medina: Helyt adok a tiltakozásnak. A kérdés nem tehető fel.

Gladstein: Elment ön a Hawai-szigetekre, Honoluluba, hogy az itteni mesét fizetés ellenében elmondja?

McGohey: Tiltakozom a kérdés ellen.

Medina: Helyt adok a tiltakozásnak.

Gladstein: Kapott-e ön pénzt annak fejében, hogy J. Parnell Thomas képviselő számára, itteni vallomása szellemében, bizonyos szolgálatokat tett?

McGohey: Tiltakozom a kérdés ellen.

Medina: Helyt adok a tiltakozásnak.

Gladstein: Azokban az években, míg tagja volt a Kommunista Pártnak —

Medina (félbeszakítja): Mennyiben érinti egy ember szavahihetőségét, ha ugyanazt a vallomást több alkalommal megismétli?

*

Íme, a törvényszék magatartása ebben a perben, Medina bíró megjegyzései nem engedik tisztázni a feltett kérdések célját: homályban marad a döntő tényező — a fizetés, a pénz, a jutalom kérdése, a besúgó ösztönzőjének kérdése, hogy tanúvallomását közvetett és közvetlen gazdái kívánsága szerint tegye meg. Ez is hozzátartozik a hamis eskü díjazásához.

Talán a kérdés lényegtelen? A hivatásos, lepénzelt tanúk, akik vagy közvetlen díjat kapnak, vagy állásukat, könyveiket, cikkeiket fizetik meg, ezidő-

ben mind a negyvennyolc államon keresztül-kasul csúsztak-másztak tárgyalásról-tárgyalásra, kihallgatásról-kihallgatásra. Néhány hónappal a Budenz-ügy után, de még a per folyamán, egy Alexander Bittelman nevű vezető kommunistát — akit a perben nem vádoltak — deportálása ügyében kihallgatásra idéztek meg. A *New York Times* 1949 augusztus 2-i számában a következőképpen számol be, egész röviden, a kihallgatásról:

„Tegnap az egyetlen tanú Charles Baxter volt, aki azelőtt kisebb pártfunkciót töltött be Clevelandben és aki 1945-ben kilépett a pártból. Azt állította, hogy a moszkvai Lenin-iskola hallgatója volt és hogy a párt végső célja «a kapitalista állam puccs-szerű, forradalmi erőszakkal való megdöntése». A keresztkérdések során Mr. Baxter bevallotta, hogy átmenetileg tisztviselőnek alkalmazták a Clevelandi Bevándorlási Hivatalnál azelőtt, hogy tíz deportálási ügyben külföldi párttagokat is érintő vallomást tett. Mint a kormány tapasztalt tanúja, saját beismérése szerint napi 25 dollárt kapott.”

Néhány nappal később New Yorkban, egy telefonitok megsértésével kapcsolatos bűnügyben a bíróság John G. Broady vádlottat a tárgyalás tartamára fogságra ítélte. Az ítélet oka az volt, hogy állást kínált egy terhelő tanúnak, mielőtt az utolsó vallomását megtette volna. A bíróság ugyanakkor semmi kifogásolnivalót nem talál abban, hogy az állam különböző embereknek szemérmetlenül állásokat osztogat, mielőtt azok kormánytanúként szerepelnének. A kommunista per egyik tanúja, William O. Novell elmondta, hogy őt éppen néhány héttel a tárgyalás előtt alkalmazták a Bevándorlási Hivatalnál. A Bevándorlási Hivatal az Igazságügy-minisztériumhoz tartozik, s éppen ez a minisztérium indította meg a pert!

Az effajta undorító históriákat ismerve, nem nehéz megérteni, miért nem engedélyezte Medina a

renegát besúgókra és hivatásos tanúkra vonatkozó kérdéseket. Azonban érthető az is, hogy a védelem ilyen döntő kérdésben nem fogadhatja el egyszerűen a bíróság tilalmát. Ahogy Budenz befejezte a vallomását és elhagyta az emelvényt, tizenkét kis Budenz követte őt!

És ez elkerülhetetlen volt, így kellett lennie és tudnunk kell, hogy miért. Arra nincs szükség, hogy mindegyik piszkos alak élettörténetét megismerjük, de tisztán kell látnunk, kifélénk, honnan jöttek és mi a viselkedésük indítóoka. A politikai élet súlyos körülményei ők. A betegség nem mai, de még nem volt annyira veszélyes, mint éppen most. Már régen, 1798-ban, Thomas Jefferson egyik barátja és követője, Edward Livingston körülírta azt a betegséget, mikor megbélyegezte az idegenekről és lázadásokról szóló törvényt. Ezt John Adams elnök szövetségi kormánya éppen akkor készült jóváhagyni. Livingston elmondta, hogy elképzelése szerint mi fog történni a törvények elfogadása után:

„Hemzsegni fognak az országban a besúgók, kémek, árulók és különböző undok, hitvány népség, csúszó-mászók, akik a hatalom napsugarában tenyésznek. Sem a gyanútlan bizalom, sem a bensőséges barátság, sem az otthon nyugalma nem nyújt többé biztonságot. Társadat, kit megbecsülsz, barátodat, akihez bizalommal fordulsz, szolgálódat, aki a házában él — mindenkit üldözni fog a kísértés, hogy elárulja meggondolatlan vagy óvatlan könnyelműségedet; szavaid kiforgatásával és elferditésével kiszolgáltasson a titkos törvényszéknek, ahol a féltékenységgé az elnök, a félelem a vádló és a gyanakvás az egyetlen tanú, akit kihallgatnak.”

És minden úgy történt, ahogy azt Livingston megjósolta.

Második fejezet

HISZTÉRIA

Úgy történt akkor és így történik ma is. Szaglászás, rendszeres besugárzás, a hűség firtatása, táviratítók megsértése — mindez elfogadott szabálya lett az „amerikai életmód”-nak, amit még most is önelégülten dicsőítünk. Miközben a kommunista per, az Alger Hiss és a Judith Coplon-féle perek egyidejűleg folytak — akárcsak egy háromporondos cirkuszban vagy egy boszorkányszombaton — a *New York Times* egyik hirdetése még a tárgyalásoknál is jobban megértette velem, hogy a pereket kémek irányítják. A hirdetés eladásra kínált egy *Teletap* néven ismert elektromos találmányt. Nagyszerű technikánk remek találmánya segítségével — mondja a hirdetés — az üzletember megtudhatja, hogy telefonbeszélgetését nem hallgatták-e ki titokban?

Igen, a *Teletap* megvédi önt a „fürkészés” egyre nagyobb veszélyétől — nyugtatja meg a *Teletap*-gyáros az üzletembereket. Ez azonban igen sanyarú vigasz a mi számunkra. Nem tarthatunk költséges gépeket csak azért, hogy meggyőződjünk, maradt-e még valami a magánélet szabadságából, melyet az Egyesült Államok alkotmánya számunkra biztosított. Ilyen kísérletekre pedig feltétlenül szükség van. A Hiss-tárgyalás után kiderült, hogy az FBI a Hiss-

per esküdteinek elnökét az egész tárgyalás folyamán figyeltette. Az egyik FBI-jelentés részletesen leír egy beszélgetést, mely az elnök és felesége között folyt le. Ha az ember kissé utána gondol, világos, hogy ezt csak úgy hallgathatták ki, ha a házaspár hámoszobájának falán fülettek!

Íme, a tárgyalás és a bizonyítékok jellege. Az összes ilyen eretnekügyben és a kommunista perben a főszerep a kémeké. A fecsegés, megfontolt gonoszság, célzások, gyanúsítás, közismert okiratok félremagyarázása: az FBI-jelentések zagyvaléka, melyekről a Coplon-per lerántotta a leplet — mindez a besúgók örök portékája. A jelentések esküszegéstől, zsarolástól, gyilkosságtól bűzlenek. 1949 júniusában különösen virágzott az FBI-izmus. Egy Morton E. Kent nevű egyént, aki régebben a külügyminisztérium alkalmazottja volt, kiűldözték magánalkalmazotti állásából és ezért öngyilkos lett. Véletlenül nagy port vert fel a dolog. Ügylátszik, hogy az FBI Kenttel kapcsolatos jelentései Emilie Condont, Edward U. Condonnak, az Országos Mértékügyi Hivatal vezetőjének a feleségét is bemártották. Condon már régen elérhetetlen célpont volt az Amerikaellenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottság számára. Condon visszavágásával nyilvánosságra került, hogyan tette tönkre Kentet az FBI.

Először nyílt eljáráshoz elégtelen, felelőtlen és légbőlkapott besúgásokkal, az FBI Kentet „felforgató szervekkel, illetve személyekkel” hozta kapcsolatba. Aztán egy FBI-ügynök megmagyarázta Kent főnökének, hogy ő például nem szívesen adna munkát olyan embernek, akit az FBI lázadónak tart. Miután Kent főnökének exportengedélyre volt szüksége egy állami szervtől, Kentet elbocsátotta. Kent a végeláthatatlan üldözések elől a halálba menekült.

A *Daily Compass* június 13-i számának vezércikkében Theodore O. Thackrey valódi nevén ne-

vezi a gyermeket: „Titkosrendőrségi, törvényen kívül álló módszer ez. *Maga* a törvény kémkedik egyszerű polgárok után és politikai eretnokség gyanújával halálba üldözi őket... Ezt a módszert az FBI honosította meg, mely eredeti hivatását, a törvények biztosítását már régen elfelejtette, a leselkedésig, magántitkok megsértéséig aljasult és csak úgy tud a maga számára zsiros költségvetési összeget biztosítani, ha a politikai türelmetlenséget boszorkánymesékkel táplálja.”

Kent nem volt az első áldozat. Harry Dexter White, volt helyettes pénzügyi államtitkár, szívrohamban halt meg 1948 augusztusában, miután visszautasította Elizabeth Bentley vádjait. Ez a nő a nyári választások előtti „kém”-kihallgatások idején Whittaker Chambers-szel osztotta meg sztári öltözőjét. W. Marwin Smith, állami alkalmazott, az Igazságügyminisztérium lépcsőházából leugrott és halálra zúzta magát, mert Chambers, Hiss-szel kapcsolatos vallomásában őt is megnevezte. Állítása szerint ő volt az a jegyző, aki hitelesítette az autóeladással kapcsolatos iratokat. Laurence Duggan, a külügyminisztérium volt alkalmazottja, 1948 decemberében New Yorkban kiugrott tizenhatodik emeleten levő hivatala ablakán és szörnyethalt.

Duggan esete igazolja, hogy az undorító rendszer, egyéb förtelmes vonásai mellett, mennyire fellelőtlen is. Duggan konzervatív, szociális felfogású ember volt, aki hajlott a New Deal-politika felé. Isaac Don Levine, több szenzációhajhászó szovjetellenes könyv szerzője, aki a külügyminisztériummal is összeköttetésben állt, nevezte meg őt az Amerikaellenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottság titkos kihallgatásán. Levine — miután, a pletyka szerint, kétszer elmozdították — így vallott: Chambers, az önmagát leleplező esküszegő mondta neki még 1937-ben, hogy Duggan volt Chambers kormányzatba beépített hírszerzőinek egyike. Duggan

halála után Chambers tagadta, hogy Levine-nek ezt valaha is mondotta volna és az FBI sietett is jelenteni, hogy Duggan „az Egyesült Államok kormányának hűséges alkalmazottja volt”. Duggant azonban már nem lehetett életre kelteni.

Ilyen felelőtlen adatokat volt képes az FBI több mint egymillió amerikai polgár aktáiban összehordani. A Coplon-ügy jelentései napvilágra hozzák a rendőrügynökök kedves kis trükkjeit: az ázsian provokátorok, a „hamisított” iratok, az „ámító” okmányok, melyek az Amtorg (a szovjet kormány számára vásárló és eladó vállalat) egyik alkalmazottját hamisan az amerikai kormány ügynökének tüntetik fel. Aztán megfordítva a dolgot, azt mondják, hogy az Amtorg alkalmazottai a szovjet kormány számára kémkednek! Egy másik okmány még ennél is fertelmesebb: nem más, mint különböző kém-ötletek összehordott zagyvaléka. Célja az volt, hogy Frederic Marchról, a híres filmszínészről is „adataik” legyenek. Elmondja, hogyan vette át „ND 402” March üzenetét, amelyben arról panaszkodik, hogy a *Daily Worker* megkritizálta és hogy „March könnyezett, mikor az üzenetet küldte”. Továbbá: „1945 november 27-én ED 324-es jelenti, hogy felfigyelt egy röplapra, mely szerint 1945 december 4-én, este 8 órakor a Madison Square Garden-ben gyűlést tartanak.” Később pedig: „ND 336-os titkos tudósító” résztvett ezen a borzalmas gyűlésen (mely 20 000 férőhelyével rendkívül titkosnak mondható). A híres angol tudós, Julian Huxley és Henry Wallace beszédet mondtak az atombomba veszedelméről s Frederic March felolvasta a közismert rádióíró, Norman Corwin „Állítsd be az órát U—235-re” című versét. Ez a zagyvalék-jelentés még más, hasonló hátborzongató titkokat is tartalmaz. szerzői a T—3, 305. 336, T—6, T—8, T—7, ND 342, ND 359, ND 384, ND 388, ND 400, ND 403 jelzésű besúgók.

Hasonló információk alapján, ugyanannak a hónapnak a folyamán Gordon R. Clapp-et, a Tennessee-völgyi erőmű (TVA) vezetőjét „alkalmazhatatlannak” minősítették a hadsereg számára. Kiderült, hogy a németországi katonai hatóságok hét nevet küldtek fel Washingtonba, hogy ezek közül jelöljenek ki egyet kilencvennapos németországi megbízatásra. Egy May nevezetű őrnagy rábukkant Clapp nevére bizonyos más nevekkal összekapcsolva, s a dolog kivizsgálását javasolta. Az ügyet továbbították Morrison őrnagyhoz. Az őrnagy nem akart egy ismeretlen ember ügyének kivizsgálásával foglalkozni, mikor hat tiszta név áll rendelkezésére. Azt sürgönyözte Németországba, hogy Clapp — aki különben sem kérte ezt az állást és az egészről mit sem tudott — „nem alkalmazható”. Morrison jól tudta, hogy ez a szóhasználat hűtlenség gyanújára adhat okot. A nyilvános vizsgálat során Morrison elismerte, hogy mikor ő — egy feltételezhetően felelős tiszt — „kiértékelte” a hírszerző jelentést, nem tudott arról, hogy milyen nevekkal állhat kapcsolatban Clapp neve és hogy milyen ügyről volt egyáltalában szó. Sőt, azt sem tudta, hogy Clapp a TVA élén hallatlanul felelősségteljes állást tölt be, amelyben a szenátus a nyilvános tárgyalások után csak nemrégiben erősítette meg.

Ezt az egész zagyva piszkosságot az eredményezi, hogy a hidegháború hisztériájában eltűrjük a politikai rendőrséget. A kommunista összeesküvési per bizonyítékai és tanúi is mind ebből a csatornából származnak — és büzlenek. Számuk tizenhárom, s íme itt vannak megjelenésük sorrendjében:

Louis Francis Budenz: Renegát, besúgó, hivatásos kommunistaellenes tanú.

Herbert A. Philbrick: Besúgó, beépített spicli a Kommunista Pártban.

Frank S. Meyer: Renegát.

Eugene H. Stewart: Az FBI különleges ügynöke.

Fred Cook: Az FBI különleges ügynöke.

William O'Dell Nowell: Renegát, spicli, hosszú ideig hivatásos kommunistaellenes tanú és kém a munkásmozgalomban. A tárgyalás előtt kapott a kormánytól állást.

Charles W. Nicodemus: Renegát, besúgó, az FBI szabadította ki a börtönből.

Garfield Herron: Besúgó, „beépített” spicli a pártban.

Angela Calomiris: Besúgó, „beépített” spicli a pártban.

Thomas Aaron Younglove: Besúgó, „beépített” spicli a pártban.

William Cummings: Pályafutása kezdetén munkásmozgalmi kém, majd fokozatosan „beépül” a pártba.

John Victor Blanc: „Beépített ember”, csak miután az FBI tudósítója lett, kezdett aktívan közreműködni a pártban.

Balmes Hidalgo: Besúgó, „beépített” spicli a pártban, aki hiányos felfogóképessége következtében csak egészen értéktelen információkat szolgáltat.

Az az ügy segítségre szorul, amelyben a tanúk névsora ilyen semmi bizalmat nem keltő csirkefogókból áll. A kormány tehát megkísérelte, hogy némi hazafias mázt kenjen tanúira. Vallomástételük során az FBI gyakran hangoztatja, hogy a besúgók értékes honpolgárok, hiszen a párton belüli „álcázott” kémkedésükkel hazafias szolgálatot teljesítenek. Russel Porter még az FBI-n is túltett. Mikor Herbert A. Philbrick tanú (kilenc éven keresztül volt kém a bostoni körzetben) kihallgatására került sor, s napfényre kerültek foglalkozásának „kisebb” fofásai, Porter így írt róla a *Times* április 12-i számában:

„A vörös, fehér, kék nyakkendős tanú ott ült az Egyesült Államok címere alatt, melyen az amerikai sas kitarja szárnyait a törvényszék falára. Ki-jelentette, hogy hazafias kötelességét teljesítette, mikor belépett a Kommunista Pártba, hogy annak tevékenységéről az FBI-t tájékoztassa.”

Jóadag fantázia kell az ilyesmihez — egy képzelt világ színpadi kellékeinek leírásához — de még a legszebb költészet sem tudná megváltoztatni ennek a szónak csengését: „áruló”. A kém — áruló. Júdás elárulta mesterét, aki egy üldözött gondolatot képviselő, kicsiny, de erős csoport vezére volt. Pénzen megvásárolt árulásaért gyűlöljük Júdás nevét. Júdás tizenhárom utóda különböző anyagi juttatásokért, készpénzért, állásért, büntetlenségért, ugyanazt az utat járta. Gyűlöljük a Júdásokat, mert minden, ami az embert emberré teszi, elrohad az árulás szennyében.

Gondoljuk csak meg, mit is jelent árulónak lenni! Az áruló kipuhatolja, hogyan nyerheti el embertársai bizalmát, osztozik bánatukban és örömeikben, beférkőzik a szívükbe. És amikor már jól megismerte őket családjuk körében, munka és szórakozás közben, megismerte indulataikat és szenvedélyeiket, akkor néhány kiragadott részletet elmond róluk olyan embereknek, akik nem ismerik egész életét. Ezért, még ha akarnák, sem tudnák megérteni a kiragadott tényeket vagy rágalmakat. Az áruló legjobb esetben is csak összefüggéstelen tényekről beszél, jelentései tehát hazugok. Ha gazdája olyan tények közlését sürgeti, melyek jobban vágnak kitűzött céljához, az áruló természetesen a tudatos ferdtések útjára csúszik. Csak így lehet valakiből sikeres besúgó.

A kormány minden egyes tanúja renegát vagy besúgó, vagy mindkettő egyszerre. Tizenhármuk közül hét belső áruló. Kérkednek vele, hogy „beépítették” őket a Kommunista Pártba. Ezzel akar-

nak hitelességet adni vallomásaiknak. A vádhatóság kihangsúlyozta, hogy egészen vallomástételükig aktív tagok voltak — így remélték, hogy majd ez a trükk eltussolja a besúgás szégyenfoltját. De a tárgyalás folyamán a tanúk oly szájalmasoknak bizonyultak, hogy a koholt vádak építménye megingott. Mindenki csodálkozott, hogy a kormány ilyen egyéneket használt.

Sok emberben felmerült ez a kérdés. Tény, hogy általános megütközést keltett, mikor a kormány május 19-én, hét „beépített” embere közül utolsónak vonultatta fel a leggyengébbet. Porter azt mondja, hogy a vádhatóság „azzal lepte meg a védelmet, hogy a kihallgatások során utoljára hagyta az ifjabb Balmes Hidaigót”. Valóban így volt, de ez mégis csak féligazság. A tárgyalást tudósító riporterek, külső újságírók, jogász megfigyelők, s mások, akikkel beszéltem, egyértelműen úgy vélekedtek, hogy a kormány utolsó tanújának (vagy a vád összefoglalása előtt valamely más tanúnak) „úgy kellett volna hatnia, mint egy atombombának”. Ennek kellett volna a legsúlyosabb, a legjelentősebb tanúvallomást nyújtania. Olyan tanút vártak, aki végre érti a marxista elméletet és meg tudja értetni a vádlottak céljait. A sok rakétapufogatás után el kellett volna végre sütni a nagyágyút.

Ez azonban nem történt meg. Némi gondolkodás után rájöhettünk arra, hogy miért volt várakozásunk téves. Mit használhatott volna a vádhatóságnak egy értelmes ember? Az ügyész azon mesterkedik, hogy a kommunizmust szabotázs-mesévé süllyessze, olyan összeesküvést derítsen fel, melynek célja, hogy a Vörös Hadsereg Kanadán keresztül Detroitba jöjjön. Tehát olyan tanúkra van szükség, akik azt állítják, hogy a marxi elmélet bérgyilkos bandák fegyveres fosztogatásait jelenti. Értelmesebb tanú tehát keresztezné a vádhatóság céljait, attól elvárná az ember, hogy olyan színvonalon vi-

tassa meg a marxizmust, ahogy azt a mult században a sok nem marxista és marxizmusellenes, józan író vitatta és magyarázta. A hisztéria akkoriban még nem dúlt ilyen mértékben s a nyilvános könyvtárak polcain számos olyan művet találunk, melyek komoly eszmékről komoly formában vitatkoznak. Semmi közülük nincs azokhoz a zagyvaságokhoz, melyeket Louis Budenz és tizenkét besúgótársa Medina bíró törvényszékén összehordott. Nem, McGohey ügyész varióban nem dolgozhatott volna más fajta tanúkkal, mint ezekkel.

A vádhatóságnak besúgókra volt szüksége, de csodálkozunk, hogy miért az FBI elégítette ki ezt a szükségletet. A rendőrségi munkának egyik alapvető elve, hogy besúgóit megvédje. Ők a nyomravezetők, esetleg be is csapják megbízóikat magukgyártotta bizonyítékokkal, de nem szabad őket elárulni; nem szabad őket tanúként a bíróság elé állítani, hiszen így már nem lehet őket többször felhasználni, s amellet még a peren is „foltot” ejtenek. Kormányunk és különösen az FBI itt nyilván azért rúgta fel ezt az elvet, mert az itt szereplő besúgók egyébként használhatatlanok voltak, tehát szó sem lehet valódi áldozatról. A tizenhárom tanút arra megfelelőnek tartották, hogy ilyen szégyenteljes és felelőtlen ügyben szerepeljenek, de valóságos értékük nincsen az FBI számára. Hisz nem tudnak többet, mint amennyit az újságpavillonokban kapható kommunista kiadványokban bárki elolvas hat, de még ezeket sem értik meg. Röviden: fel lehet őket áldozni.

Még, ha jól ismerjük is Louis Budenz és tizenkét tanítványa jellemét, még akkor is nehéz elhinni, hogy úgy vallottak, ahogy a jegyzőkönyvből kitűnik. Szinte hihetetlen, hogy így vallottak és így vallhattak 1949-ben! Szinte érthetetlen, hogy a Szövetségi Bíróság miért tűrte meg a kiagyalt, egymásnak ellentmondó koholmányok szövedékét, me-

lyet ebben a perben „bizonyíték” névvel illetnek. Ezt csak úgy érthetjük meg, ha tekintetbe vesszük a hidegháború ötödik esztendejében dúló tömeghisztériát, a „veszélyes” gondolatok elleni terrort. 1949 június 12-én, mikor a kaliforniai egyetem eleget tett annak a követelménynek, hogy a tantestület tagjai tegyék le a kommunistaellenes esküt. Dr. Pettitt, az egyetem elnökhelyettese, egy igen leleplező magyarázatot adott:

„Mi nem szeretjük az esküket — ezt igazán nem szereti senki. De ez ellen a hidegháborús hisztéria ellen, mely most tapasztalható, tenni kell valamit.”

Dr. Pettitt csak azt felejtette el megemlíteni, hogy ez a hisztéria nem önmagától keletkezett, hanem gondosan előkészített hangulatkeltés eredménye. Ami a kommunista pert illeti, az írásos bizonyítékokból még aljasabb és undorítóbb célok derülnek ki. A kommunistaellenesség divattá vált a belpolitikában.

1948 nyarán a republikánusok és az ellenzéki déli demokraták is felkapták a kommunistaellenes jelszavakat. A „kém”-kihallgatások nemcsak a Szovjetunió elleni háborús hisztériát és a kommunistaellenes lázat táplálták, de a republikánusok kommunistaellenességet a demokrata párt elleni pártharc fegyverül használták. A kihallgatások a kormányzat elleni támadássá fajultak, a kommunisták és a kommunistákkal szimpatizálók, rokonszenvezők elleni üldözés állítólagos lazasága miatt. A helyi boszorkányüldözők még egy lépéssel továbbfejlesztették ezt, de a módszer Kaliforniában bontakozott ki teljes pompájában. Itt, a Tenney Bizottság azokról a személyekről és szervezetekről is fekete-listát bocsátott ki, akiket nem is kommunistabarát érzelmekkel vádoltak, hanem az volt a bűnük, hogy bizonyos értelemben „csillapítani” próbálták a kommunistákat. Aki nincs velünk, ellenünk van.

Ha nem leszel besúgó és vörösüldöző, ha nem ugatsz a kutyákkal, az üldözöttekhez csatlakozol! Truman elnök politikai tanácsadói ezt jól megértették. A kormányzat támogatta és bujtogatta a hisztériát keltőket, de tisztában volt vele, hogy ez nem elegendő. Politikai hitelét is biztosítania kell, azzal, hogy „az országot megmenti a kommunizmustól”.

Sztratégiája arra irányul, hogy törvényen kívül helyezze a Kommunista Pártot, bebörtönözze a kommunistákat. A kormány módszerei törvényellenesek és veszedelmesen hasonlítanak a náci rohamcsapatok módszereihez. Az első lépés a kommunista vezetők elleni vádirat volt. Ezt július 20-án adták ki, éppen jókor, hogy befolyásolhassák a Haladó Párt két nappal később összeülő, alapító kongresszusát. A döntő ütest a választási kampány utolsó heteire tartogatták. A beavatottak az újságírókat már szeptemberben „informálták” az eljövendő eseményekről. Egy Washingtonból származó, több helyen leközölt cikkben George Dixon, a Hearst-sajtó ismert írója, szeptember 16-án „Veszélyben a Köztársasági Párt játszmaja” címmel így számol be az ügyről:

„A demokraták Tom Clark főügyészen keresztül nagyszabású kísérletet terveznek, hogy az elkövetkezendő hetekre átvegyék a republikánusoktól a kommunistaellenes játszmát. A minisztérium az ország minden fontosabb városában vádanyagot fog gyűjteni a jólismert kommunisták ellen. A minisztérium vádtanácsok elé fogja terjeszteni a saját ügynökei által összeszedett bizonyítékokat... Clark sok ügyiratot küld az FBI írártárából az ország minden részében működő vádtanácsokhoz.”

Egy hónappal később — a választásokat már csak hetek választották el — a hajszá kiszélesedett. Alkotmányellenes céljai nyilvánosságra kerültek Tony Smith-nek, a Scripps-Howard szindikátus emberének október 21-i cikkében. Címe: „A vörösök

elleni országos hajsza a választások előtt fog kirobbanni."

„Országos méretű hadjárat kezdődött a «legális» Kommunista Párt vezetőségeinek letörésére... legalább öt amerikai városban. Ezek a városok New York, Philadelphia, Cleveland, Denver és Los Angeles... Az Amerikaellenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottság egyik szakértője megállapítja, hogy a clevelandi és denveri eljárások végre bizonyítják, hogy a szövetségi tisztviselők megtalálták a módját, hogyan vessenek börtönbe minden kommunista tisztviselőt, aki — szerintük — veszélyezteti a közbiztonságot. Kifejtette elgondolásukat. A bíróság beidézi a kommunistákat, olyan kérdéseket tesznek fel nekik, amelyeket nem tudnak megválaszolni, s ha megtagadják a választ, a bíróság megsértése címen perbe fogják őket."

Hát így állunk? Trükkökkel vetik börtönbe a kommunistákat. Az Igazságügyminisztérium 1949 június 15-i kiadványában igazságszolgáltatásunk azzal kérkedik, hogy tervét keresztülvitte. Később erről Clark a *Look* című magazinban cikket is írt. (Már az előbbieken idéztük.) Külföldieket, akiket nem deportálhattak, kiűldözték az országból; a hűségvizsga alá vetett embereket kitették állásukból. Harmincnégy — Clark meghatározása szerint — „állítólagos kommunistát” Washingtonban letartóztattak bíróság megsértésének vádjával, további huszonötöt Los Angelesben és hetet Denverben. Útlevéلكihágással és hamis tanúzással vádolták azokat, akikre „más vádat nem tudtak kitalálni” és tizenegy vezető kommunistát állítottak bíróság elé New Yorkban. Mindezt a minisztérium útmutatására tették, hogy a „kommunizmust eltapossák”. Hogy az Alkotmány szól-e kommunista tevékenységről vagy nem — az számukra közömbös volt. Ez az utóbbi probléma azonban úgylátszik, még nyomja Clark lelkét. Olyan törvényeket követel,

amelyek nagyobb teret engednek a hajszának, szemben azokkal az ügyvédekkel, akik a kommunisták polgárjogait védik. Clark nyelven szólva, nemcsak a kommunista ügyvédeknek kell a gyakorlatuktól eltiltani, hanem „azokat is, akik ugyan nem rendelkeznek párttagsági könyvvvel, de kommunista módon viselkednek és kommunisták megbízásából törvényszékeink méltósága és rendje ellen törnek”.

Ilyen az az ember, aki ma már az Egyesült Államok elnöke és szenátusa választása révén a Legfelsőbb Törvényszék bírói székében ül. Csoda-e ezekután, ha az Egyesült Államok ügyészi és békebírói karának legalább a fele úgy érzi, hogy akár milyen cselfogást alkalmazhat azok bebörtönzésére, akik szerinte veszélyeztetik a „biztonságot”?

Csak ennek az erkölcsi fertőnek légkörében érthető McGohey ügyész tizenhárom bérelt tanújának vallomása. Az egész szomorú ügy sokkal inkább megvetést vált ki, mint méltatlankodást. Frank Sullivan humorista cikke a *New Yorker* magazin 1949 július 2-i számában maró gúnnyal nevetségessé tette az egész esetet. Beszámolónk Sullivan cikke nélkül hiányos lenne. „Perek, amelyek próbára teszik az emberi lelket.”

„Nem is olyan nehéz kitalálni mint első pillanatra látszik — magyarázza komolyan — hogy ki a bíró, vádlott, felperes, ügyész és mi a vád ezekben a különféle, nevezetes ügyekben. Elég, ha csupán a nap egy részét — mondjuk felét — az újságok pontos átböngészésének szenteljük.”

Azután kibogozhatatlanul össze-vissza zavarja az összes pereket, szerepeket és tényeket: „Hogy a fejnél kezdjük, Medina bíró, szövetségi tisztviselő, a kormányzat erőszakos megdöntésére való lázítással vádolt tizenegy kommunista perének elnöke. Mindannyian ismerjük már Medina bírót, minthogy a per már huszonharmadik éve tart. Nem nagyon valószínű, hogy Hickenlooper bíróval össze-

téveszteni, aki a David E. Lilienthal elleni pert vezeti és aki elnézte, hogy Gerhard Eisler az U—235-ön megszökjék.”

További mulatságos bonyodalmak következnek: Wherry szenátor találkozik Judith Coplonnal Felső-Manhattanben. Erőszakkal elragadja táskáját, amely tele van a kommunista tevékenységet űző hollywoodi színészekről és színésznőkről készült mikrofilmekkel. Végül Sullivan kifigurázza a perek mögött húzódó politikai indítékot — és itt komédiázása sokszor fogcsikorgatássá erősödik.

„Nos, mi is van az egész persorozat mögött?” — kérdezi. „Igen fontos számunkra, hogy azt megértsük. Némelyek azt hiszik, hogy az egész azért történt, mert Lloyd Paul Stryker ki akarja venni az atombomba ellenőrzését Judith Coplon kezéből, hogy ily módon zavarbahozza a demokratákat a kongresszusi választások előtt egy évvel. Hogyan? Hogy lehet zavarbahozni egy demokratát? Sok gondolkodó ember teszi fel e kérdést e zavaros időkben.”

Igen, hogy lehet zavarbahozni egy demokratát? Vagy akár egy republikánust? Vagy akár azt a kétpártú kormányrendszert, amely kommunista-ellenességében olyan elvakult, hogy az igazságszolgáltatást Tom Clark kezébe helyezi. Vagy, hogy lehet zavarbahozni az uralkodóosztályt, amely a „kommunizmus elleni háború” előre elkövetett törvénytelen cselekedeteit rémülten törvényesíteni akarja a 11 kommunista vezető elítélését 13 degenerált besúgó, nyilvánvalóan hamis vallomása alapján.

Harmadik fejezet

AKIKET FEL KELLETT ÁLDOZNI

Milyen hitvány jellemeket teremt a besúgó mesterség! A tanúk padjáról William Cummings elmondja, hogyan szervezte be egy sógorát és két unokatestvérét a Kommunista Pártba, csak azért, hogy átadja nevüket az FBI-nek. Az ember azt hinné, íme a 13 közül ez a leghitványabb. De nem, máris újabb tanú bizonyítja be, hogy még nem értünk el a hitványság legmélyebb fokára. John Victor Blanc bevallja, hogy ő is beszervezte sógorát, de ezúttal az illető rokon tudta nélkül. Blanc egyszerűen hamisította sógora aláírását a belépési nyilatkozaton, majd átadta az FBI-nek és pénzt vett fel előbbi és egyéb „hazafias” szolgálatai „költségeinek” fedezésére.

Március 23-tól május 19-ig csak árulók és besúgók ültek a tanúk padján — eltekintve az FBI két speciális ügynökétől. Két hónapon át, a kihallgatások során, akaratlanul is megmutatták lelküket, vagy babozva, de bevallották bűneiket a keresztkérdések súlya alatt. Aki elolvassa a jegyzőkönyvet az 1338-ik oldaltól — ahol Louis Budenz vallomása kezdődik — a 6025-ik oldalig — ahol a kormány 13-ik, és egyben utolsó tanúja végzi vallomását — megdöbbenve tapasztalja egy soha nem sejtett mélységű alvilág létezését. Mind a 13 tanú hi-

vatásos áruló volt évek hosszú során keresztül. Valamennyit pénzzel jutalmazták, havi juttatás, költségmegtérítés címén, esetleg állás vagy egyéb kereseti lehetőség formájában. Nemcsak rendszeresen jártak a kommunista gyűlésekre, hanem „jó elvtársaknak” is mutatkoztak. Összejövételeken és magánlakásokban nem egyszer kedveskedve lefénnyképezték társaikat — és a másolatokat elküldték az FBI-nek. Mindent elkövettek, hogy környezetük bizalmát megnyerjék, hogy otthonukba bejáratosak legyenek és elvtársaik személyes ügyeiről tájékozódva legyenek. Társaságba jártak velük, játszottak gyermekeikkel, bekapcsolódtak egész életükbe és mindezt azért, hogy hozzájussanak a tagnévsorokhoz és biztosítsák a befolyásukat a párt politikájára. Nem elégedtek meg azzal, hogy jelentéseikhez csatolták az összegyűjtött neveket, hanem arra vetemedtek, hogy olyan kommunista röpiratok másolatait is elküldjék, amelyeket ők írtak és olyan kommunista cselekményekről is beszámoltak, amelyeket saját maguk hajtottak végre.

Kémkedtek szakszervezetekben, nőcsoportokban, ifjúsági szervezetekben és nem kommunista, kisebbségi politikai pártokban is. Angela Calomiris tanú belépett egy AFL és egy CIO szervezetbe, az Amerikai Munkáspártba, a Haladó Pártba, az I. W. O.-ba (haladó munkásbetegsegélyező egyesület), ott volt az Amerikai Nőkongresszuson, a Demokratikus Görögök Szervezetében, az Antifasiszta Bizottságban és „még legalább öt más szervezetben” — ahogyan készségesen visszaemlékezett. Valamennyiről jelentéseket küldött az FBI-nek, természetesen nevekkal együtt, ami az FBI számára mindennél fontosabb. Herbert Philbrick tanú, aki azzal dicsekedett, hogy egész kilencéves kommunista párttagsága alatt informálta az FBI-t, szintén notórius „belépő” volt. Belépett a Haladó Pártba, a Polgári Jogok Bizottságába, a CIO-ba, az Irodai és Ér-

telmiségi Dolgozók Szervezetébe, továbbá a Demokratikus Amerikai Ifjúsági Egyesületbe. Mikor először kérdezték tevékenysége felől, beismerte, hogy valamennyi szervezet működéséről jelentést adott az FBI-nek. Egy éjszakai töprengés után azonban úgy módosította beismerését, hogy jelentései az említett szervezetekben folyó „kommunista tevékenységre” szorítkoztak. De a munkások nem hiszik el, hogy a munkáskémek s a politikai rendőrügynökök hajlandók, vagy akár képesek lennének ilyen finom megkülönböztetésre. Amikor a clevelandi John V. Blanc hasonló vallomást tett a kommunista perben, a CIO autóipari munkásainak helyi tanácsa — bár tagjai közül többen kifejezetten kommunistaellenesek — *egyhangúan* arra szavaztak, hogy meg kell szüntetni Blanc tanácsbeli tagságát.

Saját vallomásukból kiderül, hogy a tizenhárom tanú nemcsak mint ember söpredék, hanem a magaválasztotta besúgó mesterségben is kontár. Ezek a férfiak és nők tudtak neveket gyűjteni, ázsán provokatorként működni — de semmi többet. Nem kellett nagy ügyesség hozzá, hogy a Kommunista Pártban szerephez jussanak, mert mint saját vallomásukból is kiderül, az amerikai kommunisták sokkal gyanútlanabbak voltak a többi kommunista párt politikailag érettebb munkásainál. Nem ismerték olyan jól a „beépített” rendőrspiclit, mint más országok kommunistái. Állandóan igyekeztek üldözőiket rábírní: adják meg gyakorlatban is azt a legalitást, amelyet csupán elméletben élveztek és élveznek ma is. Amint éppen a tanúk vallomásából kitűnik, még azt is alig, vagy egyáltalán nem tudták elérni, hogy megvédjék tagjaikat kenyérkereseti forrásuk elvesztésétől. Ez, törvény ide, törvény oda, azonnal bekövetkezett, amint megtudták róluk, hogy kommunisták. Amikor tehát a tanúk a Kommunista Párton belüli pályafutásukat írják le, a tag-

névsor és a pénzügyek ellenőrzése tekintetében könnyű sikerekről számolhatnak be. De vallomásuk rávilágít arra is, hogy sohasem értették meg, de még csak meg sem kísérelték megérteni, mit cselekedtek, mit mondtak és mit tanultak a kommunisták, akikről ők hosszú éveken keresztül állandóan írták a jelentéseket.

A kémeket először a kommunisták közé küldték „dolgozni”, majd a tanúszékbe ültették őket, hogy bizonyítsák, hogyan értelmezték és tanították a vádlottak a kommunizmus vagy a tudományos szocializmus elméletét. De figyeljük csak vallomásukat! Nem emlékezet után vallanak. A vallomáshoz újra átolvasták saját jelentéseiket, amelyeket éveken át az FBI-nek küldtek és az FBI is meg-hányja-veti tanúskodásukat. Vegyük csak Blanc tanút példaképpen! Vallomását május 13-án kezdte, 16-án egész nap folytatta és egy teljes napi vallomással fejezte be 17-én. A keresztkérdésekre elismerte, hogy soha a legkisebb kísérletet sem tette arra, hogy megértse, miről is beszélnek társai. Más fortéllyal kellett élnie, hogy kommunistának tüntesse fel magát. Mégis minden gyűlés után, mihelyt hazatért, emlékezetből jelentést írt az eseményekről és vitákról, mintha valamit is értett volna belőlük. Kihallgatása vége felé kérdést intéztek hozzá Marx „A tőke” című műve felől és senki sem csodálkozott volna rajta, ha azt vallja, hogy soha nem vette kezébe. Azonban az derült ki, hogy a kérdés elhangzása előtt még csak nem is hallott a műről. Ilyen embert bíztak meg 1944-től 49-ig a Kommunista Párton belüli kémkedéssel. S munkáját az FBI megelégedésére végezte, anélkül, hogy az Amerikai Kommunista Párt közleményeit olvasta volna. Amikor egy, a *Political Affairs*-ben, az Amerikai Kommunista Párt havi elméleti folyóiratában megjelent cikkről kérdezték, Blanc így válaszolt: „Soha

életemben nem olvastam a *Political Affairs* egyetlen számát sem."

A tudatlanság azonban nem akadályozta a besúgó-tanúkat. Blanc ügyeskedéssel és képmutatással szerzett bizalmat magának és még alkalmazóját, az FBI-t is becsapta. Különleges szakmája a tagtoborzási csalás volt; hírnevét taggyűjtési sikerével alapította meg, a nevek, melyeket benyújtott, légbőlkapottak voltak. Szembesítése során elmondja, hogyan „alakította” meg saját csoportját a Park Drop Forge Company üzemében, ahol alkalmazásban volt. Az üzemben 1947 januárjától áprilisig sztrájk volt. Egy kommunista pártfunkcionárius azt javasolta, hogy a munka újrafelvételekor a legjobb és legharcosabb munkásokat fel kell szólítani, hogy lépjenek be a pártba és legyenek tagjai az üzemi csoportnak vagy sejtnek.

(A jegyzőkönyvből:)

Blanc: Több munkással beszéltem, akiknek már előbb szószólójuk voltam az igazgatóságnál bizonyos sérelmes ügyekben és azt kértem tőlük, hogy lépjenek be a kedvemért a Kommunista Pártba.

Kérdés: És beléptek?

Blanc: Mikor később megmondtam nekik, hogy nem veszi el sok idejüket s nem kerül semmibe, néhányan beléptek.

Kérdés: Fizettek tagdíjat?

Blanc: Nem.

Kérdés: Ki fizette tagdíjukat?

Blanc: Én fizettem.

Kérdés: Előfizettek a *Worker*-re vagy a *Daily Worker*-re?

Blanc: A *Worker* előfizetési díját is én fizettem.

*

A Blanc-szerű tanúk rendszerint megpróbálták elleplezni a rendőrségi provokátor-munka rútságát

s ezért tagadták, hogy kiszolgáltatták az általuk beszervezett párttagok nevét az FBI-nek. De az egymásután következő kérdések kelepcébe csalták őket. Bevallják, hogy a gyűlések egész lefolyását jelentették, egyben be kellett ismerniök azt is, hogy alkalomadtán még az általuk beszervezettek nevét is átadták az FBI-nek.

A tagtoborzási ügynek van még egy érdekes oldala. A besúgó egészen más képet festett a leendő tagnak a Kommunista Pártról, mint ahogy most írja le a törvényszék előtt. Az újonc előtt olyannak állította be a pártot, mint most a vádlottak írják le! A besúgó úgy nyerte el a beszervezendő emberek bizalmát, hogy az üzemigazgatósággal folytatott, nap mint nap előforduló harcok során a védelmükre kelt. Ezzel a színlelt harci szellemmel és pózmentes magatartással érte el Blanc, hogy a kommunisták első helyre emelték s későbbi hitelét is régebbi bátor tevékenységének köszönheti.

A történet másik oldala viszont a „provokatőr” szó értelmét világítja meg. Blanc arra kérte munkatársait, hogy az ő kedvéért lépjenek be a Kommunista Pártba. Ő maga csak azért van a pártban, hogy tényeket gyűjtsön, amelyek megkönnyítik a kormányznak a kommunisták üldözését, másokat viszont „az én kedvemért” hivatkozással vesz rá arra, hogy az üldöztetés veszélyének tegyék ki magukat. Mégcsak nem is sejteti, hogy a Kommunista Párt „törvénytelen dolgokat” cselekszik, most pedig az emelvényre lép és éppen erre esküszik meg. Ha Blanc szavainak hitelt adnak, akkor nemcsak a bíró előtt álló vádlottakat, hanem akár valamennyi tagot, akit Blanc toborzott, bebörtönözhetik. Ilyen a rendőrségi ügynök, vagy másszóval az ázsán provokatőr munkája.

Tanúskodás közben Blanc egész történeteket regél arról, hogy egyik-másik kommunista milyen félreérthetetlenül erőszakos kifejezéseket használt,

mikor a szocialista forradalomról beszélt. Ennél a résznél igen gördülékenyen vall, de a keresztkérdéseknél leleplezi magát: 1948 decemberében egy egész hetet töltött együtt David Weible, FBI-ügynökkel, abból a célból, hogy a vallomást előkészítse. Ez kiderült, amikor az 1945-ben tett jelentéseiről kérdezték és erősgette, hogy a részletekre is emlékszik, hisz nemrégén látta a jelentést.

(A jegyzőkönyvből:)

Blanc: Átadták nekem azokat elolvasás végett.

Kérdés: Az „azokat”-on saját jelentéseit érti?

Blanc: Igen.

Kérdés: Valamennyit?

Blanc: Nem, kérem.

Kérdés: Hányat?

Blanc: Csak azokat a jelentéseket, amelyek alapján ebben a perben tanúskodni fogok.

*

Kiderült, hogy „negyven vagy ötven” ilyen jelentésről van szó. Miután egy hétig készült tanúvallomására — illetve, miután a vádhatóságtól véglegesen megkapta a reá kiosztott szerepet — továbbra is toborozta az embereket, akik így azonnal büntetendő cselekményeket követtek el, ha e per bebörtönzésekké válnak. Azt állítja ugyan, hogy 1949 márciusában és áprilisában csak „képzelt személyeket” toborzott, de „lehet, hogy december és március között néhány valódi embert is” beszervezett. Mikor Blanc elmondta, hogyan szervezte be sógorát annak tudta nélkül, Medina bíró — aki kifogásolta, hogy a vádlottak el-elnevezték magukat — maga is hangosan felnevetett. Érdekes volna meghallgatni, hogy az a 35—50 személy, akiket Blanc 1945—48 között ily módon beszervezett, mit szól ehhez a tréfához.

A vád tanúi egytől-egyig titkos, nyálkás ingo-

ványból származnak, amely tenyésztí a csúszó-mászó fajtát, a hivatásos árulót. Nem nevetséges, hogy a vádhatóságnak egy tucatnyi áruhás árulóra volt szüksége, hogy bizonyítsa: a kommunisták „hazaárulásra szövetkező titkos összeesküvők”? Mert hisz pontosan ennek a bizonyítására szánták őket. Teljesen érthető, hogy az Egyesült Államok eddigi összes politikai eretnek-pere és boszorkány-pere között ez a legrútább.

A „bizonyíték” egyik jellegzetessége, hogy alig van valami köze a vádlottakhoz. A legszenzációsabb dolgokat, melyekről az FBI-ügynökök mesélnek, nem is a vádlottak, hanem más személyek mondták vagy tették, mint akárcsak az IWW-perekben. Gyakran előfordult, hogy a tanúk ismerték a vádlottakat, vagy találkoztak velük egy-kétszer, hallották őket beszélni gyűléseken, vagy előadni pártiskolán. Mikor azonban valami „lényeges” esetről van szó, amikor valamelyik kommunista a „vád erőszak” alkalmazását hirdette, kiderül, hogy a tanúk nem a vádlottakról, hanem másokról beszélnek.

Blanc tanú több ízben lelépett az emelvényről, hogy „ujjal mutasson rá” egyes vádlottakra. Őt 1944-ben szervezte be a pártba Gus Hall vádlott. Hallotta beszélni John Williamson vádlottat 1945 júliusában, Ohio-ban. 1946 elején megjelent egy gyűlésen, ahol Jack Stackel és Carl Winter vádlottak felszólaltak. 1946 nyarán iskolán vett részt, amelyen Gil Green vádlott felolvasást tartott. A banditák gyáva cinkosa sorban rámutogatott a vádlottakra. Viszont, mikor komoly felforgató kijelentésekről számolt be, kénytelen volt más személyekre hivatkozni.

A vád tanúvallomásai mind erre a kaptafára készültek. Láttuk már, hogy Nicodemus ugyanilyen módszerrel összekapcsolja a fennálló rend puccszerű, erőszakos megdöntésének tervét a Vörös Hadsereg inváziójával az Egyesült Államok ellen.

A kijelentés ebben az esetben sem egy vádlottól származott. Ugyanez a helyzet a többi tanúkkal is. S ezeket a zagyvalékokat terhelő bizonyítéknak fogadják el a vádlottak ellen! Milyen tekervényes utak vezetnek Rómába!

Hogy ezt a foszlányos anyagot beépíthessék a per szövevényébe, szükséges volt, hogy — szokásukhoz híven — elnyomják a védelem nyílt ellenérveit. Ezt meg is tették a szokásos módon: Medina bíró tüntetően unott türelemmel hallgatta meg a védőügyvédek érveléseit, megróttá őket vitázásukért és érveik lényegét egyszerűen nem vette tudomásul.

(A jegyzőkönyvből:)

Gladstein: Bíró úr, szabad ellenvetésemet jelentenem?

Medina: Alapos a gyanúm, hogy mit akar mondani, de hát csak mondja!

Gladstein: Bejelentem ellenvetésemet, mert olyan kijelentéseket idéz a tanúvallomás, amelyeket nem a vádlott tett, hanem állítólag valaki más. És ezeket a vádlott terhére írják azon az alapon, mert véletlenül ugyanabban a teremben volt — nyilvános gyűlésen ugyanabban a teremben.

Medina: Egy kommunista gyűlésen.

Gladstein: Mindegy, hogy milyen gyűlésen; s utána nem állt fel, hogy kifejtse véleményét. A jogi elgondolás az, hogy ez a tény a vádlott ellen fordítható.

Medina: Igen, ez az elgondolás.

Gladstein: Szabad tudnom, hogy milyen jogi alapon fogadják ezt el?

Medina: Látja, megint a régi mese. Ön szót kér, hogy ellenvetését bejelentse, azután vitázik, vitázik, vitázik. Előbb engem kérdez, majd Mr. Gordont, aztán elfelejtjük, miről volt szó, s újra kell kezdenünk mindent.

Gladstein: Dehogy, az ellenvetésem az, hogy a vádlottról állított terhelő kijelentésekről átmennek olyanra, amit másvalaki mondott.

Medina: A régi mese! Szót kér, az esküdtszékhez apellál, s talán másokhoz is, s közben folyton csak tiltakozik. Azt állítja, hogy ellenvetését adja elő, pedig nem tesz mást mint elmond egy kis beszédet, amelyet a védőbeszéd számára kellene tartogatnia. A tanú válaszolhat kérdéseire.

*

Calomiris tanú résztvett egy iskolán, ahol egyszer Gil Green vádlott beszélt, de vallomása szerint nem Green, hanem Francis Franklin előadó uszított bűncselekményre. A tanú szerint azt mondta, hogy „szükséges volna a fennálló kormányzatot puccsszerűen, erőszakkal megdönteni”. Ugyanez az eset történt St. Louisban is, Thomas Younglove tanú szerint. A pártszervezet által 1945—46 telén rendezett iskolán egy st. louis-i ügyvéd, Douglas McLeod állítólag azt mondta, hogy a „szavazóurna nem alkalmas eszköz a szocializmus megteremtésére, hanem azt csak összeesküvés útján lehet megvalósítani”. Senki sem tudja, ki ez a McLeod, de mindenki ismeri Sztálin nevét, tehát Younglove tanú elhozza Sztálint St. Louisba, kikapcsolva az ellenőrzési lehetőséget. Egy tízhetes iskola záróülésén, 1946 októberében — mondja a tanú — Ralph J. Shaw, a párt Missouri-beli elnöke beszámolt arról, hogy éppen a Bizottság egyik üléséről jött. Younglove szerint Shaw azt mondta, hogy Sztálinnak egy „személyes képviselője” beszédet intézett a párt Központi Vezetőségéhez. Kifejtette, hogy a háború közel van, szinte bármely percben kitörhet, s ha ez megtörténik, készen kell lenniök arra, hogy a föld alá húzódjanak.

Minél hitványabb a tanú (ha ugyan nem szórshasogatás az ilyen megkülönböztetés), annál

fantasztikusabbak történetei. William Cummings, aki beszervezte sógorát, Nathan Thomast és unokatestvéreit, Ed és Ellen Paysont, hogy elárulhassa őket az FBI-nek, megesküszik arra, hogy 1945-ben, egy toledói gyűlésen két kommunista funkcionárius még hozzávetőleges időpontját is megadta a bekövetkezendő amerikai forradalomnak! Mrs. Adeline Kohl és Paul Prosser — mondja Cummings — belátták, hogy konzervatív gondolkodásra vallana a forradalom időpontját 1955-re becsülni! „A világhelyzet miatt”, beleértve ebbe az Egyesült Államokban folyó kommunista munkát is, „ez sokkal közelebb van”. S hogy valami kis zamatot is adjon elbeszélésének, hozzáfűzi, hogy egy kéthetes iskolán, amelyet 1945—46 telén látogatott s amelyen John Williamson és Gilbert Green vádlottak adtak elő, valaki — nem a vádlottak közül — azzal fenyegetőzött, hogy Amerikában az utcák „pirosznak majd a terroristák által kiontott vértől, akárcsak Oroszországban 1917-ben”.

Türelem, kedves olvasó! Mielőtt más tárgyra térnénk, hadd említsünk meg még egyet az FBI büszke „beépítettjei” közül. A hetedik lovag s a vád utolsó tanúja, Balmes Hidalgo, valóban eléri minden mélység fenekét. Erkölcsi színvonala olyan mint a többieké, de hála elképesztő tudatlanságának és butaságának, sikerül alakítását bohózzattá változtatnia. Azt meséli, hogy szervezetében a Tom Paine Club-ban, New York Cityben, 1947 tavaszán egy „Betty nevű lány” a következőt mondta: „Az amerikai kommunisták tudják, hogy az erőszakos puccsszerű forradalom a jövő egyetlen útja.” Azt is mondta, állítólag, hogy „ha azért bárki is megvádol bennünket, válaszuk: «mi csak megjósuljuk a jövőt!»” — Az ilyenfajta tanúskodás kész öröm: most aztán menjen valaki és bizonyítsa be, hogy soha Betty nevű lány ilyet nem mondott!

Ha megismerjük mindazt a szemetet, amit ezek

a tanúk New York Déli Kerülete Szövetségi Bírósága előtt mint „tanúbizonyságot” összehordanak — semmi sincs bennük, amit egy tisztességes ügyész vagy újságíró mérföldekre el ne kerülne.

Azonban a vád csakis és kizárólag erre az anyagra támaszkodott, s a nagy bulvárlapok mohón vetették rá magukat.

De nemcsak a vádlottak személyétől esett messze a vád tanúinak vallomása, hanem ugyanilyen messze távolodtak el a vádiratban megjelölt kezdeti időponttól is. William Nowell vallomása után pl. a *Times* április 19-i számában így írt: „A tanú az előzőleg 1935-től napjainkig tartó időszakban megjelölt cselekményeket, visszatolta egészen 1929-ig.” Az állítólagos tevékenység „nem kevesebb mint 20 évvel ezelőtt történt”.

Mi hasznát veszi a vád ezeknek az erkölcsi leprésoknak, ha csak más személyekről és időpontokról tanúskodnak? Nowellt több mint 13 éve kidobták a Kommunista Pártból, azóta nemkommunista munkások többször leleplezték mint munkáskémet különféle foglalkozási ágakban. Mikor a detroiti Ford-műveknél 1944-ben betöltött állásáról beszél, elmondja, hogy a munkások „mindenféle tárgyakat dobáltak rá, a daruból és a felhalmozott alkatrészek tetejéről”. Az igazság az, hogy a társaságot a munkások kényszerítették rá, hogy elbocsássa. De ő persze azt hajtogatja, hogy a kommunisták és az erősen kommunista- és munkásellenes Ford Motor Társaság közötti összeesküvés áldozata.

Nem, ezeket a tanúkat nem lehet szagtalanítani. De nem is finom illatukért választotta őket az ügyészség. Hogy megértsük kiválasztásukat, meg kell néznünk a problémát az ügyész szemszögéből. Az ő feladata meggyőzni az esküdtszéket, hogy a kommunisták erőszakot hirdetnek, de nincs bizonyítéka arra, hogy a vádlottak a vád szerinti időben olyan tanokat terjesztettek volna, ami igazolná

ezt a rémregényt. Tudja, hogy különböző tanúvallomások más kommunisták más időben tett kijelentéseiről vagy cselekedeteiről nem adnak lehetőséget a vádlottak elítélésére. Hogyan fogja tehát rábírní az esküdszéket, hogy ezeket az embereket elhallgattassa és könyveiket elkoboztassa? — A földalatti munka rábizonyításával!

Negyedik fejezet

FESLETTSÉG

Aknamunka! — Amikor a főpap elhatározta, hogy Jézust kiengesztelési áldozatul a római farkasok elé veti, szintén sötét és illegális tevékenységgel vádolta. János evangéliumának XVIII. fejezete, 20—23. verse ezt így mondja el:

„Felele néki Jézus: Én nyilván szólottam a világnak, én mindenkor tanítottam a zsinagógában és a templomban, ahol a zsidók mindenünnen össze-
gyülekeznek; és titkon semmit sem szólottam.

Mit kérdesz engem? Kérdezd azokat, akik hal-
lották, mit szóltam nekik; íme, ők tudják, amiket
nekik szóltam.

Amikor pedig ő ezeket mondja vala, egy a po-
roszlók közül, aki ott áll vala, arcul üté Jézust,
mondván: Így felelsz-e a főpapnak?

Felele néki Jézus: Ha gonoszul szóltam, tégy
bizonyosságot a gonoszságról; ha pedig jól, miért versz
engem?”

A kommunistaellenesség főpapjai semmivel sem
jobbak, mint a maradiság legrégibb őrei. Ők nem
egy, hanem tizenhárom Júdással bizonyítják, hogy
a kommunisták titkon hirdetik tanaikat. Nem elé-
gedtek meg azzal, hogy egyik tanú a másik után elő-
adta egy nem létező személy kijelentését, mely sze-
rint a marxizmus egyenlő az erőszakkal. Úgy kellett

leírni a kommunistákat, mint agyafúrt összeesküvőket, akik baljós sötétségben működnek. Az elképzelt személy állítólagos szavainál is fontosabbak azok a tárgyra nem tartozó, elferdített vagy kitalált részletek, amelyeket a tanú vallomásába becsempészt. Nem a dolgok lényege a döntő, hanem az illegalitás színezete. Louis Budenzről például, amikor a Kommunisták Amerikai Központi Vezetőségének gyűléseit írta le, nem azt kérték, hogy a tényekre szorítkozzék és bízva az esküdszékre annak eldöntését, van-e bennük összeesküvésszerű. Megengedték neki, hogy *jellemezze* a gyűléseket, hogy „titkosnak vagy félig titkosnak” minősítse azokat. A bíróság a védelem tiltakozására sem törölte ezt a jegyzőkönyvből. Amikor a védelem megkérdezte Budenzről, hogy vajon csak párttagsági igazolvánnyal lehetett-e résztvenni a gyűlésen, Budenz kitérő választ adott. Medina bíró nyájasan megjegyezte, hogy a tanú talán „rendkívül titkosat” értett. A védelem tiltakozására visszavonta ezt a megjegyzést, de a visszavonás módja arra vallott, hogy nagy jelentőséget tulajdonít Budenz vallomásának. Az esküdszékhez fordult: „Figyeljenek csak arra, hogy milyen eseményekről számol be a tanú vallomása!”

A következő tanúk is ugyanígy vallanak. A gyűlések, amelyeken résztvettek, „földalattiak” voltak. A határozatok, jöllehet a hirdetett célok érdekében nyilvánosságra hozták, a tanúk előadása szerint a puccsszerű erőszakos hatalom felforgatásra való földalatti készülődést bizonyítják. Philbrick és sok más tanú előadta, hogy a Kommunisták Amerikai Központi Vezetőségének feladataul jelölte ki a taglétszám növelését egy-egy állam vagy helység főbb ipari üzemeiben, s ezt a munkát döntő feladatnak, vagy „súlypontnak” tekintették. Philbrick gondosan megválogatja mondanivalóját, hogy aknamunka hatását keltse, előadja azt a mesét, hogyan „telepítették” be tagjaikat a kommunisták egy General Electric üzembe Lynnben, ahol

lökajtásos repülőgépmotorokat gyártanak. Saját vallomásából is kitűnik, hogy gyűlésekkel, vitákkal, nyomtatványokkal nyertek párhíveket Massachusetts állam valamennyi iparágában dolgozó munkásai között. Azonban a dolgokat elködösítve, a lökhajtásos repülőgépekre való célzásokkal a kommunisták nyíltan hangoztatott céljait, sőtét illegális üggyé változtatja. A „súlypont” ily módon titkos jelszóvá változik, amely előkészíti a talajt a Vörös Hadsereg számára Amerika előznlésére.

A tanúvallomások eltérését a vádpontoktól, a bizonyítékok ingatagságát, titokzatosságba kell burkolni. Philbrick azt vallotta, hogy a párt a földalatt erőszakot, a nyilvánosság előtt pedig békét és demokráciát hirdetett. Onmaga — mint mondja — segített az anyag előkészítésében nyilvános és illegális célokra egyaránt. A röpiratokról és egyéb általa szerkesztett anyagról másolatokat küldött az FBI-nek, s most ezekkel a másolatokkal bizonyítanak. Azonban egyetlen brosúra sem beszél erőszakról! Hogy ez hogyan lehetséges? Philbrick elmagyarázza, hogy a nyilvánosság számára szánt anyag nem tartalmazott erőszakra való buzdítást. S vajjon hol van a titkos használatra szánt anyag? A tanú hallgat. Az ügyész hallgat. S a bíró is hallgat.

Nem is adhatnak választ, hisz ilyen anyag egyáltalán nem létezik. Maga a tanú vallomása hazudtolja meg a „titkos anyagról” szóló mesét. De az aesopusi történet is ellentmond neki. Az a tény, hogy Philbrick alátámasztotta Budenz meséjét, bizonyítja, hogy az ügyész nem nagyon támaszkodik az illegálisan elhangzott és megtörtént dolgokra. Ellenben annál inkább felhasználja „bizonyítékul” a Kommunista Párt nyíltan közölt anyagának sajátos értelmezését. Budenz történetét kiegészítve, Philbrick azt állítja, hogy a kommunisták burkolt kijelentésekkel izgattak erőszakra, azaz a szavakat „különleges értelemben” használták. Szavaiknak rejtett jelentése

van — állította a tanú — amelyet csak kommunisták értenek meg. Ezek a jelmondatok lehetővé tették a pártnak, hogy a „béke” hangoztatása közben készítsék elő a tagok lelkiületét a háborúra. Amikor tagjaikat a „demokrácia” védelmére hívják fel, tulajdonképpen a Szovjetunió támogatására mozgósították őket. Mint a tanú mondja, amikor a „fasizmust” és „imperializmust” támadták, az Egyesült Államok ellen uszították őket. A tanúk teljes komolysággal bizonygatták, hogy a kommunistáknak ilyen rejtjeles szótáruk van. De most vizsgáljuk meg a dolgokat komolyan — ha ugyan érdemes képtelenségekkel komolyan foglalkozni: a rejtjelezés használata feleslegessé tenné a titkos okmányokat. Vagy van tehát rejtjelezés, s akkor a „titkos anyag” pusztá kitalálás, vagypedig létezik titkos anyag, s akkor meg a „rejtjelezés” szintisza hazugság. Valójában egyik sem létezik. Mind a titkos akták, mind a rejtjelezés koholmányok, amelyeket csak ezek az elvetemült kémek agyaltak ki.

Angela Calomiris, hasonlóan a többi „beépített”hez, „illegális” iskolákba járt, s most hosszasan bizonyítja, hogy a kommunisták csak keresztnevet használnak, a gyűléseken nincsenek jegyzők és az 1945-ös újjászervezés óta egyáltalában nem vezetnek jegyzőkönyveket. Az egyik illegális iskola, amelyet ő maga is látogatott, a 35 East 12 Street alatti épületben volt, a párt országos központja és a Daily Worker székházában. Biztosra vehető, hogy ez mindig megfigyelés alatt állt, s mindig is tudták, hogy megfigyelés alatt van. A tanfolyamon szerzett diplomáját — meséli a tanú — elküldte az FBI-nek lefényképezés végett. Vajjon melyik illegális iskola ad ki diplomákat?

William Cummings elmondja, hogy egy „illegális” iskolát látogatott, amelyet az „orosz szövetségi vendéglő” felső helyiségében tartottak. Egyetlen adag céklaleves elegendő lett volna arra, hogy

az iskolát gyanússá tegye. De vajjon, nem gonosz tréfa-e, hogy a Kommunista Párt szörnyű aknamunkájáról valló tanú — titkosrendőr, aki FBI szolgálatát munkásellenes kémkedéssel kezdte? S azt vallja, hogy mikor a titkos tanfolyamnak vége volt, titokban jelentést adott az FBI-nek! Russel Porter cikkében a gúny legkisebb nyoma nélkül állítja: „Azt mondta, hogy mindig éjjel találkozott az ügynökökkel.”

Illegalitás, illegalitás és újra csak illegalitás! Ebből áll az ügyészség „összeesküvési” anyaga! Medina bíró nyíltan meg is mondta a vádlottaknak, hogy ugyanolyan fontosságot tulajdonít az ügynek, akárcsak az ügyészség. Porter beszámolójában (Times, május 21) megjegyzi: „Medina kihangsúlyozta a jelentőségét az illegalitásnak, amelyet a tanúvallomások a kommunista tevékenységnek tulajdonítottak.”

A tény az, hogy az „illegális” titkos tevékenység szerepe a vádban csak a bizonyítás folyamán bontakozott ki teljes mértékben. A védelem a vádpontok elejtését indítványozta kellő bizonyíték hiányában; a vita a törvény egy pontja körül forgott, amelyet bármely laikus is könnyen megért. A Legfelsőbb Bíróság döntvényéről folyt a vita, amely szerint „nyilvánvaló és közeli veszélynek” kell fennforognia, mielőtt a kormány megkísérelhetné a beszéd és gondolatok ellenőrzését.

Ezt a tételt Oliver Wendell Holmes, a Legfelsőbb Bíróság volt bírása öntötte formába 1919-ben. Akkoriban a német kém-riadalmak és az „orosz bolsevik ügynökök” elleni boszorkányüldözés idején ő őrizte meg egyedül józanságát. Holmes ezt mondta:

„Minden esetben az a kérdés, vajjon a kijelentések olyan körülmények között hangzottak-e el és olyan természetűek voltak-e, hogy nyilvánvaló és közeli veszély forog fenn valamilyen lényegbevágó események előidézését illetően, amelyet a Kongresz-

szusnak meg kell akadályoznia. A dolog tehát a közeliségen és fokán múlik."

1941-ben a Legfelsőbb Bíróság, Harry Bridges, az ismert munkásvezér fellebbezéséről mondott véleményében megjegyezte, hogy a veszélynek igen komolynak és a bekövetkezés lehetőségének igen nagynak kell lennie ahhoz, hogy kijelentéseket büntetni lehessen.

Vagyis másszóval: az a tény, hogy a marxizmus tanítása döntő elemmé válhatik valami módon, egy előre még csak nem is sejthető időpontban esetlegesen kitörő forradalomban, még nem elégséges ok ahhoz, hogy a kormány törvénytelennek nyilvánítsa a marxizmus tanítását ma. Nem forog fenn „nyilvánvaló és közeli veszély”. Holmesnak 1919-ben kifejezett kisebbségi véleménye többségi véleménnyé, a Legfelsőbb Bíróság nézetévé vált, amikor az első világháborút követő hisztéria-hullám elcsendesedett. 1943-ban már ezt mondta a Bíróság:

„Ma már világos, hogy a cenzúrát, vagyis a véleménynyilvánítás elnyomását alkotmányunk csak akkor engedi meg, ha ez olyan cselekmények nyilvánvaló és azonnali veszélyét jelenti, amelyeket az államnak jogában áll megakadályozni és büntetni.”

A vád a „cselekmény” szóban kapaszkodott meg. A per folyamán igen sokszor tényként hozták fel, hogy a kommunisták azt tanítják a marxizmusról, hogy „vezérfonal a cselekvéshez”. Világos, hogy semmi értelme sincs egy eszmét tanítani a gyakorlati megvalósítás szándéka nélkül. A Legfelsőbb Bíróság 1945-ben ezt mondta:

„Az alkotmány első módosításában foglaltak a kormányzás alaptörvénye, nem pedig valamely tudós intézmény alaptörvénye.” Az eszmék szabad terjesztése „nem elvont tény, hanem a cselekedetekre való rábeszélés szabadságát jelenti”.

Tény, hogy a Legfelsőbb Bíróság már 1940-ben kifejtette ezt a pontot: „Minden fontos ügyről való

véleménynyilvánítás olyan potenciával bír, amely cselekedetre ösztönöz valamely társadalmi csoport érdekében. De azért az uralmon levő csoport még nem alkalmazhat bármikor büntető szankciókat közérdekű ügyek békés és őszinte megvitatása ellen, csak azért, mert az egyes személyeket az ő érdekeivel ellenkező tettekre indíthatna. A megvitatás szabadságának megcsonkítása csak akkor helyeselhető, ha a nyilvánvaló veszély olyan körülmények között jelentkezik, amelyek nem adnak lehetőséget arra, hogy a közvélemény fórumán érdemben vizsgálják meg az eszméket, vajjon elfogadhatók-e?"

A vád nem rendelkezik olyan tanúvallomással, amely átsegítené ezen a tételen, nincs bizonyítéka, amely igen közeli veszélyre vagy fenyegetésre utalna. Ha, amint a tanúk bizonyítják, a kommunista párt ugyanazt a tant hirdette 1929-ben mint ma s e tanok nyomán egyszer sem történt kísérlet az Egyesült Államok kormányának puccsszerű megdöntésére, miért kell most tüzet kiáltani? Az ügyészség csak azzal tudott érvelni, hogy megváltoztak az idők, megváltozott a világ és a hidegháború folytán a „nyilvánvaló és azonnali veszély” tana olyan fényűzéssé vált, amelyet nem engedhetünk meg magunknak. Az ügyész e pontot még a per előtt kifejtette. 1948 októberében egy pervázlatban, szembeszállva a védelemnek a vád elejtésére tett indítványával, McGohey ezt mondta:

„Feltéve, de meg nem engedve, hogy a nyilvánvaló és azonnali veszély doktrínája alkalmazható erre a perre, a világesemények összefüggését tekintetbevéve le kell vonnunk azt a végső következtetést, hogy a vádpontok tartalma nyilvánvaló és azonnali veszélyt jelent az Egyesült Államok számára számára.”

„A világesemények összefüggése”.... vagyis másképpen a „hidegháború”. S most, hogy a kormány befejezte a bizonyítást és a védelem, a vád

elejtését indítványozva, ismét a „nyilvánvaló és azonnali” veszély elvéhez folyamodik, Medina bíró és McGohey egyaránt bebizonyítják, hogy nem szeretik ezt az elvet. Íme dióhéjban a napokig tartó vita lényege:

(A jegyzőkönyvből:)

Medina: Tehát a nyilvánvaló és azonnali veszély, amelyről beszél, a kormány azonnali megdöntését jelenti?

Isserman: Úgy van.

Medina: Nos, ha ez így van, akkor úgy látom, hogy a védelem „ad absurdum” viszi ezt az elvet, mert ezen az alapon senkit sem lehetne összeesküvésért megbüntetni, amíg a kormány nem áll eképpen a megdöntés határán; akkor meg már túlkéső lenne.

Isserman: Ez a „nyilvánvaló és azonnali veszély” elvének teljes elvetését jelenti.

*

McGohey pedig a bíró által hagyott résen át alaposan előretört. „Holmes bíró korában — mondta McGohey — Anglia városi gyűlésein és más hasonló alkalmakkor a viták a lehető legszabadabban folytak. Holmes nem olyan szónoklatokról beszélt, amelyekről mi hallottunk az ügy kapcsán — amikor egyes személyek álnéven vettek részt iskolákon s orvosi és fogorvosi rendelőn át surrantak titkos helyiségekbe. Ez nem az a fajta szólásszabadság, amelyet Holmes szerint védelmezni lehet. Holmes egyetlen döntvényében, egyetlenegyszer sem mondta, hogy amikor egy ilyen rendszerű országosméretű szervezett csoportról van szó, tanítása nem érinthető.”

McGohey csupán annyit mondott meg, hogy neki és azoknak, akik a pert megindították, nem tetszik a Kommunista Párt és véleményük szerint nem élvezheti az alkotmány védelmét a „nyilván-

való és azonnali veszély" tételével kapcsolatban. Ez határozza meg a tizenhárom árulónak, a kormány tanúinak vallomását; úgy kell beszélniök a marxista-leninista elvek terjesztéséről az Egyesült Államokban, mintha egy „propagandalebujról” beszélnének. A kommunista pártiskolákat illegalitásba és az egész világon folyó teljesen nyílt marxista munkát sötét misztikumba kellett bujztatniok. Meg kellett tenniök, hogy átsegítsék McGoheyt a Legfelsőbb Bíróság által felállított akadályokon.

De néhány új fortély nélkül McGohey nem boldogul. A Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy nem tarthatunk vissza embereket tanaik terjesztésétől csupán azért, mert nem rokonszenvezünk velük és véletlenül éppen mi vagyunk uralmon. McGohey erre azt állítja, hogy ez egészen más eset; ez veszedelmes dolog. Messze szétágazó szervezkedés ebben a hidegháborús világban. S mivel bizonyítani nem lehet, hogy a vádlottak kémek, szovjet kémek, árulók (mintahogy az újságcímek nevezik őket), s mivel elfogadható bizonyíték nincs arra, hogy a kommunista párt összeesküvést szőtt, a Vörös Hadsereg segítségével meg akarja döntení az Egyesült Államok kormányát, az ügyész úrnak misztikummal, az aknamunka vádjával, sötét példálózással kell pótolnia a bizonyítékokat. „Amit nem tudunk” — mondja — „az csak azért nem bizonyítható, mert ezek az emberek veszélyes összeesküvők és munkájukat a földalatt végzik. Ha bizonyítékokra várnunk, minden késő lesz.”

Ismét az „Alice Csodaországban” című könyvhöz fordulunk hasonlatért. Mint tudjuk Szív Bubi perében a tárgyalás már-már abbamaradt, amikor a Fehér Tengerinyúl egy papírt talált — s rajta egy versszakasz.

— A fogoly kézírása? — kérdezte egyik esküdt.

— Nem — válaszolta a Fehér Tengerinyúl — de hisz épp ez a legkülönösebb az egészben.

— Biztosan valakinek a kézírását utánozta — mondta a király.

— De Felség — válaszolta Szív Bubi „nem én írtam és nem is tudják rámbizonyítani; nincs a végén névaláírás.

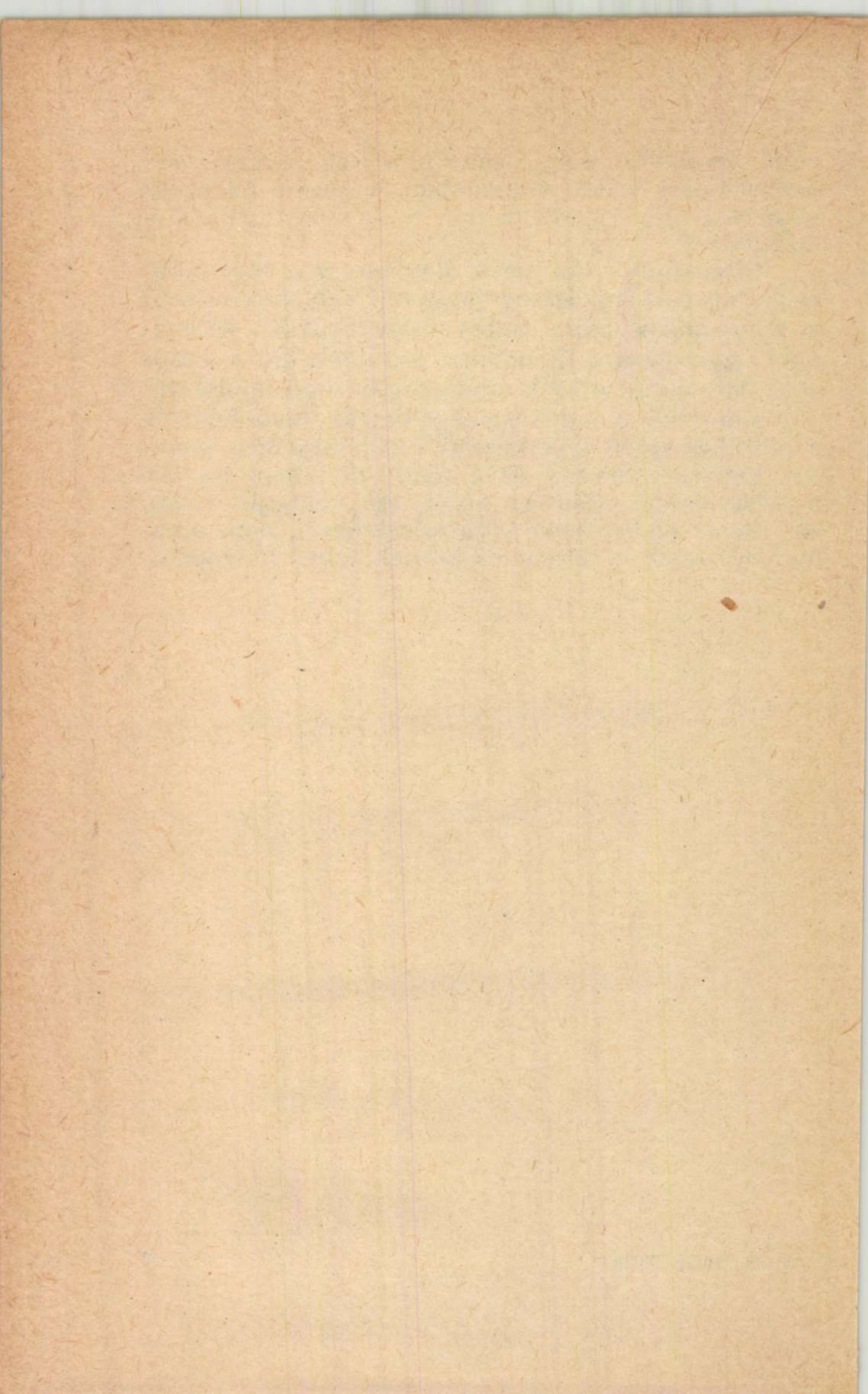
— Ha nem írtad alá — mondta a király — ez csak súlyosabbá teszi a dolgot. Egészen biztos, hogy rosszban sántikáltál, különben becsületes ember módján aláírtad volna a nevedet.

A kommunista „aknamunkát” hasonlóképpen állapították meg. A bűnt úgy bizonyították, hogy bebizonyították, hogy nincs bizonyíték. McGohey már a vád előterjesztésében vázolta ezt a módszert. Be fogja bizonyítani — mondta — hogy a kommunisták minden tettének van valami sötét, titkos célja. A kommunista alapszervek az első világháborútól 1948-ig nem politikai vagy művelődési klubok voltak, hanem „iskolák a tagok marxista-leninista kiképzésére mind elméletben, mind gyakorlatban, abból a célból, hogy az Egyesült Államok kormányát puccsszerűen megdöntsék. Természetesen minden olyan kommunista okmány, amely kifejezetten tiltja a marxizmus ilyen értelmezését, csak „ilegális célokból” szerepel; „csak beszéd” vagy „üres szó”. Tehát ilyen beállításban a kommunisták iskolái és közleményei csak azt bizonyítják, hogy illegálisan az erőszakot tanítják. Mit tanítottak az iskolákon? Ez teljesen lényegtelen.

Garfield Herron tanú azt vallotta, hogy egy „ilegális” vezetőképző iskolát látogatott Chicagóban. De amikor a védelem keresztkérdések alá vette, amelyek során kiderült volna, hogy ezeken az „ilegális” iskolákon az előadók pontosan ugyanazt az elméletet adták elő, amelyet a jegyzőkönyvbe vett kiadványok is tartalmaznak, Medina bíró leállította a kérdezést: „Ez csak felesleges vitára vezetne a spanyol háborúról, a négerkérdésről, arról, hogy vajjon a szakszervezeti mozgalom helyes-e vagy

nem, továbbá béremelésekről, a négerekkel való bánásmódról a déli államokban, s persze az egész tárgyalás arra lyukadna ki, ami nem tartozik a tárgyhoz."

"Illegalitás!" Az egész ügyben az a legcinikusabb, hogy az ügyészség és az FBI kémeket használ a kommunista párt „titkos összeesküvői” jellegének bizonyítására. S honnan kerülnek elő a besúgók? Mit tud a világ a rendőrség besúgó rendszeréről, amelyből a munkásmozgalomban levő kém és a politikai spicli keletkezett? Bizonyára igen keveset, mert a „törvény és a rend” őrei nem hozzák nyilvánosságra. Csunya, sötét, szégyenteljes dolog ez. Ha az ember nem látja közelebbről, nem érezheti át ennek a rettenetes pernek teljes borzalmát.

NEGYEDIK KÖNYV

AZ ERŐSZAK URALMA

*„A szegényeknek nincs törvénye.
A törvényeket gazdagok csinálják,
természetesen a gazdagok szá-
mára.” New Castle megye Munkás
Szövetségének felirata. Delaware-
ben, 1829 október.*

Első fejezet

PROSTITUÁLTAK ÉS BESÚGÓK

Bemutatjuk Chile Acunát. Igen sok ártatlan személy találkozott vele — és utána börtönbe kerültek koholt vádak alapján. Chile Acuna besúgó volt — spicli, ahogy önmaga nevezte magát — és New York város erkölcsrendészeti osztaga számára dolgozott. Karrierje akkor végződött (tudomásom szerint), amikor a Seabury vizsgálat alkalmával kényszerítették, hogy mondja el egész undorító történetét a tanúk padján. Százötven prostitúciós esetről számolt be, amellyel „dolgozott” s elismerte, hogy negyven közülük koholt ügy volt.

Acuna leírta, hogyan csalt csapdába prostituáltakat és ugratott be ártatlan asszonyokat. A rendőrök — munkatársai — lesben álltak a lakások közelében, amelyekbe Acuna bement, majd tíz-tizenöt perc múlva rátörtek. Most azután Acuna saját szavai szerint eljátszotta az ilyen alkalmakra már kidolgozott „komédiáját”, amelynek az volt a célja, hogy leplezze kapcsolatát a rendőrséggel. Ilyenkor bevittek a szomszéd szobába, ahonnan először kihallatott, hogy mindent tagad, majd miután „kiverték”

belőle a vallomást (a rendőrök a falat csapkodták, ő pedig nyögött és jajgatott), bemártotta az asszonyokat. Ezután szépen távozott — a komédia szerint „megszökött” — az áldozatot pedig letartóztatták. Később elment a rendőrszobára, hogy megvárja cinkosait s átvegye az esetenként járó öt-tíz dollárt. Heti keresetét így 150 dollárig is felvitte (néhányszor ugyanis tömegletartóztatás történt).

Mikor a kommunista perben George Crockett ügyvéd megpróbálta megtudni, hogy mennyit ígért William Cummings besúgónak szerepéért az FBI, Medina tréfára fordította a dolgot. Megkérdezte a tanútól: „Úgy-e, nem azt mondta, no te spicli, ennyit, meg ennyit kapsz?” — Figyeljük csak azonban, a következő sorokban Acuna habozás nélkül nevezi magát spiclinek. A spiclik korántsem olyan kényesek, mint ahogy Medina beállítaná őket.

„Ha volt velem más spicli is — vallotta Acuna a letartóztatást követő «szökésről» beszélve — az a telefonhoz ment, felhívta kedvenc kijáró-ügyvédjét, értesítette a letartóztatásról, úgyhogy amikor a rendőrök a letartóztatott emberekkel megérkeztek az őrszobára, a zugügyvéd már ott várakozott.”

A várakozó áldozatokat, közöttük egy tánctanárt, egy orvost, ápolónőket, s másokat — akik közül egyik sem követett el semmi bűncselekményt — a zugügyvédek és kijárók vették „gyengéd gondozásukba”. Ezeket a mindennapos történeteket Ernest Jerome Hopkins „*Törvénytelen Rendőrségünk*” című művének egyik megdöbbentő fejezetében így foglalja össze:

„Képzeljük el, milyen elképzelése van a törvényről és igazságszolgáltatásról annak, aki kersztülment a következőkön: minden ok nélkül letartóztatták egy spicli hazug információjára; fizikailag bántalmazták a letartóztatás alatt és után; egy zugügyvéd megkörnyékezte, akinek nyilván egyik rendőr vagy börtönőr adta a tippet, s akitől

azt a felvilágosítást kapta, hogy ha „megkeni” a bírót és a letartóztató rendőrt, kiszabadulhat; nagy üggyel-bajjal előteremti a pénzt, s elbocsátják vagy felmentik, de a rendőrségi „bűnlajstromra” mégis felkerül. Ilyen körülmények között még az igazságos elbocsátás is tiszta csalásnak tűnik fel az áldozat előtt — s jogosan.

Ez tehát a spiclirendszer. De nemcsak a besúgó és munkája tartozik ehhez a rendszerhez, hanem maga a rendőrségi eljárás is. Ez, akárcsak a besúgó-rendszer, a szervezett prostitúcióval, kábítószer- eladásával járó korrupcióban gyökerezik. A Wickersham Bizottság úgy találta, hogy a spicli-rendszer, a szervezett prostitúcióval, kábítószer- országban, és hogy jellegét az szabja meg, mennyire használja ki a rendőrség ezt a szervezett bűnözést. A prostitúcióra, hazardjátékra, kábítószer- csempészsre és hasonlókra vonatkozó törvények indítják meg a folyamatot. A spicli működhet jelentősebb bűnök területén is, de a prostitúció területén nélkülözhetetlen a rendőrség számára. Hopkins ezt mondja:

„A spiclik mint ázsian provokatőrök, különösen az erkölcsrendészeti törvények végrehajtásánál látszanak nélkülözhetetleneknek. A spicli olyan bűnöző vagy bűntárs, aki a rendőrség kezére játszik. Ezek az alvilági csúszómászók, a mi országunkban nagyobb számban vannak a különleges erkölcsrendészeti törvény miatt. Az ilyen törvényt ugyanis ritkán lehet végrehajtani ügynökök nélkül, akik vevőnek álcázzák magukat és megvásárolják a törvény által tiltott cikket. A spicli lehet kokainista, falazó, vagy bármilyen alvilági élősködő.”

A rodthadt besúgórendszer legalább annyira megkönnyíti a bűnök koholását, mint a törvény végrehajtását. A besúgó teljesen közömbös az igazsággal vagy hazugsággal, a bűnnel vagy ártatlansággal szemben. A newyorki bűnügyi osztály és

spiclijeinek szégyenletes története néhány évvel ezelőtt első oldalt foglalt el az újságokban, csak Harold R. Medina nem vette észre. A tények azonban ott vannak. Hopkins így elemzi:

„Erkölcс ellen elkövetett cselekmények esetében a rendőrök akkor eszközlik a letartóztatást, ha a »vásár« megtörtént. A spicli »elmenekül«. Ilyenkor a bizonyíték a megjelölt pénz is lehet, amelyet az »ázsan provokátor« adott át. De a bűntény koholására való kísértés éppen olyan nagy, mint az alkalom.”

Így a megállapítás nem pontos. A bűnkoholás nem kísértés és alkalom kérdése. Maga a spicli-rendszer hordozza magában. A spicli ázsan provokátor, beugrató, ő kezdeményezi a prostitúciós cselekedetet, vagy kábítószer-eladást, amiért azután az áldozatot letartóztatják. De a spicli is legtöbbször azért lett spicli, mert léprecsalták. Michael Fiaschetti rendőrszázados „Ne sajnáld” című könyvében egész fejezetet írt cinikus hangon spiclik beszerzéséről. Azzal dicsekszik, hogy jól kiépített hálózata volt, „az eddig ismert legnagyobb besúgó-szervezetek egyike”, de ő mindig buzgón dolgozott továbbfejlesztésén.

„Akit leginkább szerettem volna beszervezni, Whitey Anderson volt. Meg akartam neki adni a lehetőséget, hogy válasszon a »hűvösre« kerülés és a között, hogy agyafűrt szervezetének fejeseit beservezze. Lefogtam Whiteyt és bezártam a szövetségi börtönbe.”

Miután Whiteyt útonállás, hamis vádja alapján lecsukatta, Fiaschetti behívatta egyik barátját. „Ha bemegy — oktattam ki — pécézd ki a kis kövér, barnaruhás, kamáslis embert.” Látni kellett volna Whitey arcszínváltozását, amikor az ál-áldozat bejött, egy pillantást vetett a felsorakozottakra, majd habozás nélkül Whiteyhez lépett, megérintette vállát és így szólt: „Ez az az ember, aki kirabolt.”

Ezzel a koholmánnyal érték el, hogy Whitey besúgó lett. A spicli csapdát, nemcsak a közönséges bűnözés területén alkalmazzák. A munkáskémkedésnek már a „szakkifejezései” is sokatmondóak: a munkásmozgalomba a kémeket a „horgász” szervezi be. Clinch Calkins „Kémköltségek” című könyvében kifejti, a horgászási eljárás szükségességét. A vállalat, amelynek kémekre van szüksége, vagy a nyomozó iroda, amely szállítja őket, egyaránt az „üzem egyik igazi alkalmazottját szemeli ki”. Elég, ha csak annyira korrupt is az illető, hogy elfogadja a megvesztegetést, talán még a Júdás-szerepre nem hajlandó. „Éppen ezért a leendő árulónak fokozatonként el kell vesztenie becsületét. Csak akkor szabad megtudnia, hogy mit is cselekszik, ha már teljesen benn van a csapdában”.

Ez is olyan titkos tényezője az amerikai életnek, amelynek ismerete nélkül, nem értjük meg a kommunista-per tényeit. Amikor a „horgász” végrehajtja „a gyengéd operációt és kihalászik egy munkást”, csakhamar tökéletesen működő, hivatásos munkáskémet csinál belőle. Ha a kihalászott kém gyanúba keverednék abban az üzemben, ahol munkástársaira kémkedik, át lehet helyezni más üzembe, vagy maga is hivatásos „horgásszá” válhat. Ha valaki hiteles és részletes beszámolót akar olvasni erről a piszkos mesterségről, olvassa el Red Kuhl vallomását a LaFolette szenátusi bizottság tárgyalásáról (1936—1937) szóló jegyzőkönyvben. Kuhl húszéves kémszerzői gyakorlattal rendelkezett, amikor végre megundorodva önmagától, segített a szakszervezeteknek a kémek leleplezésében és a károk kiküszöbölésében.

A kémek ilyen lelkiismeretébredése azonban nagyon ritka. Sokkal gyakoribb az, hogy a besúgó-rendszer kiírt minden erkölcsi érzéket. Fiaschetti minden szégyenkezés nélkül leírja háromszoros át-ejtő módszerét. Egy esetben szüksége volt arra, hogy

egy Marjory nevű nő elárulja kedvesét, Billt. Azt tervezte, hogy elcsábíttatja Billt valami csinos nővel s úgy rendezik, hogy Marjory tettenérje őket. A nő azonban, akit Fiaschetti csaléteknek szánt, „nem akarta vállalni a munkát” s ekkor a rendőr nem riadt vissza attól sem, hogy „megzsarolja”. A nő otthagya goromba és rendkívül ingerlékeny férjét és egy másik emberrel élt együtt. Hasonló helyzetben mindenki hajlandó bármily feladat elvégzésére, különösen, ha az ember célzást tesz, hogy elmond egyet-mást a férjnek. Tehát a nő beleegyezett s a csapdát felállították Bill számára. Fiaschetti jól tudta, hogy Bill „rendkívül hűséges” Marjory-hoz de „emberien gyarló is volt” és beleesett a csapdába. Marjory tehát vallott mint a karikacsapás és ezentúl nem is tudott semmire nemet mondani, bármilyen piszkos megbízást is adott neki Fiaschetti.

Még nem is értünk le a fenékre! Mindez a piszok, amely az alvilágtól indul ki — mint ezt az FBI is elismeri — csupán azért létezhetik, mert a rendőrség védi és támogatja az alvilágot. Nem csupán a hírszerző sérthetetlen, hanem maga az alvilág is! A rendőrhivatalnokok nyíltan bevallják, hogy csődbe kerülne törvényvégrehajtás-rendszerük, ha becsuknák a lebujokat, bordélyházakat és a bűn hasonló melegágyait. Fiaschetti ezt is a szokott brutalitással állapítja meg:

„Bármelyik nagy városban százával élnek az emberek, akik szélhámoskodnak, tiltott vagy hamis szerencsejátékot űznek, lebujokat tartanak fenn, alkoholt csempésznek stb. Nagyon sok ilyet ismertem. Sohasem volt az a hírem, hogy a kisebb bűnösökre vadászom. Pedig ezek közül a kis bűnözők közül bármelyiket fel tudtam volna hajszozni, elfogni és lakat alá tenni. Ehelyett azonban, minthogy tudtam róluk egyet-mást, felhasználtam őket információszerzésre.”

„Ez a besúgórendszer valódi gerince. Az alvilág nagyszámú kétésgazsztenciája, aki többé-kevésbbé törvénytelen foglalkozást űz, állandóan retteg a rendőrségtől, és a detektívek gyakran felhasználják őket besúgóknak. Engedik, hadd zsebeljék be a maguk hasznát, ha hajlandók egyet-mást «elcsiripelni».”

Ez a kis alvilági beszámoló csupán emlékeztető, egy rövid kis pillantás arra, hogy törvénytelen törvényvégrehajtásunk bonyolult rendszer, amelynek a besúgórendszer csak egyik láncszeme. Nem Fiaschetti döntött úgy, hogy sértetlenséget biztosít az alvilágnak bizonyos szolgálatok teljesítése ellenében. Még a világon sem volt, mikor ez már bevett szokás volt. A városi, állami és szövetségi politikai gépezet védi a szervezett bűnözést, és úgy összekapcsolódik az alvilággal, hogy szinte elválaszthatatlan tőle. A politikai pártok és az egyes egyének politikai hálózatának korruptsága eltűrt, megengedett, sőt szükséges dolog, mert szolgálataikra szükség van. Ahogy a politikusok és a rendőrség védelmet nyújt az alvilági kisbűnözőknek, ugyanúgy védelmezi és bátorítja az országunkon uralkodó maroknyi, de nagyhatalmú ipari tőkés érdekeltség, a becstelen politikai gépezetet és rendőrséget. Ez az osztályvalóság húzódik meg a Foley Square-i különös per mögött.

Második fejezet

REND ÉS TORVÉNY

„De ki állapítja meg, hogy a többség mikor akarja megdönteni a kormányt?” Ezt a kérdést több formában is feltette Medina bíró a védelemnek. A törvényszék, az ügyészség és a sajtó egyöntetűen azt állítja, hogy a védelem sohasem válaszolt a kérdésre: Úgy gondolták, hogy majd mind az esküdtek, mind a közönség levonja a következtetést a felelet állítólagos hiányából. A clevelandi Anthony Krchmarek, a védelem tanújának vallomásáról ezeket írta Russel Porter a *Times* július 27-i számában:

„A tanú vallomása szerint George Siskind azt mondta, hogy a szocializmus akkor valósul meg az Egyesült Államokban, amikor majd a többség «kívánja»... Mr. Siskind azt mondta, hogy az a kis csoport, amely most ellenőrzi az ország gazdasági életét, harcolni fog ez ellen a változás ellen. «Ezért, ha ez bekövetkezik, a többség akaratának végrehajtása céljából szükség lesz a proletariátus diktatúrájára. Azt mondta, ez lesz az első eset, amikor a többség kezébe kerül a hatalom s a nemzet anyagi erejét az egész nép javára fogják fordítani, nem pedig néhány kiváltságos hasznára.»”

Porter azonban hézagosnak találta a vallomást, s meg is jegyezte: „A tanú nem idézte Mr. Siskindet, hogy vajjon ki állapítja meg, mit «akar» a többség?”

Természetes, hogy a tanú senkit sem idézett erre vonatkozólag, s az is természetes, hogy a kommunisták nem adtak választ a kérdésre. A védelem válasza mindig egy: erre a kérdésre maga a történelem ad majd feleletet. A kormány azonban az átlagember felszínes történelmi ismeretére számítva, ezt kitérésnek minősítette a válasz előtt. Szerintük ez is csak arra szolgál, hogy leplezze a kommunisták „sötét”, „összeesküvő” gondolatait. Porter cikkének további részében ezt írja: az ügyészség „bizonyítéka szerint” a kommunista „hivatásos forradalmárokat” arra tanították, hogy a Központi Vezetőség, a Kommunista Párt legfelsőbb vezetőszerve, fogja majd a döntést meghozni. A Vezetőség közlése „döntését”, hogy „az amerikai nép többsége mit akar, majd amikor a Vezetőség elérkezettnek látja az időt az erőszak alkalmazására . . .”

A védelem tanúi ezt az elgondolást végleg nevetségesé tették. Tagadták, hogy valaha is megkísérelték volna az előre nem látható megjósolását. Azt állították, hogy csak általános forradalmi elveket tanítottak. A történelem azonban azt mutatja, hogy uralkodóosztály soha meg nem hajolt a többség akarata előtt anélkül, hogy előbb meg ne kísérelte volna a többség akaratát meggyőztetni. Ha a nép azt kiáltja: „Beleúntunk már uralkodástokba! Távozzatok, el akarjuk törölni a jelenlegi kormányformát és újat akarunk felállítani!” — ostobaság azt hinni, hogy a régi urak el is fognak távozni. A kommunisták — vallomásuk szerint — azt tanították, hogy a kisebbség erőszakkal is ellenállna a változásnak s a többségnek fel kell készülnie, hogy az erőszakra erőszakkal válaszoljon.

Azért intézték a védelemhez a „ki fogja eldönteni” kérdését, hogy „bebizonyítsák”: a kommunisták a forradalom napját antidemokratikusan akarják meghatározni. De vajjon mi lenne a „demokratikus” megoldás? Vajjon ki vette figyelembe a tizenhárom

kolónia lakóinak többségi akaratát azon a napon, mikor aláírták honalapító őseink a Függetlenségi Nyilatkozatot? Ott bizony, nem volt népszavazás. És egészen bizonyos, hogy élénk, sőt erőszakos ellenzék is volt, amely nem akarta a forradalmi szakítást Angliával. A királyhűek száma nagyobb volt mint ahogy azt az iskolai tankönyvek általában tanítják, s a forradalmárok erőszakos fellépése a királyhűek ellen arra figyelmeztet, hogy nem lehet rántottát készíteni a tojás feltörése nélkül. S vajjon „demokratikus” lépés volt-e a honszerző ősök részéről, hogy közzétették a döntést: az amerikai nép többsége függetlenséget és új kormányt kíván? E kérdésre még ma is csak úgy tudunk válaszolni, ha a történelem feljegyzéseit a Függetlenségi Nyilatkozatot követő idők eseményeinek tükrében ítéljük meg. És eszerint kimondhatjuk, a honalapító ősök helyesen értelmezték a legnehezebb kérdést, hogy mi a többség akarata.

Mielőtt az események megtörténtek, vajjon ki tudta volna megjósolni, *hogyan* fognak bekövetkezni? A függetlenség leglángolóbb hívei közül is vajjon ki tudta volna megjósolni az események láncolatát, amely létrehozta a pontos gépezetet, a bostoni vérengzés által befolyásolt sorsdöntő kongresszust, az amerikai forradalom elindítóját és irányítóját? Még fantasztikusabb dolog feltételezni, hogy a kommunisták előre leírhatják azt a politikai gépezetet, amely majd a történelem valamely ismeretlen időpontjában, a forradalom általunk ismert formában való megindulásakor létrejön. Több marxista tantétel világosan megcáfolja, hogy a forradalomban a döntő cselekvés időpontját népszavazás állapíthatná meg. Vajjon ez a tény antidemokratikus? Vajjon megbocsátaná-e a történelem a mi honalapító őseinknek, ha a Függetlenségi Nyilatkozattal vártak volna, amíg azt valamilyen népgyűlés megszavazza — a britek pedig közben felakasz-

tottak volna minden vezetőt, s elfojtották volna a forradalmat? A pudding minőségét evés közben állapítjuk meg, a többségi akaratot pedig az az el-tökéltség szabja meg, amellyel valamely nép a leg-könnyörtelenebb háborúban, a forradalomban harcol.

Ennyit a többség vagy kisebbség erőszakáról a forradalomban. De senki nem remélheti, hogy megértse a kommunista per okait és céljait, amíg meg nem vizsgálja társadalmunk mindennap végbe-menő erőszakoskodásainak problémáját. Az az erőszak, amelyet először a Skid Row-n láttam, nem kivételes vagy elszigetelt jelenség. Ellenkezőleg, a szabály ez volt és ma is ez: a törvénytisztelő emberek elleni rendszeres erőszak az Egyesült Államok törvényvégrehajtó hatóságainak megszilárdult és az egész országban elterjedt gyakorlata. Ezt a Wickersham Bizottság szinte hegyeket kitevő bizonyítékaira hivatkozva állítom, melynek adataiból már előbb is idéztem. A Bizottság megtudta, hogy a Skid Row-n a sanfranciscói rendőrség két detektívet alkalmazott. Ezek azelőtt boxolók voltak és kifejezett parancsuk az volt, hogy egész nap verjék a vándorló munkásokat és a „lézengőket”.

A féktelen verés azonban egyáltalán nem sanfranciscói különlegesség; a Bizottság megállapítása szerint ez szerte az országban jellemző az amerikai rendőrségre, már senki nem lepődik meg rajta. Dr. Fredric Wertham, a neves elmeorvos, legutóbbi gyilkosság-tanulmányának címe: „Az erőszak szín-játéka”. Ebben elmondja, hogy egy alkalommal, éjjel, a newyorki rendőrfőkapitányságra hívta egy magasrangú rendőrtiszt, hogy beszéljen Robert Irwin-nel, volt páciensével. Irwint gyilkossággal vádolták. Közli, hogy a rendőrség meglepően kedves volt vele.

„Még csak meg sem vertek” — mesélte.

„Magasrangú rendőrtisztviselők sohasem verik

az embereket, e célra ott vannak a közrendőrök" — válaszolta Wertham.

Igen, e célra, és csakis e célra tartják a zsarukat. A Wickersham Bizottság megállapítja, hogy életünk mindennapos jelensége a rendőr, aki a törvények fölött áll és mindennapos törvényellenes tevékenysége, a polgárok megverése, oktan elhurcolása. Bizonyíték vagy terhelő dolog számukra nem fontos — mi más ez mint emberrablás! Ezt követi a törvénytelen bebörtönzés „gyanú alapján”, a kieroszakolt vallomás, valóságos gyilkosság. Mindez olyan légkörben megy végbe, ahol a négektől, a külföldiektől, a szegényektől, a munkásoktól, a radikálisoktól és a radikális-gyanúsaktól minden jogot megtagadnak. A vége szadizmus, degeneráció, középkori kínzások és modern korrupció.

Amint Hopkins összefoglalja: „A törvények törvénytelen végrehajtásának módszere már annyira megszilárdult, hogy azt amerikai intézménynek nevezhetjük.” Annyira amerikai, hogy „a legtöbb amerikai számára újdonságot jelent, ha azt hallja, hogy a rendőrmunkával nem jár együtt szükségképpen a durva erőszak. A legtöbb országban ez viszonylag nincs is így.” Bármilyen kellemetlen is ezt elismerni, a rendőrállamról szóló valódi történet itthon kezdődik! Halljuk, mit mond Hopkins:

„A tényeket így foglalhatjuk össze: Ma már csupán illúzió, hogy azok között a büntetőjogi formák között élünk, amelyekre minden iskolásgyereket tanítanak és amelyeket az Alkotmány világosan leszögez . . . Az egyéneket, akiket az alkotmány véd az erőszak ellen, a törvény őrei megverik, lebunkózzák vagy lelövik, anélkül hogy letartóztatnák, vagy legalább ürügyet keresnének a letartóztatásra. Önkényes büntetéssel sujtanak olyan személyeket, akiket csupán a rendőrök önkényes megítélése tart bűnösnek. Ez a büntetés méghozzá gyakran törvény által tiltott «kegyetlen és szokat-

lan». Az emberek óriási tömegét, akiknek joguk van a szabadsághoz, jogtalan és alaptalan letartóztatással megfosztják szabadságuktól. A letartóztatott személyeket törvénytelenül hosszú ideig, benntartják a rendőrségi fogdáknak, gyakran ez a büntetésük koholt bűnükért, sok esetben az esetleges bűn kivizsgálásának idejére tartják őket fogva. Hogy milyen gyakran nem is létezik ez a bűn, látható a formai bűnvád nélküli szabadonbocsátások igen magas százalékából. Maga a vallatás általában titokzatos istenítéletféle, rejtett célja az, hogy a törvényellenesen elfogott személy önmagát vádolja be. Néha ezek a «kihallgatások» a valóságos kínvallatásig fajulnak. Végül, hogy a törvénytelen bánásmódot elrejtsek és hogy a bíróság döntését eleve meghatározzák és megszabják, a rendőrség a pozitív vagy negatív irányú hamis tanúzást alkalmazza!"

Hopkins a XX. századbeli Egyesült Államokról beszél! Arról beszél, ami az Egyesült Államok minden városában, napjainkban történik! Vegyük sorra a tényeket egyenként. Kezdjük a verésen. Minden rendőrösdit játszó gyerek beleveszi játékába a megverést, hiszen azt látja, hogy a rendörkopó olyan valaki, aki verni szokta az embereket. Ezzel a rendőr is egyetért; végre is — kérdezi — miért adnának neki gumibotot és pisztolyt, ha nem azért, hogy használja? Ő tehát használja azokat.

A Wickersham Bizottság anyaga az erőszakos kilengésekről, különösen gazdag olyan történetekben, amelyek a vallomást kicsikaró kínzásokról szólnak. Íme, Hopkins egy fejezete: „1920 és 1930 között előforduló különböző esetekben a Wickersham Bizottság megállapította, hogy a gyanúsított személyeket éhezették, éjjel-nappal ébrentartották, szuroksötét és levegőtlen cellákba zárták; verték őket ököllel, bottal, ólombunkóval, gumicsővel, telefonkönyvvel, szíjjal, korbáccsal; verték őket lábszárukon, térdkalácsuk alatt (a térdreflex pontján) altes-

tükön, torkukon, arcukon, fejükön, vállukon, veséjük fölött, farukon; rugdosták sípcsontjukat, oldalukat, hasukat, tekerték a karjukat, csavarták és szorították a heréiket; könnyfakasztó gázt, szkopolamin injekciót és kloroformot adagoltak; hullákat érintettek velük; nőket a hajuknál fogva emeltek fel, egy-ízbén egy férfit hanyatfektettek a padlón, majd nemi szervénél fogva ismételten felemelték. Ez a modern Amerikában történt 1920 és 1930 között, az Alkotmány tizenötödik évtizedében, éspedig »önkéntes« bűnvallomás elnyerése végett."

Az önkényes letartóztatás, rendőrségi emberablás éppoly általános, mint a verés. Annyira közismert tények ezek, hogy senki sem készített róluk statisztikai tanulmányt. Hopkins ezért összegyűjtött néhány számadatot 1930 első három hónapjáról Dallasban, Texas államban. Megállapította, hogy 1823 személyt tartóztattak le „gyanú alapján“, teljesen törvénytelen módon. Az elrabolt emberek közül tizenhatot negyvennyolc óránál tovább, ötöt pedig öt napnál tovább tartottak fogva. Az 1823 személy egyenként átlag huszonkét órát töltött fogságban, azaz összesen 40 106 órát — vagyis az emberablók csaknem öt évet loptak el tőlük s a végén még az áldozatok huszadrésze ellen sem emeltek vádat.

1949-ben egy kevésbé „elismert“ tekintély végzett hasonló számítást Detroitban, hasonló eredménnyel. A *Michigan Worker* című hetilap megállapította, hogy a detroiti rendőrség 20 169 törvénytelen letartóztatást foganatosított az elmúlt évben „nyomozási céllal“. Hasonló számadatot kapnánk ma is, akár San Franciscóban, akár Dallasban, Detroitban vagy akár New Yorkban.

Az igazság csak ott hal ki, ahol a törvényrendszer teljes egészében korhadt. A rendőrség bűnös magatartását, amely elkísér a törvényszéki tárgyalóteremig, új bűnök tetézik magában az ülésteremben.

Itt „eljutunk a rendőrség törvényszegésének végső megnyilvánulásához, a hamis tanúzáshoz, amelyet vagy maga a rendőrség követ el, vagy előidézi, hogy más tanúk elkövessék”. Eltekintve a leplezetlen bűnkoholástól, „már-már úgy látszik, mintha a törvény végrehajtásának tartozéka lenne, hogy minden bírónak megadják, amit csak kíván; a rendőr érzi, hogy a vádlott bűnös, a bíró elfogadja a bizonyítékokat és kimondja az ítéletet”. A „bizonyíték” azonban „jól begyakorolt hamis tanúzás”, a dolgok befekettítése, elferdítése, a tények elhallgatása, az emlékezet szánsalmas hiánya a keresztkérdések során. Ez annyira általános jelenség, hogy „az átlag ügyészt éppúgy a tanúk padjára lehetne állítani, mint az átlag rendőrt, aki az ügygel foglalkozott” — mondja Hopkins.

Ez történik minden nap minden törvényszéken, s amellet azt merik állítani, hogy a rendőr semleges. De tájékozott ember akkor sem hiszi el a rendőr állítását, ha egy halom bibliára esküszik is. 1931-ben egy hivatalos vizsgálat kimutatta, hogy öt new-yorki bíró tíz éven át, átlag minden négy eset közül egyszer marasztaló ítéletet hozott (27,2%). Az öt bíró közül négynek nyilván igen alacsony százaléka volt, mert az ötödik, Mrs. Jean Norris minden tíz vádlott közül kilencet „bűnösnek” talált. Mikor megkérdezték tőle, miért ítelt bűnösnek 86%-ot, azt mondta, azért, mert mindig elfogadta a rendőr véleményét. Ők a törvény felesküdtött őrei — magyarázta a hölgy. A közvélemény azonban oly rossz a rendőrökről, hogy Mrs. Norris egyszerre csak az újságok és magazinok gúnyának céltáblájává vált; egyetlen újság vagy folyóirat sem védte meg. Nyilvánvaló, hogy a törvény őrének esküje a másik négy bíró előtt nem sokat nyomott a latban.

Az ügyész vagy a rendőr, aki hitelt ad a hamis tanúnak, bizonyára nem riad vissza hamis tanúk alkalmazásától, sőt attól sem, hogy a vallomást a

tárgyalás során meghamisítsa. Hopkins szerint az eljárás az, hogy „a tanúk elbeszélését átvizsgálják, többször alaposan átrostálják, majd «felépítik», beillesztik a vádba. A detektívek és az ügyészek egyaránt résztvesznek ebben, a tanú a gyakorlatban harmadrendű tényező.” Ha már annyira megtörték a tanút, hogy hajlandó „vallani” a rendőrség vagy az ügyész által kiagyalt állításokat, „állandó készenlétben tartják a hamis tanúzás vádját. Így kényszerítik a tanút, hogy az előírt vonalhoz tartsa magát.”

A kommunista összeesküvés perben ugyanígy készítették elő a kormány tanúinak vallomását. Végül, a tanúk vallomásában még a való tények is a hazugságszövevény szálaivá válnak. David Alman nemrég megjelent regénye, „Az idegenekkel tele világ”, hű kepet fest a hamis tanúzás előkészítéséről a mindennapos rendőrügyekben. McCarthy detektív és két rendőr belép egy hotelszobába, természetesen végrehajtási parancs nélkül, viszont még egy letartóztatást kell eszközölnie, hogy jó teljesítményét ma is elérje. Azt akarják, hogy a szobában lévő ember tanúsítsa, hogy a nő prostituált.

— Nos Miller, hol szedted fel őt?

— Moziban.

— Leszólított?

— Nem! Én kérdeztem meg, nem akar-e egy cigarettát.

— Ne akard nekem ezt a téstát beadni — mondta McCarthy dühösen. — Odaült melléd és megkérdezte, nem akarsz-e hozzá csatlakozni. Így volt?

— Nem, mondtam már önnek...

— Mennyköbe is — ordított McCarthy — nem hallottad, mit mondtam?

— Mi ez? — háborodott fel Miller. Gyilkossági bűnper?

McCarthy megütötte.

— Megkérdezett, nem akarsz-e csatlakozni hozzá, érted?

Miller felnézett.

— Semmit sem mondok a lány ellen. Mit akartok?

McCarthy tenyere ismét lesujtott.

— Miért teszi ezt? — kérdezte Miller s könnyözkött a szemébe. — Jézusom, hát tettem én valamit? — McCarthy összeszorított ököllel mellbevágta...

— Rengeteg bajtól megmentheted magad — mondta McCarthy. — Csupán annyit kívánok, mondd azt a bírónak, hogy a nő felcsípett, semmi más...

S végül a detektív elérte, amit akart. Még az erős ember is érzi, hogy csapdában van: a valóságban lehetetlen elégtételt szerezni a törvényt felrúgó rendörök visszaéléseiért. Még ha valami komoly közbotrány szükségessé teszi is az eljárást ellenük, a rendörök büntetése általában igen csekély. Ha nem így lenne, a rendörök abbahagynák a törvénybeütköző erőszakoskodást. Feletteseik azonban éppen ezt nem akarják.

A rendőrség dicsőítői általában helyeslik az erőszakosságot a „bűn elleni háború” elmélete alapján. A bűnöző veszedelmes ellenség és a rendőrség örökös háborúban áll vele, mondja az elmélet. A háborúban pedig nincs helye a szívélyes udvariaságnak és a finom mérsékletnek. A „bűn elleni háború” elméletének azonban semmi köze nincs rendőrségünk gyakorlatához. A rendőrségi erőszakoskodásnál az a legfeltűnőbb, hogy nem a Legs Diamondok és az Al-Caponék ellen alkalmazzák. Azokkal kesztyűs kézzel bánnak. A rendőrségi erőszakot „az esetek döntő többségében a nincstelenek, gyengeelméjűek, csavargók, munkanélküliek, vándormunkások, kábítószerrel élők, bevándorlók és tanulatlan emberek ellen alkalmazzák, akik ijesztően nagy tömeget alkotnak országunkban. Kórhá-

zak, szociális és közoktatásügyi intézmények vagy munkaközvetítő irodák hatáskörébe kellene tartozniuk, de a rendőrség mindenütt saját zsákmányának tekinti őket."

Hopkins a törvénytisztelő munkásokat és munkanélkülieket egy kalap alá veszi a hivatásos kisbűnözőkkel. Az utóbbiak valóban — a szociológus kifejezésével élve — főképpen a „nem kivált-ságos osztály”-ból kerülnek ki, de nem szabad őket magával az osztállyal összetéveszteni. A rendőrség nem azért üldözi a négereket, munkanélkülieket, bevándorlókat és általában a munkásokat, mert törvénszegők, hanem azért, mert négerek, munkanélküliek, bevándorlók és munkások.

A rendőri erőszaknak legjellemzőbb formája — és ez nem véletlen — a razzia. Ennek a Skid Row-n tanúja voltam. Semmi sem oly ellenszenves a mi alkotmány-tipró hatóságaink előtt, mint az, ha a munkások békésen összeülnek és megvitatják problémáikat. A mai hidegháborús világban a rendőrség — utasítás szerint — nem tűri, hogy az „alsóbb rétegek” politizáljanak. Közéjük üt ököllel és gumbottal. Nemcsak a kommunisták, nemcsak a kapitalista rendszerrel szembenálló személyek és pártok ellen lép fel, hanem mindazokat üldözi — elsősorban Henry Wallace-t — akik nem értenek egyet a Truman-kormányzat jelenlegi kétpártos külpolitikájával. Henry Wallace nem kommunista; a Rooseveltféle New Deal híve, a monopóliumtól megszabadított kapitalizmus hívője és védelmezője. De nyíltan és merészen ellenzi a háborúutáni idők aranyborjúimádatát — s nemzetközi viszonylatban — a hidegháborút. A belpolitikában nyílt szembeszállása az Igazságügyminisztérium zsarnokságával, más ellenzéki érzelműeket is felbátorított. Az ellenvélemény szembeszállást jelent s éppen ezt nem állhatja a rendőrség.

Természetesen a rendőr nem gondolja mindezt végig. Nem tudja, hogy azok az emberek, akiket ő elver a Skid Row-n, „ellenzékiek”. Egyáltalán nem is gondolkodik, csak cselekszik. De csak azok ellen, akikkel szemben rossz bánásmódra tanították, azokat az amerikaiakat támadja, akiket büntetlenül lehet bántalmazni: a szegényeket, egyszerű munkásokat, négereket, a radikálisokat. Tapasztalatból tudja, hogy ütheti, elrabolhatja, bírói felhatalmazás nélkül elfoghatja és vád nélkül a végtelenségig fogvatarthatja, sőt meg is ölheti őket, anélkül hogy a törvényes következményeket viselnie kellene.

A Wickersham Bizottság megállapította, hogy van a rendőri verésnek egy fajtája — Hopkins „*«bűnözés megelőzése»* céljából alkalmazott utcai verésnek” mondja — amelyet kizárólag a szegények ellen alkalmaznak, s a szegények Amerikában többségben vannak. A rendőrség egyszerűen kiszáll bizonyos kerületekbe, különösen „bűnözési hullámok” idején s ököllel, gumibottal, füttykössel próbálnak istenfélelmet oltani a lakosságba. Szükségtelen megjegyezni, hogy ilyesmi nem a Park Avenue-n történik, hanem Harlemben; nem az előkelő, hanem a szegénynegyedben, mindig azokon a területeken, ahol munkások, négerek, portoricóiak, szegények és védtelenek laknak.

Megszokott látvány, hogy a rendőr meggyilkol egy négert Harlemben. Harlemnek nincsenek jogai. Chile Acuna Seabury bíró előtt tett vallomásaiban beszámolt néhány razziáról ebben a negyedben. A rendőrtiszteket, akikkel együtt dolgozott — mesélte — lefokozták, ha nem tudtak annyi embert letartóztatni, amennyit számukra előírányoztak. Tehát ha „nem volt meg a letartóztatási átlaguk, rendszerint elmentek Harlembbe, s ott bármely néger házban vagy néger lakásban bárkit letartóztattak, mert tudták, hogy a négereknek kisebb esélyük van a bíróságon”.

Valóban a négereknek alig van, vagy legtöbbször semmi esélyük nincs a bíróságon. De a nincstelen fehér áldozat se jár jobban. Magát a tényt, hogy lecsúszott, ellene fordítják, munkanélkülisége „csavargónak” vagy „munkakerülőnek”, szegénysége és elkeseredettsége pedig „felforgatónak” és „bűnözőnek” bélyegzi. S minél világosabbá válik, hogy a világ népeinek önérzete fellázad az örökös erőszak és örökös elnyomás szörnyű rendszere ellen, annál brutálisabbá, kegyetlenebbé és erőszakosabbá válik az uralkodó kisebbség tevékenysége, azért, hogy fenntartsa a jelenlegi helyzetet. A rendőrség már-már nem elégséges ehhez a feladathoz. Tömegeket kell állítani az erőszak szolgálatába. Hitler rohamcsapatait és Peekskill amerikai fasiszta csuklyásait ugyanaz az ok hozta létre és ugyanarra a célra alkalmazzák őket. A Foley Square „törvényes” erőszaka a kommunisták ellen, ugyanezt a bélyeget viseli. Ha valaki igazán meg akarja érteni az erőszakot, annak szembe kell néznie azzal, hogy az Egyesült Államok osztályállam, s hogy a terrornak, amelyben ma élünk, osztályharc az alapja.

Harmadik fejezet

A TITKOK TITKA

Erőszak a többség ellen! Módszeresen alkalmazott elnyomó, kegyetlen erőszak! Az erőszak egyéb megjelenési formája is ebben gyökerezik. Még az átokfutó őrült által elkövetett gyilkosság hátterében is a társadalmi erőszak áll. Kétségtelen, hogy Howard Unruh, leszerelt katona dührohámának közvetlen oka elmezavar volt. Tizenhárom férfit, nőt és gyermeket gyilkolt meg Camdenben, New Jersey államban, 1949 szeptember elején. De mi okozhatta azt, hogy az elmezavar ilyen sajátos módon jutott kifejezésre? Az „Erőszak színjátéká”-ban dr. Wertham arra a következtetésre jutott, hogy a gyilkosság végső fokon azzal magyarázható, hogy társadalmunk osztálytársadalom, amelynek alapja az emberi élet — azaz a pária élete iránti megvetés.

„Az egyénileg elkövetett gyilkosság mögött — írja — a háttérben sok ember feláldozása áll! Az emberölés a megakadályozható halálozás problémájának csupán egy része.” Dr. Wertham felhívja a figyelmet a Metropolitan Életbiztosító Társaság által közzétett tanulmányra, amely elismeri a „gazdasági helyzet” és az emberölés közötti „finom és rendkívül bonyolult” összefüggést, majd néhány kevésbé finom példát idéz: „A gázkamrákban használt gáz gyártási monopóliuma egy német rovarirtó

társaságé volt. Egy kiló ilyen gáz 125 embert ölt meg. A gáz gyártásából származó profit 200 százalékos volt." A gázkamra új intézmény, de miben különbözik ez India lakosságának kiéheztetésétől? Ebben az agyongyötört országban 1770-től 1900-ig 31 500 000 ember halt éhen. Ugyanezen időben „negyven ember birtokolta a Keletindiai Társaság részvényeit és évi 22% osztalékot kaptak" — jegyzi meg felindultan dr. Wertham.

Mit lehet bizonyítani — kérdi — egyes feltehetően elmebeteg gyilkosok lélektani tüneteinek alapos tanulmányozásából? Hiszen ugyanabban a társadalomban minden bizonnyal egészséges és háttározottan nagyműveltségű emberek tömegével segítik elő és követik el a Sacco és Vanzetti meggyilkolásához hasonló gyilkosságokat, amelyeknek kizárólagos oka az osztálygyűlölet. Ugyanabban a társadalomban eltűrik és helyeslik azt a termelési rendszert, amely a „szabad vállalkozás" nevében, tudatos érzéketlenséget igényel az emberi szenvedéssel szemben. Thomas Hood költő így foglalja össze: „Ó Isten, miért oly drága a kenyér és miért olyan olcsó a hús és a vér?"

Nem kell külföldre mennünk, hogy közönyösségből történő tömeggyilkossággal találkozzunk. Az Egyesült Államokban évente 325 000 ember hal meg orvosi kezelés hiányában. 1947-ben 17 000 amerikai halt meg munka közben, ipari baleset következtében. E balesetek között volt egy, a Centralia-bányakatasztrófa, amely éppen öt évvel azután következett be, hogy az egyik bányász ezt írta Illinois állam kormányzójának: „Kérem, mentse meg életünket!" Azok, akiknek kezében van a politikai, gazdasági és társadalmi hatalom, sohasem vesztenek időt vagy pénzt olyanok halálának megelőzésére, akik semmibe sem kerülnek számára. A 111 ember szükségtelenül halt meg a bánya beomlásakor.

A nemtörődömségből eredő baleset csak az érem egyik oldala; a másik oldalon áll a rendőrség szándékos erőszakossága a többséggel. A társadalom, amely a többséggel indokolatlanul erőszakos, nem mentheti meg az uralkodó kisebbséget sem az erőszak hatásaitól. James Forrestal esetének megállást kellett volna parancsolnia az uralkodó kisebbségnek. Egyike volt ama hatvan vagy hatszáz embernek, akik az Egyesült Államokon uralkodnak. Többet tulajdonítok magánéletben elfoglalt társadalmi és gazdasági helyzetének, mint magas közéleti állásának. Mint a Dillon Read és Társai uralkodó bankcsoport elnöke, már megcsontosodott wallstreeti ember volt, mielőtt haditengerészeti miniszter lett volna. Ezt követően még magasabb állást kapott, hadügyminiszter lett. Tehát személyében igen nagy köz- és magánhatalom egyesült. E hatalmát tömeghisztéria keltésére használta, mely az országot ellenállhatatlanul a harmadik világháború útjára sodorná. „Jönnek az oroszok!” — kiabálta nekünk nap mint nap fekete és vörös újság-címekben.

A szörnyű nyomás alatt, melyet maga gyártott, elméje megbomlott. Az ördög, amelyet maga festett a falra, megjelent előtte. Egy éjjel felugrott ágyából — a paranoiás Paul Revere módján — lerohant az utcára pizsamában, egyre kiabálva: „Jönnek az oroszok!”

Kórházba vitték. Megkapott minden kényelmet és elkülönítést, amit közéleti állása és magánvagyonra csak nyujthatott. De nem volt menekvés. A dühöngő gyűlölet, amelyet az oroszok, a kommunisták és az egész világ népei ellen szított, ellene fordult. Egy ab'akból levetette magát. A szakadékbba, amelyet örültsége áldozatainak számára készített elő, maga zuhant le. Meghalt abban a csapdában, melyet néhányan készítettek a tömegek számára.

Lehetséges, hogy mindez az erőszak, amely — mint a vérkeringésben szaporodó vírus — az amerikai életet áthatja, ismeretlen titok az átlagamerikai előtt? Nem venné észre a nemtörődomségből származó baleseteket és a rendőrbot erőszakát? Nem, ez nem lehetséges; legalább azt a tényt kell ismernie, hogy a rendőrség jellemző magatartása a törvényellenesség. De az *értelmét* nem fogja fel. Bár ismeri az erőszak tényét, továbbra is azt hiszi, hogy az Alkotmány az Emberi Jogok kinyilvánításával országunk valóságos életének törvénybefoglalása; épp oly keveset tud a Skid Row rendőréről, mint én tudtam, mielőtt ott jártam. Naivitása azonban nem véletlen; minden létező hatalom összefogott, hogy *elrejtse előle* az igazságot s valótlanosságra tanítsa az iskolákban, az újságokon keresztül, diplomákban, az Amerikai Légión gyűlésein, kereskedelmi kamarákban és — szomorúan kell megállapítanunk — a szakszervezetekben is.

Ez az igazi összeesküvés, a Nagy Hazugság összeesküvése. Az összeesküvők nem tagadhatják le a körülöttünk dúló erőszakot és az erőszak okozta szenvedést, de rendszeres hazugsággal megmagyarázzák. És érdekes, hogy a hazugság makacs ismétlése még azokat is megzavarhatja, akik ismerik az igazsághoz vezető tényeket. A Wickersham Bizottság és szószólója, Hopkins, tökéletesen megmutatják ezt. Ők nemcsak látják az erőszak szerepét életünkben, de azt is tudják, hogy homlokegyenest ellentmond annak, amit „a mi amerikai életformánkról” hirdetni szoktak.

„A törvény végrehajtása közben elkövetett törvénytelenység olyan következményekkel jár, hogy józan ésszel a törvényszegés valamennyi formája közül a legfelforgatóbbnak tekinthető” — írja Hopkins. Felborítja „magát a kormányzat alapját”, a törvénytiszteletet, gúnyt űz az „amerikanizmusról” és „igazságról” vallott fogalmainkból. „Nos, ami

ezeket a fogalmakat illeti! Minden iskolásgyermek, minden állampolgárjelölt úgy tanulja meg őket, hogy egyszerűen elolvassa az Alkotmányt és büszke rá, hogy a mi nemzetünk volt az első a világon, amely írásba foglalta ezeket a fogalmakat. És mégis, mondja Hopkins, „ha egy hatalmas összeesküvést szónének arra, hogy hatálytalanítsák és végül teljesen eltöröljék ezeket az elveket, ez sem jelentene már többet, mint ami sok városban ma is folyik.”

Ez pontosan így van! Hopkins azonban nem is álmodja, hogy ilyen összeesküvés *létezik*. Látja és meg is jegyzi, hogy ez az egyetlen logikus következtetés, de elképzelni még sem tudja, hogy valóban így van! Ma, Peekskill* után, amikor az erőszak mindinkább politikai eszközzé válik, amikor egyre nyiltabban közeledünk a tudatos fasizmus felé, az emberek éppen olyan vakok a tényekkel szemben. Vagy pontosabban, éppen annyira nem sikerül felismerniök az igazságot, hiszen a közvélemény irányítói éjjel-nappal fáradhatatlanul leplezni igyekeznek előttük. Bámulatos, mily közel tud jutni egy ember az igazság tárgyilagos felismeréséhez és mily könnyen jut el, a „tiszteletreméltó” tekintélytől megfélemlítve, az ellenkezőjéhez! Hopkins leírja, hogy a rendőrség intézményesítette a törvényes peres eljárás céljára a veréssel, elrablással, kínzással való kihallgatást, már-már ott tart, hogy rátapintson az összeesküvés tényére: „A rendőrségnek titkosságra van szüksége, vagy vége a játéknak. Nemcsak azt kell titokban tartani, hogy mi történik a vallatásnál, hanem ha lehet, ennek magának a létezését is.” Miért nem tudja hát Hopkins elfogadni a saját szemével látott bizonyosságot;

* Peekskill New Yorktól 40 mérföldnyire lévő város. Azzal vált hírhedtté, hogy Paul Robeson, a híres néger énekes koncertjét 1949 őszén szervezett fasiszta tömegek rendőri támogatással megtámadták. — A szerk.

a kisebbség az egész országban összeesküdött a többség ellen?

Minden kísérlet, hogy erre a kérdésre válaszoljunk, hogy a problémáról vitát kezdjünk, rengeteg akadályba ütközik. Ez a mi különleges amerikai mitológiánk következménye. Eszerint nálunk nincs uralkodóosztály, nálunk demokrácia van. Tehát bármennyire is nyilvánvaló, hogy az államgépezet egy kisebbség tartja kézben és arra használja, hogy a többséget „helyén” tartsa — ezt a tényt nem ismerik el. Bármennyire világos is, hogy a mítosz döntően hozzájárul a kiváltságosok kiváltságainak fenntartásához és a többség fékentartásához — továbbra is igaznak tartják. Csak egy szóra, egyetlen mondatra volna szükség ahhoz, hogy a szokás bilincset széttépjék. Miért nem érti meg Hopkins a tényeket, melyeket maga látott meg? Mert a megértésükhöz előbb meg kellene kérdeznie, milyen harc hozza létre az általa leírt fonákságokat? És milyen harc óvja meg emberi jogainkat és demokratikus szabadságunkat a valódi felforgatóktól? A felelet: osztályharc — ez azonban tiltott szó!

A mi amerikai mitológiánk nem ismeri el, hogy „demokráciánk” osztálytársadalom, tehát nem ismerheti el azt sem, hogy az Egyesült Államok Alkotmányát is osztályérdekek hívták létre és az osztályellentétek keretébe illeszkedik. Hangosan kimondani azt, hogy az amerikai társadalom osztálytársadalom, az erőszak kihívását jelentené. A mítosznak nagyobb becse van az Egyesült Államokban, mint a törvény erejének; törvénytelen erőszakkal tartják fent. Titkos törvény, amely a belügyeket és a világpolitikát minden áron jólhangzó „erkölcsi” elvek alapján vitatja meg a szilárd anyagi valóság helyett. S mindenkit, aki túlmerészkedik a gondolkozás ezen önkényes határain, automatikusan kirekesztenek a „tiszteletreméltó” társa-

dalomból. Az ilyen ember kommunista, marxista, eretnek.

Charles A. Beard tapasztalhatta ezt. Mikor első kiadásban megjelent „Az Alkotmány gazdasági értelmezése” c. műve, az idősebb, maradi történészek megtámadták mint „marxistát”. Ez még 1913-ban történt, amikor az Októberi Forradalom még nem teremtette meg a ma már konvencionális „nemzeti biztonság” jelszavát. Ezzel a jelszóval folyik azóta a vörösüldözés. Beard bűne csupán az volt, hogy felismerte az Alkotmány osztályjellegét. Erősen bizonygatta, hogy ő is legfeljebb annyira kommunista, mint kritikusai. Könyvének 1935-ös kiadásához írt előszavában Beard hangsúlyozza, hogy nem a kommunisták voltak az elsők, akik osztályharcról beszéltek s éppen ezért ostobaság marxistának nevezni mindenkit, aki nem hiszi el az osztálynélküliség mítoszát. Ezt írja:

„Az osztály- és csoportösszeütközések eszméjének magja a történelem folyamán Arisztotelész írásaiban jelent meg először, jóval a kereszténység előtt, de a középkor és az újkor nagy írói és politikusai is jól ismerték. James Madison is kifejtette a *The Federalist* 10. számában, amelyet az Egyesült Államok Alkotmányának védelmére írt, jóval Marx Károly születése előtt. Marx megragadta a gondolatot, igen elevenen taglalta, előre megállapított eseményeket, de a fogalom nem tőle származik. Az amerikai Alkotmány megalkotói jól ismerték a fogalmat, s tudták, hogy érvényes. Ezt számos írásukban kifejezésre is juttatták.”

Beard csupán kifejtette Madisonnek, az Alkotmány atyjának politikai filozófiáját. Ha azonban Marx Károly műveinek már az olvasása is bűn — hacsak az amerikai közvélemény legfelsőbb törvényszéke másképpen nem dönt — akkor Beard is gonosz összeesküvő volt. Mert „abban az időben, amikor e kötetet írtam — magyarázza — én és

mindazok a tudósok, akik csak kis mértékben is értettek a modern történelemhez, sokat foglalkoztunk Marx elméleteivel és írásaival. Behatóan olvastam az Egyesült Államok Alkotmánya megalkotójának írásait, tanulmányoztam Arisztotelészt, Macchiavellit, Locket és más politikai filozófusokat — s egyre jobban érdekelt Marx, mert felfedeztem műveiben az előző századokban már erőteljesen kifejeződő eszméket. Érdeklődésem még jobban elmélyült, amikor diákéletének tanulmányozásából megtudtam, hogy ő maga is jól ismerte Arisztotelész, Montesquieu műveit és egyéb haladó írókat, mielőtt saját történelmi elméletének kidolgozásához fogott.”

Beard nem Marxot, hanem Madisont követte. Filozófiailag a két ember között óriási szakadék van. Madison azt vallja, hogy a gazdagság és szegénység annak az eredménye, hogy az emberek képességei között különbség van. Marx a javak egyenlőtlen elosztását úgy magyarázza, hogy kutatja ezek történetét. Madison teóriája lényegében helyesli a kiváltságos osztályok létezését, míg Marx elméletét fegyvernek szánja a munkásosztály kezébe, amellyel örökre megszüntetheti az osztálykiváltságot. De itt nem a szándékuk érdekel minket. A mi szempontunkból csak az fontos, hogy Madison az összeütköző osztályérdekeket komoly valóságnak látja, amellyel az Alkotmánynak foglalkoznia kell. Ezt írta a *The Federalist*-ben:

„A birtokszerzéshez való különböző és egyenlőtlen képesség védelméből azonnal különböző fokú és fajtájú birtoklás származik; ennek, az illető tulajdonosok érzelmeire és nézeteire gyakorolt befolyása következtében a társadalom különböző érdekekre és pártokra oszlik fel. A pártokra szakadás legáltalánosabb és legtartósabb formája a javak sokféle és egyenlőtlen elosztása. Azok, akiknek birtokuk van és azok, akik birtok nélkül élnek, min-

denkor különböző érdekcsoportot alkottak a társadalomban."

Igen, az Egyesült Államokban is, mint valamennyi más országban, ahol birtokosok és birtoktalanok vannak, osztályharc van. Madison áttér más gazdasági érdekek leírására: „Azok, akik hitelezők és azok, akik adósok, hasonló megkülönböztetés alá esnek. A földbirtokos érdeke, a gyáros érdeke és a bankár érdeke, sok kisebb érdekcsoporttal együtt, szükségszerűen alakult ki a civilizált nemzeteknél. Felbontotta őket különböző osztályokra, melyeket más és más érzelmek és nézetek mozgatnak. A törvényhozás fő feladata ezeknek a különböző és ütköző érdekeknek a szabályozása. Ezek az érdekek a kormányzás műveleteibe beleviszik a párt és pártoskodás szellemét.”

Beard összefoglalása a madisoni felfogásról — amely alkotmányunk alapja — hangsúlyozottan rámutat az amerikai demokrácia osztályalapjára: „A különböző tulajdonok birtoklása a tulajdonosokban különböző nézeteket és felfogást alakítanak ki. Ezekben gyökereznek a pártok tanításai és elvei. A magántulajdonon nyugvó osztályrétegeződés képezi a modern kormányzat alapját. A politika és a törvények kikerülhetetlenül visszatükrözik ezeket az összeütköző érdekeket.”

Beard rendszerét „gazdasági determinizmusnak” nevezi; a kommunisták világnézete a „dialektikus és történelmi materializmus”. A kommunisták a történelmi fejlődés mozgatóját kutatják, míg Beard határozottan elutasít minden magyarázatot. Azt írja: „Lehetséges, hogy valamely nagyobb világfolyamat hat a történelmi események sorozatára, de a végső okok látóhatárunkon túl vannak.” Ez a felfogás arra vezetne, hogy minden rosszat fatalista módon elfogadjunk, beleértve az osztályerőszakot is. Beard, anélkül hogy ellenszert javasolna, meg-

magyarázza az erőszakot s így a kommunista összeküvési pert is:

„A történelem gazdasági értelmezésének elmélete azon a felfogáson alapszik, hogy a társadalmi fejlődés általában szembenálló társadalmi érdekek eredménye; egyik társadalmi csoport haladó, változtatni akar a viszonyokon, a másik ellenáll a változtatásnak.”

Pontosan ez az eredete a Skid Row-i rendőrerőszaknak és a Foley Square-i törvényszék bírói erőszakának. A fennálló viszonyok védelmezőinek, akik a kisebbség kiváltságai védelmében naponta erőszakot követnek el a többséggel, ezen túl kell menniök, magát a változtatás pártolását is büntetniök kell. Különleges erőszak-módszert kell kitalálniok azok ellen, akik veszélyes eszméket vallanak és tanítanak — a hivatalos mitológiával összeütközésben álló eszméket. A kisebbséget, az uralkodó osztályt megrémítik a mai gyors változások, tehát mindinkább az erőszakhoz folyamodik. A Gyáriparosok Országos Szövetsége által fenntartott hírügynökségek hatalmas méretű üres propaganda-özönnel hirdetik, hogy a kapitalista ideológia legyőzné bármely békés párviadalban a marxista ideológiát, de ugyanakkor uralkodóosztályunk törvényt hozott, amely megtiltja a marxizmus hirdetését.

A törvénynek — amelyet külön e célra találtak ki és amellyel megakadályozzák, hogy az ellenzéki elmélet békés úton az amerikai nép ítélete elé kerüljön — meg kell őriznie a demokrácia tiszteletbentartásának látszatát. Módszerük az, hogy „fogják meg, tolvaj”-t kiáltanak. Azaz az uralkodóosztály, miközben erőszakkal elnyomja a többséget, kijelenti, hogy a döntő változások híveit el kell nyomni, mert erőszakos úton akarják céljaikat elérni. Íme, az érvelés:

„Azon a véleményen vagyok, hogy a kommunista párt nyilatkozata és programja, ez ügy egyéb

okmányaival együtt, jellegüknél fogva a gondolkodó embert könnyen arra a következtetésre jutatták, hogy a kommunista párt célja: tervét — azaz a jelenlegi államforma megdöntését és lerombolását — erőszakkal és puccsszerűen végrehajtani...

Ha azok, akik a kommunista párt jelen elvi nyilatkozatával egyetértenek, sikert remélnek — amint ez valószínű is — nyilvánvaló, hogy az erőszak alkalmazását számításba veszik. Másszóval nem tudom felfogni, hogyan hajtható végre a magántulajdon kisajátítása tiltott eszközök alkalmazása nélkül. A jelenlegi kormányzat tisztviselői — a kormányzat megdöntésének időpontjáig — kötelesek a tulajdonjogot védeni. *Nem tudom elképzelni, hogy e tisztviselők, valamint azok, akiknek vagyonát a kommunisták el akarják venni, jámboran megadják magukat, amikor a kommunisták azt kívánják, hogy mondjanak le összes jogaikról.* Ha pedig ezt visszautasítanak, feltételezhető-e csak egy pillanatig is, hogy a kommunisták — feltéve, hogy erejüket elegendőnek ítélik — haboznának és a meggyőzés békés eszközéhez folyamodnának?

Az az érzésem, hogy céljaik elérésére gátlás nélkül felhasználnának minden eszközt és minden erőszakot."

Egy 1920-as per kapcsán ez volt John C. Knox bíró véleménye, aki ma a New York déli körzetében lévő Szövetségi Bíróság rangidős bírása. De egyben ez volt a véleménye az uralkodóosztálynak és a fennálló rend számos védelmezőjének is. Fáradhatatlanul dolgoztak annak érdekében, hogy véleményüket törvénnyé tegyék, ami viszont az Emberi Jogok törvényének az eltörlését jelentette volna. Végülis, 1940-ben, sikerült egy olyan törvényt becsempésznük az Egyesült Államok törvénykönyveibe, amely fenntartva a törvényes eljárás látszatát, törvényen kívül helyezte a veszé-

lyes gondolatokat. Ez a bevándorolt nem állampolgárok regisztrálásáról szóló törvény volt, másnéven a Smith-féle törvény. Ennek alapján helyezték vád alá ennek a pernek a vádlottait, 1948 júliusában.

A Smith-féle törvényjavaslatot a nagyközönség tudtán kívül, különféle parlamenti trükkök segítségével, a hisztéria kihasználásával szavazták meg. Még ifj. Zechariah Chafee szerint is, aki pedig kiemelkedő szaktekintély a szólás- és sajtószabadság korlátozására irányuló törvényhozási és bírói intézkedések terén, ez a törvény semmi másra nem jó, mint hogy ujjenyomatot vegyenek az idegenektől. 1942-ben azonban „Szólásszabadság az Egyesült Államokban” c. könyvében ezt írja a törvény síma megszavazásáról: „Csak hónapokkal később jöttem rá, hogy ez a rendszabály a szólásszabadság legdrasztikusabb korlátozását jelenti és hogy ilyen intézkedést az Egyesült Államokban békében még nem hoztak.”

Chafee el is meséli, hogyan ment keresztül a törvény. Először Howard Smith, Virginia állambeli képviselő beterveztett egy csakis külföldieket érintő javaslatot. Mivel azonban a törvényhozók olyan hangulatban voltak, hogy minden idegenellenes rendszabályt hajlandók lettek volna vita nélkül elfogadni, még beiktattak egy olyan szakaszt, amely az állampolgárokra is kiterjed. De ennek egyetlen célja — mint arról mindenkit biztosítottak — a hadsereg megmételyezése elleni védekezés. Miután az előkészületek így megtörténtek, a gondolatszabadság ellenőrzéséről szóló módosítást is a törvényhez csatolták, amely azután majdnem vita nélkül keresztül is ment.

Ezt a módosítást Smith terjesztette be, s a módosítás szavai felbukkannak a kommunista vezetők elleni per vádiratában is. „Megzaboláztuk az idegeneket — mondotta — de a világon semmi sem akadályozhatja meg a hazaáruló amerikaiit, hogy

ugyanazt elkövesse, amit a külföldieknek megtiltottunk. Forradalomra, a kormány erőszakos, puccs-szerű megdöntésére, anarchiára és sok minden másra izgathat, és a törvénykönyv semmit sem tartalmaz, ami ebben megakadályozná!”

„A Ház olyan hangulatban van — jelentette ki T. F. Ford kaliforniai képviselő 1939 június 28-án a Smith-féle törvényjavaslat vitájában — hogy ha a tízparancsolatot hoznánk ide és a visszavonására vonatkozó indítványt egy idegenek ellen irányuló törvényjavaslathoz kapcsolnánk, az is keresztülmenne.” Így hát senki sem nézte a javaslat tartalmát, a sajtó sem vett róla tudomást és 1940 június 28-án törvényerőre emelkedett.

„Végre itt van — írta Chafee professzor 1942-ben — a békeidőre is érvényes lázadási törvény, amelynek megszavazására A. Mitchell Palmer és hazafiaskodó társai húsz évvel ezelőtt sikertelenül akarták rávenni az országot. Sem a kongresszusi bizottságokban, sem a kongresszusi tárgyalás alkalmával nem merült fel egy szikrával sem több bizonyíték egy ilyen szövetségi törvény szükségessége mellett, mint 1920-ban. De azok, akik két évtizede vágyódtak ilyen rendszabályok után, kihasználták a bevándorlók elleni szenvedélyes hangulatot és egy idegenellenes törvénybe becsempészték az amerikai állampolgárok szólás- és sajtószabadságának békeidőben való korlátozását — elsőízben a szerencsétlen 1798-as lázadási törvény óta.”

A történelem tanúsága szerint a lázadási törvények, vagy szólásszabadságot korlátozó intézkedések alapján szinte korlátlan hatalmat lehet gyakorolni. A kémkedési törvény és más háborús rendszabályok révén az Egyesült Államoknak már volt néhányéves tapasztalata a gondolatok ellenőrzése terén. A. Palmer főügyész által elrendelt és helyettese, J. Edgar Hoover által végrehajtott törvénytelen tömegrazziákat szégyenletes bírói dön-

tések kísérték és ezek tág teret engedtek a politikai terrornak. Ezek a döntések — mint Chafee megjegyzi — „alapul szolgáltak” a Smith-féle törvény II. szakaszához. Mert „a lázadási törvény nyelvezete éppen olyan, mint egy kardba vésett felirat. A lényeg a fegyver létezése. Mihelyt a kard a hatalmon levők kezébe kerül, bármit mondjon is a rajta lévő felirat, utólérhetnek és levághatnak vele mindenkit, aki politikájukkal ellentétes dolgokat mond vagy ír.”

A „lázas” kardjának használatánál még annyi fáradságot sem vesznek, hogy a méltányosság látszatát keltsék. Nézzük meg, hogyan hasítja szét a kíméletlen kard a szabályos eljárás alapvető elveit a kommunista összeesküvés ügyében:

Először: az igazságügyminiszter, az Egyesült Államok kormányának tagja, megesküdvé, hogy megtartja az alkotmányt, „hadatüzent a kommunizmusnak” és hozzálátott, hogy az alkotmány ellenére módot találjon a kommunisták bebörtönzésére.

Másodszor: e célból különleges vádtanácsot állított össze, olyan légkört teremtett, amelyben a bizonyítékok nyugodt mérlegelése nagyon valószínűtlenné vált. És hogy ebben kétszeresen biztos legyen, gondosan kiválogatták a vádtanács tagjait. 1937-ben vagy 38-ban Knox bíró önkényesen megszervezte a kiválogatás korlátozott osztály-rendszerét. Ugyanaz a Knox bíró 1920-ban törvényellenesnek nyilvánította a kommunizmust.

Harmadszor: Knox bírónak ma jogában áll „pártatlan” bírót kijelölni olyan perben, amelyben ő egyáltalán nem pártatlan. Mr. Knox élt is ezzel a jogával.

Negyedszer: Medina bírót választotta ki, akit 1947-ben Truman elnök Tom Clark főállamügyész javaslatára ültetett a bírói székbe!

Negyedik fejezet

ON IS „KOMMUNISTA”!

Így hát a marasztaló ítéletet, bár formálisan csak 1949 október 14-én délben hirdették ki a védőügyvédek megbélyegző szavak kíséretében, már jóval a per kezdete előtt meghozták. És azok az emberek, akik tanulmányozzák a történelmet és figyelemmel kísérik az eseményeket, világosan látták még a per kezdete előtt az ítélet történelmi következményeit. De az ítélet és következményei előreláthatóak voltak már egy évvel a per előtt is — már akkor, amikor G. W. Crockett detroiti néger ügyvéd lakásán 1948 októberében megszólalt a telefon.

Newyorki társa, Mr. Maurice Sugar hívta fel Mr. Crockettet. Ecsettel a kezében éppen a létrán állt és szobáját festette, amikor csengett a telefon. Miközben lemászott, hogy felvegye a kagylót a házkörüli teendőkön járt az esze. A kommunista per — éppúgy mint azelőtt — eszébe sem jutott. Saját tapasztalataiból azonban tudta, milyen veszélyes a gondolatok ellenőrzése, és a politikai elnyomás. Ez a telefonhívás egész életét megváltoztatta, mert Mr. Sugar arra szólította fel, hogy többekkel együtt ő is vegyen részt a kommunista összeesküvés per vádlottainak védelmében.

Mr. Crockett udvariasan nemet mondott. Soha életében még nem vett a kezébe marxista könyvet

és igazán nem ért hozzá... Megnevezett több néger ügyvédet, akik véleménye szerint alkalmasabban. De megígérte, hogy gondolkodik a dolgon, mielőtt véglegesen tagadó választ adna. Kilencven percig tartó gondolkodás és mérlegelés után a telefonhoz lépett.

Hogy azonban ezt a kilencven percet megért-sük, vessünk egy pillantást Mr. Crockett eddigi életére.

Jacksonville-ben, Floridában kezdte ügyvédi gyakorlatát 1934-ben: 1939-ben Washingtonba ment, ahol előbb a Munkaügyi Minisztériumban, majd az elnök által kinevezett Munkaalkalmak Igazságos Elosztásának Bizottságában (F. E. P. C.) dolgozott. Munkásságára az ország is felfigyelt. 1943-ban, amikor a Philadelphiai Közúti Társaság a munkaerőhiány ellenére sem volt hajlandó négereket hordárbeosztásnál magasabb munkakörben foglalkoztatni, Crockett képviselte a vádat a Bizottság előtt. Javaslatából bírói határozatok lettek és Rooseveltnél a határozatokat a hadseregnek is megküldte végrehajtás végett. A cikkeket, amelyeket Crockett jogi folyóiratokba írt, a georgiai és louisianai bíróságok is felhasználták (ez a vidék pedig a „fehér felsőbb-ség” birodalma!), nem is sejtették, hogy egy néger érveit veszik át. Híre és saját meggyőződése is arra bírta, hogy 1944-ben megváljon állami hivatalától és egészen a munkásügynek szentelje magát. Megalapította a CIO-ban az Egyesült Autómunkások Igazságos Alkalmaztatási Bizottságát és ennek 1944—46-ig elnöke volt. 1947-ben a szakszervezet titkárának állandó helyettese lett.

Crockett magánélete éppoly szerény konzervatív volt, mint politikai szereplése. Nagyon szerette három gyermekét és büszke volt feleségére Ethelene-re, aki harmadik gyermekük születése után fejezte be tanulmányait és elnyerte az orvosi diplomát. Kedvenc időtöltése a ház körüli pepecselés

volt. Emellett mindig talált rá időt, hogy a detroiti néger lapba, a Michigan Chronicle-ba hetenként írjon egy-egy cikket a munkásügyekről.

A kommunista perben való szereplése azt jelentette volna, hogy mindezt kockára teszi. Barátai, akik a newyorki telefonhívás után odasereglettek, világosan meg is mondták ezt neki. Egy erősen kommunistaelenes barátja azt mondta, hogy a kommunistáknak ugyan joguk van megfelelő védőügyvédhez és nemkommunista ügyvédeknek is joguk van kommunistákat védeni megtorlás nélkül, de a valóságban megtorlásra *kell* számítani.

„Igaz — mondta — ez jó alkalom ügyvédi felkészültséged bizonyítására, de nem szívesen látnám szereplésed az ügyben. Állásodat veszélyeztetné — a szakszervezet jelenlegi hangulatát tekintve — ez pedig nagy veszteség lenne a szakszervezet és az egész szakszervezeti mozgalom számára.”

Ez az érv meggyőzte Crockettet — de éppen ellentétes értelemben, mint ahogy barátja gondolta. Mint egy évvel később összefoglaló beszédében elmondotta az esküdteknek, az újságokban olvasott először a vádiratról. „És ha a kommunista párt megítélésében az újságokra támaszkodunk, akkor könnyen tévútra kerülünk.” Az újságokból azt a benyomást szerezte, hogy a vádlottakat a kormány megdöntésére irányuló összeesküvéssel vádolják. De most, hogy magát a vádiratot tanulmányozta, felfedezte, hogy „sehol sem található benne egyetlen olyan cselekmény, amely a vádlottak állítólagos összeesküvését bizonyítaná.” Arra is rájött, hogy valójában mind a 60—80 000 amerikai kommunistát vádolják és hogy a hajsza mindaddig folytatódni fog, amíg mindenkit összeesküvőnek nem nyilvánítottak, aki nem felel meg a boszorkányüldözők antikommunista előírásainak. Azonnal megértette a per óriási veszélyét. Miután a vádirat nem talál bűntényeket, kénytelen gondolatokat,

eszméket, tanításokat bevonni a perbe — magyarázta barátainak.

„Ha ezt a pert elveszítjük”, morfondírozott hangosan, „az automobilmunkások szakszervezetének nemsokára sem rám, sem másra nem lesz szüksége. Nem lesz többé szakszervezet!”

Meggyőzte barátait és közben saját magát is. Így történt, hogy az első hívás után 90 perccel ismét felemelte a kagylót és bejelentette Maurice Sugarnek, hogy csatlakozik a védőügyvédekhez. Carl Winter detroiti kommunista vezető védelmét vállalta, akivel éppen három hónappal azelőtt nyilvános politikai vitája volt. Nem sokkal a per befejezése előtt egy interjú alkalmával megkérdeztem, hogy nem bánta-e meg elhatározását?

„Egyáltalán nem — válaszolta — büszke vagyok rá, hogy szerepelhettem az ügyben.”

Büszke volt, mert meg volt győződve, hogy nemcsak tizenegy embert, annál sokkal többet véd. Megmutatta egy levelét, amelyet a *Detroit News*-nak írt. Azt írta benne, hogy a „kommunista pártnak és vezetőinek vád alá helyezése és perbefogása olyan lépés — olyan ügyesen leplezett lépés — mely, ha most nem akadályozzuk meg, országunkat fasizmusba és háborúba dönti.” Magától értetődik, hogy az újság, amely az ügyvédet előzőleg az igazságszolgáltatás megakadályozásával vádolta, nem közölte Crockett válaszát. A mi „szabad sajtónk” már csak így szokott eljárni. És a sajtó általában olyan elfogultan kezelte az egész ügyet, hogy ezzel előre meghatározta a közvélemény alakulását.

A sajtó legnagyobb része örömmel fogadta az ítéletet és az ügyvédeket megbélyegző szavakat. Egy szót sem közöltek a per igazi politikai jelentőségéről. Helyeslően ismertették Medina bíró vádjait az ügyvédek „összeesküvéséről”, írtak a bíró „angyali türelméről”, eljárását az igazság csodájának és az egész pert az amerikai „fair play”, a ki-

fogástalan magatartás nagyszerű példájának állították be.

Ez az egész sajtóhadjárat és a mögötte levő per — csalás!

Piszkos, kétszeres csalás! Csalás az, hogy a pert bármely szempontból is becsületesnek állítják be, hogy azt mondják, a vádlottaknak alkalmuk volt szabadon védekezni és hogy az ügyvédek szabadon gyakorolhatták kötelességeiket és jogaikat. De még aljasabb csalás azt állítani, hogy a per és az ítélet csak a tizenegy vádlottat érinti. Lehetetlen letagadni, hogy a cél a kommunista párt törvényen kívül helyezése, ami milliónyi nem kommunistát is érint. Csálnak, letagadják, hogy ez a per minden állampolgár jogát megnyirbálja és a köztársaság alapjait fenyegeti.

Nekem ugyan sem a sajtó, sem a bíróságok szerepe nem új. Hosszú ideig voltam újságíró. Nincsenek illúzióim a sajtóról. Egy ideig Hitler Németországában éltem, voltam (1933—36-ig) Gil Robles és Lerroux klerikál-fasiszta Spanyolországában és éltem a fasiszta Portugália Novo Estado-jában is. Ami nálunk történik, az nem azért megdöbbenő, mert új, hanem mert fasiszta. Ráadásul émelyítő, mert képmutatásával még piszkosabb, mint amilyen Európában volt.

Nézzük csak meg közelebbről a „becsületes per” meséjét. Megkíséreltem rámutatni a per különleges jellegére: hogy a tárgyalóterem átalakult küzdőtérre. Alig érintettem azonban a megelőző eljárást, amely szintén hatott a per végső kimenetelére. Az előzetes eljárás csaknem 5000 oldal terjedelmű jegyzőkönyve teljesen független a tárgyalás 16 000 oldalas jegyzőkönyvétől. Legnagyobbrészt a védelem érveit és bizonyítékait tartalmazza, arra vonatkozóan, hogy a newyorki Szövetségi Bíróság vádтанács-rendszere osztályérdekeket szolgál. A jegyzőkönyv már ebben a kezdeti időszakban is

világosan bizonyítja Medina bíró durva bánásmódját a védőügyvédekkel szemben; rosszhiszeműséggel vádolja őket és azt állítja, hogy az ügyvédek valóságos összeesküvést szőttek ellene.

Valójában a védelem vádjai a vádtanács-rendszer ellen nemcsak hogy beigazolódtak az utolsó betűig, de még bizonyításra sem szorultak! Az esküdtszékek és a vádtanácsok kiválogatása Knox bíró rendeletére bebizonyított tény. Maga Knox bíró is megerősítette ezt, amikor a védelem az eljárás során beidéztette mint tanút. A jegyzőkönyvből kiderül — és ő maga sem tagadja — hogy az esküdtek listájának összeállításáért felelős tisztviselőt „jó üzleti és társadalmi összeköttetéseiért” nevezte ki, a helyettes jegyzőjét pedig azért, mert „alaposan ismerte New York társadalmi, faji és gazdasági rétegeit és földrajzi megoszlásukat.” Kiderül továbbá, hogy a „megfelelő” esküdtek kiválogatásánál úgy jártak el, hogy nem vették fel az esküdtek listájára a nekik nem tetsző „társadalmi, faji és gazdasági csoportok tagjait.” Főleg olyanokat vettek be, akik a Yale-, Harvard- és Princeton-egyetemen végeztek, az előkelő negyedekben laktak és így tovább... A munkanélküliek és háziasszonyok például nem tetszettek nekik. Egy 1941-es kormánybizottság, amely Knox módszerét tanulmányozta, így írja le a rendszert egészen nyíltan: „A listán levő nevek kb. 2%-a munkanélküli vagy nyugdíjas, 88%-a üzletember vagy szabadfoglalkozású és 10%-a nő.” A tárgyalás során Medina bíró egy kérdésére Knox bíró elmondta, hogy a válság idején alkalmi munkásokat is felvett az esküdtek névjegyzékére. „Két-háromszor azonban azt tapasztalta, hogy a kormány, a vagyon és a társadalom iránti érzelmeik nem egészen megfelelőek és ezért kérte, hogy töröljék őket a jegyzékből.”

Tehát Knox bíró törölte a szegény embereket a „tekintélyes emberek” javára, akik tisztelték

a vagyont és az előjogokat. A jegyzőkönyv megmutatja, hogy elérte, amit akart. Az előzetes eljárás végeztével Medina bíró mégsem szégyelte kijelenteni, hogy „a vádlottaknak nem sikerült állításukat bebizonyítani (hogy t. i. az esküdtek soraiból szándékosan zártak ki embereket). Sőt azok a bizonyítékok, amelveket nagyrészt maguk hoztak fel, egyenesen megcáfolják állításukat.” Később az egész támadást „hatalmas blöffnek” minősítette. És ilyen létkörben kezdődött meg a tulajdonképpeni tárgyalás!

Az előzetes eljárás jegyzőkönyvéből világosan látható: Medina bíró meg volt győződve róla, hogy a vádlottak és ügyvédek tervszerűen akadályozzák őt munkáiban. Később a bíróság megsértése címen hozott ítéletében azt állítja, hogy a vádlottak és védők előzetesen megállapodtak abban, hogy „ravasz számítással huzavonát és zűrzavart idéznek elő, hogy lehetetlenné tegyék a tárgyalás folytatását”; incidenseket provokálnak, hogy így a tárgyalás megsemmisítését követelhessék és még a bíró egészségét is veszélyeztessék, hogy „a per lefolytatását megakadályozzák”. Én viszont világosan emlékszem például a tárgyalás egy jellegzetes naniára. Medina bíró minden közvetlen ok nélkül dühbe lovalta magát Benjamin Davis vádlottal és általában a védelemmel szemben. Valamivel később vállveregető módon odaszólt Davishez. Arra számított, hogy éles választ provokál a vádlottól, aki Harvardon végezte a jogot és a newyorki városi tanács tagja. („No, legyen már jó fiú” — szólt a bíró, ujjával fenyegetve a néger vezető férfit. „Nem leszek jó fiú” mennydörögte Davis sértődötten a bíróság által ráerőszakolt „Tamás bátya” szerep miatt.) És ilyen indokokkal támasztotta alá Medina bíró ítéletét. Erre hivatkozott akkor is, amikor megtagadta Davistól az utolsó szó jogát,

valamint akkor, amikor — az ítéletet közvetlenül megelőzően — erőszakos embernek nevezte Davist.

De tegyük fel, hogy a védelem volt hibás minden esetben. Tegyük fel, hogy Medina bíró állandó rendreutasításait és jogtalan intézkedéseit a védelem viselkedése hívta ki és ő vonakodva ugyan, de arra következtetett ebből, hogy a védők tervszerűen gördítenek akadályokat a bíróság munkája elé. De, ha már a per megkezdése előtt, az esküdtek kiválasztása előtt erre a következtetésre jutott, miért ragaszkodott hozzá, hogy ő maradjon a bírói székben? Hogyan várhatott volna a védelem tisztességes eljárást egy olyan bírótól, aki úgy érezte, hogy már a tárgyalás megkezdésétől korlátoznia kell a védelem jogait, mert állítólag már *a per megkezdése előtt* obstruáltak? Magam válaszolok kérdésemre: a jegyzőkönyvből világosan látható, hogy Medina bíró éppúgy nem szándékozott tisztességes eljárásban részesíteni a vádlottakat, mint ahogy Webster Thayer bíró sem szándékozott tisztességes eljárást folytatni Sacco és Vanzetti ügyében. Az ügyvédek elleni vád a legnagyobb csalás, hónapokig tartó színészkedéssel és a sajtó erőteljes támogatásával építették fel.

Sokkal veszélyesebb azonban a másik csalás, az a beállítás, hogy ez csak tizenegy vádlott, tizenegy magánember elítélése. Hitler még nem elég régien pusztult el, hogy ezt a trükköt újra lehessen használni. A kommunista vezetők perbefogása Németországban a Reichstag felgyújtása ürügyén nemcsak a kommunisták általános üldözését tette lehetővé, hanem a weimari köztársaság megsemmisítését is. A nemzetközi katonai bíróság, amely a náci bűnösök ügyét tárgyalta Nürnbergben, erről így nyilatkozott:

„1933 február 28-án felgyújtották Berlinben a Reichstag épületét. Ezt a tüzet Hitler és miniszterei ürügyül használták fel arra, hogy még ugyanazon a

napon elrendelhessék a szabadság alkotmányos biztosítékainak felfüggesztését." (Náci összeesküvés és támadás 1947.)

Elhiggyük-e, hogy ezúttal másképp lesz, hogy most csak a kommunisták fognak szenvedni? A boszorkányüldözések nemcsak a boszorkányokra korlátozódnak. Ha pedig nincsenek boszorkányok, akkor ki kell találni őket. Az események eredményeképpen mindenki „kommunista”! — Tegnap éjjel hallgattam a rádióban, amint a peekskilli felizgatott csöcselék üvöltözött: *„Menjetek vissza Oroszországba, ti fehér négerek, ti zsidó fattyúk!”* Senki sem érezheti biztonságban magát, ha a gengsztereket hivatalosan szabadlábra helyezik.

Sunnyside-on, New York egyik negyedében lakom. Robert Thompson vádlott néhány háztömbbel odébb lakik és az ő kislánya néhány évvel ezelőtt együtt járt ovodába az én fiammal. 1948 november 20-án éjjel Robert Burke, egy kétes jellemű egyén, akit nemrégén rendőrspiclinek alkalmaztak a kikötőkben, behatolt Thompson lakásába és erőszakot akart elkövetni Thompson lányán. Amikor letartóztatták, azt vallotta a rendőrségen, hogy zavarkeltés céljából hatolt be Thompson lakásába; nem is fogták perbe betörésért vagy erőszak kísérletéért. Botrányokozásért ítélték el, de az ügyész felbezett és Burke-ot felmentették.

Ezek nem véletlenek. A nácizmus fejlődésekor Németországban minden vád alá helyezett kommunistát elítéltek, de a fasizmus egyetlen emberét sem találták bűnösnek. A fasizmus a népet kiszolgáltatja a csöcseléknek, szexuális örülteknek, szadistáknak, perverzeknek, akik koncentrációs táborok lakóinak bőréből készült lámpaernyőket gyűjtenek, mert érdekes tetoválások vannak rajtuk. Miért gondolja akárki hát, hogy a saját bőre biztonságban van?

Én ezzel be is fejezem. Megkíséréltem, hogy az igazságnak megfelelően mondjam el a Foley-

Square-en történeteket. De ez nem jelenti azt, hogy „objektív”, azaz közömbös akartam lenni ebben az ügyben, amelyben az én szabadságom és mindenki szabadsága, a én életem és mindenki élete forog kockán. A történetet nem cél nélkül mondtam el. Bocsánatot kérek, hogy egy óriási és megdöbbentő jegyzőkönyv lényegét — ha indokoltan is — de nagysietve beleszorítottam ebbe a pár oldalba. A könyvem szükségszerűen hiányos. Bocsánatot kell kérnem, ha nem sikerült a per jelentőségét a történelem összefüggésében bemutatnom. — De nem kérek bocsánatot azért, hogy megkíséréltem „fel-lázítani” minden olvasót ennek az ítéletnek a „megdöntésére”.

Mit tesz most az amerikai nép? — Ez dönti el, hogy keresztül kell-e mennünk a fasizmus poklán. Vannak ugyan és kétségkívül mindig is lesznek amerikaiak, akik azt hiszik, hogy a fasizmus nálunk lehetetlen. És bizonyára vannak is különbségek a német fasizmus és amerikai változata között: a német nácik legalább szükségesnek tartották, hogy le-égjen egy épület, amely aztán ürügyet adott az alkotmány felfüggesztésére. De a mi hidegvérű háborús uszítóink a levegőből veszik az ürügyet. Senki sem akarta felgyújtani a Fehér Házat 1945 tavaszán vagy nyarán. Egy vita a kommunista párt-on belül, ami azután megjelent a lapokban és folyó-iratokban; egy gyűlés a Madison Square Garden-ban. — Ez az „összeesküvés”, amit a kormánynak „bizonyítania” sikerült a Foley-Square-i perben. Mindössze ez az, ami a veszélyes ítéletet alá-támasztja.

Vajjon a Legfelsőbb Bíróság megsemmisíti-e az ítéletet? Nem vagyunk moziban, ahol kényelmesen hátradőlve várhatjuk a biztos boldog befejezést. Hatalmunk van hozzá, hogy irányítsuk a Legfelsőbb Bíróságot. Hatalmunk van hozzá, hogy eldöntsük a fasizmus és a demokrácia kiélesedett küzdelmét az

Egyesült Államokban. A hallgatás is lehet politikai tett. Ha hallgatva eltűrünk ilyen ítéletet, kitarjuk az ajtót a fasizmus előtt. A Foley-Square-i ítélet nem a kommunisták magánügye! Minden ember ügye ezen a földön! Elsősorban pedig az olvasó felelőssége és az enyém: Amerika válaszüton van!

TARTALOM

Első könyv. A nyolcadik tanu

Első fejezet. A pittsburghi eset	7
Második fejezet. A nő	17
Harmadik fejezet. Foley Square	31
Negyedik fejezet. A megvesztegetésekről	47

Második könyv. Aesopusi mesék

Első fejezet. Skid Row	57
Második fejezet. Csak gyengeelméjűeknek	63
Harmadik fejezet. Medina bíró meseországában	72
Negyedik fejezet. A törvénykezés meseországban	82
Ötödik fejezet. „Moszkvai utasítások”	94
Hatodik fejezet. Aesopus Lajos Ferenc	110

Harmadik könyv. A csúszómászók törzse

Első fejezet. Júdasok	127
Második fejezet. Hisztéria	140
Harmadik fejezet. Akiket fel kellett áldozni	154
Negyedik fejezet. Feslettség	167

Negyedik könyv. Az erőszak uralma

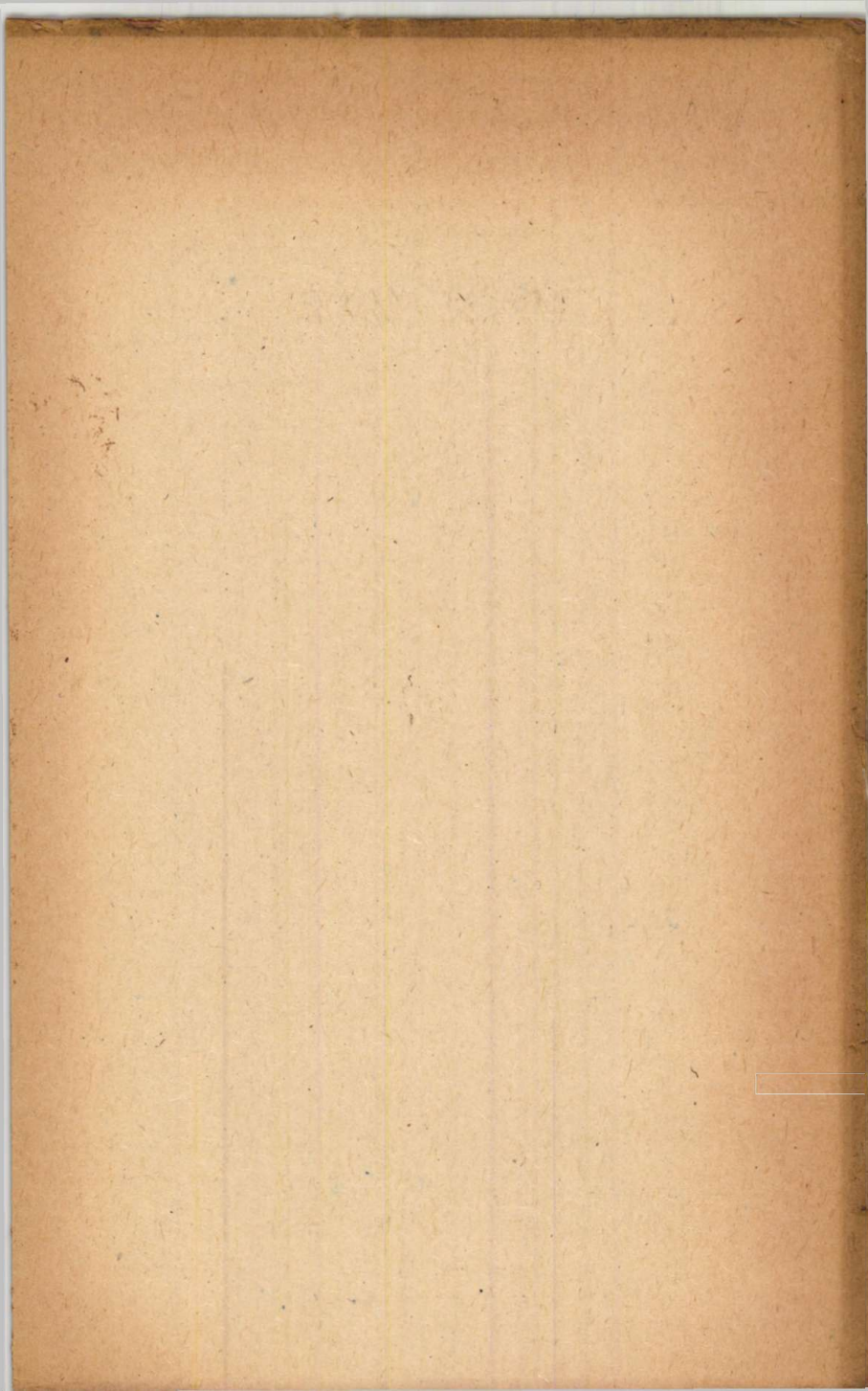
Első fejezet. Prostitúáltak és besúgók	179
Második fejezet. Rend és törvény	186
Harmadik fejezet. A titkok titka	199
Negyedik fejezet. Ön is „kommunista”!	213

Szerkesztő: Péter József. — Műszaki vezető: Gortvai Tivadar

(141) — 2210. Franklin-nyomda N.V. Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

Felelős: Janka Gyula igazgató.

8.— Ft

